

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

58. årgang

15. januar 2015

Indhold

I Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser

UDTALELSER

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

EØSU's 502. plenarforsamling den 15. og 16. oktober 2014

2015/C 012/01	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forbrugernes sårbarhed over for forretningspraksis på det indre marked« (initiativudtalelse)	1
2015/C 012/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kvinder inden for videnskab« (initiativudtalelse)	10
2015/C 012/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Udvikling af familierelaterede tjenesteydelser for at øge beskæftigelsen og fremme ligestillingen mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet« (initiativudtalelse)	16
2015/C 012/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Betydningen af erhvervstjenester i industrien« (initiativudtalelse)	23
2015/C 012/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen om det europæiske borgerinitiativ »Rent vand og sanitet er en menneskeret! Vand er et offentligt gode, ikke en råvare!« (COM(2014) 177 final) (initiativudtalelse)	33
2015/C 012/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Civilsamfundets rolle i frihandelsaftalen EU-Japan« (initiativudtalelse)	39
2015/C 012/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Det ukrainske civilsamfunds situation på baggrund af Ukraines europæiske ambitioner« (initiativudtalelse)	48

III Forberedende retsakter

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU's 502. plenarforsamling den 15. og 16. oktober 2014

2015/C 012/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Beretning om konkurrencepolitikken 2013« COM(2014) 249 <i>final</i>	54
2015/C 012/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om formidling af jordobservationssatellitdata til kommercielle formål« COM(2014) 344 <i>final</i> — 2014/0176 (COD).	60
2015/C 012/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om forvaltningen af makroregionale strategier« COM(2014) 284 <i>final</i>	64
2015/C 012/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 604/2013 for så vidt angår fastlæggelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for at behandle en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af uledsagede mindreårige uden familiemedlemmer, søskende eller slægtninge med lovligt ophold i en medlemsstat« COM(2014) 382 <i>final</i> — 2014/0202 (COD)	69
2015/C 012/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. XXX/XXX (forordningen om offentlig kontrol) og om ophævelse af forordning (EF) nr. 834/2007« COM(2014) 180 <i>final</i> — 2014/0100 (COD)	75
2015/C 012/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene: En køreplan for levering af EU-dækkende tjenesteydelser inden for multimodal rejseinformation, rejseplanlægning og billetudstedelse« SWD(2014) 194 <i>final</i>	81
2015/C 012/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet — En ny æra for luftfarten — Luftfartsmarkedet åbnes for civil anvendelse af fjernstyrede luftfartøjssystemer på en sikker og holdbar måde« COM(2014) 207 <i>final</i>	87
2015/C 012/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Innovation i den blå økonomi: indfrielse af havenes potentiale for vækst og beskæftigelse« COM(2014) 254 <i>final</i> /2	93
2015/C 012/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om indførelse af et program om interoperabilitetsløsninger for europæiske offentlige myndigheder, virksomheder og borgere (ISA ²): Interoperabilitet som et middel til at modernisere den offentlige sektor« COM(2014) 367 <i>final</i> — 2014/0185 (COD)	99
2015/C 012/17	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Status over Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst« COM(2014) 130 <i>final</i>	105
2015/C 012/18	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fremme af grænseoverskridende udveksling af oplysninger om trafikssikkerhedsrelaterede færdselslovsovertrædelser« COM(2014) 476 <i>final</i> — 2014/0218 (COD)	115

2015/C 012/19	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1343/2011 af 13. december 2011 om visse bestemmelser for fiskeri i aftaleområdet for GFCM (Den Almindelige Kommission for Fiskeri i Middelhavet)« COM(2014) 457 <i>final</i> — 2014/0213 COD	116
2015/C 012/20	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om begrænsning af svovlindholdet i visse flydende brændstoffer (Kodifikation)« COM (2014) 466 <i>final</i> — 2014/0216 (COD)	117

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU'S 502. PLENARFORSAMLING DEN 15. OG 16. OKTOBER 2014

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forbrugernes sårbarhed over for forretningspraksis på det indre marked«

(initiativudtalelse)

(2015/C 012/01)

Ordfører: **Bernardo Hernández Bataller**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 22. januar 2014 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

»Forbrugernes sårbarhed over for forretningspraksis på det indre marked«

(initiativudtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 23. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 92 stemmer for, 37 imod og 5 hverken for eller imod.

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Den tiltagende forringelse af købekraften i middelklassen, som er forbrugssamfundets egentlige lokomotiv, og blandt forbrugerne som helhed har sammen med de finansielle vanskeligheder, små og mellemstore virksomheder gennemlever for at overleve, og på baggrund af de snævre profitmarginer i det nuværende erhvervsklima afstedkommet en ændring af mange af de traditionelle forretningspraksisser på markedet.

1.2 De skævvridninger af markedet, som den urimelige praksis har foranlediget, har gjort, at forbrugerne pludselig er blevet fanget i en økonomisk situation, som er kendetegnet ved tab af valgfrihed og vanskeligheder med at gøre deres rettigheder gældende på dette område. De pågældende forbrugere bør beskyttes mod disse fremgangsmåder, således at de ikke bliver udstødte.

1.3 Dertil kommer, at man med den økonomiske krise kan konstatere en generel og kontinuert tendens i retning af en stadig svækkelse af de potentielle forbrugere, hvilket tyder på, at denne forbrugskløft kan blive stadig større. Til dato har myndighederne ikke foreslået systematiske tiltag, der kan forebygge denne forringelse og beskytte forbrugerne mod den.

1.4 En afhjælpning af disse ubalancer vil tilmed forbedre producenterne og de små og mellemstore virksomheders stilling, for så vidt som gennemsigtighed og fri konkurrence letter dem for det pres, de er under (svindende efterspørgsel, barsk priskonkurrence osv.), og som bidrager til det indre markedes utilstrækkelige virkemåde.

1.5 Der skal træffes foranstaltninger af præventiv, beskyttende, afbødende og genoprettende karakter. Som minimum bør de — uden at foregribe de øvrige forslag i udtalelsen — omfatte følgende:

A. EU-institutionerne skal træffe foranstaltninger, der sigter mod at:

- 1) sikre en bedre gennemførelse af reglerne for det indre marked med hensyn til produktsikkerhed og markedsovervågning, direktivet om urimelig handelspraksis og forordningen om samarbejde mellem Kommissionen og forbrugermyndighederne;
- 2) støtte, supplere og overvåge medlemsstaternes politikker på forbrugerbeskyttelsesområdet;
- 3) holde øje med de nyopståede hindringer, som vanskeliggør det indre markedes virkemåde, som f.eks. økonomisk magtanvendelse ved indgåelse af kontrakter med forbrugerne og andre spørgsmål, og træffe passende foranstaltninger for at bekæmpe disse.

B. Medlemsstaterne skal for deres del:

- 1) afsætte passende økonomiske midler til forbrugerorganisationerne, så disse kan varetage deres opgave med at beskytte alle forbrugeres rettigheder. Man bør undersøge muligheden af at oprette en fond med indtægter fra de økonomiske sanktioner, der pålægges på forbrugerområdet, med henblik på at udvikle og gennemføre forbrugerbeskyttelsespolitikken, navnlig iværksættelse af tiltag i den almene interesse, der gavner samtlige forbrugere. Udgangspunktet skal være de erfaringer, der er indhøstet i de medlemsstater, hvor der eksisterer sådanne fonde, og målet skal være at oprette og iværksætte en sådan fond i henhold til hver medlemsstats lovgivning.
- 2) som led i deres respektive sociale sikringssystemer træffe foranstaltninger for at forhindre, at forbrugere og borgere generelt, som befinder sig over 30 %-grænsen i det flerdimensionelle fattigdomsindeks (Multidimensional Poverty Index, MPI), bliver socialt udstødte, navnlig med hensyn til adgang til og levering af basale tjenesteydelser. Hver medlemsstat bør derfor, alt efter behov, bidrage hertil ved at udarbejde og gennemføre en »redningsplan for borgerne«, som kan bidrage til at puste nyt liv i familiernes økonomi og forbrugernes købekraft.

1.6 Forbrugernes interesser skal i højere grad integreres i alle EU's politikker. Således bør de relevante EU-programmer omfatte et specifikt afsnit vedrørende fremme af de repræsentative forbrugerorganisationers bidrag gennem aktiviteter af almen interesse, for at fremme integrationen af de økonomisk sårbare forbrugere.

2. Indledning

2.1 Varigheden og omfanget af den nuværende økonomiske og finansielle krise har sammen med de foranstaltninger, som ganske mange af EU-medlemsstaternes regeringer har indført, haft konsekvenser for udbud af og efterspørgsel efter varer og tjenesteydelser parallelt med den udhuling af købekraften, der har ramt flertallet af forbrugerne, og som er ved at føre til en social opsplitning.

2.2 Lønnedgang har tvunget folk til at ændre forbrugsvaner for at tilpasse deres privatøkonomi til en ændret forbrugsevne.

2.3 Tabet af indkomstkilder — selv hvis den støtte, der ydes af familienetværk, tages i betragtning — har sammen med det svækkede økonomiske fundament ført til en vækst i antallet af økonomisk sårbare forbrugere i fare for social udstødelse, navnlig når det vedrører bestemte basale produkter, forsyninger og tjenesteydelser, hvilket kan opfattes som en form for konjunkturbetinget sårbarhed.

2.4 Dertil kommer, at forbrugersegmenters fald til lag med mindre købekraft sammen med økonomisk udstødelse og arbejdsløshed har ført til nye begrænsninger i adgangen til de traditionelle markeder for varer og tjenesteydelser, hvilket har befordret fremkomsten af alternative markedsføringsrum og -kanaler, som i visse tilfælde kan forårsage dysfunktioner på markedet.

2.5 Til statistisk brug bør man benytte det flerdimensionelle fattigdomsindeks (Multidimensional Poverty Index, MPI) ⁽¹⁾ til evaluering og som grundlag for beslutninger, der forhindrer social udstødelse. Med MPI-indekset analyseres forskellige basale aspekter såsom uddannelse, sundhed og levestandard gennem 10 indikatorer (livskvalitet og social velfærd), idet en person, som ikke har adgang til mindst 30 % af de vægtede indikatorer, anses for fattig. Derfor er det vigtigt, at medlemsstaterne træffer foranstaltninger, der kan løfte folk ud af fattigdom.

2.6 Endvidere gør den udsatte position, som forbrugerne, der er blevet økonomisk svækket af krisen, befinder sig i, at de ikke råder over de nødvendige midler til at benytte sig af e-handel, hvilket begrænser deres adgang til nogle af de mest fordelagtige markeder for varer og tjenesteydelser. Den digitale kløft forstærker dermed den »sociale kløft«, i og med at det bliver sværere at beskytte forbrugerne mod de risici, der følger af den økonomiske krise og e-handelens kompleksitet.

2.7 De økonomisk sårbare forbrugere lider endvidere under et informationsunderskud og en manglende beskyttelse af deres økonomiske interesser i forbindelse med de transaktioner, de gennemfører på markedsområder, som i stadig stigende grad er specifikt tilpasset til dem.

2.8 Endelig er der som led i de tilpasningspolitikker, regeringerne har gennemført i de senere år, sket en nedgang i de offentlige midler, der er blevet afsat til forbrugerne, og det er i betragtelig grad gået ud over effektiviteten af overvågnings- og markedskontrolaktiviteterne. Dertil kommer, at EU har afsat færre midler til det flerårige forbrugerprogram for årene 2014-2020 ⁽²⁾, hvilket EØSU allerede har konstateret ⁽³⁾.

3. Forretningspraksisser, der på grund af den økonomiske krise kan svække beskyttelsen af forbrugerne

3.1 De urimelige forretningsmetoders varians og de markedseffekter, som de har for de forbrugere, der er svagest stillede som følge af den økonomiske krise, forringer disse forbrugeres mulighed for på tilfredsstillende vis at dække de mest basale behov.

3.2 Det må ikke være muligt for leverandørerne at slække på overholdelsen af standarder, som sikrer forbrugernes og brugernes sundhed og sikkerhed. Disse skal beskyttes imod enhver risiko i denne henseende, og markedsføring af produkter, varer og tjenesteydelser, som udgør en risiko for deres fysiske og psykiske integritet eller tilsidesætter deres legitime økonomiske interesser, bør forhindres i henhold til forsigtighedsprincippet (i tråd med Kommissionens meddelelse af 2. februar 2000). Dette rækker ikke ved det generelle sikkerhedskrav til alle produkter, som er bestemt til forbrugerne, eller som kan anvendes af forbrugerne, herunder produkter, der anvendes som led i levering af en tjenesteydelse.

3.3 Ikke alene kan forbrugere i en økonomisk sårbar situation ikke på behørig vis tilfredsstille deres basale ernæringsbehov, men disse kan endda blive truet yderligere af et udbud af fødevarer, hvis ernæringsværdi er nedsat som følge af en lavere pris.

3.4 Det samme er tilfældet, når det drejer sig om at fortolke reglerne om opbevaring og salg af produkter, der på grund af deres fordærvelige karakter er forsynet med en sidste forbrugsdato.

3.5 Der kan endda forekomme forretningsmetoder, hvor man — for at reducere prisen drastisk — udbyder produkter eller tjenesteydelser, som ikke opfylder betingelserne for at blive markedsført. Derfor bør alle relevante forholdsregler træffes for at forhindre, at disse produkter markedsføres, med medlemsstaternes aktive og påpasselige medvirken. Som EØSU har konstateret ⁽⁴⁾, bør samarbejdet mellem de kompetente nationale instanser og Kommissionen styrkes, ligesom der bør vedtages en ændring af reglerne om produktsikkerhed, der bør træde i kraft omgående.

⁽¹⁾ Statistisk metode udviklet af FN og Oxford universitet i 2010 for at måle fattigdommens karakter og intensitet.

⁽²⁾ EUT L 84 af 20.3.2014, s. 42.

⁽³⁾ EUT C 181 af 21.6.2012, s. 89.

⁽⁴⁾ EUT C 271 af 19.9.2013, s. 86.

3.6 I denne forbindelse bør man også se på bevidst brug af termer og betegnelser, der vildleder forbrugerne om produkternes egenskaber i forbindelse med salgstilbud og prisnedslag. Det samme gælder ved vildledende reklamer, både i forbindelse med markedsføringskampagner, som under foregivende af et etisk mål lokker folk til med et solidarisk sigte at foretage et køb, og i forbindelse med vildledende miljømæssige anprisninger, som det kan være svært at efterprøve.

3.7 Der skal også holdes øje med markedsføringen af produkter under fællesbetegnelsen »forhandlermærker«, som ikke lever op til gældende markedsføringskrav.

3.8 På fødevarerområdet er det særligt bekymrende med fremkomsten af et stort antal alternative markedsføringskanaler, der undslipper administrativ kontrol, som det er tilfældet med fødevarsvindel⁽⁵⁾, der sker ved forfalskning af basale produkter, ulovligt salg af fødevarer, genanvendelse af kasserede fødevarer til menneskeligt forbrug osv. Det samme gælder salg af lægemidler uden recept, der ikke er såkaldte OTC⁽⁶⁾, som fremstilles uden garantier, og som udgør forfalskninger af det originale autoriserede lægemiddel med en alvorlig sundhedsrisiko.

3.9 Dertil kommer, at visse produkter er særligt designet til at have en indbygget forældelse, hvorved brugbarheden ophører tidligere end antaget, og der skal anskaffes et nyt produkt, hvilket er i modstrid med kriterierne for holdbarhed og effektivt forbrug som allerede anført af EØSU⁽⁷⁾.

3.10 Generelt skaber udbuddet af produkter ad ikkekonventionelle kanaler, herunder digitalt, differentiell usikkerhed blandt de økonomisk mest udsatte forbrugere. Denne form for udbud søger ofte at segmentere denne forbrugergruppes efterspørgsel, idet der lokkes med pris, betalingslemper, fiktive prisnedslag (f.eks. i form af »dynamiske priser«⁽⁸⁾, som udtrykkeligt burde forbydes) eller rabatkuponer, som regel med en klar tilskyndelse til at købe, alt sammen baseret på den asymmetriske position, som de, der indgår i transaktionen, befinder sig i. I mange tilfælde anføres det ikke klart på de internetsider, hvor man kan sammenligne priser, hvem der forvalter internetsiden, og/eller om producenterne betaler for at få fremvist deres produkter eller tjenesteydelser.

3.11 Imidlertid bør man holde sig for øje, at en optimal udnyttelse af det potentiale, der ligger i de nye teknologier, også indebærer fordele for de økonomisk sårbare forbrugere, idet viften af udbudte produkter øges og konkurrencen virksomhederne imellem fremmes, hvilket igen presser de distributionsomkostninger, der ikke er iboende i det pågældende produkt, ned.

3.12 På det generelle plan vil forretningsmetoder, der til gengæld for en nedsættelse af produktets eller tjenesteydelsens pris ledsages af en udhuling af de garantier, som forbrugeren har krav på, indebære en forringet beskyttelse af forbrugers rettigheder og økonomiske interesser. Alt dette skaber større sårbarhed, der kan give anledning til en negativ spiral, som skaber nye vanskeligheder for den økonomisk sårbare forbruger.

3.13 Af særlig betydning for de økonomisk sårbare forbrugeres sundhed bør også fremhæves den omsiggribende effekt af energifattigdommen i de regioner i Europa, hvor klimaet spiller en afgørende rolle. Derfor bør man også se på vilkårene for, at relevante operatører ikke lukker for hanen om vinteren (eller under andre omstændigheder) i situationer, hvor det kan være forbundet med risici at afbryde forsyningen, fordi en forbruger navnlig pga. økonomiske problemer har vanskeligt ved at betale sine regninger.

3.14 Og man bør endvidere nævne de skadelige metoder, som visse virksomheder anvender, og som i mange tilfælde forårsager uafvendelige skader for de udsatte privatøkonomier, navnlig vedrørende bestemte indskuds- og opsparingsinstitutioner og finansielle produkter, som ikke er forsynet med behørig information og passende kontraktbestemmelser (som f.eks. forbrugslån med meget høje årlige renter), hvilket for mange forbrugere har ført til »en krise i krisen« eller — hvilket kommer ud på et — en ødelæggelse af deres forventninger til fremtiden og har givet sig udslag i overforgældede familier eller endog deres fuldstændige insolvens.

⁽⁵⁾ Efterforskes af Interpols afdeling for handel med ulovlige produkter (Operation Opson).

⁽⁶⁾ *Over the counter* eller håndkøbsmedicin uden receptpligt.

⁽⁷⁾ EUT C 67 af 6.3.2014, s. 23.

⁽⁸⁾ Markedsføringsmetode med fleksibel prisfastsættelse, afhængig af udbud og efterspørgsel, som får forbrugeren til at tro, at der er tale om en rabat, selv om dette i realiteten ikke er tilfældet.

3.15 Ovennævnte omstændigheder vedrører også mere specifikke områder som f.eks. realkreditkrisen, »underforsikring« osv., som resulterer i en kumuleret og fortsat sårbarhed, der kan være vanskelig at håndtere for de forbrugere, der er kommet i denne situation. Her bør man især være opmærksom på den urimelige gebyrprokrævning, der ofte hænger sammen med manglende transparens inden for banksektoren. Det er ikke kun småsparerne, som hermed føres bag lyset, men også de private investorer i forbindelse med værdipapirtransaktioner, som de finansielle institutter selv eller andre enheder i sektoren uden tilladelse til at drive bankvirksomhed opmuntrer til.

3.16 Når det drejer sig om grænseoverskridende transaktioner, risikerer den uensartede gennemførelse af direktiv 2005/29/EF om urimelig handelspraksis⁽⁹⁾ at underminere direktivets formål og dermed virksomhedernes retssikkerhed. En bedre gennemførelse vil forbedre forbrugerbeskyttelsen. Derfor bør Kommissionen nu sørge for en korrekt gennemførelse af direktivet i alle medlemsstater, hvilket kunne hjælpes på vej med vedtagelse af et sæt retningslinjer for fortolkningen i overensstemmelse med direktivets formål.

3.17 I forbindelse med urimelig handelspraksis bør Kommissionen holde øje med de nødvendige tiltag, der træffes af medlemsstaterne ved manglende overholdelse af direktivets bestemmelser. De sanktioner, der pålægges, må som hovedregel ikke være mindre end den fordel, der er opnået gennem den praksis, der anses for urimelig eller vildledende. Endvidere bør procedurerne, herunder de retlige, være passende og effektive i forhold til opfyldelse af direktivets formål.

3.18 For at sikre, at EU's retssystem fremover er mere kohærent, bør man, som EØSU har sagt⁽¹⁰⁾, sideløbende og koordineret revidere direktivet om urimelig handelspraksis og direktivet om vildledende og sammenlignende reklame.

3.19 Endemålet er at forhindre, at det indre marked omdannes til et bipolært marked, hvis mindre behagelige ansigt viser sig for dem, der har mindst og er mest trængende. Forretningsmetoder bør være mere samvittighedsfulde, når de retter sig mod de økonomisk mest sårbare forbrugere. Man bør tage hensyn til forbrugernes behov for adgang til basale produkter, tjenesteydelser og leverancer i tilstrækkelig grad og på kontinuert vis, således at de kan føre et værdigt liv. Dette bør sikres af de relevante offentlige myndigheder.

4. Forslag til en institutionel indsats for at reducere forbrugernes økonomiske sårbarhed

4.1 EØSU opfordrer de kompetente myndigheder til at træffe effektive foranstaltninger for at sikre, at de forbrugere og brugere, som i særlig grad er blevet ramt af den økonomiske og finansielle krise, får sikker adgang til basale produkter og tjenesteydelser, samt en udtrykkelig og effektiv beskyttelse af disses rettigheder. Formålet er, således som EØSU allerede har tilkendegivet, at undgå social udstødelse med foranstaltninger som f.eks. lovgivning om privatpersoners overdrevne gældsætning⁽¹¹⁾, hvis hensigt er at lette det intense økonomiske pres, visse befolkningssegmenter lider under.

4.2 Samtidig bør den specifikke beskyttelse af de økonomisk sårbare forbrugeres rettigheder og i særdeleshed deres adgang på værdig vis til basale produkter og tjenesteydelser udgøre en gennemgående udfordring i EU's forbrugerbeskyttelsespolitik for så vidt angår indførelse af relevante normer.

4.3 De forskellige foranstaltninger kan grupperes under fire kategorier: præventive, beskyttende, afbødende og genoprettende.

4.4 Ved udarbejdelse af en handlingsplan bør man som minimum inkludere tiltag, som tager hensyn til disse foranstaltningskategorier.

⁽⁹⁾ EUT L 149 af 11.6.2005, s. 22.

⁽¹⁰⁾ EUT C 271 af 19.9.2013, s. 61.

⁽¹¹⁾ EUT C 311 af 12.9.2014, s. 38.

4.5 Først og fremmest bør der oprettes en fond med indtægter fra de økonomiske sanktioner, der pålægges dem, der begår overtrædelser på forbrugsområdet, med sigte på at lade disse midler gå til forbrugerbeskyttelsespolitikken, navnlig tiltag i den almene interesse, der — via instrumentet for gruppesøgsmål — gavner hele befolkningen, og som iværksættes af forbrugerorganisationer, offentlige myndigheder og andre instanser, der medvirker til gennemførelsen af denne politik, i henhold til hvad den enkelte medlemsstat fastsætter.

4.6 I tilfælde af alvorlige overtrædelser, hvor personers sundhed eller sikkerhed bringes i fare eller ødelægges, bør man styrke de kompetente instansers sanktionsmyndighed, herunder til at beslutte at beslaglægge de anvendte instrumenter eller goder og lukke virksomhedens aktiviteter, under fuld overholdelse af samtlige retsstatslige garantier.

4.7 Præventive foranstaltninger er dem, der indvirker på eksterne faktorer, som bidrager til en vækst i antallet af forbrugere, der som følge af den økonomiske krise bliver økonomisk sårbare, og til fremkomsten af situationer og metoder, som kan påvirke disse forbrugere i forskellig grad.

4.8 Ved siden af de eksterne faktorer bør der træffes foranstaltninger med henblik på at styrke forbrugernes repræsentanter, herunder økonomiske aktører og arbejdsmarkedsparter, og at tilskynde dem til at indgå i bl.a. kooperative projekter, indkøbsforeninger og deltagelsesbaserede økonomiske aktiviteter.

4.9 Ligeledes vil et grundlæggende forebyggende tiltag være oprettelsen af et observatorium til overvågning af strategiske indgreb på kritiske områder såsom forsyningspligtigheder, audiovisuelle medier, brændstoffer, bankvæsen, energioligopol, boliger osv., hvor de mest udsatte forbrugere har størst brug for beskyttelse.

4.10 Det drejer sig i bund og grund om en indsats relateret til de økonomiske, finansielle og beskæftigelsesmæssige scenarier og til scenarier, som er afledt af den negative virkning, som de nye teknologier kan have på adgangen til markedet for varer og tjenesteydelser som led i beskyttelsen af forbrugernes og brugernes rettigheder. Derfor bør reklame- og markedsføringsaktiviteter inkluderes, da de kan føre til uhensigtsmæssige beslutninger eller forvride kriterierne for indkøbsbeslutninger.

4.11 Beskyttende foranstaltninger er dem, der styrker mekanismerne til beskyttelse af forbrugere og brugere, der befinder sig i en underlegen eller underordnet situation, navnlig vedrørende adgang til teknisk og juridisk beskyttelse og godtgørelse og skadeserstatning, idet de økonomisk sårbare forbrugeres særlige situation tages i betragtning.

4.12 Samarbejdet mellem de nationale myndigheder og Kommissionen skal styrkes, og anvendelsesområdet skal revideres gennemgribende, idet der implementeres passende kontrolmekanismer, ligesom der skal ske en harmonisering af sanktionerne og effektiviteten af og mekanismerne for forordning nr. 2006/2004 om forbrugerbeskyttelsessamarbejde. Samtidig bør forbrugerne kunne råde over sikre varer og tjenesteydelser, hvilket forudsætter en effektiv markeds- overvågning. Derfor ønsker EØSU, at revisionen af normerne for produktsikkerhed godkendes.

4.13 Afbødende foranstaltninger henvender sig til de forbrugere, der allerede som følge af den økonomiske krise befinder sig i en sårbar økonomisk situation, og har til formål at hjælpe forbrugerne til at håndtere disse konsekvenser, for så vidt som de åbner mulighed for, at forbrugerne fremover kan få tilfredsstillet deres basale behov i form af en værdig livskvalitet.

4.14 Både ved denne type foranstaltninger og ved de genoprettende foranstaltninger, som medlemsstaterne kan træffe, er det vigtigt i påkommende tilfælde at tage den hjælp i betragtning, som der ydes af familienetværk eller sociale støttenetværk, og som på sin side skal have den nødvendige institutionelle støtte for at kunne udfylde deres rolle. Også strukturfondene kunne bidrage til oprettelsen af sådanne solidaritetsfonde for derved at undgå social udstødelse.

4.15 Genoprettende foranstaltninger omfatter alle de foranstaltninger, der fremmer alternative veje ud af den økonomisk sårbare situation ud fra, hvad der kan lade sig gøre i den aktuelle situation. Det foreslås i denne forbindelse at udarbejde og gennemføre en »redningsplan for borgerne«, som kan bidrage til at puste nyt liv i familiernes økonomi begyndende med en genskabelse af forbrugernes købekraft. En sådan plan skal kompensere for de tab og nedskæringer, som har ramt borgerne under den økonomiske krise, og være et rimeligt modstykke til de foranstaltninger, der blev taget i anvendelse under de bankredninger, som de finansielle institutter har nydt godt af. Dette ville være bedre i overensstemmelse med FN's retningslinjer for forbrugerbeskyttelse fra 1999, som i punkt 5 siger, at politikken til fremme af bæredygtigt forbrug bør tage hensyn til målsætningen om at udrydde fattigdommen, tilfredsstille alle borgers basale menneskelige behov og reducere uligheden inden for de enkelte lande og landene imellem.

4.16 Dertil kommer artikel 34, stk. 3, i EU's charter om grundlæggende rettigheder, som for at bekæmpe social udstødelse og fattigdom bemyndiger EU og medlemsstaterne til at træffe foranstaltninger, der skal sikre en værdig tilværelse for alle, der ikke har tilstrækkelige midler.

4.17 Endelig vil det være hensigtsmæssigt at gennemføre analyser og undersøgelser af, hvad der skaber og øger økonomisk sårbarhed blandt forbrugere.

4.18 Blandt de faktorer, der kan hæmme det indre markedes funktion, er den økonomiske magtanvendelse, der kan udøves over for forbrugeren ved en kontrakts indgåelse, som følge af den uligevægtige og underordnede situation, forbrugeren befinder sig i. Denne position kan påvirke forbrugers vilje og udgøre en mangel ved forbrugers kontraktsamtykke. I disse tilfælde pådattes forbrugeren kontrakter, som denne ikke ville have indgået, eller klausuler med uforholdsmæssige forpligtelser, som ikke ville blive accepteret ved en frivillig beslutning.

4.19 EØSU bør reflektere over denne mangel ved forbrugers kontraktsamtykke og den konkurrenceforvridning, der forårsager en uhensigtsmæssig virkemåde af det indre marked. De øvrige EU-institutioner bør være behørigt opmærksomme på spørgsmålet og indføre de nødvendige foranstaltninger for at forhindre, at forbrugere på grund af deres underordnede situation udsættes for økonomisk magtanvendelse.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag opnåede mindst en fjerdedel af stemmerne, men blev forkastet under debatten (forretningsordenens artikel 54, stk. 3):

a) **Punkt 1.3**

Ændres som følger:

Dertil kommer, at man med den økonomiske krise kan konstatere en generel og kontinuert tendens i retning af en stadig svækkelse af de potentielle forbrugeres økonomiske situation, hvilket tyder på, at denne forbrugskløft kan blive stadig større. Til dato har myndighederne ikke foreslået systematiske tiltag, der kan forebygge denne forringelse og beskytte forbrugerne mod den.

Begrundelse

Vi er nødt til at definere, hvad der svækkes.

Afstemningsresultat:

For: 49

Imod: 86

Hverken for eller imod: 3

b) **Punkt 3.5**

Ændres som følger:

Der kan endda forekomme urimelige forretningsmetoder, hvor man — for at reducere prisen drastisk — udbyder produkter eller tjenesteydelser, som ikke opfylder betingelserne for at blive markedsført. Derfor bør alle relevante forholdsregler træffes for at forhindre, at disse produkter markedsføres ulovligt, med medlemsstaternes aktive og påpasselige medvirken. Som EØSU har konstateret ⁽¹⁾, bør samarbejdet mellem de kompetente nationale instanser og Kommissionen styrkes, ligesom der bør vedtages en ændring af reglerne om produktsikkerhed, der bør træde i kraft omgående.

Begrundelse

Salg af varer/tjenesteydelser, der ikke opfylder kravene til at blive markedsført, er ikke tilladt, så ethvert salg af denne slags varer/tjenesteydelser er ulovligt.

Afstemningsresultat:

For: 42

Imod: 77

Hverken for eller imod: 14

Følgende punkter i sektionens udtalelse blev ændret til fordel for et ændringsforslag vedtaget på plenarforsamlingen, men fik dog tilslutning fra over en fjerdedel af de afgivne stemmer (forretningsordenens artikel 54, stk. 4):

⁽¹⁾ Udtalelse om markedsovervågning — EUT C 271 af 19.9.2013, s. 86.

c) Punkt 4.9

Det drejer sig i bund og grund om en indsats relateret til de økonomiske, finansielle og beskæftigelsesmæssige scenarier og til scenarier, som er afledt af den negative virkning, som de nye teknologier kan have på adgangen til markedet for varer og tjenesteydelser som led i beskyttelsen af forbrugernes og brugernes rettigheder. Derfor bør reklame- og markedsføringsaktiviteter inkluderes, da de kan føre til uhensigtsmæssige beslutninger eller forvride kriterierne for indkøbsbeslutninger.

Afstemningsresultat:

For: 60

Imod: 58

Hverken for eller imod: 9

d) Punkt 4.14 (nyt punkt 4.15):

Genoprettende foranstaltninger omfatter alle de foranstaltninger, der fremmer alternative veje ud af den økonomisk sårbare situation ud fra, hvad der kan lade sig gøre i den aktuelle situation. Dette ville være bedre i overensstemmelse med FN's retningslinjer for forbrugerbeskyttelse fra 1999, som i punkt 5 siger, at politikken til fremme af bæredygtigt forbrug bør tage hensyn til målsætningen om at udrydde fattigdommen, tilfredsstille alle borgers basale menneskelige behov og reducere uligheden inden for de enkelte lande og landene imellem.

Afstemningsresultat:

For: 66

Imod: 63

Hverken for eller imod: 11

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kvinder inden for videnskab«**(initiativudtalelse)**

(2015/C 012/02)

Ordfører: **Indré Vareikyté**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 22. januar 2014 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

»Kvinder inden for videnskab«

(initiativudtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, der vedtog sin udtalelse den 30. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 169 stemmer for, 1 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Den Europæiske Unions fremtid afhænger af videnskab og innovation, og Europa har senest i 2020 brug for 1 mio. flere forskere for at bevare sin konkurrenceevne på verdensplan. Desuden kan forskning skabe 3,7 mio. nye job og øge EU's årlige BNP med 795 mia. EUR frem til 2025, hvis målet om at investere 3 % af EU's BNP i forskning og udvikling i 2020 bliver nået ⁽¹⁾.

1.2 I alle sine politikker, herunder forskning og innovation (F&I), har EU forpligtet sig til at fremme ligestilling og lige muligheder for mænd og kvinder. De oplysninger, der er til rådighed på EU-plan, viser en slående mangel på balance mellem mænd og kvinder i den europæiske forskningssektor ⁽²⁾.

1.3 Balance mellem kønnene er af afgørende betydning for et velfungerende forskningssystem. Medlemsstaterne og EU som helhed må anvende alle de menneskelige ressourcer, der står til deres rådighed, for at nå deres politiske mål for forskningen.

Til Kommissionen:

1.4 EØSU opfordrer Kommissionen til at foreslå en henstilling til medlemsstaterne om fælles retningslinjer for institutionelle ændringer, der kan fremme ligestilling mellem mænd og kvinder på universiteter og i forskningsinstitutioner — som bebudet i meddelelsen fra 2012 om det europæiske forskningsrum.

1.5 Henstillingen bør tilskynde medlemsstaterne til at fjerne juridiske og øvrige hindringer for kvindelige forskeres ansættelse, fastholdelse og karrieremuligheder, gribe ind over for skæv kønsfordeling i beslutningstagende organer samt styrke ligestillingsaspektet i forskningsprogrammer.

1.6 Udvalget opfordrer endvidere Kommissionen til at fortsætte udviklingen og gennemførelsen af oplysningsprogrammer, der er beregnet på at tiltrække flere piger til de såkaldte »STEM«-områder (naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik) og få flere kvinder til at vælge forskervejen.

1.7 De relevante direktorater i Kommissionen (Generaldirektoratet for Uddannelse og Kultur og Generaldirektoratet for Forskning og Innovation) bør i højere grad samarbejde.

⁽¹⁾ P. Zagamé, L. Soete, »The Cost of a Non-Innovative Europe«, 2010.

⁽²⁾ Afsnit 2 i dette dokument giver et overblik over den nuværende situation.

1.8 Videre anbefaler udvalget, at Eurostat indsamler og formidler kønsopdelte data relateret til forskning og innovation.

Til medlemsstaterne:

1.9 Medlemsstaterne bør tilstræbe at forbedre deres lovgivningsmæssige rammer og politikker for ligestilling mellem kønnene inden for forskning med udgangspunkt i anbefalingerne i meddelelsen om det europæiske forskningsrum og Horisont 2020-programmet.

1.10 EØSU henstiller til medlemsstaterne, at de sikrer, at deres udgifter til forskning og udvikling beløber sig til 3 % af BNP, som er det niveau, der er fastlagt i Europa 2020-strategien.

1.11 Medlemsstaterne bør tillige gøre det muligt at anvende midler fra EU's strukturfonde og andre finansieringsordninger til initiativer om institutionelle ændringer i overensstemmelse med meddelelsen om det europæiske forskningsrum.

1.12 Evaluering, akkreditering og finansiering af forskningsinstitutioner og -organisationer bør kædes sammen med deres præstation på ligestillingsområdet.

1.13 Medlemsstaterne bør sammen med offentlige/nationale forskningsinstitutioner og arbejdsmarkedets parter undersøge, hvordan der kan opnås balance mellem arbejdsliv og privatliv ved at udvikle og gennemføre familievenlige politikker for såvel mandlige som kvindelige forskere.

1.14 Medlemsstaterne bør støtte og styrke dialogen mellem forskningsinstitutioner, virksomheder og de relevante arbejdsmarkedsparter.

Til forskningsinteressenterne:

1.15 EØSU opfordrer forskningsinstitutioner og universiteter til at sikre lige deltagelse af mænd og kvinder i beslutningstagende organer, udvælgelsespaneler og andre relevante afdelinger.

1.16 Ligestillingsbestrebelse skal indarbejdes i forskningsinstitutionernes og universiteternes samt deres respektive afdelingers planlægningsarbejde.

1.17 Udvalget efterlyser mere dialog med forlæggere og udgivere af videnskabelige publikationer med henblik på at fjerne kønsbaserede skævheder og øge kvindelige forskeres bidrag til videnskabelige publikationer, ledende artikler, tidsskrifter og sammenfattende artikler.

2. Overblik over den nuværende situation ⁽³⁾

2.1 I 2005 fastlagde Det Europæiske Råd det mål, at 25 % af de ledende stillinger inden for offentlig forskning skulle besættes af kvinder. Kønsfordelingen i beslutningstagende organer er imidlertid stadig skæv, idet kun 15,5 % af institutionslederne og 10 % af rektorerne i sektoren for videregående uddannelse i 2010 var kvinder.

2.2 Horisontal opdeling er stadig en kendsgerning inden for forskellige økonomiske sektorer og videnskabelige områder. Andelen af kvindelige forskere er højere på de videregående uddannelsesinstitutioner og i den offentlige sektor end i erhvervssektoren. I EU er andelen af kvindelige professorer (niveau A) højest inden for humaniora og samfundsvidenskab (hhv. 28,4 % og 19,4 %) og lavest inden for ingeniørvirksomhed og teknologi (7,9 %).

2.3 Endvidere er kvinders akademiske karriere stadig præget af en udtalt vertikal kønsopdeling. I 2010 var der flere kvindelige studerende (55 %) og kvindelige kandidater (59 %) end mandlige, mens der var flere mænd end kvinder blandt ph.d.-studerende og ph.d.-kandidater (hvor andelen af kvindelige studerende lå på 49 %, og kvindelige ph.d.-kandidater udgjorde 46 %). Endvidere udgjorde kvinder 44 % af de ansatte akademikere på niveau C, 37 % af det akademiske personale på niveau B og kun 20 % af det akademiske personale på niveau A. Underrepræsentationen af kvinder er endnu tydeligere inden for natur- og ingeniørvidenskab, hvor de kun udgør 33 % af det akademiske personale på niveau C, 23 % af niveau B og 11 % af niveau A-personalet ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Kilde til statistiske oplysninger i afsnit 2: »She Figures 2012: Gender in Research and Innovation«, Europa-Kommissionen, 2013.

⁽⁴⁾ Niveau A, B og C betegner stillingsniveauet inden for institutionen, hhv. højt, mellem og lavt niveau.

2.4 En rimelig balance mellem arbejdsliv og privatliv er stadig et afgørende element for opnåelse af ligestilling mellem mænd og kvinder. Kvinders karriere hæmmes ikke kun af et »glasloft«, men også af en usynlig væg, når de bliver mødre (»maternal wall«), da det stadig er kvinderne, der har hovedansvaret for omsorg og husarbejde.

2.5 Andre væsentlige hindringer og begrænsninger for ansættelsen og fastholdelsen af kvinder og for deres karrieremuligheder inden for europæisk videnskab er: manglen på demokrati og gennemsigtighed i ansættelses- og forfremmelsesprocedurer, kønsdiskrimination ved præstationsevalueringer, mangel på åbenhed i beslutningstagende organer og vedvarende stereotype syn på piger/kvinder og videnskab. Der er stadig behov for en omfattende modernisering af de europæiske forskningsinstitutioner, så der skabes de strukturelle forudsætninger for lige muligheder for mænd og kvinder.

3. Fordelene ved ligestilling mellem kønnene inden for forskning og innovation

3.1 Forskning og innovation er nogle af de vigtigste drivkræfter for økonomisk vækst i Europa, og Europa har brug for 1 mio. flere forskere for at forblive konkurrencedygtigt på verdensplan. Forskning og innovation er ikke kun forudsætninger for, at EU kan blive til et vidensamfund, men kan også skabe 3,7 mio. nye job og øge EU's årlige BNP med 795 mia. EUR frem til 2025, hvis målet om at investere 3 % af EU's BNP i forskning og udvikling i 2020 bliver nået ⁽⁵⁾.

3.2 Ligestilling mellem kønnene er af afgørende betydning for et velfungerende forskningssystem. Medlemsstaterne og EU som helhed må anvende al den menneskelige kapital, dvs. talenter og ressourcer, der står til deres rådighed, for at nå deres politiske mål for forskningen. Udnyttelse af det fulde potentiale i kvinders færdigheder, viden og kvalifikationer vil bidrage til at fremme vækst og beskæftigelse og til at forbedre Europas konkurrenceevne, hvilket alle er vigtige drivkræfter i en blomstrende økonomi.

3.3 En række løsninger bør overvejes for at gøre forskning af høj kvalitet samfundsrelevant. Dette sikres bedst, når forskningsmiljøerne er bredt sammensat og evner at samarbejde på tværs af og inden for forskellige discipliner. Forskning og uddannelse er uløseligt forbundet med politikformulering og offentlig forvaltning og bidrager til en mere kritisk, varieret og åben offentlig debat ⁽⁶⁾.

3.4 En øget rekruttering af kvinder til forskningssektoren kan øge vidensressourcerne, fremme vidensproduktionens kvalitet og gøre sektoren mere solid og konkurrencedygtig. Undersøgelser peger på, at kønsblandede forskningsgrupper er mere robuste og innovative end kønsspecifikke grupper ⁽⁷⁾, og at en bred vifte af viden og social kapital i forskerteam er vigtig for frembringelsen af nye idéer ⁽⁸⁾. Dertil kommer, at kønsspecifikke innovationer inden for naturvidenskab, medicin, ingeniørvidenskab og miljø anvender kønsanalyser som kilde til fremme af nye idéer, nye tjenesteydelser og nye teknologier ⁽⁹⁾.

3.5 En sammenligning mellem medlemsstaternes kønsrelaterede indeks viser en tendens til, at lande, der ligger højt i indekset for ligestilling mellem kønnene (GEI), investerer en større procentdel af BNP i forskning og udvikling og opnår bedre innovationsresultater.

3.6 Integrering af en kønsanalyse i indholdet af forskning og innovation sikrer, at der tages tilstrækkeligt højde for både mænds og kvinders behov, adfærd og holdninger i forskningen og nye innovationer. Undersøgelser viser, at integrering af en kønsanalyse øger relevansen og kvaliteten af forskning og innovation. Det gavner tillige samfundet og erhvervslivet, da forskningen bliver mere lydhør over for et bredt og forskelligartet brugergrundlag, og innovationsprocesserne bliver mere inklusive, som påvist af projektet Gendered Innovation ⁽¹⁰⁾.

4. EU-tiltag

4.1 EØSU opfordrer Kommissionen til at foreslå en henstilling til medlemsstaterne om fælles retningslinjer for institutionelle ændringer, der kan fremme ligestilling mellem mænd og kvinder på universiteter og i forskningsinstitutioner — som bebudet i meddelelsen fra 2012 om det europæiske forskningsrum. Henstillingen bør tilskynde medlemsstaterne til at fjerne juridiske og øvrige hindringer for kvindelige forskeres ansættelse, fastholdelse og karrieremuligheder, gribe ind over for skæv kønsfordeling i beslutningstagende organer samt styrke ligestillingsaspektet i forskningsprogrammer. Den bør også indeholde en omfattende liste over de bedste eksempler fra landene i det europæiske forskningsrum.

⁽⁵⁾ P. Zagamé, L. Soete, »The Cost of a Non-Innovative Europe«, 2010.

⁽⁶⁾ Women in Science, Norge, 2010.

⁽⁷⁾ Campbell LG, Mehtani S, Dozier ME, Rinehart J, »Gender-Heterogeneous Working Groups Produce Higher Quality Science«, 2013.

⁽⁸⁾ <http://www.genderinscience.org.uk/index.php/consensus-seminars/recommendations-report>

⁽⁹⁾ Rapport fra ekspertgruppen »Innovation through Gender«, Europa-Kommissionen, 2013.

⁽¹⁰⁾ Rapport fra ekspertgruppen »Innovation through Gender«, Europa-Kommissionen, 2013.

4.2 Udvalget opfordrer endvidere Kommissionen til at fortsætte udviklingen og gennemførelsen af oplysningsprogrammer, der er beregnet på at tiltrække flere piger til »STEM«-områderne og få flere kvinder til at vælge forskervejen, samt særlige programmer om karrierevejledning og -bistand. I denne henseende bør de relevante direktorater i Kommissionen (Generaldirektoratet for Uddannelse og Kultur og Generaldirektoratet for Forskning og Innovation) i højere grad samarbejde. Med et sådant samarbejde kan der gøres en fælles indsats for at sikre bedre resultater inden for kønsligestilling, forskning og uddannelse som helhed.

4.3 Kommissionen bør sørge for balance mellem kønnene i EU's mobilitetsordninger med henblik på uddannelse og forskning.

4.4 Endvidere anbefaler udvalget, at Eurostat indsamler og formidler kønsopdelte data relateret til forskning og innovation med det formål at sikre mere pålidelige og sammenlignelige indikatorer og en jævnere dataindsamling og -overvågning, hvilket vil være en hjælp ved udviklingen af strategien for ligestilling mellem kvinder og mænd efter 2015.

5. Nationale og institutionelle tiltag

5.1 EØSU opfordrer medlemsstaterne til at tilpasse deres nationale politikker for ligestilling mellem mænd og kvinder inden for forskning og innovation til beslutningerne truffet på EU-plan om det europæiske forskningsrum og Horisont 2020-programmet.

5.2 EØSU henstiller til medlemsstaterne, at de sikrer, at deres udgifter til forskning og udvikling beløber sig til 3 % af BNP, som er det niveau, der er fastlagt i Europa 2020-strategien. EU28-gennemsnittet for udgifter til forskning og udvikling ligger i dag på 2,07 % ⁽¹¹⁾. Det er en hæmsko for økonomisk vækst og jobskabelse og afholder forskningsinstitutionerne fra at udnytte den fulde talentmasse.

5.3 Medlemsstaterne bør udarbejde og gennemføre oplysningsprogrammer, der er specielt beregnet på at tiltrække flere piger til »STEM«-områderne og få flere kvinder til at vælge forskervejen. Allerede i skolen bør disse fag fremmes.

5.4 Et af de mest effektive midler til at forbedre kønsbalancen inden for uddannelse og forskning er efter EØSU's mening at give finansielle incitamenter til de uddannelses- og forskningsinstitutioner, der gør overbevisende fremskridt med hensyn til at sikre en lige balance mellem mænd og kvinder. Medlemsstaterne bør kæde evaluering, akkreditering og finansiering af forskningsinstitutioner og -organisationer sammen med deres præstation på ligestillingsområdet.

5.5 For at tilvejebringe et solidt grundlag for de tiltrængte strukturændringer i EU's forskningsinstitutioner og -organisationer bør medlemsstaterne og deres respektive institutioner udvikle en metode til overvågning og evaluering af ligestillingstiltagenes effektivitet.

5.6 Medlemsstaterne bør sammen med deres respektive forsknings- og uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedets parter undersøge, hvordan der kan opnås balance mellem arbejdsliv og privatliv ved at udvikle og gennemføre familievenlige politikker for såvel mandlige som kvindelige forskere, bl.a. børnepasningsfaciliteter, telearbejde og deltidsarbejde.

5.7 EØSU opfordrer forskningsinstitutionerne til at sikre lige deltagelse af mænd og kvinder i deres beslutningstagende organer, udvælgelsespaneler og andre relevante organer.

5.8 Ligestillingsbestrebelse skal indarbejdes i forskningsinstitutionernes og universiteternes samt deres respektive afdelingers planlægningsarbejde. Der skal udarbejdes handlingsplaner på alle niveauer, og de skal omfatte årlige indberetninger om måltal, foranstaltninger og resultater. Afdelingerne skal aktivt inddrages i processen og gøres ansvarlige ved at træffe beslutning om deres egne mål og foranstaltninger. Kvinder bør også deltage i denne planlægning for at sikre, at kvindelige forskere og deres interesseområder ikke ignoreres.

⁽¹¹⁾ EUROSTAT, 2012.

5.9 Videnskab og innovation er til stor gavn for virksomheder. Medlemsstaterne bør derfor støtte og styrke dialogen mellem forskningsinstitutioner, virksomheder og relevante arbejdsmarkedsparter. En sådan dialog kunne sikre en mere erhvervsfokuseret forskning og hjælpe forskningsinstitutionerne med at diversificere deres budgetter.

5.10 EØSU efterlyser mere dialog med forlæggere og udgivere af videnskabelige publikationer med henblik på at fjerne kønsbaserede skævheder og øge kvindelige forskeres bidrag til videnskabelige publikationer, ledende artikler, tidsskrifter og sammenfattende artikler.

5.11 Der bør også sikres en dialog mellem forskellige generationer af forskere for at styrke forskningssamarbejdet og give unge forskere uformelle læringsmuligheder.

5.12 Lederskab har stor indvirkning på forskningsaktiviteter og spiller en afgørende rolle i kvalitetsudvikling. Både kvinder og mænd skal deltage i kurser, som forbereder dem på at beklæde stillinger på højt niveau. Ledere skal undervises i spørgsmål som kønsligestilling inden for forskning, som er et særskilt ekspertiseområde.

5.13 EØSU bifalder internationale og nationale pris- og støtteordninger såsom UNESCO-L'Oréal-programmet »For Women in Science«⁽¹²⁾, »Athena Swan«⁽¹³⁾ og andre initiativer, fordi de ikke blot tilskynder kvinder til at deltage i videnskabelige aktiviteter og opfordrer institutioner til at gennemføre strukturændringer, men også viser sig som et meget effektivt kommunikationsmiddel for fremme af ligestilling mellem kønnene.

6. Eksempler på personalepolitik og organisatoriske foranstaltninger

6.1 En af de fremgangsmåder, der er blevet anvendt til at fremme ligestilling mellem kønnene, er moderat positiv særbehandling i overensstemmelse med traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og under overholdelse af de begrænsninger, som følger af EU-Domstolens retspraksis. Positiv særbehandling gør det muligt at prioritere ansøgere, hvis køn er repræsenteret med under 40 % af medarbejderne i den samme stillingskategori, såfremt flere ansøgere har næsten samme kvalifikationer.

6.2 Forskningsinstitutioner og universiteter har to forskellige måder, hvorpå de kan modvirke en eventuel skævhed mellem kønnene, når de ansætter folk. Den første er at opstille retningslinjer, der garanterer, at ansættelsesprocedurerne overvåges af fakultetsrådet, ligestillingsombudsmanden eller et andet ansvarligt organ. Den anden er at bede fakulteterne om at rapportere om ansættelser, så der kan udarbejdes kønsopdelte statistikker for jobansøgere, shortlistede ansøgere og personer, der ansættes. Det er vigtigt at modvirke en ansættelsespraksis, der gør brug af uformelle tiltag, eftersom dette ofte er til mænds fordel. Det omfatter bl.a. »uformelle opfordringer« til at ansøge om stillinger og udformning af stillingsopslag, der bedre passer til mænds kvalifikationer og erfaring.

6.3 Der kan oprettes særligt tilpassede programmer og børnepasningsfaciliteter. Dette kan bruges i stillingsannoncer til at tiltrække ansøgere. Tilbud om forlængelse af en stipendieperiode efter forældreorlov er også en effektiv måde at tiltrække flere ansøgere af begge køn på.

6.4 Adskillige europæiske lande har oprettet separate databaser over kvindelige forskere og eksperter. De er særligt nyttige, når man leder efter en bestemt forsker eller en forsker med særlige kvalifikationer til et forskningsteam eller et institutionelt organ, hvor kvinder er underrepræsenterede.

6.5 Kønsbudgettering bør fremmes for at sikre en kønssensitiv evaluering af budgetter og ressourcefordelingen. Dette indebærer, at der på alle stadier i budgetproceduren indarbejdes et kønsperspektiv, således at ligestillingen kan overvåges og vurderes, og der om nødvendigt kan gribes målrettet ind.

6.6 Der kunne oprettes særlige nationale og/eller institutionelle fonde til specifikt at yde finansiel støtte til kvindelige forskere inden for fagområder med en ringe andel af kvinder. Endvidere kan institutioner og/eller afdelinger, der arbejder aktivt på at fremme kønsligestilling og fremviser gode resultater, belønnes via forskellige tilskyndelsesprogrammer.

⁽¹²⁾ http://www.loreal.com/Foundation/Article.aspx?topcode=Foundation_AccessibleScience_WomenExcellence

⁽¹³⁾ <http://www.athenaswan.org.uk>

6.7 Kønsbalancen blandt fastansatte og i udvalg kunne forbedres ved at tilskynde afdelinger til at invitere kvindelige forskere fra tredjelande til at blive gæsteprofessorer og udvalgsmedlemmer.

6.8 Arbejdsgivere bør undlade at efterspørge en høj specialiseringsgrad i stillingsopslag til forskningsstipendiater og postdoktorale forskningsstipendiater for at tiltrække flere ansøgere og for ikke at sortere kandidater fra for tidligt.

6.9 I alle ansættelsesudvalg bør der være kvindelige medlemmer og ligevægt mellem kønnene. Det kan være medvirkende til, at kvinder søger og får stillingerne.

6.10 Bevidsthed om kønsaspektet og viden om ligestilling mellem kønnene bør indgå i lederuddannelsesprogrammer. Kvalifikationer inden for ligestilling kan være en betingelse for ansættelse i lederstillinger og kan indgå i ledelsevalueringen ⁽¹⁴⁾.

6.11 Det er yderst vigtigt, at ligestillingen mellem kønnene overvåges ved hjælp af hensigtsmæssige indikatorer for menneskelige ressourcer og fordeling af finansielle ressourcer. Det bør derfor altid sikres, at den bagvedliggende dataindsamling er kønsopdelt.

6.12 Forskergrupper har en stimulerende indvirkning på forskningsmiljøet. Undersøgelser har vist, at grupper, hvis medlemmer har forskellig baggrund, har større chance for at få et bredere perspektiv på forskningen. Undersøgelser viser også, at blandede forskergrupper skaber bedre betingelser for kreativitet og innovation, ligesom publikationshyppigheden stiger ⁽¹⁵⁾.

6.13 Startpakker (bestående af midler til at drive projekter, købe udstyr og betale løn til forskningsassistenter) kan gøre det lettere for nyudnævnte kvinder at etablere sig som forskere. Erfaringen viser, at kvinder ikke forhandler sig frem til lige så gode forskningsbetingelser som mænd. Startpakker er et forsøg på at råde bod herpå, og der bør derfor være særligt fokus på at gøre brug af dette redskab.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁴⁾ IDAS — et nationalt lederudviklingsprogram, som tager sigte på at øge antallet af kvinder i ledende akademiske stillinger på svenske universiteter og højere læreanstalter.

⁽¹⁵⁾ »The Scientist«, 7. november 2005, og »Science«, Vol. 309, 2005.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Udvikling af familierelaterede tjenesteydelser for at øge beskæftigelsen og fremme ligestillingen mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet«

(initiativudtalelse)

(2015/C 012/03)

Ordfører: **Béatrice Ouin**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 26. februar 2014, under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

»Udvikling af familierelaterede tjenesteydelser for at øge beskæftigelsen og fremme ligestillingen mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet.«

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab. Sektionen vedtog sin udtalelse den 30. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 16. oktober, følgende udtalelse med 141 stemmer for, 17 imod og 16 hverken for eller imod:

1. Anbefalinger

1.1 til Den Europæiske Union:

- Fremme udveksling af god praksis og forbedre den statistiske viden.
- Udarbejde en række anbefalinger til arbejdsmarkedets parter baseret på en kønsneutral jobsammenligning.
- Indføre en innovationspris for iværksættervirksomhed i forbindelse med familierelaterede tjenesteydelser.
- Fremme social innovation i forbindelse med udvikling af familierelaterede tjenesteydelser, uanset hvilken form der er tale om.

1.2 til medlemsstaterne:

- Ratificere ILO-konvention nr. 189.
- Omdanne sort arbejde til hvidt via skattebegunstigelser og simple indberetningssystemer, så beskæftigelse i hjemmet sidestilles med andre typer beskæftigelse.
- Bekæmpe stereotyper med henblik på at blande pleje- og husholdningsopgaver.
- Fastlægge en generel ramme med henblik på at opmuntre til oprettelse og udvikling af en professionaliseret sektor for familierelaterede tjenesteydelser under hensyntagen til de særlige forhold og den kulturelle praksis i den enkelte medlemsstat.
- Fjerne de juridiske hindringer, der for øjeblikket i væsentlig grad begrænser familiers lovlige ansættelse.

1.3 til arbejdsmarkedsparterne:

- Godkende eksamensbeviser og kvalifikationscertifikater, herunder anerkende erfaring opnået fra ansættelse i private hjem.

- Forhandle kollektive overenskomster og tabeller for stillingskategorier, der omfatter samtlige kompetencer, herunder psykiske og relationelle.

1.3.1 til iværksættere:

- Oprette virksomheder og kooperativer med henblik på at tilbyde familierelaterede tjenesteydelser og indføre en status som ansatte for arbejdstagerne.

1.3.2 til fagforeninger, arbejdsgiverforeninger og samarbejdsudvalg:

- Fremme et positivt billede af familierelaterede tjenesteydelser og øge jobkvaliteten på disse områder.
- Fremme de berørte personers uddannelse og attesteringen af erhvervede kompetencer.
- Arbejde hen imod oprettelsen af strukturer for sammenslutning og organisering af familierelaterede serviceydelser under hensyntagen til traditioner og forskelle mellem landene.
- Organisere husarbejdermes og disses arbejdsgivers repræsentation.
- I forbindelse med foranstaltningerne til fremme af ligestilling på arbejdsmarkedet fremsætte krav om jobskabende tjenesteydelser og forhandle sig frem til finansiel deltagelse fra virksomhedernes side med henblik på at fremme foreningen af arbejde og familieliv for alle.

2. Baggrund

2.1 Denne udtalelse vedrører kun tjenesteydelser og beskæftigelse i familiernes private hjem og dermed ikke alle tjenesteydelser (vuggestuer, plejehjem, skolekantiner, fritidsordninger osv.). Udvikling og professionalisering af husligt arbejde er af strategisk betydning for ligestillingen på arbejdsmarkedet, idet det hovedsageligt er kvinder, som udfører denne type arbejde og har behov for børnepasning, hjælp til ældrepleje og vedligeholdelse af boligen for at være på lige fod med mændene i deres karriere. Disse ydelser kommer den enkelte og hele samfundet til gode. De skaber nye job, opfylder behovene i et samfund, der ældes, og letter foreningen af arbejde og familieliv. Ydelserne forbedrer livskvaliteten og den sociale inklusion og bidrager til, at ældre kan blive længere i eget hjem.

2.2 I forbindelse med familierelaterede tjenesteydelser må der dog skelnes mellem tre hovedområder: vedligeholdelse af boligen, børnepasning og pleje af syge, personer med alvorlige handicap og ældre. Det er nødvendigt at skelne mellem disse områder, eftersom de kræver kompetencer og kvalifikationer, der i nogle henseender er forskellige, og da der endvidere er forskelle fra land til land mellem de institutionelle og organisatoriske strukturer for de enkelte områder eller tjenesteydelser. Derfor har de personer, som leverer disse tjenesteydelser, også meget forskellige vilkår, status og image.

2.3 En stor del af de familierelaterede tjenesteydelser leveres i dag af personer, der udfører sort arbejde, hvilket ikke blot er uheldigt for dem selv, men også for familierne og medlemsstaterne.

2.4 For at udvikle de familierelaterede tjenesteydelser må der tages skridt til en opgradering af disse. Endvidere må man fjerne den byrde, traditionerne udgør, idet disse job, som stadig udføres gratis af hjemmegående husmødre, stadig betragtes som lavt kvalificerede.

2.5 Hvis disse job skal udvikles, må de bringes frem i lyset, professionaliseres og gøres til rigtige erhverv med arbejdskontrakter, uddannelse, social beskyttelse, karriereudvikling og rettigheder, der svarer til øvrige lønmodtagers rettigheder.

2.6 EØSU har allerede fremført relevante henstillinger vedrørende udviklingen af sektoren for personrelaterede tjenesteydelser⁽¹⁾, professionalisering af husligt arbejde⁽²⁾, bekæmpelse af undergrundsøkonomi og ikke-deklareret arbejde⁽³⁾ samt indvirkningen af sociale investeringer⁽⁴⁾, som blot skal nævnes kort her.

⁽¹⁾ EUT C 44 af 15.2.2013, s. 16-22.

⁽²⁾ EUT C 21/39 af 21.1.2011.

⁽³⁾ EUT C 177 af 11.6.2014, s. 9.

⁽⁴⁾ EUT C 226 af 16.7.2014, s. 21-27.

2.7 Europa 2020-strategien indeholder et mål om en beskæftigelsesrate på 75 % for mænd og kvinder mellem 25 og 65 år. Det er vanskeligt at opnå en stigning i den kvindelige beskæftigelsesrate, blandt andet på grund af problemet med familiemæssige forpligtelser. Målet om ligestilling på arbejdsmarkedet er ligeledes vanskeligt at opfylde på grund af mændenes lave engagement i disse familiemæssige forpligtelser. Strategien er vanskelig at gennemføre, idet spareforanstaltninger reducerer de offentlige udgifter til plejerelaterede tjenesteydelser, som i vid udstrækning beskæftiger kvinder, og medfører øgede omsorgsforpligtelser i familierne. Denne reduktion af plejeinfrastrukturen i mange medlemsstater og ulighederne mellem kvinder og mænd med hensyn til fordelingen af ubetalte husholdningsopgaver og ubetalt husligt arbejde vanskeliggør opfyldelsen af målet om ligestilling på arbejdsmarkedet.

2.8 Ligestilling mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet kan måles på lønforskelle og koncentrationen af kvinder i visse brancher (kønsopdeling på arbejdsmarkedet) og af mænd i andre. Udviklingen af familierelaterede tjenesteydelser vil kunne øge beskæftigelsesraten for kvinder på fuld tid og adgangen til erhvervsuddannelse samt forbedre karriereudviklingen, både for de personer, der udfører tjenesteydelserne, og for modtagerne af disse.

2.9 Hvis der inden for familierelaterede tjenesteydelser i hjemmet oprettes job, hvor kvalifikationer og kompetencer anerkendes med bedre lønninger og mindre usikre ansættelsesforhold, vil disse erhverv også kunne tiltrække mænd. Man bør desuden gøre en indsats i skolerne, så børn ikke får opfattelsen af, at disse opgaver er særligt rettet mod kvinder.

2.10 En udvikling af disse tjenesteydelser giver mulighed for at oprette flere millioner nye job. Hvis alle familier hyrede hjælp til husligt arbejde én time om ugen, ville der være et potentiale for 5,5 millioner nye job⁽⁵⁾. Der er desuden mulighed for at skabe social og teknologisk innovation. Behovene stiger i takt med befolkningens aldring og reduceringen af de sociale tjenesteydelser til familierne. I den henseende er det yderst vigtigt at fokusere på husholdningernes frihed til at vælge, hvordan de på bæredygtig vis kan opfylde disse ændrede behov i familierne.

3. Udvikling af tjenesteydelser i private hjem med henblik på forening af arbejde og familieliv

3.1 Hver familie har en bolig, der skal vedligeholdes, vasketøj, der skal ordnes, måltider, der skal tilberedes, børn, der skal passes og ældre forældre eller syge, der skal hjælpes. Ofte må kvinden arbejde på deltid for at løse disse opgaver på bekostning af det erhverv, hun har uddannet sig til, eller af tiden til at uddanne sig.

3.2 Der gøres imidlertid ikke spontant brug af tjenesteydelser, fordi der enten ikke findes tjenesteydelser af kvalitet, eller disse kun findes som sort arbejde, fordi det ikke er naturligt at lade andre gøre dette arbejde, fordi det ikke er let at give andre adgang til sit hjem, og især fordi prisen på tjenesteydelserne er for høj.

3.3 Disse familierelaterede tjenesteydelser udføres endnu i dag i mange tilfælde af underbetalte kvinder, som ofte arbejder sort og befinder sig i beskæftigelsesmæssigt usikre situationer, herunder indvandrede kvinder, hvoraf nogle arbejder illegalt. Koncentrationen af kvinder i rengørings-, pleje- og uddannelsessektoren styrker de rodfæstede kønsstereotyper, der udgør en barriere for mange mænd, resulterer i ulighed mellem kvinder og mænd og underminerer indsatsen for at mindske lønforskellene mellem kvinder og mænd. Denne koncentration styrker opfattelsen af kvinders arbejde som andenrangsjob.

3.4 En husarbejder er kendetegnet ved, at vedkommendes aktivitet udøves i et privat hjem. ILO benævner sektorens arbejdstagere »husarbejdere«, men i visse medlemsstater har ordet »husarbejder« en negativ konnotation. Da mange begreber dækker dette arbejde⁽⁶⁾ (beskæftigelse i hjemmet, personlige tjenesteydelser, hjemmehjælp, plejere, dagplejere, medhjælpende familiemedlem, rengøringspersonale...), er det ikke nemt at føre statistikker.

3.5 Ifølge ILO er antallet af husarbejdere i EU fem millioner, men dette tal er formodentlig undervurderet, idet der alene i Frankrig, hvor skattebegunstigelser har givet mulighed for at omdanne sort arbejde til hvidt, og disse job således kan medregnes, i dag er to millioner. Disse job tager hovedsageligt form af job, som husarbejderen aflønnes for direkte af den familie eller person, der modtager tjenesteydelsen (60-70 % af sektoren) uden brug af mellemlid.

⁽⁵⁾ Kommissionen, arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene om udnyttelse af beskæftigelsespotentialer inden for personlige tjenesteydelser og tjenesteydelser i hjemmet (SWD(2012) 95 af 18.4.2012, s. 14).

⁽⁶⁾ Husarbejdere boede hos deres arbejdsgivere. Dette er stadig tilfældet i visse velhavende familier og på ambassader, men oftest arbejder husarbejdere nu kun nogle timer om ugen for hver arbejdsgiver eller kunde.

4. Hindringer for udvikling

4.1 Ikke-værdsatte job

4.1.1 Det arbejde, der her er tale om, især på området vedligeholdelse af boligen, betragtes endnu i dag ofte som et arbejde, der ikke kræver særlige kundskaber eller kompetencer. Dette arbejde betragtes desuden som midlertidig beskæftigelse (f.eks. au pair) og opfattes ikke som et karrierevalg.

4.1.2 I de fleste tilfælde kræver familier ikke noget eksamensbevis eller certifikat, og de betror deres børn, ældre forældre og nøglen til deres hjem til personer, som de ikke kan være sikre på at kunne have tillid til. Det at træde ind i andres hjem og tilpasse sig en families krav kræver flere forskellige undervurderede og ofte udefinerede psykiske og tekniske kompetencer.

4.1.3 Da samfundet forholder sig negativt til disse opgaver, er det ofte indvandrerkvinder, der efterlader børn og ældre forældre i hjemlandet, som kommer og tager sig af andres børn og forældre i de rige lande, selv om der er stor arbejdsløshed i EU. Disse arbejdstagere har ofte dårligt selvværd, idet de ikke har valgt disse nedvurderede job. Indvandrerkvinder er ofte overkvalificerede, men bliver kanaliseret ind i en sektor, der udgør en af de få beskæftigelsesmuligheder, og hvor der ofte ikke er garanti og respekt for deres rettigheder som arbejdstagere. Dette »hjernespild« giver anledning til stor bekymring, ikke kun for den enkelte indvandrer kvinde, men også for det samfund, de arbejder i.

4.2 Dårligt betalte job, usikre ansættelsesforhold og ringe beskyttelse

4.2.1 I denne sektor arbejder både faglært og overkvalificeret arbejdskraft, som er ansat af enkeltpersoner, der ikke kan betale en høj løn, hvis medlemsstaterne ikke sørger for skattebegunstigelser til sektoren.

4.2.2 Det kan være usikkert at arbejde for familier på grund af forandringer i de familiemæssige omstændigheder. Især må husarbejderne, når familierne kun har brug for enkelte timer om ugen, sammenlægge flere arbejdsgivere for at opnå en tilstrækkelig indkomst og hele tiden finde nye for at erstatte dem, der ikke længere har brug for tjenesteydelser.

4.2.3 Indtil for nylig har husarbejderes arbejde i private hjem været udelukket fra ILO's internationale arbejdskonventioner. Dette har ændret sig med konvention nr. 189, som blev vedtaget i 2012, men kun er ratificeret af to europæiske lande ⁽⁷⁾.

4.2.4 Det er vanskeligt at få husarbejdere til at melde sig ind i en fagforening, da de arbejder spredt i private hjem. I mange tilfælde er de slet ikke interesserede i det. Deres krav og interesser ville imidlertid opnå større anerkendelse, hvis de støttedes og forsvarets af stærke fagforeninger. De har vanskeligt ved alene at forsvare deres rettigheder over for de familier, de er ansat hos. Situationen er endnu værre for de husarbejdere, som mangler kendskab til sproget, er blevet handlet og ikke har adgang til deres papirer.

4.2.5 Der ses imidlertid stadig flere eksempler i EU's medlemsstater på planer om at strukturere denne sektor, som udvikler sig i forskelligt tempo og i forskelligt omfang. Planerne giver mulighed for at skabe og udvikle en særskilt økonomisk sektor med indgåelse af kollektive overenskomster, som er tilpasset familierelaterede tjenesteydelser. I forbindelse med indgåelsen af kollektive overenskomster bør der tages hensyn til kvalifikationernes komplekse natur og betydningen af de menneskelige relationer.

4.2.6 Når der træffes foranstaltninger til at øge professionaliseringen af sektoren for personrelaterede tjenesteydelser, er det vigtigt at tage højde for de forskellige typer arbejdsgivere i denne sektor (formidlere eller enkeltpersoner), så der ikke opstår forvirring omkring status eller ansvar.

4.2.7 Tilfælde af moderne slaveri er blevet indbragt for domstolene, idet der i sektoren for husarbejdere foregår handel. Migrantkvinder udsættes således for seksuel udnyttelse og tvangsarbejde. Dette er med til at bevare sektorens dårlige image.

⁽⁷⁾ Italien ratificerede konvention nr. 189 i januar 2013 og Tyskland i september 2013. Det Europæiske Råd bemyndigede i januar 2014 medlemsstaterne til at ratificere konventionen.

5. Oprettelse af anstændige arbejdspladser og tjenesteydelser af kvalitet

5.1 Omkostningsrelaterede foranstaltninger: afvikling af sort arbejde og indførelse af sammensat finansiering

5.1.1 For at ændre den aktuelle situation (udbredt sort arbejde og adskillige arbejdsgivere) til en situation med reelle job og påskønnede kompetencer i lighed med andre erhverv må der skabes en bedre anerkendelse og større værdsættelse af disse tjenesteydelser, blandt andet afspejlet i ordentlige lønninger. Samtidig skal tjenesteydelserne fortsat være tilgængelige for alle. Disse to betingelser kan kun opfyldes ved hjælp af sammenlagt finansiering: skattebegunstigelser, delvist finansierede værdikuponer (som det allerede er tilfældet med spisebilletter), socialsikringsydelser og brugerbidrag. Skattebegunstigelser til enkeltpersoner har vist sig at være effektive i forbindelse med renovering af boliger i Sverige, hvor der er skabt job i byggesektoren. I Frankrig blev husligt arbejde trukket ud af undergrundsøkonomien med indførelsen af skattebegunstigelser. Desuden er der indført en »jobkupontjeneste«, som gør det muligt at lette de administrative procedurer. Denne ordning er i øvrigt blevet suppleret med internettet, idet man ikke længere behøver at udfylde papirformularer.”

5.1.2 Det vil kun være muligt at professionalisere jobbene og tilbyde tjenesteydelser af kvalitet, hvis man sammensætter offentlig (skattebegunstigelser), social (familietilskud, tilskud fra virksomheder, gensidige selskaber og sundhedsforsikringer, virksomhedsudvalg osv.) og privat (enkeltpersoners betaling for ydelserne) finansiering. I forbindelse med planer for ligestilling mellem mænd og kvinder og foranstaltninger til forening af arbejde og familieliv kan virksomhederne deltage i finansieringen af deres ansattes familierelaterede tjenesteydelser. Nogle virksomheder gør det allerede. Kommissionen bør kortlægge og udbrede en sådan god praksis bl.a. for at opfordre til at skabe et system med tjenesteydelseskuponer, som kunne indføres i alle medlemsstater.

5.2 Afhjælpning af usikre jobansættelsesvilkår: oprette nye virksomheder, udvikle arbejdsmarkedsdialogen i denne sektor — i overensstemmelse med hver medlemsstats specifikke forhold og kultur.

5.2.1 I betragtning af familiernes stigende behov for husligt arbejde må friheden til at vælge mellem de forskellige tjenesteydelser, der findes i medlemsstaterne, konsolideres og stabiliseres, og det samme gør sig gældende for disse tjenesteydelsers komplementaritet, så der kan oprettes en ny model, der fremmer social innovation i Europa.

Usikre ansættelsesvilkår i sektoren kan kun afhjælpes ved at lægge vægt på to nøgleaspekter: for det første bør der ske en professionalisering af jobbene for at øge kvaliteten af de tjenester, der ydes, og sikre reel professionel udvikling for husarbejdere (se punkt 5.3), og for det andet er der behov for officiel anerkendelse af arbejdsmarkedsdialogen i sektoren, da dette er en meget vigtig måde til at sikre velfærd både for husarbejdere og for familier og garantere anstændigt arbejde, uanset hvilken form for tjenesteydelser, der er tale om. I den forbindelse er det af afgørende betydning at hjælpe familier med at gøre brug af tjenesteydelser, der udbydes af en professionel sektor uden sort arbejde (se punkt 5.1) ved at gøre det muligt for dem at vælge den struktur, der passer dem.

Desuden er de ydelser, der tilbydes familier og sigter på at hjælpe dem med børnepasning, ældrepleje, pleje af familiemedlemmer med svære handicap eller forene arbejds- og familieliv, ikke som andre tjenesteydelser: sådanne ydelser vedrører familiers intimsfære og privatliv og kan derfor ikke betros en person, man ikke kender. Derfor er det af afgørende betydning at tilvejebringe en arbejdsmarkedsdialog i denne sektor, som er i tråd med værdierne i Den Europæiske Union og de kulturelle særpræg i den enkelte medlemsstat.

5.2.2 Desuden kræver sektorens udvikling også udvikling af virksomheder — kooperativer, foreninger og selskaber — der fungerer som mellemlid mellem personer, der har brug for tjenesteydelser, og personer, som er kvalificeret til at levere dem. Virksomhederne forpligter sig til at finde kunder og foreslå en planlægning for de ansatte. De ansatte kan således nøjes med en enkelt ansættelseskontrakt, hvilket forenkler den sociale beskyttelse og giver dem mulighed for at få finansieret den tid, der bruges på transport mellem kundernes hjem, samt for at tage fri og deltage i uddannelse. Sådanne mellemlid forpligter sig over for kunderne og sender dem en kompetent, ærlig, diskret og veluddannet medarbejder til at levere tjenesteydelsen, selv om den person, der sædvanligvis kommer, er syg eller har fri. Kunderne betror ikke længere deres hjem eller familiemedlemmer til en person, men til en virksomhed.

5.2.3 Med oprettelsen af virksomheder kan disse arbejdstagere få status som ansatte på lige fod med andre. Sådanne virksomheder eksisterer allerede. Kommissionen bør kortlægge og udbrede de forskellige modeller samt analysere dem på basis af de leverede tjenesteydelser til kunderne og sociale vilkår for de ansatte.

5.2.4 I tilfælde, hvor kunderne foretrækker selv at tage ansvar som arbejdsgiver for at vælge, hvem de vil give adgang til deres hjem, må man sørge for at informere de pågældende familier, så de kan tage deres ansvar som arbejdsgiver og samtidig overholde reglerne. Medlemsstaterne bør sikre, at disse regler er fornuftige, og at det er muligt for en gennemsnitsfamilie at leve op til dem.

5.3 Reformen i sektoren

5.3.1 I Sverige blev der i 2007 indført en skattefradragsordning for husligt arbejde. Skattefradraget (*tax credit*) har gjort købet af husligt arbejde betydeligt billigere, idet der er indført en reduktion på 50 %. Kunderne betaler halvdelen af prisen for tjenesteydelsen, og den anden halvdel betales til virksomheden af skattevæsenet.

5.3.2 Tidligere var det vanskeligt at købe deklareret husligt arbejde. Nu syv år senere kan det konstateres, at skattefradraget har skabt og fortsat skaber nye virksomheder og nye job, navnlig for personer, som ikke tidligere har været på arbejdsmarkedet.

5.3.3 Skattereformen har haft en positiv indvirkning på en sektor, hvis tjenesteydelser primært bestod af sort arbejde. Skattefradraget er ikke blot kommet sektoren og dens kunder til gode, men også samfundet som helhed.

5.3.4 I 2013 havde sektoren en omsætning på mere end en halv milliard EUR. I 2013 blev der ansat flere end 16 000 personer. I de seneste år har der været en konstant stigning. Fra 2012 til 2013 steg beskæftigelsen inden for husligt arbejde med 16 %.

5.3.5 Hovedparten af virksomhederne er oprettet af kvinder — ofte med indvandrerbaggrund. Mere end en tredjedel af kunderne inden for husligt arbejde er over 65 år (to tredjedele er kvinder). Overordnet set er 62 % af kunderne kvinder på alle indkomstniveauer, dog primært fra middelklassen. Familiernes er nogle af dem, der anvender disse tjenesteydelser mest. To ud af tre ansatte i sektoren for husligt arbejde har en baggrund med arbejdsløshed eller ikke-deklareret arbejde. Ca. 80 % er kvinder, og 40 % af de ansatte er født uden for Sverige.

5.3.6 Den vigtigste arbejdsgiverforening i sektoren for tjenesteydelser indgår med sine fagforeningsparter kollektive overenskomster for virksomheder, der tilbyder husligt arbejde. De kollektive overenskomster indeholder regler om løn, arbejdstid, betalt ferie, uddannelse, social sikring og andre aspekter.

5.3.7 Reformen har ført til øget beskæftigelse, en reduktion af arbejdsløsheden og sygefraværet og endelig til øgede skatteindtægter, hvilket nærmest gør ordningen selvfinansieret.

5.4 Foranstaltninger til professionalisering

5.4.1 Ud over opgaver, der kræver tekniske kvalifikationer (overholde hygiejneregler, anvende maskiner og produkter, vaske et barn, hjælpe en voksen med at rejse sig osv.) er der tale om relationelle kompetencer som f.eks. at indgyde tillid, være diskret og selvstændig samt kunne tilpasse sig den enkelte kunde. Kompetencerne bør klassificeres i rangorden alt efter, om der blot er tale om at sørge for boligen, eller om der også er børn eller ældre, om kunden er fraværende eller til stede, og om denne er selvstændig eller fysisk eller mentalt afhængig af hjælp.

5.4.2 Det er paradoksalt, at nogle mennesker ser ned på disse opgaver, selv om de er mere udbytterige end mange andre. Det er tilfredsstillende at gøre et hjem rent, hjælpe personer og knytte bånd til børn. De offentlige myndigheder kunne dels — i samarbejde med fagforeningerne og arbejdsgiverne — fremme professionaliseringen af disse tjenesteydelser, de berørte personers uddannelse og attesteringen af erhvervede kompetencer, dels arbejde for oprettelse af strukturer for samling og organisering af familierelaterede tjenesteydelser.

5.4.3 Hvis synet på disse opgaver skal ændres, må man betegne og evaluere dem på et teknisk og relationelt plan og sammenholde dem med lignende opgaver i andre brancher. Der bør indføres eksamensbeviser, certifikater og uddannelser, og opnået erfaring bør anerkendes. Noget af dette er allerede gjort.

5.4.4 Det vil desuden være hensigtsmæssigt at forenkle procedurerne for forfremmelse til andre ansvarsområder eller andre job i samme eller andre sektorer. For at undgå »hjernespid« er dette særlig vigtigt for overkvalificerede migrantkvinder, som ledes i retning af levering af familierelaterede tjenesteydelser.

5.4.5 Der bør gribes ind med foranstaltninger for at få udryddet menneskehandel knyttet til familierelaterede tjenesteydelser, da dette er en klar krænkelse af menneskerettighederne.

5.4.6 Lønmodtagernes fagforeninger har sjældent gjort sig bestræbelser på at få husarbejdere til at melde sig ind i en fagforening, hvilket ganske rigtigt er kompliceret, idet fagforeningerne ikke har adgang til private hjem, og husarbejderne ikke er synlige samt arbejder spredt. Hvis husarbejderne melder sig ind i en fagforening, kan det befordre professionaliseringen af de familierelaterede tjenesteydelser, som er en af forudsætningerne for ligestilling mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet.

Bruxelles, den 16. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Betydningen af erhvervstjenester i industrien«**(initiativudtalelse)**

(2015/C 012/04)

Ordfører: **Joost van Iersel**Medordfører: **Hannes Leo**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 22. januar 2014 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at udarbejde en udtalelse om:

»Betydningen af erhvervstjenester i industrien«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI), som vedtog sin udtalelse den 16. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 16. oktober, følgende udtalelse med 100 stemmer for, 0 imod og 2 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 I lyset af det tætte samspil mellem tjenesteydelser og produktion og indvirkningen heraf på bæredygtig vækst og beskæftigelse i Europa, opfordrer EØSU Kommissionen til i sin kommende mandatperiode at give erhvervstjenester en plads på listen over prioriterede områder. Dette er ekstra vigtigt i lyset af indførelsen af en ny produktionsmodel, der af nogle betegnes som »den fjerde industrielle revolution«.

1.2 Der er behov for konkrete EU-initiativer på alle områder, der er relateret til den digitale revolution og den heraf affødte forandring af økonomien og samfundet. En første forudsætning er, at de offentlige myndigheder og samfundet som helhed bevidstgøres om denne udvikling.

1.3 Erhvervstjenester bør indgå i en aktiv industripolitik, og der bør tages hensyn til dem i midtvejsrevisionen af Europa 2020-strategien i 2015. EØSU konstaterer, at Kommissionen og Rådet hidtil har undervurderet betydningen af disse tjenester.

1.4 Halvdelen af Kommissionens generaldirektorater er på den ene eller anden måde involveret i tjenester, men der savnes en systematisk, for slet ikke at tale om en strategisk, tilgang. Der er hverken nogen klar politik eller synlig talsmand for området. Det var endvidere meget skuffende og kortsigtet, at Rådet reducerede budgettet for Connecting Europe-faciliteten i den flerårige finansielle ramme fra de 9 mia. EUR, som Kommissionen havde foreslået, til 1,2 mia. EUR.

1.5 EU må nu afgøre, om det vil føre an på området ved at bidrage til ny bæredygtig vækst og nye arbejdspladser eller overlade det til andre.

1.6 EØSU ser derfor positivt på Kommissionens initiativ sidste år til at indlede en grundlæggende debat herom i en gruppe på højt plan vedrørende erhvervstjenester ⁽¹⁾. EØSU understreger, at det er vigtigt, at dette i nærmeste fremtid følges op af:

- en dybtgående analyse,
- effektiv koordinering mellem Kommissionens berørte tjenestegrene og
- en europæisk dagsorden (se punkt 1.15).

⁽¹⁾ Gruppen på højt plan vedrørende erhvervstjenester, som blev oprettet af GD for Erhvervspolitik og GD for Det Indre Marked, præsenterede sine konklusioner i april 2004. Parallelt hermed satte fem arbejdsgrupper fokus på specifikke områder.

1.7 Hurtigt voksende erhvervstjenester spiller allerede en fremtrædende rolle inden for fremstillingsindustrien. En bred og stadig voksende vifte af virksomheder — både produktions- og servicevirksomheder — beskæftiger sig nu med udformning og levering af nye generationer af erhvervstjenester. På grund af ny teknologi bliver erhvervstjenester stadig mere relevante for fremstillingsindustrien.

1.8 Hertil kommer, at tingenes internet og serviceydelsernes internet i øjeblikket betegnes som den fjerde industrielle revolution i Europa, en ny tids frembrud efter automatiseringen.

1.9 Dette kvantespring er resultatet af et vertikalt og horisontalt samarbejde mellem maskine og internet, maskine og menneske og maskine og maskine langs værdikæden i realtid. Automatiseringsøer forbindes indbyrdes i utallige net og variationer. Software og net vil forbinde intelligente produkter, digitale tjenester og kunder til fremtidens nye innovative 'produkter'.

1.10 Denne udvikling er genstand for en bred debat. Pioner på dette område er det tyske projekt Industri 4.0, som tager behørigt hensyn til både erhvervstjenester og til den bredere økonomiske sammenhæng, som gennemgår en grundlæggende forandringsproces. Sammen med lignende initiativer skulle det kunne udgøre en byggesten i dagsordenen for industrien og et bredt spektrum af offentlige og private interessenter. Pionerer på de digitale markeder har tidligere opnået betydelige konkurrencefordele.

1.11 På globalt plan forudses der lignende strategiske initiativer i USA, Kina og Sydkorea. Pentagon planlægger et investeringsprogram. Datagiganter som Google, Amazon, Apple og Yahoo har en naturlig fordel på markedet.

1.12 Den menneskelige faktor er afgørende. Nye værdikæder og forretningsmodeller skaber nye alliancer og indbyrdes forbindelser mellem virksomheder, hvilket har en kolossal indvirkning på arbejdets tilrettelæggelse. Hertil kommer, at der forventes betydelige omstillinger på arbejdsmarkedet. I industrien, især inden for erhvervsservicesektoren, opstår der som følge af den hastige udvikling af den digitale teknologi hele tiden nye former for arbejdstilrettelæggelse, ansættelsesordninger og krav om ajourføring af færdigheder. Disse omstillinger må nøje overvåges. Skræddersyede politikker, som skal baseres på velfinansieret forskning, skal sætte fokus på at afbøde negative virkninger og fremme positive aspekter.

1.13 I mange erhvervsservicesektorer er der ikke i øjeblikket nogen social dialogkultur, hvilket kan udhule beskæftigelseskvaliteten i disse sektorer. Der er behov for en solid ramme for social dialog og for aktiv deltagelse — også med tanke på innovative uddannelsesfaciliteter — på virksomhedsniveau samt på sektorielt, nationalt og EU-niveau, som tager højde for den ofte kraftige omstrukturering, der finder sted inden for en erhvervsservicesektor, der er kendetegnet ved hastig udvikling.

1.14 Anerkendelse af kvalifikationer og færdigheder på tværs af grænser og på EU-plan vil styrke arbejdskraftens mobilitet og viden. Dette vil også udvide og styrke de europæiske muligheder for dette områdes meget store antal små virksomheder og mikrovirksomheder.

1.15 EØSU er stort set enig i henstillingerne fra 2013 fra EU's gruppe på højt niveau og de fem arbejdsgrupper. I betragtning af erhvervstjenesternes kolossale betydning for opfyldelsen af målet om, at fremstillingsindustrien i 2020 skal tegne sig for 20 % af BNP, og i lyset af udsigten til den fjerde industrielle revolution er det nødvendigt med en europæisk dagsorden eller køreplan for erhvervstjenester. EØSU mener, at en sådan dagsorden bør omfatte følgende:

A. Viden og politisk støtte:

- sikre øget oplysning og debat,
- definere og klassificere erhvervstjenester,
- sikre relevant og pålidelig statistik om erhvervstjenester og udviklingen heraf.

B. Politikområde:

- styrke integration, bekæmpe fragmentering af det indre marked og fjerne handelshindringer inden for EU,
- støtte en lovgivningsmæssig ramme og europæiske standardiseringsplatforme,
- styrke det indre marked for telekommunikation,
- fremme investeringer i den infrastruktur, der er nødvendig for et sikkert digitalt marked for kommunikation, befordre samarbejde og udveksling af digitale varer og tjenesteydelser,
- beskytte data og intellektuelle ejendomsrettigheder,
- afhjælpe lovgivnings- og reguleringsmæssige hindringer for international handel i erhvervstjenester.

C. Specifikke spørgsmål:

- indvirkningen af massedata (big data) — den betydelige stigning i datamængden, -variationen og -hastigheden — som følge af intensiveret netværksdannelse og datagenerering,
- den meget vigtige forbindelse mellem forskning, industri, tjenesteydelser og beskæftigelse,
- offentlige indkøb,
- miljøpræstationer og bæredygtighed,
- erhvervstjenesternes sociale indvirkning på samfundet som helhed og på arbejdsmarkedet.

D. Finansielle aspekter:

- finansielle midler.

2. Indledning

2.1 I modne økonomier står tjenesteydelsessektoren for over 70 % af det økonomiske resultat og beskæftigelsen. Tjenesteydelseernes andel af økonomien og deres kompleksitet stiger overalt i verden.

2.2 Erhvervstjenester er en vigtig vækstfaktor. Ifølge Kommissionen var deres gennemsnitlige vækstrate på 2,38 % mellem 1999 og 2009 sammenlignet med et gennemsnit på 1,1 % for alle sektorer i EU under ét. I samme periode steg beskæftigelsen i denne sektor med 3,54 %, mens tallet for alle sektorer i EU's økonomi under ét kun var på 0,77 %.

2.3 Væksten i servicesektorens (den tertiære sektor) andel af de samlede økonomiske aktiviteter i EU overgår væksten inden for fremstillingsindustrien. Denne fase efterfølges af væksten i de informations- og vidensbaserede tjenesteydelser (den kvartære sektor).

2.4 Tjenesteydelser er en generisk betegnelse. Det omfatter en bred vifte af økonomiske og sociale aktiviteter fra den nederste til den øverste del af arbejdsmarkedet. Beskæftigelsen stiger inden for højt- og lavtkvalificerede job, mens arbejdsstyrken i serviceerhverv, der kræver kvalifikationer på mellemniveau, er dalende, hvilket lægger pres på middelklassen.

2.5 I samspillet mellem tjenesteydelser og industri handler det fortrinsvis om følgende relevante tjenester:

- eksternt leverede tjenesteydelser, som anvendes af industrien, f.eks. tjenesteydelser leveret af erhvervsservicesektoren. Disse omfatter hele viften af driftstjenester (f.eks. virksomhedsrengøring), faglige tjenesteydelser (f.eks. teknikere) og andre tjenester, herunder videnintensive tjenester (f.eks. computertjenester),
- internt leverede tjenesteydelser, dvs. tjenester, som industrien selv leverer,

- hjælpetjenesteydelser, som leveres af industrien, dvs. som industrien leverer sammen med deres produkter (f.eks. eftersalgsservice),
- indbyggede tjenesteydelser, som leveres af industrien, dvs. servicefunktioner, der er indbygget i de produkter, der leveres af industrien (f.eks. software).

2.6 Der er sket en betydelig vækst i erhvervstjenesterne siden 1970'erne. Sektorens omsætning er i dag på 2 billioner EUR, og den beskæftiger 24 millioner personer. Millioner af virksomheder, hovedsagelig små virksomheder og mikrovirksomheder, er involveret, for ikke at nævne de interne servicebaserede afdelinger i større virksomheder. Erhvervstjenester udgør 11,7 % af EU's økonomi.

2.7 Uden fællesnævner tegner der sig et meget varieret billede. Sektoren har en kolossal indvirkning på alle samfundslag og -relationer. Erhvervstjenesterne er en vigtig drivkraft bag forandring og giver impuls til revidering af forretningsmodeller. De fremmer en løbende reorganisering af offentlige og private virksomheder og af offentlige organer.

2.8 I de seneste årtier har automatisering og IKT været stærke drivkræfter ⁽²⁾. Endvidere har udviklingen inden for de enkelte servicesektorer ofte en tværgående virkning på andre sektorer.

2.9 De traditionelle grænser mellem produktion og tjenesteydelser er ved at blive udvisket. Udviklingen af fremstillingsindustrien kan ikke længere betragtes særskilt fra servicesektoren, som det førhen var tilfældet. I denne forbindelse bør EU's mål om at øge fremstillingsindustriens andel af EU's BNP til 20 % omdefineres, så der tages højde for erhvervstjenesternes merværdi. Det ville være mere passende at tale om en produktionscentreret værdikæde ⁽³⁾.

2.10 Globalt set klarer Europa sig i det store og hele godt, selv om der er områder, hvor den europæiske industri er i vanskeligheder. En produktionsstigning og dynamisk indførelse af nye teknologier kan have en positiv virkning, når det gælder udflytning. På den anden side konstateres der en følsomhed i befolkningen over for fornyelse og en skjult modstand mod innovation. Denne tendens fortjener særlig opmærksomhed.

3. Udviklingen af indbyrdes forbindelser mellem erhvervstjenester og industrien

3.1 Erhvervstjenesterne befinder sig i en meget dynamisk fase. Som følge af den internetdrevne revolutionerende udvikling har tjenesteydelser en stigende indvirkning på produktionslinjerne og på erhvervslivets overordnede resultater. Produktionslinjerne styres nu af software. Arbejdskraftens rolle i produktionssammenhæng bliver mindre.

3.2 Dette strider imod den konventionelle teori og tyder på, at fremstillingsindustrien og erhvervstjenester i stigende grad er vævet sammen. Følgelig er der ofte kun en kunstig skelnen mellem de to. I vore dage gør virksomheder brug af input og fremstiller produkter og tjenesteydelser med komponenter fra både fremstillings- og servicesektoren. Dette samspil er en tovejsproces.

3.3 Denne konklusion kan også drages på baggrund af ændringer i virksomhedslandskabet. Tjenesteydelser har hovedsagelig en understøttende funktion, men er samtidig en central drivkraft bag fragmenteringen af værdikæder. Dette fører bl.a. til opsplitning af større virksomheder, som ændres fra at være temmelig statiske til at tage udgangspunkt i dynamiske kombinerede samspil mellem mere eller mindre uafhængige — eller i det mindste identificerbare — dele inden for samme virksomhed eller uden for (outsourcing). Som fleksible og smidige bindeled støtter servicesektoren disse processer.

3.4 Fragmenteringen af værdikæden gør det endvidere betydeligt vanskeligere at skelne mellem sektorerne, da grænserne udviskes. Der danner sig et helt nyt billede, f.eks. af Google som bilproducent, eftersom 35 % af investeringerne i en bil er i software. Denne andel kommer endog helt op på 50 % inden for ingeniørvirksomhed og fremstilling af avancerede maskiner.

⁽²⁾ Jf. navnlig EØSU's udtalelse TEN/549 »Udformningen af fremtidens internetforvaltning«, juli 2014, (endnu ikke offentliggjort i EUT).

⁽³⁾ Institut der Deutschen Wirtschaft, Köln, 2013.

3.5 På trods af at tjenesteydelseernes indvirkning på den samlede økonomi og på beskæftigelsen er almindelig kendt, foreligger der overraskende nok stadig ingen dybtgående analyser på EU-plan, hvilket bl.a. skyldes følgende:

- bortset fra enkelte større virksomheder består sektoren generelt af et utal af små virksomheder og mikrovirksomheder, som knapt nok er organiserede, hvorfor erhvervsservice-sektoren kun har en meget svag stemme på EU-niveau,
- hertil kommer, at det er meget vanskeligt at foretage pålidelige klassificeringer på grund af en dynamisk og fortløbende proces med fornyelser og nye opfindelser,
- det forhold, at EU i lang tid udelukkende har rettet opmærksomheden mod fremstillingsindustrien, har hindret det i ærligt og objektivt at undersøge støttetjenesternes kolossale indflydelse.

3.6 Traditionelle statistiske indikatorer, der skelner skarpt mellem produktion og tjenesteydelser, er derfor ude af stand til at afspejle værdikædernes komplekse struktur. Inden for rammerne af et input/output-perspektiv bør det bl.a. påvises, hvilke serviceerhverv der leverer i hvilke mængder til fremstillingsindustrien og omvendt. Dette kræver i første omgang, at der udvikles et nyt sæt statistiske indikatorer.

3.7 Der bør sikres mere præcis og detaljeret statistik, som danner et bedre grundlag for politiske debatter om, hvad der sker, og hvilke instrumenter der kan forbedre produktionen.

3.8 Statistik kan også bidrage til at centrere debatten om bl.a. at fjerne hindringer for den grænseoverskridende handel og mobilitet, som skyldes nationale bestemmelser, overregulering og særlige nationale rettigheder, der tildeles erhverv inden for servicesektoren, f.eks. vedrørende kvalifikationer. Harmoniseringen af den grænseoverskridende anerkendelse af faglige kvalifikationer bør lette mobiliteten på tværs af grænserne inden for de regulerede erhverv, hvilket samtidig er af særlig interesse for små virksomheder og mikrovirksomheder.

3.9 Samlede EU-tal vil fremhæve betydelige forskelle mellem europæiske lande. En stærk servicesektor bidrager til en stærk økonomi. Infrastruktur, især bredbåndsnet, er af stor betydning. Infrastrukturen bør være behørigt beskyttet både af databeskyttelseshensyn og for at sikre kontinuitet i tjenesterne. En række medlemsstater er nødt til at yde en betydelig indsats for at indhente det forsømte på dette område.

3.10 Produktionslinjerne er mere koncentrerede end før. Europæiske markeders og nye vækstmarkeders indbyrdes forbundethed har skabt komplekse økonomiske netværk og vidennetværk med servicesektoren som en vigtig drivkraft. Udflytninger vil blive mindre effektive, da industrien vil være afhængig af mere specialiserede og videnintensive tjenesteydelser af høj kvalitet.

3.11 Europa har stadig en komparativ fordel i produktionen af sådanne tjenesteydelser af høj kvalitet, først og fremmest på grund af sin højt kvalificerede arbejdsstyrke og det høje niveau inden for F&U. Europa bør imidlertid ikke falde for fristelsen til at hvile på laurbærrene. Komparative fordele skal opretholdes på en proaktiv måde. Dette kræver navnlig politikker, som fremmer fortsat høje investeringer i F&U, og en yderligere forbedring af arbejdsstyrkens kvalifikationer.

3.12 Samspillet mellem leverandørerne af tjenesteydelser og deres kunder er af afgørende betydning. Erhvervstjenester fremmer kundens produktion — produkter og/eller hjælpeværktøjer. Positive udviklingstendenser er resultatet af effektivt samarbejde mellem efterspørgsels- og udbudssiden, hvor der tilstræbes nye »strukturer«. Forskellige visioner og »sprog« kobles sammen med henblik på at finde nye løsninger. I denne proces kommer kreative og skræddersyede løsninger fra en række forskellige fagområder.

Manglen på mellemstore virksomheder er bemærkelsesværdig. Når der ses bort fra store og vigtige serviceleverandører som f.eks. SAP, er Europa svagere repræsenteret i segmentet af store tjenesteudbydere end USA. Inden for visse højteknologiske sektorer er Europa praktisk taget fraværende sammenlignet med USA. At Google, Apple, Amazon og Microsoft mestrer spillet, hvor »vinderen tager alt«, viser f.eks. det beklagelige i, at Europa ikke stiller med nogen spillere på dette felt.

3.13 For så vidt angår eventuelle problemer, som tjenesteydelsesdirektivet giver anledning til, må der i forbindelse med fuldførelsen af det indre marked for erhvervstjenester vises en vilje til at gribe de muligheder, der er for vækst og jobskabelse, og samtidig afværge de mulige negative konsekvenser af liberaliseringen af markedet for tjenesteydelser såsom social dumping og løndumping.

3.14 I 2011 henlede Kommissionen især opmærksomheden på behovet for en bedømmelse af de videnintensive erhvervstjenesters rolle. Det kan generelt konkluderes, at tjenesteydelser, især videnintensive erhvervstjenester, spiller en vigtig og stigende rolle som input i produktionsprocessen. Faktisk er det ikke muligt at adskille de to, da fremstillingsindustriens produktion i stigende grad afhænger af kvaliteten af sådanne tjenester.

3.15 Forskningsverdenen og universiteterne er også i høj grad involveret i innovative tjenester og i samspillet med industrien. En hel del universiteter danner rammen om etablering af lovende nye erhvervstjenester. Dette bidrager til sammenføring af videnskab, innovative løsninger og erhvervslivet. Hertil kommer yderligere positive virkninger, da bedre tjenesteydelser bidrager til at øge værdikæden i industriktorer, hvor et land allerede besidder teknologisk kapacitet og har en komparativ fordel⁽⁴⁾. Herved øges fremstillingsindustriens betydning i den internationale handel væsentligt.

3.16 På grund af tjenesteydelsernes betydning taler man om »tjenestefisering af fremstillingsindustrien«. Symbiosen mellem fremstillingsindustrien og erhvervstjenesterne ændrer ofte virksomhedernes fokus eller endog hele aktivitetsområder. Nye tjenesteydelser muliggør ændrede markedsføringskoncepter, da fokus ikke længere er på salg af produkter, men på (de enkelte) kunders behov. Et andet eksempel er, at fremstillingsindustrien nu i stigende grad er afhængig af udformningen og leveringen af erhvervstjenester som den mest rentable del af deres aktiviteter.

3.17 I lyset heraf er et mål, der går ud på, at fremstillingsindustriens andel af Europas BNP skal op på 20 % i 2020, ikke specifikt nok. Målet bør snarere være at opfylde behovet for at skabe gunstige betingelser for at fremme industrielle processer, hvor symbiosen mellem fremstillingsindustrien og erhvervstjenesterne sikrer moderne produkter i kraft af avancerede produktionsprocesser og produktivitet.

3.18 Den nye bølge af IKT-applikationer er en selvkørende proces: tjenesteydelser skaber nye tjenesteydelser, hvorfor deres betydning for økonomien som helhed stiger eksponentielt. De fremmer produktiviteten og har en tværgående stimulerende virkning på alle dele af økonomien, hvilket fører til nye kombinationer. De sætter endvidere yderligere skub i globaliseringen.

3.19 Et andet fænomen er, at flere og flere produkter markedsføres sammen med tjenesteydelser, der er forbundet med eller endda inkorporeret i dem, hvilket igen fører til nye alliancer og kombinationer.

4. Den fjerde industrielle revolution — radikale forandringer

4.1 Erhvervstjenesterne dækker et bredere spektrum, og deres virkning bliver meget større, når de forbindes med den fjerde industrielle revolution, som omfatter mere end erhvervstjenesterne alene⁽⁵⁾. Denne revolution følger efter tre æraer: mekanisering, elektricitet og IT. Det handler nu om indførelse af serviceydelsernes internet og tingenes internet.

4.2 Som led i denne proces er der inden for erhvervslivet og forskningsverdenen iværksat en række forskellige initiativer med henblik på at justere produktionsprocessen og udvikle nye produkter. De offentlige myndigheder har støttet nogle af initiativerne. Et banebrydende initiativ er en køreplan vedrørende den fjerde industrielle revolution, som blev lanceret af den tyske regering i 2012⁽⁶⁾.

4.3 Parallelt hermed er der igangsat andre lignende initiativer, herunder:

— det nederlandske »Smart Industry«-initiativ, der blev lanceret i april 2014,

— de østrigske regioners »Industri 4.0«-strategier,

— Valloniens konkurrencedygtige klynger,

⁽⁴⁾ OECD Trade Policy Papers nr. 148 »The role of services for competitiveness in manufacturing«, 2013.

⁽⁵⁾ Industri 4.0-projektets vidtrækkende virkninger må behandles særskilt og mere udførligt i kommende udtalelser.

⁽⁶⁾ »Recommendations for implementing the strategic industry initiative 4.0« (anbefalinger for gennemførelse af det strategiske initiativ Industri 4.0), april 2013.

— »Future of manufacturing«-projektet, som er sponsoreret af den britiske regering,

— Fondazione Democenter — Sipe, Emilia Romagna,

— »Smart Manufacturing Leadership Coalition« — USA; og

— innovationscentret for cyberfysiske systemer, Indien (mere omfattende end 4.0).

4.4 Fremtidens intelligente fabrik er en særdeles sofistikeret og kompleks størrelse, som er forankret i finjusterede netværk takket være højtudviklede softwareapplikationer og -systemer. Denne udvikling vil føre til gradvis individualisering — både for kunder og ansatte — når det gælder levering og udnyttelse af intelligente og skræddersyede produkter og komponenter.

4.5 Heri ligger et enormt potentiale for erhvervslivet og for økonomien som helhed. Øjeblikkelig imødekommelse af kundernes ønsker, fleksibilitet, optimal beslutningstagning, effektiv udnyttelse af råmaterialer og den potentielle merværdi i nye tjenesteydelser må fremmes. Denne udvikling kunne også tænkes at gå i spænd med demografiske tendenser i Europa, gavne balancen mellem arbejde og privatliv og samtidig styrke konkurrenceevnen i et højindkomstmiljø.

4.6 I alle industrisektorer vil horisontal og vertikal integration samt ende-til-ende digital integration af ingeniørkunst gennem hele værdikæden blive overvejet. Åben adgang og innovation vil fremme et intensivt netværkssamarbejde.

4.7 For at undgå at miste terræn til konkurrenter fra tredjelande er der etableret fælles platforme for standardisering af produkter og tjenesteydelser omfattende alle relevante komponenter i værdikæden.

4.8 Både store og små virksomheder er involveret. Udsigterne for SMV'er er positive. Det vil være meget lettere for dem end hidtil at gøre brug af tjenesteydelser og softwaresystemer. Der vil blive skabt nye muligheder for regionsbaserede SMV'er, som også lettere kan blive integreret i internationaliseringsprocesser. SMV'er vil under alle omstændigheder drage nytte af tværfaglig viden- og teknologioverførsel.

4.9 Som nævnt ovenfor vil der inden for alle kategorier være langt tættere forbindelser mellem kunder og leverandører.

4.10 Eksisterende it-baserede teknologier må tilpasses fremstillingsindustriens specifikke krav og fortsat videreudvikles. Der er behov for forsknings-, teknologi- og uddannelsesinitiativer med henblik på at udvikle metoder for modellering af automatiseringsteknik og for systemoptimering.

4.11 Det er nødvendigt med en infrastruktur for økonomien, som omfatter en passende udbygning af infrastrukturen for bredbåndsinternettet samt passende uddannelsesfaciliteter. I den forbindelse understreger EØSU endnu en gang, at der ud over sunde finanspolitikker er behov for et vækstinitiativ⁽⁷⁾. EU's medlemsstater bør nyde godt af den igangværende genopretning af økonomien og benytte lejligheden til hurtigst muligt at styrke investeringerne i den nødvendige infrastruktur i Industri 4.0-tidsalderen.

4.12 Industri 4.0 vil give Europa en enestående chance for at forfølge forskellige mål med en enkelt infrastrukturinvestering. En udsættelse vil underminere EU's konkurrenceevne. En sådan investering bør derfor vurderes positivt som led i de landespecifikke henstillinger i det europæiske halvår.

⁽⁷⁾ Se EØSU's udtalelse om »En stærkere europæisk industripolitik for vækst og økonomisk genopretning — Ajourføring af meddelelsen om industripolitikken«, juli 2013, især punkt 1.2 (EUT C 327 af 12.11.2013, s. 82).

4.13 Den tyske køreplan tager behørigt hensyn til de sociale aspekter af denne nye udvikling. Det er ikke kun virksomhedernes ledelse og personale, der er involveret, men hele samfundet. Der er tale om radikale forandringer i interaktionen mellem menneske og teknologi og mellem menneske og miljø. Teknologiske fornyelser må ses i deres sociokulturelle kontekst, da kulturelle og sociale forandringer også i sig selv er en vigtig drivkraft bag innovation.

4.14 Banebrydende er også decentrale tilgange til ledelse og forvaltning samt det forhold, at de ansatte har ansvaret for at træffe egne beslutninger. Dette indebærer grundlæggende ændringer.

4.15 På nationalt og EU-niveau bør der organiseres platforme, seminarer og arbejdsgrupper, som inddrager virksomheder, arbejdsmarkedets parter, forskningsverdenen og de offentlige myndigheder. Sådanne platforme og arbejdsgrupper er vigtige for at kunne fastlægge visioner og strategier for håndtering af omstillingsprocessen med henblik på at kunne udnytte muligheder og undgå faldgruber. Gruppen på højt niveau (se nedenfor) er et eksempel på en vellykket dialog mellem interessenter.

4.16 Den nye verden af digitale erhverv og tjenesteydelser vil have brug for en sikker og pålidelig platform for digital udveksling med klare markedsrettigheder og beskyttelse af rettigheder ⁽⁸⁾. Lige så vigtig i denne moderne hybridverden er en kommunikations- og samarbejdsplatform.

5. Konsekvenser for samfundet og arbejdsmarkedet ⁽⁹⁾

5.1 Digitaliseringen og det forhold, at samfundet er servicedrevet, har meget betydelige konsekvenser for arbejdsmarkedet og for samfundet som helhed.

- »Tjenesteficeringen« af økonomien skaber et fald i beskæftigelsen for middelklassens indkomstgrupper. For at standse og vende denne tendens bør skabelsen af muligheder for mellemindkomstbeskæftigelse gøres til et eksplicit mål i strukturtilpasningspolitikkerne. Til den ende bør der i EU's politikker for industri og tjenesteydelser lægges vægt på instrumenter såsom aktive arbejdsmarkedspolitikker og investeringer i innovativ uddannelse. Der bør tages skridt til at undersøge, hvordan kollektive overenskomster kan understøtte dette.
- På alle niveauer må folk være parat til at erhverve nye færdigheder, hvilket i betragtning af den kolossale sociale udfordring, der er forbundet hermed, er en yderligere grund til at fremme opdaterede læseplaner og livslang læring. Overgangen påvirker alle generationer, så de ældre må også gives lejlighed til løbende at opdatere deres kvalifikationer. Enhver forskning i eller evaluering af omstillingsprocessen skal bidrage til en effektiv kortlægning af erhvervs-kompetencer og kvalificeringsbehov.
- Udviklingen drives hovedsageligt af (nye) små virksomheder og mikrovirksomheder, mens større foretagender skærer ned på deres arbejdsstyrke. Denne proces afspejles i den kraftige stigning i antallet af nystartede virksomheder og selvstændige erhvervsdrivende rundt omkring i Europa. I dag er det muligt for en person at starte et softwarefirma i løbet af en weekend ved at anvende lettilgængelige værktøjer, der gør det muligt at udvikle firmaet hurtigt og afprøve produkter — den såkaldte »lean start-up«-metode.

5.2 Det er betænkeligt, at denne totale forandring af økonomien med alle dens følgevirkninger for samfundet og arbejdsmarkedet stadig ikke har været genstand for en tilstrækkelig analyse og for en bredere debat, der omfatter andet end erhvervslivet og forskersamfundet.

5.3 Der er derfor mange grunde til, at denne overgang til helt nye perspektiver i økonomien nødvendigvis må debatteres i brede politiske og samfundsmæssige kredse både på nationalt plan og på EU-plan. Denne proces berører mange borgere i regioner og byer i deres hverdag, både når det gælder beskæftigelse og arbejdsløshed. Den vil derfor påvirke de valg, folk træffer vedrørende deres egen fremtid. De sociale og kulturelle aspekter herved bør fremhæves, og der bør tages behørigt hensyn til dem.

⁽⁸⁾ Se i den forbindelse EØSU's udtalelse TEN/550 »Cyberangreb i EU«, juli 2014 (endnu ikke offentliggjort i EUT).

⁽⁹⁾ Se endvidere EØSU's udtalelse TEN/548 »Det digitale samfund: adgang, uddannelse, efteruddannelse, beskæftigelse og ligestillingsværktøjer«, juli 2014 (endnu ikke offentliggjort i EUT).

5.4 Forskning i de hurtige forandringer på arbejdsmarkedet, som må kortlægges nøjagtigt som grundlag for fremtidens uddannelse, bør prioriteres under indsatsområdet »industrielt lederskab« i Horisont 2020.

5.5 Mange sårbare job er i farezonen, og hvis processen ikke håndteres korrekt, kan den få sociale og politiske konsekvenser. EU og medlemsstaterne er derfor nødt til at sørge for politiske og lovgivningsmæssige rammer, der ud over at give adgang til ny nødvendig teknologi også sikrer opfyldelse af målet om at forbedre leve- og arbejdsvilkårene og undgå en polarisering mellem lav- og højindkomstgrupper.

5.6 Sammenlignes udviklingen i de forskellige lande, tegner der sig et skævt billede. Traditionelle programmer må revideres og læseplanerne må tilpasses. Der dukker nye virksomheder op. Forholdet mellem uddannelsessektoren og erhvervslivet er under forandring. Dette sker for at kunne holde trit med de industrielle ændringer. Arbejdstagerne må være parate til at lære andre og generelt mere specialiserede færdigheder, og de må sættes i stand til at tilpasse sig hurtige forandringer i efterspørgslen efter kvalifikationer.

5.7 Denne udvikling betyder absolut ikke, at der ensidigt fokuseres på tekniske kvalifikationer. Intellektuelle og sociale færdigheder er fortsat lige så vigtige. Disse færdigheder er nødvendige for at følge med udviklingen i samfundet og for at kunne imødekomme det behov for social innovation, der går hånd i hånd med de grundlæggende forandringer i økonomien.

5.8 I dette overordnede perspektiv må der sikres sociale dialoger på virksomheds-, sektor-, nationalt og EU-niveau med henblik på at drøfte udviklingen, rammevilkårene i EU og i medlemsstaterne samt metoder til at forberede arbejdsstyrken ordentligt.

6. Gruppen på højt plan vedrørende erhvervstjenester — et første skridt

6.1 På EU-plan og i udformningen af EU-politikkerne har virkningen af udvidelsen af erhvervstjenester i for lang tid været overset. Det forventede kvantespring gør det så meget mere nødvendigt, at der gøres noget ved denne situation. Rapporten fra 2013 fra gruppen på højt plan vedrørende erhvervstjenester hilser EØSU derfor i høj grad velkommen som et første skridt.

6.2 Kommissionen er ganske vist involveret i processer, der er forbundet med de generelle virkninger af erhvervstjenester, især via den digitale dagsorden og via forsknings- og innovationsprojekter, men der mangler et overordnet billede.

6.3 Erhvervstjenester fortjener en fremtrædende placering i en fremtidsorienteret industripolitik. Rapporten fra gruppen på højt plan skulle bane vejen for, at der kan tegnes et samlet billede af udviklingen, og for, at det kan fastlægges, hvilke skridt der ville være hensigtsmæssige i EU.

6.4 Gruppen på højt plan identificerer en lang række erhvervstjenester. Disse spænder fra liberale tjenesteydelser over tekniske tjenester til driftsstøttetjenester.

6.5 Der peges navnlig på, at der hidtil er taget for lidt hensyn til erhvervstjenester i Kommissionens udformning af nye politikker og i de politiske diskussioner i Rådet (konkurrenceevne).

6.6 Ud over gruppen på højt niveau har fem arbejdsgrupper afgivet rapporter om: (i) det indre marked, (ii) innovation, (iii) kvalifikationer, (iv) standarder og (v) handel. Rapporterne indeholder et stort antal analytiske iagttagelser og detaljerede kommentarer til den igangværende proces inden for de behandlede områder og til, hvilke strategier der efterlyses i EU's politikker og foranstaltninger.

6.7 Mange af rapporternes iagttagelser og forslag understreger behovet for, at EU foretager dybtgående analyser og samtidig yder forbedret og målrettet politisk vejledning til SMV'er, hvilket EØSU i lighed med mange eksperter har anbefalet i årevis. Mikrovirksomheders og små virksomheders fremtrædende rolle og den eksponentielle stigning i deres antal i den nuværende industricyklus understreger endnu en gang det presserende behov for bedre lovgivning, forbedrede vilkår for innovationspartnerskaber og for, at der lægges særlig vægt på adgang til finansiering.

6.8 Analysen viser, at den fortsatte fragmentering af det indre marked for varer ud over de traditionelle barrierer for servicesektoren og hindringerne for fremstillingsindustrien også har yderligere skadelige virkninger for den grænseoverskridende udvikling og stimuleringen af erhvervstjenesterne. EU har stadig lang vej at gå, før det har skabt et velfungerende stort indre marked for tjenesteydelser.

6.9 De mange forslag til at skabe et bedre klima for erhvervstjenester viser, at disse tjenester har en helt central betydning for forbindelsen mellem fremstillingsindustrien og servicesektoren og dermed for perspektivet om en stærkere europæisk fremstillingsindustri.

6.10 EØSU mener derfor, at det arbejde, der foregår i gruppen på højt niveau og i arbejdsgrupperne, er et meget nyttigt udgangspunkt for Kommissionen til at gennemføre en mere detaljeret analyse og udarbejde konkrete forslag.

Bruxelles, den 16. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen om det europæiske borgerinitiativ »Rent vand og sanitet er en menneskeret! Vand er et offentligt gode, ikke en råvare!««

(COM(2014) 177 final)

(initiativudtalelse)

(2015/C 012/05)

Ordfører: **An Le Nouail Marlière**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 11. september 2014 i henhold til sin forretningsordens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen om det europæiske borgerinitiativ »Rent vand og sanitet er en menneskeret! Vand er et offentligt gode, ikke en råvare!««

(COM(2014) 177 final).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 18. juli 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 151 stemmer for, 2 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 I sit svar på det første vellykkede borgerinitiativ »Rent vand og sanitet er en menneskeret! Vand er et offentligt gode, ikke en råvare!« påpeger Kommissionen, hvor vigtigt det er, at mennesker har ret til rent vand og sanitet som et grundlæggende offentligt gode, og gentager, at »vand ikke er en handelsvare«.

1.2 Først og fremmest må det hilses velkommen, at folks støtte til dette borgerinitiativ og Kommissionens anerkendelse af de særlige kendetegn ved forsyningspligtigheder i tilknytning til vand samt deres store betydning »i forbindelse med opfyldelse af befolkningens grundlæggende behov« har ført til, at tjenesteydelser i forbindelse med vandforsyning er blevet udelukket fra koncessionsdirektivet.

1.3 Mere generelt værdsætter EØSU Kommissionens forpligtelse til at handle i overensstemmelse med traktatens bestemmelser, der kræver, at EU skal forblive neutral i forhold til nationale beslutninger om ejerskabsordningen for vandværker. I den henseende mener EØSU, at ingen beslutning eller handling knyttet til EU's aktiviteter bør medføre en begrænsning af medlemsstaternes frihed til at vælge, hvordan de vil organisere leveringen af forsyningspligtigheder i tilknytning til vand.

1.4 EØSU opfordrer derfor Kommissionen til at tage konkrete initiativer til at sikre, at denne forpligtelse overholdes til stadighed på alle EU's forskellige kompetenceområder, såvel i de europæiske medlemsstater, der modtager støtte fra den europæiske stabilitetsmekanisme, som i forbindelse med de igangværende handelsforhandlinger (bl.a. om det transatlantiske handels- og investeringspartnerskab og/eller om handel med tjenesteydelser), ved udtrykkeligt at udelukke forsyningspligtigheder, der har tilknytning til vand, fra handelsforhandlinger af ovennævnte type.

1.5 Udvalget noterer sig visse positive aspekter af Kommissionens svar:

— anerkendelsen af, at ansvaret for levering af forsyningspligtigheder i tilknytning til vand generelt ligger hos de lokale myndigheder, som er tættest på borgerne

- forpligtelsen til at fremme den universelle adgang til vand og sanitet i Kommissionens udviklingspolitikker gennem nonprofit-partnerskaber
- fremme af offentlig-offentlige partnerskaber, der bør anerkendes som et værdifuldt redskab til at forbedre de offentlige myndigheders og vandforsyningspligtydelsernes effektivitet, ikke blot i en international udviklingskontekst, men også i EU.

1.6 EØSU bemærker, at vandforsyningsvirksomheder pr. definition er monopoler på grund af de store nødvendige kapitalinvesteringer og de omfattende transportomkostninger, som det tydeligt fremgår af en nylig rapport fra Det Europæiske Miljøagentur (Det Europæiske Miljøagentur, 2003, *Assessment of cost recovery through water pricing* (Evaluering af omkostningsdækningen via fastsættelse af vandtakster), Luxembourg; s. 28). Derfor bør de offentlige myndigheder kunne udøve omfattende kontrol med kvaliteten og effektiviteten af de forsyningspligtydelser, der leveres af vandforsyningsvirksomhederne. I den forbindelse tilslutter EØSU sig Kommissionen, når den anerkender, at gennemsigtighed er af afgørende betydning.

1.7 Udvalget opfordrer derfor Kommissionen til at øge sine bestræbelser på at skabe fuld gennemførelse af artikel 14 i vandrammedirektivet (information til og høring af offentligheden) og støtter dens planer om at fremme benchmarking af forsyningspligtydelser i tilknytning til vand hvad angår centrale økonomiske, tekniske og kvalitetsmæssige resultatindikatorer. Det vil gøre forbindelserne mellem investeringsniveauer, gennemsnitlige vandpriser og arbejdsvilkår mere synlige og øge åbenheden i sektoren.

1.8 EØSU mener, at man i forbindelse med revisionen af vandrammedirektivet og af drikkevandsdirektivet bør tilføje oplysninger og principper vedrørende princippet om universel adgang samt vandrammedirektivets princip om dækning af omkostninger ved forsyningspligtydelser. EØSU opfordrer Kommissionen til at fremsætte forslag om en lovgivning, som gør adgang til rent vand og sanitære forhold til en menneskeret i tråd med FN's opfattelse heraf. Endvidere bør Kommissionen træffe foranstaltninger til at gøre vandforsyning og sanitet til grundlæggende tjenesteydelser af almen interesse.

1.9 EØSU bemærker, at europæiske borgere med deres støtte til det europæiske borgerinitiativ har givet udtryk for, at de ønsker at deltage i udarbejdelsen af EU's politikker samt i debatten om vand som et offentligt gode og som en tjenesteydelse af almen interesse. Derfor er det vigtigt, at samtlige europæiske institutioner åbner forvaltningen af EU's vandpolitik for alle interessenter og afholder flere offentlige debatter om vandressourcernes fremtid.

2. Indledning

2.1 Det europæiske borgerinitiativ, der blev indført med Lissabontraktaten for at øge borgernes demokratiske deltagelse i europæiske anliggender⁽¹⁾, giver en million borgere i EU fra mindst syv medlemsstater mulighed for at opfordre Kommissionen til at foreslå lovgivning på områder, hvor EU har beføjelser. Det er det første instrument til deltagelsesdemokrati på EU-plan.

2.2 Siden instrumentets lancering i april 2012 har mere end 5 mio. borgere underskrevet over 20 forskellige initiativer. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg har indbudt adskillige initiativtagere til kampagner til at deltage i sine plenarforsamlinger.

2.3 Det europæiske borgerinitiativ om rent vand og sanitet som en menneskeret har til formål at fremsætte forslag om en lovgivning, som gør retten til rent vand og sanitet til en menneskeret i tråd med FN's opfattelse heraf. Der bør endvidere træffes foranstaltninger til at gøre vandforsyning og sanitet til grundlæggende tjenesteydelser af almen interesse. Initiativet blev præsenteret for EØSU på plenarforsamlingen i september 2013.

2.4 Nedenfor gives et resumé af initiativets oprindelige ordlyd:

»Rent vand og sanitet er en menneskeret«

Kommissionen opfordres til at fremsætte forslag om en lovgivning, som gør retten til vand og sanitære forhold til en menneskeret i tråd med FN's opfattelse heraf. Endvidere bør Kommissionen træffe foranstaltninger til at gøre vandforsyning og sanitet til grundlæggende tjenesteydelser af almen interesse.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 211/2011 om borgerinitiativer, EUT L 65 af 11.3.2011, s. 1.

EU-lovgivningen bør forpligte regeringerne til at garantere og levere sanitet og sikkert og rent drikkevand i tilstrækkelige mængder til alle borgere. Vi opfordrer indtrængende til, at:

1. EU-institutionerne og medlemsstaterne forpligtes til at sørge for, at alle indbyggere får ret til vand og sanitet.
2. vandforsyning og forvaltning af vandressourcer ikke underlægges det indre markeds regler, og at vandforsyning ikke liberaliseres.
3. EU øger sine bestræbelser på at opnå almen adgang til rent vand og sanitet.

2.5 Efter Kommissionens godkendelse af 1 659 543 underskrifter i 13 medlemsstater foretog Europa-Parlamentet den 17. februar 2014 en omfattende høring af borgerudvalget i tilknytning til borgerinitiativet om vand, som EØSU blev inviteret til at deltage i. Desuden modtog Kommissionens næstformand, Maroš Šefčovič, samme dag initiativets borgerudvalg.

2.6 Kommissionen har i en meddelelse af 19. marts 2014 offentliggjort sit officielle svar på det første succesfulde europæiske borgerinitiativ, der opfordrede den til at »foreslå en lovgivning, der implementerer den menneskelige ret til vand og sanitet«.

2.7 Den 15. april 2014 — den europæiske dag for det europæiske borgerinitiativ — afholdt EØSU en konference om successkabelse, som borgerudvalget i tilknytning til initiativet om vand også blev indbudt til at deltage i, og hvor et imponerende antal kampagnearrangører og berørte aktører fra de europæiske borgerinitiativer mødtes i EØSU med henblik på at udnytte de erfaringer, der er indhøstet, og udarbejde en liste over anbefalinger til, hvordan man kan forbedre effektiviteten og brugervenligheden af dette instrument for direkte demokrati.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Det europæiske borgerinitiativ har bevist sin styrke og succes som et instrument, der skaber offentlig debat og opbygger borgernet.

3.2 Der er stadig hindringer, som skal fjernes i forbindelse med revisionen af bestemmelserne for initiativets gennemførelse ⁽²⁾, idet disse ikke stemmer overens med det europæiske borgerinitiativs egentlige karakter. Bestemmelserne pålægger forpligtelser i lighed med dem, som ville være passende for et juridisk bindende instrument for direkte demokrati, hvis juridiske virkning er en folkeafstemning (personlige oplysninger, afskrækkende virkning, uforholdsmæssige procedurer) og pålægger desuden arrangørerne uforholdsmæssige lovkrav, der varierer fra én medlemsstat til en anden. Bestemmelserne begrænser antallet af sager, der registreres officielt og bedømmes af Kommissionen, der alene afgør, om de henhører under dennes kompetenceområde.

3.3 Den maksimale tekstlængde af det registrerede initiativ inklusiv titel, formål og beskrivelse er på 800 tegn, hvilket har fået Kommissionen til at ytre, at initiativet manglede konkrete forslag!

3.4 Mange europæiske borgere føler, at det er håbløst at få noget at skulle have sagt i og om EU. Den kommende Kommission bør være opmærksom på dette.

3.5 Borgerinitiativinstrumentet, der optræder i EU-traktaten (artikel 11.4), er det eneste retlige middel, som de europæiske borgere råder over til at påvirke EU's politiske dagsorden. I 2015 reviderer Europa-Parlamentet og Rådet gennemførelsesbestemmelserne og drager konklusioner af disse første kampagner.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Udvalget konstaterer med tilfredshed, at det europæiske borgerinitiativ »Rent vand og sanitet er en menneskeret« har forpligtet de europæiske institutioner til at beskæftige sig med de europæiske borgeres bekymringer og til at konstatere, at bekymringerne er mere vidtstrakte end Kommissionens sædvanlige lovgivningsmæssige betragtninger. Udvalget bifalder desuden, at Kommissionen har besluttet at udelukke tjenesteydelser i forbindelse med vand og sanitet fra koncessionsdirektivet.

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 211/2011 om borgerinitiativer.

4.2 Kommissionen minder med rette om medlemsstaternes ansvar med hensyn til at vedtage foranstaltninger, der sigter mod at hjælpe mennesker i nød.

4.3 Kommissionen erkender desuden, at den har bemyndigelse til at fastlægge de grundlæggende principper for medlemsstaternes vandtakstpolitikker og minder om bestemmelserne i artikel 9 i vandrammedirektivet vedrørende princippet om fuld dækning af omkostninger.

4.4 Ambitionsniveauet er ikke særlig højt i Kommissionens svar på forventningerne fra mere end 1,6 millioner mennesker (1,9 millioner indsamlede underskrifter), og Kommissionen har ikke fremsat noget nyt forslag med henblik på at indføre et EU-instrument, der kan gøre rent vand til en menneskeret.

4.5 Med henvisning til konkrete eksempler fra forskellige europæiske byer mener udvalget, at forpligtelsen til at vedtage passende vandtakstpolitikker med henblik på at bevare vandressourcerne kan og bør forenes med nødvendigheden af at sikre universel adgang til disse ressourcer via hensigtsmæssige solidaritetsmekanismer.

4.6 EØSU mener, man i forbindelse med revisionen af vandrammedirektivet og af drikkevandsdirektivet bør tilføje oplysninger og principper vedrørende princippet om universel adgang og vandrammedirektivets princip om dækning af omkostninger ved forsyningspligttydelser.

4.7 *Sikring af en bedre vandkvalitet og bedre adgang:*

4.7.1 Udvalget understreger, at det er overrasket over, at svaret på et borgerinitiativ af dette omfang er et forslag om en offentlig høring om drikkevandskvaliteten, der synes at henvise til mere almindelige høringsformer, som ganske vist er nyttige, men ikke hensigtsmæssige som svar på det europæiske borgerinitiativ.

4.8 *Sikring af neutralitet i forbindelse med levering af forsyningspligttydelser i tilknytning til vand:*

4.8.1 Udvalget konstaterer med tilfredshed, at Kommissionen har taget højde for, at det er nødvendigt med åbenhed i beslutningsprocessen omkring vandforvaltning på lokalt, regionalt og nationalt plan.

4.8.2 Af hensyn til dets livsvigtige betydning må vand beskyttes som en skrøbelig ressource og et fælles gode. Anvendelsen af vand til opfyldelse af livsvigtige menneskelige behov bør have prioritet. Kommissionen må forstå, at man bør anerkende adgang til og tilrådighedsstillelse i tilstrækkeligt omfang af rent vand og sanitet som en grundlæggende menneskeret, idet disse elementer er livsvigtige og forbundet med værdighed, og således udelukke dem varigt fra det indre markeds handelsregler med forslag om at ændre dem til ikke-økonomiske tjenesteydelser af almen interesse⁽³⁾.

4.8.3 Man bør have en særlig tilgang til produkter, som er nødvendige for overlevelse, og disse bør ikke være omfattet af reglerne om fri udveksling. Til trods for at det i officielle tekster erklæres, at »vand ikke er en handelsvare«, og at enhver har ret til føde, kan man stadig konstatere privatiseringer af vandkilder, omfattende spekulationer i basisfødevarer og »land grabbing« af landbrugsjord i stor målestok. Disse fænomener underminerer direkte de socialt dårligst stillede personers livsgrundlag.

4.8.4 Kommissionen opfordres til at foreslå konkrete bindende foranstaltninger som svar på det pågældende borgerinitiativ, hvilket den ikke har gjort i sin meddelelse. Det bør især fremgå af et juridisk bindende EU-dokument, at formålet med forvaltning af vandressourcer og dertil knyttede tjenesteydelser ikke må være at skabe indtægt. I modsat fald giver erklæringen »vand er et offentligt gode« ingen mening.

4.9 *Sikring af vandforsyning via en offentlig tjeneste, der skal dække menneskers behov:*

4.9.1 Udvalget taler for vedtagelsen af et europæisk instrument, der anerkender retten til rent vand og sanitet som en menneskeret som anført i juli 2010 af FN, der sammen med artikel 14 i TEUF om tjenesteydelser af almen økonomisk interesse og protokol 26 om tjenesteydelser af almen interesse udgør en af grundpillerne i det europæiske borgerinitiativ, og som giver Kommissionen mulighed for at anbefale medlemsstaterne at respektere denne ret via en ikke-økonomisk tjenesteydelse af almen interesse og tage højde for det neutrale aspekt af tjenesteydelses etablering i modsætning til den kommercielle brug, der kan forekomme i industrien og i landbruget.

⁽³⁾ EUT C 177 af 11.6.2014, s. 24-31.

4.10 En mere integreret tilgang til udviklingsbistand:

4.10.1 Det vil være hensigtsmæssigt, hvis alle EU's medlemsstater i forbindelse med EU's udviklingspolitik og finansielle forpligtelser bakker kraftigt op om anerkendelsen af menneskeretten, som blev anerkendt officielt af FN i juli 2010, navnlig med henblik på at opnå optimal effektivitet, idet en erklæret forbindelse mellem udviklings- og bistandspolitikken på dette område og en menneskeret vil åbne mulighed for at bekæmpe korruption og forpligte underleverandørerne. Udvalget opfordrer til og støtter en integreret tilgang og etableringen af synergi mellem vand og fødevarer sikkerhed. Med hensyn til synergi mellem vand og energi afventer udvalget de stillede forslag for at kunne vurdere, om de er i tråd med det europæiske borgerinitiativ med hensyn til beskyttelse af vandressourcen som et fælles gode.

Folkesundheden bør også være et af de primære omdrejningspunkter, navnlig med hensyn til indførelse af sanitet, hvor dette mangler, også selv om dette emne har mindre interesse for aktørerne.

4.11 Opfordring til offentlig-offentlige partnerskaber:

4.11.1 Udvalget bifalder Kommissionens engagement med hensyn til at fremme disse non-profit-partnerskaber yderligere i vandsektoren for at øge kapaciteten gennem udveksling af knowhow og viden mellem vand- og sanitetsværker, lokale myndigheder og andre aktører og understreger endnu en gang, at innovation og resultater af forskning og udvikling, hvortil der er bevilget offentlig støtte under det syvende rammeprogram, bør gøres tilgængelige for nonprofitsektoren, virksomhederne i den sociale og solidariske økonomi, kommunerne osv. ⁽⁴⁾.

4.12 Opfølgning på Rio+20:

4.12.1 For at støtte målene om bæredygtig udvikling, der erstatter millenniummålene efter 2015, og som vil have universel gyldighed, bør EU forberede sig på disse kommende mål og erkende, at mellem en og to millioner europæiske borgere til dato stadig ikke har adgang til vandressourcen. EU bør øge medlemsstaternes viden gennem oplysninger (hjemløse, romaer, personer i dårlige boliger) for at kunne gøre noget ved problemet.

4.13 Udvalget bifalder Kommissionens engagement med hensyn til vandkvalitet, åbenhed i forvaltningen og indførelse af en mere struktureret dialog mellem de berørte parter, men understreger, at svaret ikke besvarer borgerinitiativets spørgsmål om universalitet i forbindelse med den menneskeret, der består i, at alle borgere og indbyggere skal have adgang til en livsvigtig minimal mængde af vand, uanset hvilken situation de befinder sig i med hensyn til bolig, beskæftigelse m.m.

4.14 Kommissionen anfører, at der i EU-lovgivningen altid er blevet taget højde for de særlige forhold, der gælder for tjenesteydelser i forbindelse med vand og sanitet og den vigtige rolle, de spiller med hensyn til at opfylde befolkningens grundlæggende behov.

Udvalget mener, at der er ikke blot tale om en vigtig, men også om en afgørende rolle, og skubber på — idet det ganske rigtigt handler om grundlæggende behov — for at opfylde disse via ikke-økonomiske tjenesteydelser af almen interesse.

4.15 EØSU har anbefalet medlemsstaterne og EU-institutionerne at konsolidere denne politik, idet vand er et grundlæggende livsvigtigt gode for borgere, erhvervsliv, landbrug og de lokale myndigheder. Vand bør tillægges en central betydning i alle europæiske politikker ved at understrege de udfordringer, der er forbundet med bekæmpelse af fattigdom, de europæiske borgeres grundlæggende rettigheder, folkesundheden, social integration og samhørighed.

4.16 EØSU anbefaler:

- at evaluere indvirkningen af og omkostningerne ved en vandpolitik, der ikke integrerer de sociale, miljømæssige og økonomiske dimensioner
- at øge sammenhængen mellem strategierne for de forskellige territoriale interesser i medlemsstaterne
- at etablere en bæredygtig tilgang til forvaltningen af vandressourcer ved at gøre brug af de nye varslingsinstrumenter, der gør det muligt at reagere på katastrofer — enten naturkatastrofer eller katastrofer forbundet med menneskelige aktiviteter — der truer og på kort sigt skader vandressourcerne

⁽⁴⁾ EUT C 44 af 15.2.2013, s. 147-152.

- at sætte fornyet skub i vedtagelsen af jordbundsdirektivet
- også at fokusere på en mere ressourceeffektiv efterspørgsel, der bevarer og beskytter ressourcerne
- at inddrage den sociale dialog og arbejdsmarkedets parter som medvirkende til at sikre opfyldelsen af alle vand- og sanitssektorens forskellige opgaver på alle niveauer.

4.17 EØSU foreslår desuden:

- at søge teknologier, der giver mulighed for at forbedre sundheden og sikkerheden for ansatte i vand- og sanitssektoren
- at udnytte den videnskapital, som visse NGO'er har opbygget
- at udvide listen over forurenende stoffer (nanopartikler, kræftfremkaldende, mutagene og reproduktionstoksiske kemiske molekyler), som ikke bør findes i overfladevand eller i grundvandsmagasinerne, i den hensigt at beskytte borgernes sundhed og nå frem til en række harmoniserede anbefalinger om genanvendelse af rensset vand
- at bifalde de foranstaltninger, som er rettet mod at bevare økosystemerne, og støtte initiativer til bevarelse af de naturlige grundvandsmagasiner.

4.18 Politikken for vand og spildevandsbehandling bør indgå i en strategi for bæredygtig udvikling, som giver mulighed for, at denne ressource kan opfylde befolkningernes aktuelle behov og bevares til de kommende generationer.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Civilsamfundets rolle i frihandelsaftalen EU-Japan«

(initiativudtalelse)

(2015/C 012/06)

Ordfører: **Laure Batut**

Medordfører: **Eve Päärendson**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. september 2013 i overensstemmelse med forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

»Civilsamfundets rolle i frihandelsaftalen EU-Japan«

(initiativudtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 18. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober 2014, følgende udtalelse med 133 stemmer for, 1 imod og 3 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Konklusioner

1.1.1 EU og Japan repræsenterer tilsammen mere end en tredjedel af verdenshandlen. Et partnerskab med en ambitiøs, omfattende og gensidigt fordelagtig frihandelsaftale/økonomisk partnerskabsaftale mellem EU og Japan kan booste samhandelen og investeringerne samt forbedre økonomien og beskæftigelsesmulighederne i EU og Japan og bidrage til udarbejdelsen af styrkede internationale regler og standarder. Borgerne er åbne over for en rimelig fordeling af de forventede indtægter, men er agtpågivende og ønsker ikke, at deres respektive standarder mindskes.

1.1.2 EØSU bifalder disse forhandlinger om en frihandelsaftale/økonomisk partnerskabsaftale med Japan og navnlig beslutningen om at fortsætte forhandlingerne efter evalueringen af det første år. Udvalget beklager imidlertid den manglende information om og gennemsigtighed i de igangværende forhandlinger. Da fremme og beskyttelse af forbrugernes interesser er af afgørende betydning for at sikre bred offentlig støtte til aftalen, opfordrer udvalget til at indføre høringsmekanismer i lighed med dem, der er indført i forbindelse med forhandlingerne om den transatlantiske handels- og investeringspartnerskabsaftale (TTIP), for at sikre, at civilsamfundet informeres bedre om de komparative fordele, som en åbning af markedet mellem EU og Japan vil give interessenter. I den forbindelse opfordrer EØSU begge parter til at øge gennemsigtigheden og give information vedrørende forhandlingerne ved oprettelse af en officiel mekanisme, der skal informere civilsamfundet, og dernæst med fastlæggelsen af en høringsstruktur for aftalen. Desuden påpeger udvalget, at virksomheder på begge sider allerede kan drage fordel af »EU-Japan Business Round Table« som en platform for inddragelse og høring.

1.2 *Anbefalinger*

1.2.1 EØSU fastholder, at det bør holdes fuldt informeret om revisionen af konsekvensanalysen fra 2012. Udvalget anmoder om, at det hurtigst muligt underrettes om tidsplanen for gennemførelse, navnlig hvad angår harmoniseringen af tekniske standarder, og mener, at konsekvensanalysen bør offentliggøres på alle officielle EU-sprog, inden der træffes beslutning om et mere konkret dokument.

1.2.2 EØSU opfordrer EU til at sætte alt i værk for:

- at de værdier, som det har forsvaret rundt omkring i verden, indgår i aftalen, og at de miljømæssige, sociale, sundhedsmæssige og kulturelle standarder bevares, samt at de indtægter, aftalen afstedkommer, fordeles rimeligt mellem borgere, forbrugere, arbejdstagere og virksomheder
- at begge parter er ambitiøse, ikke blot med hensyn til toldnedsættelser, men også med hensyn til ikketoldmæssige hindringer, og at de søger at nå et højere niveau af lovgivningsmæssig sammenhæng uden hverken at sænke deres standarder og normer eller deres beskæftigelsesniveau. Alt dette bør foregå i fuld gensidighed og uden at svække EU's engagement med hensyn til WTO's multilateralisme
- at begge parter anser det for at være af afgørende betydning at fremme forbrugernes interesser og sundhed
- at forsigtighedsprincippet indgår i aftalen, og at der etableres en vis grad af juridisk sikkerhed for handel med landbrugsfødevarer i forbindelse med parternes geografiske betegnelser
- at der afsættes et kapitel til SMV'er, idet de både i EU og i Japan udgør mere end 99 % af alle virksomheder og er de største jobskabere — SMV'erne forventer således øget konkurrencedygtighed og færre hindringer. Målet er at forbedre adgangen til markedet og holde SMV'erne fuldt informerede om de forretningsmuligheder, der burde opstå som følge af aftalen
- at et stærkt og positivt kapitel omhandler tjenesteydelser med tilstrækkelige garantier, der bygger på de eksisterende EU-aftaler, idet dette giver større muligheder under forhandlingerne
- at den særlige karakter af de offentlige tjenester i EU bevares i henhold til de traktatfæstede forpligtelser
- at parterne sikres lige adgang til offentlige indkøb, hvor det er relevant, samt retssikkerhed
- at parternes ret til at regulere og fastlægge deres prioriteringer og politikker for bæredygtig udvikling, beskæftigelse og miljø bekræftes
- at aftalen med dette for øje indeholder et ambitiøst kapitel om bæredygtig udvikling, der bringer civilsamfundet i front og mindst omfatter bestemmelser om:
 - overholdelsen af de forpligtelser, der udspringer af parternes tilhørsforhold til ILO og de otte grundlæggende ILO-konventioner som et minimum
 - forpligtelsen til at fremme og iværksætte lovgivning og initiativer på miljøområdet
 - forpligtelsen til at forvalte og anvende naturressourcerne bæredygtigt under overholdelse af de internationale aftaler.

I betragtning af den yderst følsomme karakter af proceduren for kvistbilæggelse mellem investor og stat (Investor-State Disputer Settlement, ISDS) og de forskellige interessenters afvigende synspunkter bifalder EØSU den offentlige høring, som Kommissionen lancerede i forbindelse med de transatlantiske handelsforhandlinger, og afventer resultaterne med stor interesse⁽¹⁾. I betragtning af det japanske demokratis styrke mener EØSU, at indsamlingen af de japanske interessenters synspunkter om dette emne kan informere og bidrage til at lette forhandlingerne.

1.2.3 Dialogen mellem civilsamfundene i Japan og EU vil udgøre et vigtigt input til den økonomiske partnerskabsaftale/frihandelsaftalen. Udvalget anbefaler, at der som i de aftaler, som EU har indgået for nylig, nedsættes et fælles høringsorgan for rammerne af den økonomiske partnerskabsaftale/frihandelsaftalen EU-Japan, og at dette organs rolle drøftes af repræsentanterne for hvert af de to civilsamfund under forhandlingerne. Høringsorganet bør have mulighed for at berøre alle områder, der falder ind under aftalen, for at gøre sine synspunkter gældende. Udvalget anbefaler på det kraftigste, at mindst halvdelen af organets medlemmer udpeges af EØSU — EU's rådgivende organ med ansvar for at repræsentere det europæiske organiserede civilsamfunds interesser.

1.2.3.1 EØSU har etableret gode kontakter med arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer samt landbrugs-, kooperativ-, forbruger-, NGO-, nonprofit- og universitetsorganisationer i Japan⁽²⁾. Med sit opfølgingsudvalg for Japan har EØSU en fremtrædende plads med hensyn til at fremme dialogen med og høringer af begge parter civilsamfund.

2. Helt konkret

2.1.1 EU og Japan har besluttet at styrke deres forbindelser ved at indlede forhandlinger om en frihandelsaftale/økonomisk partnerskabsaftale. Parallelt hermed forhandles der om en strategisk partnerskabsaftale⁽³⁾. Udvalget bifalder det positive resultat af evalueringen af det første år og beslutningen om at fortsætte forhandlingerne. Hvis antagelserne holder stik, vil EU's eksport til Japan stige med 30 % og EU's BNP med 0,8 %, og der vil blive skabt 400 000 nye arbejdspladser i EU. Det japanske BNP vil stige med 0,7 % og landets eksport til EU med 24 %, og aftalen vil samtidig betone den store rolle, som EU spiller i forbindelse med handel og investeringer i Østasien⁽⁴⁾.

2.1.2 EU og Japan deler en lang række værdier og principper, bl.a. demokrati, retsprincipper, menneskerettigheder og markedsøkonomi med stor teknisk knowhow. Samtidig står de over for ensartede udfordringer (f.eks. aldring og faldende befolkningstal) og må finde nye kilder til vækst og jobskabelse.

2.1.3 Man kan ikke uden videre sammenligne civilsamfundets organer og deres respektive høringsmekanismer⁽⁵⁾, men yderligere dialog mellem sådanne organer vil være et meget vigtigt supplement til enhver aftale. EU har gjort den sociale og civile dialog til en hjørnesteen i sin sociale model ved at institutionalisere den, og Japan anerkender betydningen af det brede civilsamfund (Labour Policy Council, Multi-Stakeholder Forum).

2.2 **I Japan gøres der, ligesom det er tilfældet i EU, forsøg på at sætte skub i økonomien⁽⁶⁾.** Landets statsgæld er til dato stadig næsten 230 % af dets BNP. Den meget stærke yen har virket som en bremse på landets import, og efter den tredobbelte katastrofe i Fukushima faldt detailhandlen med 2,3 % på et enkelt år (februar 2013).

⁽¹⁾ Udtalelse CESE, REX 390 EESC 2013 05469, ordfører Jacek Krawczyk, medordfører Sandy Boyle (04.06.2014).

⁽²⁾ Fire EU-institutter (universitetssammenslutninger) er etableret i Japan med finansiell støtte fra Kommissionen. I Japan anses universitetsundervisere for at være civilsamfundsaktører (http://www.eeas.europa.eu/eu-centres/eu-centres_en.pdf).

⁽³⁾ Strategisk partnerskabsaftale, der dækker politisk, globalt og sektorspecifikt samarbejde (f.eks. forskning, innovation, rumfart, uddannelse, kultur, energi, udviklingssamarbejde og katastrofehåndtering).

⁽⁴⁾ Europa-Kommissionen, »Impact Assessment Report on EU-Japan trade relations« (Konsekvensanalyse af handelsforbindelserne mellem EU og Japan), pkt. 5.1.3. (Juli 2013).

⁽⁵⁾ EUT C 97/34 af 28.4.2007, s. 34.

⁽⁶⁾ Premierminister Shinzō Abe's »tre pile« udgør det såkaldte »Abenomics«: en kombination af forvaltninger på tre hovedområder: pengepolitik, finanspolitisk stimulering og strukturelle reformer til at sikre langsigtet bæredygtig vækst i Japans økonomi og stimulere private kapitalinvesteringer i den private sektor.

2.2.1 Bilaterale frihandelsaftaler åbner landet for verdenshandelen og bidrager til, at der skabes områder med regional integration. Japan har siden 2002 indgået en lang række bilaterale aftaler med lande i både Asien og Latinamerika, samt med Schweiz. I øjeblikket forhandles der om en trilateral aftale med Kina og Republikken Korea (Sydkorea). Japan deltager i øvrigt i forhandlingerne om Trans-Pacific-Partnerskabet (TPP).

2.2.2 Japan og EU har allerede underskrevet en række vigtige aftaler, som letter handelsprocedurerne, inden for telekommunikation, kemikalier og lægemidler, konkurrencebegrænsende aktiviteter, videnskabelig, teknologisk og administrativt samarbejde og gensidig bistand ⁽⁷⁾.

3. Handel og bæredygtig udvikling

3.1 Bestræbelserne på at opnå økonomisk vækst via den globaliserede handel risikerer at påvirke miljøet ⁽⁸⁾. I sin udtalelse om Forhandlinger om nye handelsaftaler ⁽⁹⁾ understreger udvalget, hvor vigtigt det er, at EU's handelsforhandlinger kommer til at indeholde et kapitel om handel og bæredygtig udvikling med miljømæssige og sociale bestemmelser, der giver civilsamfundet en vigtig tilsynsrolle.

3.2 Forhandlingerne om en frihandelsaftale/økonomisk partnerskabsaftale EU-Japan er en anledning til at stadfæste begge parter tilsagn om at arbejde hen imod bæredygtig udvikling inden for alle aftalens tre søjler, nemlig økonomisk vækst, social udvikling og beskyttelse af miljøet, i en international sammenhæng. Disse elementer har været kernen i alle EU's handelsforhandlinger og aftaler siden frihandelsaftalen med Sydkorea ⁽¹⁰⁾. Den biologiske mangfoldighed, klimaforandringer, fiskeri, skovbrug og vilde dyr prioriteres af EU og det globale samfund. Parterne bør gentage deres engagement i multilaterale miljøaftaler.

3.3 Enhver ny aftale bør bekræfte EU-medlemsstaternes og Japans ret til at regulere og fastlægge prioriteringer for bæredygtige udvikling og opmuntre dem til at overholde niveauerne for beskyttelse af arbejdstagere og miljø i tråd med parternes forpligtelser til at overholde internationale standarder og aftaler på disse to områder.

3.4 Frihandelsaftalen/den økonomiske partnerskabsaftale ⁽¹¹⁾ vil give mulighed for at bekræfte dette tilsagn (takket være en mulig ratificering og effektiv gennemførelse af ILO-konventioner) ⁽¹²⁾ og forbedre den bilaterale dialog og samarbejdet om arbejdsmarkedsspørgsmål, herunder på områder, der er omfattet af dagsordenen for ordentligt arbejde.

3.4.1 EØSU, der repræsenterer det samlede europæiske civilsamfund, understreger, at udbyttet af en økonomisk partnerskabsaftale/frihandelsaftale ikke vil blive ligeligt fordelt ⁽¹³⁾ på de forskellige medlemsstater og sektorer ⁽¹⁴⁾.

3.4.2 Mens beskæftigelsen forventes at stige (målt i procent) i EU i følgende sektorer: elektriske maskiner, landbrug, skovbrug, fiskeri, forarbejdede fødevarer, forsikring, byggeri, forventes der et mindre fald i følgende sektorer: kemikalier, motorkøretøjer, metal og metalprodukter og lufttransport ⁽¹⁵⁾. Disse vanskeligheder må identificeres på et tidligt tidspunkt for at kunne iværksætte passende foranstaltninger vedrørende støtte og omskoling. Det er vigtigt, at fordelene kommer alle virksomheder, ansatte, forbrugere og det brede civilsamfund til gode samtidig med, at man vogter sig mod større forstyrrelser og sikrer sig mulighed for kompensation i den forbindelse ⁽¹⁶⁾.

⁽⁷⁾ Der er tale om følgende aftaler: Aftalen om gensidig anerkendelse mellem Det Europæiske Fællesskab og Japan; Aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Japans regering om samarbejde vedrørende konkurrencebegrænsende aktiviteter; en aftale om videnskabeligt og teknologisk samarbejde og en aftale om samarbejde og gensidig administrativ bistand.

⁽⁸⁾ COM 2006-567 final, http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11022_da.htm

⁽⁹⁾ EUT C 211 af 19.8.2008, s. 82-89.

⁽¹⁰⁾ Mht. EU-Korea-teksten (kapitel 13): EUT 127 af 14.5.2011, s. 62-65.

⁽¹¹⁾ Jf. f.eks. frihandelsaftalen mellem EU og Korea (artikel 13.4.3): EUT L 127 af 14.5.2011, s. 62-65.

⁽¹²⁾ Nr. 87 og 98 om foreningsfrihed og retten til at føre offentlige forhandlinger; nr. 29 og 105 om afskaffelse af tvunget eller pligtmæssigt arbejde; nr. 138 og 182 om afskaffelse af børnearbejde; og nr. 100 og 111 om ikke-forskelsbehandling i forbindelse med beskæftigelse og erhverv.

⁽¹³⁾ Meddelelse COM(2010) 343 final.

⁽¹⁴⁾ Europa-Kommissionen, ibid, pkt. 5.2.2, 5.3 og 5.6.2.

⁽¹⁵⁾ Europa-Kommissionens »Impact Assessment Report on EU-Japan trade relations« (Konsekvensanalyse af handelsforbindelserne mellem EU og Japan) (2012), s. 49.

⁽¹⁶⁾ Som fra Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen.

4. Høring af civilsamfundet

4.1 Information og gennemsigtighed

4.1.1 EØSU, som glæder sig over at være en af Kommissionens nære samtalepartner vedrørende udvalgets kompetence, beklager i denne sammenhæng den mangel på gennemsigtighed i forbindelse med de aktuelle forhandlinger, som begge parter aktører har påpeget. Det mandat, Kommissionen har fået, er ikke blevet offentliggjort, selv om forhandlingerne burde være så åbne og gennemsigtige som muligt. Mange europæiske og japanske civilsamfundsorganisationer klager over, at de kun har fået få oplysninger om forhandlingerne. Dette påvirker indholdet af forhandlingerne og civilsamfundets muligheder for at komme til orde i denne sammenhæng. Som bekendt vil en inddragelse af civilsamfundet ikke blot fremme vores gensidige forståelse, men også forbedre kvaliteten af de aktuelle forhandlinger om en frihandelsaftale/økonomisk partnerskabsaftale med hensyn til ekspertviden.

4.1.2 De europæiske borgere kræver, at EU's regler, som fastlægger princippet om gennemsigtighed, bliver taget i anvendelse. EØSU anmoder om, at teksterne meddeles interessenterne på et så tidligt tidspunkt som muligt.

4.1.3 I betragtning af den legitime efterspørgsel fra de europæiske borgere efter en garanti for fuldstændig gennemsigtighed i handelsforhandlingerne henleder EØSU Rådets og Kommissionens opmærksomhed på, at artikel 218, især stk. 10, i TEUF, som lyder: »Europa-Parlamentet skal straks underrettes fuldt ud i alle faser af proceduren«, bør overholdes konsekvent og nøje.

4.1.4 EØSU anbefaler, at Kommissionen etablerer en model for høring af civilsamfundet til forhandlingerne om en frihandelsaftale/økonomisk partnerskabsaftale EU-Japan i lighed med den, der blev etableret til EU-TTIP-forhandlingerne (møde med interessenter efter hver forhandlingsrunde og nedsættelse af en rådgivende gruppe af civilsamfundsrepræsentanter, som bør omfatte EØSU-medlemmer). Udvalget bemærker desuden, at der findes en lignende mekanisme til forhandlingerne om Trans-Pacifik-Partnerskabet, der involverer USA og Japan.

4.2 Høring

4.2.1 Som anført ovenfor indeholder alle de frihandelsaftaler, som EU for nylig har indgået, et kapitel om handel og bæredygtig udvikling⁽¹⁷⁾, der giver civilsamfundet — uafhængige og repræsentative organisationer i en velafbalanceret repræsentation af virksomheder, arbejdstagere og andre interessenter — en vigtig tilsynsrolle. EØSU bakker op om Kommissionens bestræbelser på også at få et sådant kapitel indarbejdet i aftalen med Japan.

4.2.2 **De japanske myndigheder** ønsker at skabe stabil vækst gennem bæredygtig udvikling (jf. »Abenomics«⁽¹⁸⁾). De frihandelsaftaler, som Japan har indgået med partnere i Asien, omfatter bestemmelser om oprettelse af et underudvalg, der har ansvaret for at overvåge aftalens konsekvenser for erhvervslivet. Selvom omfang og metoder er forskellige, er Den Europæiske Union og Japan fortrolige med princippet om overvågning af virkningen af frihandelsaftaler, og EØSU opfordrer derfor til, at der indarbejdes et betydningsfuldt kapitel om handel og bæredygtig udvikling.

4.2.3 Den japanske regering har oprettet en række interne, multilaterale udvalg med henblik på at kunne høre erhvervslivet om frihandelsaftalernes konsekvenser for erhvervslivet, og der findes rådgivende strukturer med deltagelse af henholdsvis regering og kooperative virksomheder og regering og fagforeninger. Desuden findes der andre brede rådgivende strukturer som f.eks. Multi-stakeholder Forum on Social Responsibility for Sustainable Future (MSF)⁽¹⁹⁾ og Labour Policy Council.

4.3 I forbindelse med **EU's økonomiske og sociale model** »fokuseres der (...) på f.eks. solide institutionelle strukturer til forvaltning af økonomiske, beskæftigelsesmæssige, sociale og miljømæssige spørgsmål (...), på en stærk social dialog og dialog med civilsamfundet og på investeringer i human kapital og beskæftigelsens kvalitet«⁽²⁰⁾. Udvalget konstaterer, at denne model udtrykker EU's værdier, og at alle EU-institutionerne bør fremme modellen i alle deres politikker.

⁽¹⁷⁾ EUF-traktaten, art. 11 og 21, stk. 2, litra f.

⁽¹⁸⁾ »Abenomics«: tre pile til genoprettelse af væksten, jf. <http://www.eu.emb-japan.go.jp>, <http://en.wikipedia.org/wiki/Abenomics> samt Wolff og Yoshii, *Japan and the EU in the global economy*, april 2014, på <http://bit.ly/1mLgY2r>

⁽¹⁹⁾ MFS: <http://sustainability.go.jp/forum/english/index.html>

⁽²⁰⁾ COM(2004) 383 final af 18. maj 2004, *Den sociale dimension af globaliseringen*.

4.3.1 Udvalget bifalder, at EU engagerer sig i international sammenhæng ⁽²¹⁾:

- for at fremme øget inddragelse af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets øvrige aktører i den globale styring (WTO), udvikling af politikker og overvågning af gennemførelsen af handelsaftaler.
- for at fremme de europæiske værdier i en globaliseringstid ⁽²²⁾.

4.3.2 For så vidt angår frihandelsaftalen med Japan har **Europa-Parlamentet anbefalet Kommissionen** at fokusere på grundlæggende standarder inden for arbejdsret og sørge for et ambitiøst kapitel om bæredygtig udvikling samt et »civilsamfundsforum, der overvåger og fremsætter bemærkninger til dens gennemførelse«. EØSU fastholder, at udvalget bør høres, og at det vil presse på for at få disse anbefalinger gennemført.

4.4 EØSU påpeger, at det var Kommissionen selv, som udgav en vejledning om »Gennemsigtighed i EU's handelsforhandlinger«, som erklærer, at »deres arbejde kun kan bære frugt, hvis det lever op til de europæiske borgeres forventninger«, og at »civilsamfundets synspunkter spiller en afgørende rolle i forhandlingsprocessens forberedende fase« ⁽²³⁾.

EØSU ønsker, at:

- Kommissionen anerkender EØSU's rolle og holder udvalget underrettet om alle aspekter af forhandlingsprocessen
- der jævnligt føres dialog mellem Europa-Parlamentet, Kommissionen og EØSU under hele forhandlingsforløbet
- civilsamfundet inddrages i hele forhandlingsforløbet,
- Kommissionen påtænker følgende i aftalen:
 - en fælles overvågningsmekanisme med deltagelse fra civilsamfundene i henholdsvis EU og Japan, og som fastlægges i gennemførelsesfasen
 - nationale rådgivende organer, som fremsætter udtalelser og henstillinger til begge parter, til de fælles politiske myndigheder og til aftalens fælles myndigheder, som har beføjelse til at modtage sager fra andre interessenter (især vedrørende kapitlet om bæredygtig udvikling) samt til at fremsende dem med deres dertil knyttede udtalelser og anbefalinger
 - muligheden for at kræve en høring eller en procedure for tvistbilæggelse i tilfælde af manglende gennemførelse i henhold til målene i kapitlet om bæredygtig udvikling
 - et fælles organ, der skal bestå af civilsamfundene i henholdsvis EU og Japan og fungere som ramme for jævnlige og strukturerede dialoger og et jævnligt og struktureret samarbejde samt for udvekslinger blandt de europæiske og japanske regeringsrepræsentanter.

4.5 Næsten alle de repræsentanter for de europæiske og japanske civilsamfundsorganisationer, som man henvendte sig til ⁽²⁴⁾, gik ind for oprettelsen af et sådant overvågningsorgan i forbindelse med den kommende frihandelsaftale.

⁽²¹⁾ Meddelelse fra Kommissionen om anstændigt arbejde, maj 2006, COM(2006) 249 final, punkt 2.3 og 3.5.

⁽²²⁾ Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møder hhv. den 16.—17. december 2004, punkt 53, og 16.—17. juni 2005, punkt 31.

⁽²³⁾ Europa-Kommissionen, *Transparency in EU Trade negotiations* 2012 og http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/june/tradoc_149616.pdf

⁽²⁴⁾ Under en høring, som fandt sted den 15. januar 2014 i EØSU, og en efterfølgende studierejse til Japan i slutningen af januar 2014 lod man i alt omkring 40 organisationer komme til orde. De fortalte om deres synspunkter, forventninger og betænkeligheder med hensyn til den kommende frihandelsaftale mellem EU og Japan.

4.5.1 Overvågningsmekanismen bør udformes under hensyntagen til de eksisterende strukturer og med respekt for de nyeste erfaringer fra EU og Japan. EØSU vil meget gerne være med til at definere EU's rådgivende gruppes og fælles overvågningsorgans rolle, sammensætning og omfanget af deres beføjelser. Alle interessenter bør høres, og EØSU bør spille en afgørende rolle i denne proces.

4.5.2 En struktureret dialog mellem repræsentanterne for civilsamfundet i henholdsvis EU og Japan vil tilføje en vigtig dimension til frihandelsaftalen/den økonomiske partnerskabsaftale, herunder en kulturel dimension. Efter EØSU's opfattelse er det af afgørende betydning at opretholde stærke forbindelser til de japanske modparter med henblik på at sikre, at en fremtidig fælles overvågningsmekanismes udformning, rækkevidde og indhold lever op til begge parter forventninger.

5. Centrale punkter

5.1 Forhandling

5.1.1 Udvalget bifalder, at de opnåede fremskridt i juni 2014 ⁽²⁵⁾ gjorde det muligt for Rådet for Den Europæiske Union at fortsætte forhandlingerne.

5.1.2 Aftalen har til formål at skabe lettere markedsadgang, sikre mere ensartede regelsæt og på den måde fremme udviklingen af samhandelen og investeringer. Den bør fremskynde den bæredygtige udvikling, skabe nye og bedre arbejdspladser, give forbrugerne flere muligheder samt fremme de to økonomiers konkurrenceevne og produktivitet.

5.1.3 EU's prioritet er at komme af med ikketoldmæssige handelshindringer (NTB). I sin konsekvensanalyse ⁽²⁶⁾ angiver Kommissionen, at disse hindringer ofte har en kulturel baggrund og protektionistiske konsekvenser. EØSU bemærker, at hindringerne er vanskelige at overkomme, når de bygger på standarder, der hele tiden ændrer sig, selvom de er fastlagt på højeste niveau. De beskytter somme tider hele sektorer såsom jernbanesektoren i Japan.

5.2 Handel med varer

5.2.1 Fjernelsen af toldmæssige hindringer bør vedrøre alle produkter uden at udelukke landbrugsprodukter og forarbejdede produkter, biler, som anses for at være »følsomme« varer, eller kemikalier og lægemidler og foregå med passende overgangsperioder.

5.2.2 Samhandelen kan fremmes med den gensidige anerkendelse af certificerede produkter i henhold til standarder for lignende og tilsvarende produkter og samarbejdet om harmonisering af regler og systemer i videst muligt omfang. Det er imidlertid vigtigt at sikre, at et sådant samarbejde med henblik på nye globale standarder ikke fører til en sænkning.

5.2.3 De ikketoldmæssige hindringer i form af regler som lægger en bremse på EU's eksport, anvendes som skjulte protektionistiske foranstaltninger. De bør reduceres eller fjernes, især hvis de allerede er blevet identificeret under forhandlingerne, og standarderne bør harmoniseres med de internationale standarder.

5.3 SMV'er

5.3.1 Eftersom erhvervsstrukturen for 99 %'s vedkommende består af SMV'er i såvel Japan som Europa og disse står for 70-80 % af beskæftigelsen, opfordrer EØSU Kommissionen til at rette særlig opmærksomhed mod SMV'erne.

5.3.2 Da SMV'erne har begrænsede ressourcer på grund af deres størrelse, blandt andet i forbindelse med opfyldelse af regerings- og handelsbestemmelser, kan de formentlig drage fordel af en frihandelsaftale/økonomisk partnerskabsaftale EU-Japan og frem for alt af strømlinet regulering og reducerede administrative omkostninger. De har imidlertid brug for hjælp for at kunne fjerne de hindringer, de støder på i forbindelse med større international inddragelse: sprogbarrierer, forskellige virksomhedskulturer, høje transportomkostninger, mangel på personale med relevante kvalifikationer, oplysninger om udenlandske markeder og mangel på finansielle ressourcer.

⁽²⁵⁾ Det Europæiske Råd, 18.—19. oktober 2012, punkt 2.k; Rådet for Udenrigsanliggender (handel), 29. november 2012, Kommissionen fik mandat til at forhandle frihandelsaftalen med Japan, Rådet den 29. juni 2014.

⁽²⁶⁾ Europa-Kommissionen, 2012, *Impact Assessment Report on EU-Japan trade relations* (Konsekvensanalyse af handelsforbindelserne mellem EU og Japan), http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/july/tradoc_149809.pdf

5.3.3 For at få det bedste ud af frihandelsaftalen/den økonomiske partnerskabsaftale EU-Japan vil det være af afgørende betydning, at begge parter arbejder på at øge SMV'ernes viden om de eksisterende støttetjenester og -programmer⁽²⁷⁾, der tilbydes af Centret for Industrielt Samarbejde mellem EU og Japan⁽²⁸⁾ og JETRO (Japan External Trade Organization)⁽²⁹⁾ og navnlig om de nye muligheder som følge af denne aftale. For eksempel kan europæiske SMV'er være interesserede i Japans IKT, sundhedsvæsen⁽³⁰⁾ og sektorerne tjenesteydelser, vedvarende energi, økologisk⁽³¹⁾ fødevarer og gourmet-fødevarer.

5.4 Landbrugs- og fødevarerindustrien

5.4.1 En liberalisering af markedet ville sikre begge parter landbrugsfødevarer nye muligheder (en vækst på 200 %). Alligevel er landbrugsområdet et af de mest omstridte, når der skal forhandles. Navnlig er landbrugssektoren i Japan, som kun kan dække 40 % af det japanske behov for fødevarer, bekymret. De japanske landbrugere anmoder om, at fem typer produkter undtages for toldmæssige begrænsninger i alle forhandlinger med andre lande, nemlig ris, okse- og svinekød, mælk og mejeriprodukter, hvede og byg, sukker og sødemidler. Set med EU's øjne vil det at kunne eksportere en større mængde forarbejdede fødevarer være en enorm mulighed, ikke mindst hvis en lang række japanske ikketoldmæssige handelshindringer fjernes.

5.4.2 EØSU ønsker, at spørgsmål som immaterialrettigheder⁽³²⁾ behandles for at beskytte europæisk innovation på en retfærdig måde. Spørgsmålet om BGB — beskyttede geografiske betegnelser — udgør et vigtigt diskussionspunkt. Beskyttelsen af intellektuelle rettigheder over landbrugsprodukter af kvalitet kan udgøre en skjult hindring for importen. Med hensyn til WTO havde EU og Japan allerede en anden tilgang: EU ville hæve BGB'ernes beskyttelsesniveau med bindende virkning (TRIPS-aftalen — forslag fra EU i 1998), og Japan foreslog sammen med USA (1999), at medlemmerne skulle informere WTO om deres geografiske betegnelser med henblik på en database, der skulle fungere som informationskilde for de øvrige medlemmer uden bindende virkning. EØSU mener, at der er tale om et vigtigt emne, der skal behandles med forsigtighed under forhandlingerne.

5.5 Tjenesteydelser

5.5.1 I Japan er såvel landbrugere som forbrugere dybt involverede i andelsbevægelsen, som tilbyder gensidig forsikring og bankserviceydelser. De ser liberaliseringen af tjenesteydelser som en trussel, hvorimod dette for mange andre repræsenterer større muligheder, ikke mindst for det såkaldte »seniormarked«. Tjenesteydelser er nøglen til en betydelig stigning i samhandelen.

5.5.2. I 2012 eksporterede EU27 for 24,2 milliarder EUR tjenesteydelser til Japan i bruttotal, mens importen fra Japan var på 15,6 milliarder, hvilket vil sige, at EU27 havde et handelsoverskud i forhold til Japan på 8,6 mia. EUR. Dette skal naturligvis ses i lyset af, at der bor næsten fire gange så mange mennesker i EU som i Japan. Næsten alle japanske adspurgte organisationer, som nævnte liberaliseringen af tjenesteydelser, var imod »negativlisten«. I henhold til denne ville alle tjenesteydelser, som ikke eksplicit var udeladt af aftaleteksten, kunne åbnes for handel. Landbrugere og forbrugere kan være imod negativlisten, men virksomhederne går stærkt ind for denne. Med negativlisten ville de offentlige myndigheders muligheder for indgriben blive reduceret. Fremtidige tjenesteydelser ville automatisk falde inden for det liberaliserede område. EØSU går ind for landenes ubegrænsede ret til at lovgive i offentlighedens interesse.

5.6 Offentlige indkøb

5.6.1 Det er vigtigt for virksomhederne i EU at få adgang til japanske offentlige indkøb gennem nedbrydning af standardbaserede hindringer, fastlæggelse af gennemsigtige procedurer og enslydende information til alle aktører, afskaffelse af betydelige restriktioner i jernbanesektoren og gennemførelse af et system med onlineadgang til oplysninger. Ud over den politiske vilje, der allerede er blevet lagt for dagen, kræver forhandlingerne helt konkret juridisk stabilitet, når det gælder standarder.

5.6.2 Gensidighed med hensyn til loyal konkurrence har afgørende betydning. EØSU mener, at det bør fremgå klart af aftalen, hvilke former for tilladelser de to parter anvender for støtte og subsidier.

⁽²⁷⁾ <http://www.eu-japan.eu/smes-support>; <http://www.jetro.go.jp/en/database>

⁽²⁸⁾ <http://www.eu-japan.eu/smes-support>

⁽²⁹⁾ <https://www.jetro.go.jp/en/database/>

⁽³⁰⁾ 38 % af Japans befolkning forventes at være 65 år eller derover i 2050.

⁽³¹⁾ Økologiske fødevarer repræsenterer blot omkring 0,4 % af alle fødevarer, der sælges i Japan (oplysninger fra EBC — European Business Council, Japan).

⁽³²⁾ EUT C 68 af 6.3.2012, s. 28.

5.6.3 Den Europæiske Union, medlemsstaterne og Japan bør fortsat have mulighed for at kunne finansiere almenyttige mål, der defineres ud fra deres demokratiske procedurer, og som bl.a. omfatter den sociale sektor, miljøet og folkesundheden. EU er underlagt forpligtelser, som er stadfæstet i traktaterne med hensyn til offentlige tjenesteydelser.

5.7 Investeringer ⁽³³⁾

5.7.1 I 2012 lå EU27's direkte udenlandske investeringer (FDI) i Japan på 434 millioner euro, mens Japans FDI i EU27 beløb sig til 3,374 millioner euro ⁽³⁴⁾. Da gensidighed er det grundlæggende princip i en frihandelsaftale/økonomisk partnerskabsaftale, vil EØSU, hvis den fører til tab af arbejdspladser, opfordre Kommissionen til at være særlig agtpågivende på dette område og til at overveje at anvende Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen til at kompensere for sådanne tab. Ligeledes mener EØSU, at det kan blive nødvendigt at sørge for en passende kompensation for tab hos virksomheder, tab af menneskelige ressourcer og af teknologier, som tidligere blev finansieret med offentlige midler.

5.7.2 EU og Japan bør revidere deres respektive regler om indskrænkninger i ejendomsret, om tilladelser og kontroller samt om fremme af investeringer.

5.7.3 EØSU konstaterer, at både lovgivningen og domstolene i såvel Japan som EU giver mulighed for at løse tvister på retfærdig vis efter de almindelige procedurer. EU's medlemsstater og Japan giver investorerne en hel række institutionelle og retlige garantier. I betragtning af den yderst følsomme karakter af proceduren for kvistbilæggelse mellem investor og stat (Investor-State Disputer Settlement, ISDS) og de forskellige interessenters afvigende synspunkter bifalder EØSU den offentlige høring, som Kommissionen lancerede i forbindelse med de transatlantiske handelsforhandlinger, og ville ligeledes bifalde, hvis et lignende initiativ blev truffet i Japan for at tage højde for de japanske interessenters synspunkter.

5.7.4 EØSU foreslår, at man fremmer en bred dialog om tvistbilæggelse, så snart betingelserne er fastlagt og Kommissionen har evalueret resultaterne. Udvalget er allerede ved at udarbejde en udtalelse til dette formål.

5.7.4.1 Under alle omstændigheder er det vigtigt, at ingen bestemmelser om tvistbilæggelse mellem investor og stat hæmmer EU-medlemsstaternes mulighed for at regulere i offentlighedens interesse og forfølge offentlige politiske målsætninger. Desuden er det vigtigt, at definitionerne af investeringer og »rimelig og retfærdig behandling« er præcise. Dette bør udgøre et forhandlingspunkt.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³³⁾ Siden Lissabontraktatens ikrafttræden har Kommissionen haft beføjelser på investeringsområdet. Den har offentliggjort en meddelelse »Etablering af en samlet europæisk international investeringspolitik«, som udvalget reagerede på med en udtalelse (EUT C 318 af 29.10.2011, s. 150-154).

⁽³⁴⁾ Kilde: Eurostat 170/2013 — 18. november 2013.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Det ukrainske civilsamfunds situation på baggrund af Ukraines europæiske ambitioner«

(initiativudtalelse)

(2015/C 012/07)

Ordfører: **Andrzej Adamczyk**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 27. februar 2014 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at afgive udtalelse om:

»Det ukrainske civilsamfunds situation på baggrund af Ukraines europæiske ambitioner«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 18. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 16. oktober, følgende udtalelse med 173 stemmer for, 2 imod og 15 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 EØSU bør aktivt fremme en politisk, social og økonomisk konsolidering i Ukraine, herunder en fredelig løsning på den aktuelle konflikt i regionerne Donetsk og Luhansk. EØSU's aktiviteter i Ukraine vil støtte demokratiseringsprocessen, den territoriale integritet og den sociale og civile dialog mellem alle interessenter med folkelig legitimitet og repræsentativitet.

1.2 EØSU har til hensigt at invitere et bredt spektrum af det ukrainske civilsamfund til at deltage i samarbejdet og ligeledes inkludere dem, der er skeptiske eller fjendtligt indstillede over for de seneste politiske omvæltninger og tilnærmelsen til EU.

1.3 Det anbefales også at videreudvikle samarbejdet på bilateral basis mellem partnerorganisationer i EU og Ukraine med særlig fokus på kapacitetsopbygning, bedste praksis samt styrkelse af den sociale og civile dialog.

1.4 Ifølge associeringsaftalens bestemmelser skal EØSU bidrage til etableringen af en fælles civilsamfundsplatform bestående af EØSU-medlemmer og repræsentanter for det ukrainske civilsamfund. Et lignende organ vil blive oprettet i tråd med bestemmelserne i den vidtgående og brede frihandelsaftale med det formål at opfylde kravet om etablering af en overvågningsmekanisme for civilsamfundet. Begge organer bør samarbejde i størst muligt omfang.

1.5 EØSU vil udvikle informationsaktiviteter om konsekvenserne af Ukraines gennemførelse af associeringsaftalen samt europæisk integration, EU's institutioner og *aquis communautaire*.

1.6 Visumpligten for ukrainske statsborgere bør ophæves, så hurtigt som det er teknisk muligt, med henblik på at fremme kontakten mellem borgerne og som en tillidsskabende foranstaltning.

1.7 Et europæisk perspektiv for Ukraine bør formelt stå på EU's dagsorden.

2. Det østlige partnerskab: den østlige dimension af den europæiske naboskabspolitik som en institutionel ramme for Ukraines europæiske ambitioner

2.1 De dramatiske begivenheder, der har rystet Ukraine i de seneste måneder, begyndte med borgernes reaktion på regeringens beslutning om at suspendere procedurerne for underskrivelse af en associeringsaftale inden for rammerne af det østlige partnerskab.

2.2 Udover indgåelsen af bilaterale associeringsaftaler, der erstatter partnerskabs- og samarbejdsaftaler, har det bilaterale spor i det østlige partnerskab også til formål at lette indførelsen af visumfri ordninger og udvikle sektorbaseret samarbejde, herunder skabe mulighed for, at partnerlandene kan deltage i EU's programmer og agenturer. Det omfatter ligeledes et omfattende institutionsopbygningsprogram, der er et redskab, som skal styrke partnerlandenes administrative kapacitet til at gennemføre reformer og bestemmelserne i associeringsaftalerne. Den multilaterale dimension af det østlige partnerskab er baseret på fire multilaterale platforme (demokrati, god regeringsførelse og stabilitet; økonomisk integration og konvergens med EU's politikker; energisikkerhed og mellemfolkelig kontakt), der skal fremme samarbejdet mellem EU og partnerlandene og mellem partnerlandene indbyrdes.

2.3 En af prioriteterne i det østlige partnerskab er at inddrage det organiserede civilsamfund i realiseringen af partnerskabet i både partnerlandene og EU. Med dette mål for øje blev det østlige partnerskabs civilsamfundsforum etableret i november 2009 med deltagelse af EØSU.

2.4 Imidlertid står politikken for det østlige partnerskab nu ved en skillevej som følge af det uventede kursskifte i nogle landes engagement og de dramatiske begivenheder i Ukraine. De vanskeligheder, som det østlige partnerskab har oplevet i det forløbne år, i lande, der ellers hidtil har gjort de største fremskridt i retning af underskrivelsen af associeringsaftaler, er hovedsageligt et resultat af russisk indgriben, idet Rusland forsøger at forhindre tættere forbindelser mellem partnerlandene og EU.

2.4.1 På trods af afslutningen af forhandlingerne med Armenien om associeringsaftalen, herunder den vidtgående og brede frihandelsaftale, kunne disse dokumenter ikke paraferes som følge af Armeniens erklæring i september 2013 om, at det har til hensigt at indgå i den eurasiske toldunion, der er iværksat af Rusland.

2.4.2 På trods af russisk pres og tabet af to af dets provinser (Abkhasien og Sydossetien), der for nærværende er under russisk kontrol, er Georgien fast besluttet på at følge den europæiske vej, og landet sikrede, at associeringsaftalen, herunder den vidtgående og brede frihandelsaftale, blev paraferet på topmødet i det østlige partnerskab i Vilnius i november 2013 og underskrevet i juni 2014.

2.4.3 Moldova, der ligeledes har underskrevet den associeringsaftale, der blev paraferet i Vilnius, presses også af Rusland, der har stationeret sine væbnede styrker i Transdnestrien og nu kontrollerer regionen. Med russisk støttes afholdtes der en ulovlig folkeafstemning i et andet moldovisk selvstyrende område, Gagauzia, der resulterede i støtte til tiltrædelse af den eurasiske toldunion.

2.4.4 Medlemskab af WTO er en forudsætning for at indgå i forhandlinger om en vidtgående og bred frihandelsaftale, og derfor kan Aserbajdsjan og Hviderusland, der ikke er medlemmer af WTO, ikke indlede forhandlinger. Dertil kommer, at på grund af det alvorlige demokratiske underskud i Hviderusland består EU's bilaterale politik over for landet fortsat blot af en kritisk dialog.

2.4.5 Ukraine er den største og vigtigste post-sovjetiske stat efter Rusland, og landet har grundet valget af en proeuropæisk retning mistet kontrollen med Krim og Sevastopol efter den russiske indlemmelse og været udsat for yderligere sabotage og undergravende virksomhed fra russisk hold. Ruslands handlinger er et særligt dramatisk eksempel på ekstern indblanding, som ud over at true Ukraines territoriale integritet og suverænitet også har en yderst ødelæggende indvirkning på civilsamfundets og dets organisationer. Disse handlinger er ikke blot et klart brud på folkeretten, men også i modstrid med to principper, som udgør en hjørnesten i fredelige relationer mellem uafhængige stater. For det første princippet om at grænser ikke må ændres ved brug af magt, og for det andet princippet om at nationer kan træffe suveræne beslutninger om fremtiden uden ekstern indblanding.

3. Det ukrainske civilsamfunds europæiske ambitioner

3.1 Den orange revolution i 2004 bidrog til en storstilet demokratiseringsproces og indførelse af retsstatsprincippet i Ukraine — i det mindste i en vis periode — og en mediefrihed, der fortsat eksisterer. Dette blev ledsaget af tættere forbindelser til EU.

3.1.1 I 2005 blev handlingsplanen for EU og Ukraine vedtaget med udgangspunkt i partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem EU og Ukraine fra 1998. I 2007 begyndte forhandlingerne om en associeringsaftale. Vedtagelsen af politikken for det østlige partnerskab i maj 2009 skabte ny fremdrift i dette samarbejde.

3.1.2 Tættere forbindelser og etablering af et reelt samarbejde på mange områder samt en udbredt entusiasme efter den orange revolution betød, at en stor del af befolkningen og mange civilsamfundsorganisationer mente, at et fremtidigt EU-medlemskab for Ukraine var en indlysende udgang, der var givet på forhånd, og at medlemskabet kun afhang af tidsplanen for og tempoet i omstillingen og tilpasningen til europæiske standarder.

3.1.3 Det østlige partnerskab gav ikke Ukraine det ventede perspektiv om tiltrædelse til EU på lang sigt, hvilket skabte skuffelse og frustration hos tilhængerne af den europæiske vej. Situationen blev forværret af den gradvise opgivelse af den orange revolutions demokratiske landvindinger, forværringen af den økonomiske situation og voksende sociale problemer.

3.1.4 Borgernes frustration, der skabte apati hos civilsamfundsorganisationerne, blev værre som følge af den voksende konflikt mellem lederne af den orange revolution, præsident Viktor Jusjtjenko og premierminister Julia Timosjenko. Til tider paralyserede denne konflikt beslutningsprocessen på grund af de uhåndterlige bestemmelser i den ukrainske forfatning. Sammenfaldet af den globale økonomiske krise og præsident Viktor Janukovitj's (valgt i 2010) ineffektive politikker forværrede situationen.

3.2 EØSU har i lang tid ført en aktiv samarbejdspolitik over for Ukraine. Imidlertid har forværringen af det politiske og sociale klima og partnerorganisationernes skuffelse over det manglende tiltrædelsesperspektiv betydet, at forbindelserne til en vis grad stagnerede i 2011-2012 med et bortfald af aktiviteter fra ukrainsk side og manglende interesse for samarbejdet.

3.3 Efter at associeringsaftalen var blevet paraferet i december 2012, og der var gjort en intensiv indsats og gennemført forhandlinger for at sikre en underskrivelse af aftalen på det østlige partnerskabs topmøde i Vilnius i november 2013, var der en fornyet interesse for samarbejdet blandt vore ukrainske partnere, og de aktive forbindelser med EØSU blev genoptaget.

3.4 Imidlertid viste disse fornyede kontakter, at arbejdsmarkedets parter på såvel arbejdsgiver- som fagforbundsside var splittede i spørgsmålet om associeringsaftalens underskrivelse. Når det er sagt, var der imidlertid et bredt udsnit af NGO'er og repræsentanter for andre interesser, der udgjorde en relativt samlet pro-europæisk front.

3.5 Uanset hvilken holdning de indtog, og hvilket resultat af forhandlingerne om underskrivelsen af associeringsaftalen de forudsagde, var civilsamfundsorganisationer og en del af regeringens repræsentanter overraskede over, at den ukrainske regering og præsidentens administration afbrød forhandlingerne og suspendede forberedelserne af aftalens underskrivelse.

3.6 Den uventede afbrydelse af forhandlingerne uden indlysende grund få dage før topmødet i Vilnius, og den ukrainske regerings overraskende forslag om yderligere forhandlinger med EU under inddragelse af Rusland, resulterede i en hurtig mobilisering af det ukrainske civilsamfund, der utvetydigt støttede den europæiske vej for Ukraine.

3.7 Euromaidan var sandsynligvis den historisk set største demonstration til fordel for europæisk integration og den længste nogensinde gennemført med en så urokkelig overbevisning. Senere i processen fik demonstranterne følgeskab af kræfter, der tilføjede politiske krav om et regimeskifte, hvilket fik styret til at reagere med en voldelig undertrykkelse, som kostede menneskeliv. Demonstrationerne resulterede i de politiske forandringer, der tjente som et påskud til at fremprovokere yderligere dramatiske og tragiske begivenheder.

3.8 Efter det nu vel gennemførte præsidentvalg lader det til, at etableringen af tættere forbindelser med EU bliver en af prioriteterne for den nye regering. Dette kursskifte må anses for at være en enorm succes for Euromaidan og det ukrainske civilsamfund. Tiden vil vise, om situationen generelt vil stabilisere sig på hele det ukrainske territorium, og hvorvidt civilsamfundsorganisationerne vil få gavn af denne politiske omstilling.

3.9 Holdningen og indstillingen til de politiske forandringer hos civilsamfundet i det østlige Ukraine vil være uafklaret, så længe bevæbnede lejesoldater og guerillagrupper opererer i regionen og ytringsfriheden er truet. Det bør imidlertid bemærkes, at den østlige del af landet i betydelig grad var repræsenteret i Euromaidan.

4. Konsekvenserne af at underskrive associeringsaftalen og den vidtgående og brede frihandelsaftale

4.1 Associeringsaftalen mellem EU og Ukraine repræsenterer en ny generation af aftaler skabt til gavn for lande, der samarbejder inden for rammerne af det østlige partnerskab, og aftalen skaber forudsætningerne for at udvikle samarbejdet på grundlag af bindende bestemmelser på næsten alle områder. Associeringsaftalen indebærer en reformplan for Ukraine baseret på en omfattende harmonisering af landets lovgivning med EU's standarder.

4.2 Udover den vidtgående og brede frihandelsaftale, der er en handelsaftale med betydelige konsekvenser for standarder og forskrifter, udgør de vigtigste samarbejdsområder: retlige anliggender, retsstatsprincippet, bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet, ekstern politik og sikkerhed, reform af den offentlige forvaltning, beskæftigelse, socialpolitik, lige rettigheder og muligheder, forbrugerbeskyttelse, industripolitik og iværksætterkultur, energi, transport og miljø. Gennemførelse af associeringsaftalen med den vidtgående og brede frihandelsaftale betyder, at Ukraine må harmonisere sin nationale lovgivning med ca. 85 % af EU's handelsrelaterede og økonomiske *acquis communautaire*.

4.3 Associeringsaftalen blev underskrevet den 27. juni 2014 og herefter ratificeret af Europa-Parlamentet og det ukrainske parlament (Verkhovna Rada) den 16. september 2014, hvilket skaber mulighed for en foreløbig gennemførelse af aftalen, selv inden den er ratificeret af alle 28 EU-medlemsstater. Imidlertid vil gennemførelsen af DCFTA-delen af aftalen blive forsinket til udgangen af næste år, men EU vil videreføre sine lempelige handelsregler for varer, der kommer fra Ukraine.

4.3.1 Gennemførelse af associeringsaftalen skaber grundlag for etablering af en civilsamfundsplatform bestående af EØSU-medlemmer og repræsentanter for det organiserede civilsamfund i Ukraine, der kan udgøre et fælles forum for udveksling af synspunkter. Set i lyset af den brede vifte af emner, der er omfattet af associeringsaftalen, bør platformen så vidt muligt repræsentere hele civilsamfundet og dermed inkludere repræsentanter for både arbejdsmarkedets parter og forskellige andre interesser.

4.3.2 Udover at være et forum for udveksling af oplysninger og debat er hovedformålet med platformen at overvåge gennemførelsen af associeringsaftalen og fremføre det organiserede civilsamfunds synspunkter og forslag.

4.3.3 Civilsamfundsplatformen fastsætter selv sin forretningsorden. For nærværende drøfter repræsentanter for EØSU og den ukrainske side proceduren for platformens etablering og medlemsskab. Det forventes, at følgende grundlæggende principper vedtages:

— Antallet af repræsentanter fra henholdsvis europæisk og ukrainsk side vil være det samme.

— Medlemmerne får en 2,5 års mandatperiode. Efter planen afholdes der fem møder i denne periode.

— Platformen har to medformænd, en fra hver side, der vælges for en 2,5 års periode.

— Proceduren for udvælgelse af platformens medlemmer skal være fuldstændig gennemsigtig.

— Platformens møder skal også være åbne for civilsamfundsorganisationer, der ikke er repræsenterede på platformen.

4.3.4 Den vidtgående og brede frihandelsaftale omfatter også etablering af en overvågningsmekanisme for civilsamfundet inden for et år efter aftalens ikrafttræden. Dette organ bør samarbejde med civilsamfundsplatformen i størst muligt omfang.

5. Fremtidsperspektiver for det ukrainske civilsamfund og EØSU's rolle

5.1 EØSU bør aktivt fremme en politisk, social og økonomisk konsolidering i Ukraine, herunder en fredelig løsning på den aktuelle konflikt i regionerne Donetsk og Luhansk. Når forholdene i Ukraine er stabiliseret, og truslen om ekstern indgriben og konflikter forårsaget af bevæbnede militser er imødegået, vil situationen for det organiserede civilsamfund, både for individuelle organisationers vedkommende og set i forhold til Ukraines europæiske ambitioner, fremstå mere klart.

5.1.1 Ukraine gennemgår for nærværende en omfattende politisk omstilling, herunder en forfatningsmæssig reform, der kan vise sig at være mere gennemgribende end forandringerne efter den orange revolution. Denne kan resultere i en omstrukturering og ændring af de ukrainske institutioners status og praksis for både den sociale dialog og dialogen mellem myndighederne og civilsamfundet. Sådanne processer bør fremmes gennem ændringer i Ukraines lovgivning, der kan skabe mere inklusive institutioner for den sociale og civile dialog møntet på ægte og uafhængige organisationer. EØSU følger udviklingen og de holdninger, som vores partnerorganisationer indtager over for disse forandringer.

5.1.2 Både inden starten på Euromaidan og under demonstrationerne blev der stillet spørgsmål ved nogle af vores partnerorganisationers autenticitet og uafhængighed. Dette gav startskuddet til en forandringsproces vedrørende måden, hvorpå nogle organisationer fungerer, hvilket — forudsat at der ikke bliver tale om en overfladisk øvelse — kan være begyndelsen til en genoprettelse af borgernes tillid til disse organisationer. Navnlig anså offentligheden og NGO'er visse fagforbund og arbejdsgiverorganisationer for at være en del af systemet, og de blev nægtet retten til at tilslutte sig civilsamfundet.

5.1.3 EØSU er parat til at intensivere sine bilaterale kontakter med partnerorganisationer i såvel Ukraine som Rusland og bidrage til at skabe bedre kontakter mellem civilsamfundene i de to lande, således at forbindelserne mellem de to lande kan normaliseres.

5.2 EØSU's aktiviteter i Ukraine vil tage udgangspunkt i princippet om støtte til demokratiseringsprocessen, den territoriale integritet og den civile og sociale dialog mellem alle interessenter med folkelig legitimitet og repræsentativitet. EØSU vil prioritere forbindelserne med sine naturlige partnere, dvs. de ukrainske civilsamfundsorganisationer.

5.3 EØSU har til hensigt at invitere det bredest mulige spektrum af det ukrainske civilsamfund til at deltage i samarbejdet og ligeledes inkludere dem, der er skeptiske eller fjendtligt indstillede over for de seneste politiske omvæltninger og tilnærmelsen til EU, således at ingen vigtige og repræsentative organisationer overses. Den nationale platform i civilsamfundsforummet under det østlige partnerskab og det nationale sociale og økonomiske trepartsråd vil hjælpe med at udvælge partnerorganisationerne.

5.4 Det anbefales også at videreudvikle samarbejdet på bilateral basis mellem partnerorganisationer i EU og Ukraine med særlig fokus på kapacitetsopbygning, udveksling af bedste praksis samt styrkelse af den sociale og civile dialog. I den henseende kan grænseoverskridende samarbejde anvendes som et af instrumenterne.

5.5 Udover institutionelle aktiviteter baseret på associeringsaftalen, og på længere sigt den vidtgående og brede frihandelsaftale, vil EØSU blive involveret i mere vidtfavnende informationsaktiviteter om konsekvenserne af Ukraines gennemførelse af aftalerne samt europæisk integration, måden, hvorpå EU's institutioner fungerer, og *acquis communautaire*.

5.6 Grundet fraværet af pålidelige oplysninger eller blot den misinformation, der sommetider fremføres i medierne på grund af en manglende viden om EU eller intensiv russisk propaganda, er der et behov for at planlægge et regelmæssigt samarbejde med journalister og mediesammenslutninger.

5.7 Samarbejde med partnerorganisationer i Ukraine om lettelse af adgangen til pålidelige oplysninger og formidling af sådanne oplysninger til alle civilsamfundsgrupper kan vise sig at blive afgørende for Ukraines europæiske ambitioner. Erfaringen viser, at underskrivelse, ratificering og gennemførelse af en associeringsaftale kan blive problematisk, og at der er mange interne og eksterne faktorer, som kan få den proeuropæiske holdning blandt civilsamfundets organisationer til at slå om, hvis der ikke opnås en generel enighed, der omfatter alle samfundsgrupper.

5.8 En betydelig del af Ukraines befolkning har aldrig været uden for landets grænser, og for de rejsende er bestemmelseslandet som regel Rusland. En af årsagerne hertil er den fortsatte visumpligt til EU-lande, der også er til betydelig gene for det ukrainske samfund. Det er naturligvis vigtigt, at der indføres strømlinede visumansøgningsprocedurer, men kravet om et visum før rejser til EU er ikke tillidsskabende og gør det langt vanskeligere at fremme mellemfolkelig kontakt.

5.9 EU-skepsis og mangel på entusiasme for tættere forbindelser med EU i visse dele af det ukrainske samfund skyldes de manglende tiltrædelsesperspektiver. For nærværende er det ikke et spørgsmål om, at der skal iværksættes tiltrædelsesforhandlinger, men det faktum, at emnet på konsekvent og vedholdende vis ikke står på EU's dagsorden, betyder, at en del af samfundet betragter reformerne med udgangspunkt i associeringsaftalen som et dyrt indfald, der fører Ukraine ind i en blindgyde. Dette er især tilfældet i det østlige Ukraine, hvor EU opfattes som en trussel mod sociale og økonomiske interesser.

Bruxelles, den 16. oktober 2014

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU'S 502. PLENARFORSAMLING DEN 15. OG 16. OKTOBER 2014

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Beretning om konkurrencepolitikken 2013«

COM(2014) 249 final

(2015/C 012/08)

Ordfører: **Paulo Barros Vale**

Kommissionen besluttede den 1. oktober 2014 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Beretning om konkurrencepolitikken 2013«

COM(2014) 249 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 23. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 127 stemmer for, 1 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Som det er sædvane evaluerer EØSU hvert år Kommissionen beretning om konkurrencepolitikken, som er en strukturerende EU-politik. EØSU ser positivt på beretningens indhold, som udvalget generelt støtter, og giver udtryk for sin bekymring over den aktuelle situation.

1.2 Fri og fair konkurrence, som er i de økonomiske aktørers, forbrugernes og almenvellets interesse, fortjener al mulig opbakning. Kommissionens bidrag er afgørende, og EØSU noterer sig med glæde de bestræbelser, der er gjort med henblik på håndhævelse af de interne regler og i det internationale samarbejde.

1.3 I dette uophørlige arbejde er de nationale konkurrencemyndigheder en væsentlig brik, og de bør råde over menneskelige og materielle ressourcer, som sætter dem i stand til at handle effektivt og proaktivt i stedet for reaktivt, som det hidtil har været kutyme. Med den større vægt, der nu lægges på det forebyggende arbejde, kan man forhindre forskellige ulovlige forhold, som er til skade for markedet og i høj grad går ud over især de små og mellemstore virksomheder (SMV'er) og forbrugerne.

1.4 EØSU anser det dog for at være af den største interesse, at direktivforslaget om erstatningssøgsmål i forbindelse med overtrædelser af konkurrencereglerne bliver vedtaget, og det bør gennemføres og anvendes ihærdigt af medlemsstaterne. Udvalget beklager ikke desto mindre, at direktivet ikke ledsages af et lige så bindende retsinstrument om fastlæggelse af en horisontal ramme for kollektive retsmidler i tilfælde af krænkelse af kollektive rettigheder og interesser.

1.5 Ved siden af reguleringen bør der være plads til og tilskyndes til selvregulering, især gennem indgåelse af aftaler mellem producent-, erhvervs- og forbrugerorganisationer, hvilket der allerede er gode eksempler på i Europa, som kan og bør følges.

1.6 Da traktaten ikke giver mulighed at harmonisere skatte- og afgiftspolitikkerne, bør konkurrencepolitikken sørge for, at skattesystemerne forvrider konkurrencen mindst muligt.

1.7 Energimarkedet bør fortsat påkalde sig særlig opmærksomhed, i og med at det indre energimarked endnu ikke er gennemført. Styrkelse af det europæisk net — som muliggør grænseoverskridende handel — og investeringer i vedvarende energi — som ud over de klare fordele for miljøet giver andre producenter adgang til nettet — bør stå i fokus med det mål at skabe en reel konkurrence i sektoren, så det kan blive muligt at sænke energipriserne for virksomheder og husholdninger.

1.8 Det er afgørende, at forbrugerne har fri adgang til alle markeder. Den digitale dagsordens mål om tilvejebringelse af bredbåndsadgang for alle bidrager i høj grad til dette mål. Adgang til det digitale marked, hvor priserne ofte er lavere end på de traditionelle markeder, vil kunne give forbrugerne adgang til visse varer, som de ellers ikke ville kunne anskaffe.

1.9 På området internationalt samarbejde er der gjort en stor indsats på mange forskellige fronter, som har givet prisværdige resultater. Man må dog ikke glemme alt det arbejde, der endnu står tilbage. Ud over den bilaterale indsats, skal arbejdet i WTO og ILO videreføres. Europa lider fortsat under den illoyale konkurrence — både inden for og uden for sine grænser — der udøves af offentlige og private virksomheder fra lande, hvor det er almindelig praksis at yde ulovlig statsstøtte (især i energisektoren), hvor miljøreglerne er mere lempelige og hvor virksomhederne ikke overholder de samme arbejdsretlige regler (ofte i klar modstrid med de mest grundlæggende menneskerettighedsregler).

2. Indholdet i beretningen for 2013

2.1 Der har i 2013 været tegn på, at et økonomisk opsving er undervejs i Europa. Styrkelse af tilliden og konkurrenceevnen står stadig i centrum for EU's politiske foranstaltninger for at fremme intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst, som er den røde tråd i Europa 2020-strategien.

2.2 Der henvises i beretningen til en konklusion i Europa-Parlamentets undersøgelse fra 2013 om konkurrencepolitik, som klart illustrerer konkurrencepolitikens betydning for opnåelsen af dette mål: *»...konkurrencepolitikker, som øger konkurrencen, stimulerer væksten«*.

2.3 Beretningen består af 8 afsnit: Fremme af konkurrenceevnen gennem bekæmpelse af karteller; Sikring af en effektiv håndhævelse af kartel- og monopolreglerne og kontrol med fusioner i virksomhedernes og forbrugernes interesse; Modernisering af statsstøttepolitikken for at få kanaliseret de offentlige ressourcer ud til konkurrenceevneforbedrende mål; Fremme af en fair og stabil finansiel sektor til støtte for realøkonomien; Energi: sektoren med størst behov for »mere EU«; Håndhævelse af konkurrencereglerne i den digitale økonomi for at understøtte den digitale dagsorden for Europa; Internationalt samarbejde om konkurrencepolitikken for at tackle globaliseringsudfordringerne; Konkurrencedialog med andre institutioner.

3. Generelle bemærkninger

3.1 SMV'erne er utvivlsomt fundamentet for det økonomiske opsving i Europa. De er samtidigt på grund af deres ringe størrelse de mest sårbare over for misbrug af dominerende stilling, som i mange tilfælde ender med at presse dem ud af markedet. Misbrug af dominerende stilling bør have en særlig plads i konkurrencepolitikken, især når misbruget udøves af store distributionskæder, som lidt efter lidt har skubbet de små leverandører og små detailforretninger ud, hvilket i sidste instans skader forbrugernes interesser. Direktivet om erstatningssøgsmål efter overtrædelser af artikel 101 og 102 i TEUF hilses velkommen og tillægges overordentlig stor betydning. Så meget desto vigtigere er det derfor at forebygge disse overtrædelser, og det bør nøje gennemtænkes, hvordan de forebyggende foranstaltninger kan gøres effektive.

3.2 EØSU mener, at de nationale konkurrencemyndigheder bør gå mere proaktivt til værks i stedet for — som det sker i de fleste tilfælde — blot at reagere på anmeldelser fra operatører eller forbrugere. Overvågning af visse forhandlinger, som snarere har karakter af påbud, ville kunne bidrage til at forhindre visse tilfælde af misbrug af dominerende stilling. En væsentlig forbedring af udvekslingen af relevante oplysninger inden for produktionskæden er en afgørende forudsætning for de nødvendige fremskridt.

3.3 Sektorer, som er stærkt afhængige af råstofpriserne, bør også være i de nationale konkurrencemyndigheders søgelys, eftersom en stigning i råstofpriserne (eller blot truslen herom) næsten omgående afspejles i forbrugerpriserne, mens et fald i råstofpriserne ikke har den modsatte virkning.

3.4 EØSU henleder opmærksomheden på behovet for, at konkurrencepolitikken ser nærmere på problemerne på markedet for offentlige indkøb, som i de fleste tilfælde stadig er et noget lukket marked. Markedet for offentlige indkøb er endnu et opsplittet marked, som kun få opnår adgang til på trods af det igangværende arbejde med at indføre ende-til-ende e-indkøb. Den svage konkurrence er ikke i offentlighedens interesse: manglen på alternativer giver ikke de offentlige myndigheder tilstrækkeligt råderum med det resultat, at valget gang på gang falder på de samme leverandører, hvilket undertiden fører til for tætte forbindelser mellem virksomheder og myndigheder.

3.5 Man må heller ikke glemme den udsatte situation for virksomheder med aktiviteter på øerne eller i randområderne, hvor transportomkostningerne til andre markeder stiller dem ringere i konkurrencen med andre aktører. I disse tilfælde kan man forsøge at finde mekanismer, som kan lette virksomhedernes adgang til de centrale markeder og dermed fremme en sund konkurrence for alle inden for EU.

3.6 Af afgørende betydning er endvidere den omstændighed, at de europæiske virksomheder er tvunget til at konkurrere såvel inden for som uden for deres grænser med offentlige og private virksomheder fra tredjelande, der beskyttes af ulovlig statsstøtte, som giver dem konkurrencefordele, lempelige miljøregler og en slap arbejdsmarkedslovgivning, som i mange tilfælde krænker grundlæggende menneskerettigheder samt borgernes og forbrugernes rettigheder. Videreførelsen af det internationale samarbejde i og uden for WTO og ILO bør fortsat være diplomatiets hovedopgave i kampen mod disse uligheder, både når det gælder håndteringen af problemet med konkurrencen og et mere vidtgående forsvar for menneskerettighederne.

4. Fremme af konkurrenceevnen gennem bekæmpelse af karteller og håndhævelse af kartel- og monopolreglerne

4.1 Bekæmpelsen af karteller er en særligt vigtig del af konkurrencepolitikken. Derfor bifaldes Kommissionens nylige anstrengelser for at bekæmpe denne praksis, som går ud over hele økonomien. Indsatsen over for de finansielle markeder og i særdeleshed markederne for råstoffer og halvforarbejdede produkter, hvor prissvingningerne ikke kun påvirker det indre marked, men også Europas konkurrenceevne på globalt plan, er afgørende for væksten i en tid, hvor det er livsvigtigt at erobre nye markeder. Værd at fremhæve er fastlæggelsen og pålæggelsen af bøder til virksomheder, der deltog i 3 karteller på områderne ledningsnet, finansielle derivater samt rejer og fremsendelse af klagepunktsmeddelelser til leverandører af chipkort til anvendelse i simkort.

4.2 EØSU har støttet arbejdet med kartellovgivningen, som det anser for en væsentlig del af konkurrencepolitikken. Nu vil EØSU gerne igen give sin støtte til Kommissionens arbejde, som har bidraget til at bremse den kunstige fragmentering af det indre marked, og udvalget glæder sig over afslutningen af kartelundersøgelsen af standardiseringsprocessen for internetbetalinger, over klagepunktsmeddelelsen til en række banker for at have koordineret deres adfærd for i fællesskab at hindre børserne i at få adgang til CDS-markedet (credit default swaps) og ganske særligt over afslutningen af undersøgelsen af kartelsagerne i forbindelse med Libor, Euribor og Tibor referencerentesatserne, som øger sikkerheden på markedet.

4.3 I 2013 blev forslaget til direktiv om erstatningssøgsmål for overtrædelse af EF's kartel- og monopolregler, vedtaget. EØSU har udtalt sig positivt om dette dokument, som sigter mod at udviske forskellene mellem de nationale lovgivninger og forskellene i behandlingen af ofre og lovovertrædere ved at yde forbrugerne retlig beskyttelse, hvilket udvalget gentagne gange har efterlyst i sine udtalelser.

4.4 EØSU, som går ind for harmonisering, påpegede dog, at direktivet kan være for favorabelt for virksomheder, der har overtrådt loven og som nyder godt af bødenedsættelsesordninger, omend dette instrument er et anerkendt middel til opsporing af hemmelige karteller. Endvidere anbefalede udvalget en tilnærmelse mellem direktivforslaget og henstillingen om kollektive retsmidler og beklagede, at »indførelsen af ordninger for kollektive søgsmål på konkurrenceområdet, som ville have været et effektivt redskab for forbrugerne, er blevet udskilt og henvist til en henstilling, som opfordrer medlemsstaterne til at indføre kollektive retsmidler, men som ikke har nogen bindende virkning«⁽¹⁾.

4.5 EØSU ser positivt på videreførelsen af koordineringsindsatsen mellem Kommissionen, de nationale konkurrencemyndigheder og Det Europæiske Konkurrencenetværk. Udvalget opfordrer endvidere til at lægge større vægt på udveksling af relevant information mellem de forskellige organer. Udvalget er dog bekymret over, at nogle nationale konkurrencemyndigheder har vanskeligheder med at føre effektivt tilsyn i visse sektorer, hvor der stadig foregår samordnet praksis og/eller misbrug af dominerende stilling i et totalt straffrit miljø.

4.6 Konkurrencepolitikken bør koordineres med andre generaldirektorater for effektivt at bekæmpe samordnet praksis og misbrug af dominerende stilling, som tilsidesætter standarder på det sociale og miljømæssige område og vedrørende produktsikkerhed, og som hindrer nye klart svagere stillede aktører i at trænge ind på markedet.

5. Modernisering af statsstøtten

5.1 EØSU bifalder moderniseringen af statsstøtten, der skal sikre, at støtten falder i tråd med flagskibsinitiativerne i Europa 2020-strategien. Korrekt anvendelse af statsstøtten til gavn for samhørighedspolitikken og rettet mod sektorer, som fremmer udviklingen af Europa, er af central betydning. De sparsomme offentlige midler bør anvendes i samklang med målene i Europa 2020-strategien ved at give de ugunstigt stillede regioner mulighed for at indhente deres efterslæb, investere på prioriterede områder, styrke økonomien og beskæftigelsen og lette finansieringen af SMV'erne.

5.2 Ved moderniseringen af statsstøtten må støtten til offentlige tjenesteområder, som dækker sociale behov (såsom sundhed, uddannelse og erhvervsuddannelse, adgang til og reintegrering på arbejdsmarkedet, børnepasning og ældrepleje samt støtte til sårbare grupper med henblik på social integration), dog ikke glemmes eller betragtes for unuanceret. Tværtimod bør man tage hensyn til de specifikke træk, der kendetegner sektorer, som yder serviceydelser til borgerne og hvor tjenestekvaliteten bør veje tungest trods vigtigheden af, at de stadigt mere sparsomme ressourcer bliver anvendt effektivt.

5.3 I en situation med stor mobilitet bør man overveje muligheden for frit valg af sundhedstjenesteydelser og undersøge forskellige muligheder, som — uden at det må gå ud over tjenestekvaliteten og beskyttelsen af de dårligst stillede — kan forhindre, at brugerne bliver underlagt statens eller forsikringsselskabernes skønsbeføjelser. Dette emne er så vigtigt, at det fortjener at blive uddybet i en initiativudtalelse.

5.4 EØSU har allerede udtalt sig positivt om moderniseringen af EU's politik på statsstøtteområdet. Udvalget støtter navnlig de nye retningslinjer for støtte til emissionshandelsordninger, som skal forhindre udflytning af virksomheder til lande, hvor miljølovgivningen er mere favorabel. Det beklager dog, at anbefalingen om at forhøje de minimis-støttegrænsen til 500 000 € i stedet for det nuværende loft på 200 000 €, som det er sket for tjenesteydelser af almen økonomisk interesse, ikke er blevet fulgt⁽²⁾.

⁽¹⁾ EUT C 67 af 6.3.2014, s. 83.

⁽²⁾ EUT C 67 af 6.3.2014, s. 74.

6. Konkurrencen på sektorniveau

6.1 En mere fair og stabil finansiel sektor

6.1.1 Det er en kendt sag, at den finansielle sektor har været igennem nogle vanskeligheder, som har haft konsekvenser for finansieringen af realøkonomien og tilliden til de finansielle markeder. Der er truffet forskellige foranstaltninger for at genskabe tilliden og øge de finansielle markeders gennemsigtighed ved at mindske de systemiske risici. Den midlertidige statsstøtte til den finansielle sektor har reddet den fra sammenbrud, men forlydender om nye skandaler, som forrykker den meget skrøbelige balance, synes at dukke op, hver gang der er tegn på et opsving. Det er derfor af den største interesse, at sektoren fortsat holdes under nøje kontrol for at modvirke uansvarlig adfærd fra finansielle institutioners side, hvad enten de er blevet reddet med statsstøtte eller ej.

6.1.2 Trods sektorens skrøbelighed bør de igangværende undersøgelser af ulovlig praksis videreføres, skønt de ikke synes at have nogen stor effekt på de finansgiganter, som fremturer med deres markedsskadelige adfærd.

6.1.3 Det er værd at bemærke forslaget til forordning om interbankgebyrer for kortbaserede betalinger, som længe er blevet efterlyst og som vil genskabe rimelige vilkår på EU's område ved at harmonisere gebyrerne for brug af betalingskort.

6.2 Energisektoren

6.2.1 Det indre energimarked er endnu ikke virkeliggjort. Energipriserne er stadig høje og vejer tungt på virksomhedernes og husholdningernes budgetter. Trods liberaliseringen af markedet er det endnu ikke lykkedes at styrke konkurrencen og gennemsigtigheden, og de høje energiomkostninger fastholder Europa i en ugunstig stilling over for dets internationale konkurrenter. Ligeledes fortjener energiforsyning på tværs af grænser særlig opmærksomhed af hensyn til det frie indre marked.

6.2.2 Den nuværende enighed om nødvendigheden af en fælles energipolitik, infrastrukturinvesteringer, forbedret energieffektivitet og anvendelse af vedvarende energikilder bør udnyttes til fordel for udviklingen af energisektoren. Det er faktisk ikke muligt for den vedvarende energi at konkurrere med fossile brændstoffer og atomkraft, som fortsat støttes direkte med offentlige midler og indirekte, fordi miljøomkostningerne og deres indvirkning på sundheden ikke internaliseres. Udviklingen af vedvarende energikilder befinder sig endnu på et ret tidligt stadium og disse energiformer burde kunne få større støtte, så de kan konkurrere på markedet på rimelige vilkår.

6.2.3 Bortset herfra bør den vedvarende energi ikke kun ses som en ny energikilde. Dens udvikling åbner nye muligheder for indførelse af en decentral model for energiproduktion, hvor borgerne og lokalsamfundene på én gang kan være producenter og forbrugere. Denne nye model fortjener at blive støttet ved hjælp af passende retlige rammer, som kan sikre let adgang til nettet for små energiproducenter ⁽³⁾.

6.2.4 Europæiske sammenkoblinger på energiområdet er af afgørende betydning set i et konkurrencepolitisk perspektiv. Europas sårbarhed på energiområdet er blevet mærkbar med den nylige konflikt i Ukraine, som kan true gasforsyningerne til Centraleuropa. Hvis de eksisterende energisystemer på Den Iberiske Halvø bliver tilkoblet landene i Centraleuropa, vil det iberiske marked ikke længere være isoleret fra det øvrige EU, og man ville også komme uden om problemerne med forsyningerne fra Rusland.

6.2.5 Reformen af den europæiske energipolitik spiller en afgørende rolle, især i lyset af de handelsaftaler, der er under forberedelse med USA, hvor energiomkostningerne er klart lavere, hvilket stiller de europæiske virksomheder ugunstigt lige fra starten.

6.3 Den digitale økonomi

6.3.1 Denne sektor er særligt sårbar over for ulovlig praksis fra konkurrenternes side, eftersom de højteknologiske virksomheder, der til stadighed gennemgår hastige innovationsprocesser, ikke altid har tid til at afvente en afgørelse efter den normale beslutningsprocedure og derfor kan blive presset ud af markedet.

⁽³⁾ EUT C 226 af 16.7.2014, s. 1.

6.3.2 EØSU gentager sin støtte til retningslinjerne for statsstøtte til bredbåndsnettet, da det gavner målene i den digitale dagsorden.

6.3.3 Det indre marked for telekommunikation er endnu ikke gennemført. Skønt taksterne er faldet, er de stadig høje til skade for virksomheder og husholdninger. Den gradvise nedsættelse af roamingtaksterne, som helt forsvinder ved udgangen af 2015, er et prisværdigt skridt, og nu må der fokuseres på en reel nedsættelse af de øvrige takster og adgang for alle til et bredbånd af høj kvalitet. EØSU er — som det tidligere har givet udtryk for — overbevist om, at indførelsen af en fælles tilsynsmyndighed vil kunne bidrage til opfyldelsen af disse mål.

6.3.4 Særlig opmærksomhed bør rettes mod tilvejebringelsen af bredbåndsadgang for alle, især for lavindkomstfamilier, som endnu ikke har denne mulighed. I mangel heraf er det digitale marked lukket land for mange borgere, som dermed ikke har adgang til markeder, hvor priserne i mange tilfælde er gunstige.

6.3.5 EØSU bakker op om arbejdet med standard-essentielle patenter (SEP'er, dvs. patenter, der er afgørende for at overholde standarder), som bidrager til at bekæmpe misbrug af dominerende stilling.

7. Internationalt samarbejde

7.1 EØSU noterer med tilfredshed, at der er indledt forhandlinger med USA om en transatlantisk handels- og investeringspartnerskabsaftale og med Japan om en frihandelsaftale, og at der er afholdt dialoger på højt plan med repræsentanter for nogle konkurrencemyndigheder i tredjelande. Bemærkelsesværdig er endvidere samarbejdsaftalen med Schweiz, som sætter konkurrencemyndighederne i stand til at udveksle oplysninger og som vil kunne lette fremtidige og igangværende undersøgelsesprocesser.

7.2 Illoyal konkurrence fra tredjelande, hvor de mest elementære regler, principper og grundlæggende rettigheder på det sociale og miljømæssige område ikke bliver overholdt, er en trussel mod en fair samhandel. Det internationale samarbejde bør videreudvikles på højeste niveau og inden for WTO og ILO ikke blot for at sikre menneskerettighederne, men også en fair handelspraksis.

7.3 Globaliseringen er en kendsgerning, og eksporten er afgørende for europæisk vækst. Det er vigtigt at harmonisere handelspraksissen, for at EU kan konkurrere på lige fod på markeder, hvor der stadig ydes ulovlig statsstøtte eller hvor arbejdsmarkedslovgivningen ikke håndhæves.

8. Dialog med andre institutioner

8.1 Selv om Kommissionen har den fulde kompetence på det konkurrencepolitiske område, er GD Konkurrence og dets kommissær i tæt dialog med Europa-Parlamentet. EØSU og Regionsudvalget holdes underrettet om arbejdet i GD Konkurrence, idet medarbejdere fra GD Konkurrence deltager i møder i sektioner og studiegrupper.

8.2 EØSU glæder sig over, at dets samarbejde med Kommissionen videreføres, men bemærker dog, at samarbejdet kan blive bedre ved at knytte tættere forbindelser mellem de to institutioner. Dette kan ske gennem en opfølgning på et mere permanent grundlag, hvor en gruppe nedsat af EØSU inddrages i udarbejdelsen af den endelige beretning, så EØSU får mulighed for at reagere hurtigere på Kommissionens arbejde.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om formidling af jordobservationssatellitdata til kommercielle formål«

COM(2014) 344 final — 2014/0176 (COD)

(2015/C 012/09)

Ordfører: **Thomas McDonogh**

Europa-Parlamentet og Rådet besluttede henholdsvis den 17. juli 2014 og den 18. juli 2014 under henvisning til artikel 114, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om formidling af jordobservationssatellitdata til kommercielle formål«

COM(2014) 344 final — 2014/0176 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 23. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 151 stemmer for, 1 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Emnet for dette direktivforslag har afgørende betydning for Den Europæiske Union. Den fremtidige verdenssituation og EU-borgernes velfærd vil i høj grad være afhængig af kontrol og udnyttelse af data om den verden, vi lever i. I dag bliver de data i vidt omfang skabt og kontrolleret af USA og lande uden for EU. Det er afgørende, at Europa udnytter sit rumprogram og produktionen og formidlingen af jordobservationsdata, så EU kan bevæge sig op fra bagtroppen til fortroppen i denne ekstremt vigtige industri.

1.2 EØSU går stærkt ind for at etablere en klar lovgivningsramme, der kan fremme udviklingen af rumindustrien i Europa og udnyttelsen af jordobservationsdata til fremme af bæredygtig vækst og de europæiske borgeres velfærd. Udvalget hilser derfor Kommissionens meddelelse med forslag til et direktiv om formidling af jordobservationssatellitdata til kommercielle formål velkommen.

1.3 Udvalget bifalder også dette forslag i det bredere perspektiv for den europæiske rumpolitik, som har afgørende betydning for den fremtidige velfærd og sikkerhed i EU og for at nå Europa 2020-strategiens målsætning om intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst ⁽¹⁾.

1.4 Udvalget er desuden enige med Kommissionen i, at der er behov for et direktiv til at etablere en gennemsigtig, retfærdig og sammenhængende retlig ramme for at sikre et velfungerende og veludviklet indre marked for højopløsnings-satellitdataprodukter og -tjenester og for navnlig at skabe en fælles ramme for formidling af højopløsnings-satellitdata (HRSD).

⁽¹⁾ Europa 2020 — En strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst — COM(2010) 2020.

1.5 Udvalget er tilfreds med direktivets bestemmelser, der sigter mod at skabe en EU-standard for formidling af HRSD til kommercielle formål.

1.6 EØSU mener imidlertid, at udviklingen af en kommerciel rumindustri i Europa har været for langsom, og at man kunne have skabt flere job og mere velstand baseret på rumteknologi og -data på et tidligere tidspunkt. Udvalget opfordrer Kommissionen til at fremskynde udviklingen af politikker og lovrammer på rumområdet for at fremme rumsektorens sikring, sikkerhed, bæredygtighed og økonomiske udvikling og for at sikre et velfungerende indre marked for rumprodukter og -tjenester.

1.7 Udvalget mener helt klart, at politikken i højere grad bør støtte SMV'er i alle EU's 28 medlemsstater, der forsøger at konkurrere og vokse på markedet for jordobservationsdata. Især efterlyser udvalget politikker, der sigter mod at fjerne urimelige hindringer i det indre marked knyttet til minimumsgrænser for finansiel størrelse, som især påvirker små og mellemstore virksomheder negativt.

1.8 EØSU ser gerne forslag til en europæisk indkøbspolitik i rumsektoren til støtte for udviklingen af den kommercielle rumsektor, som er meget afhængig af institutionelle indkøb.

1.9 Udvalget så også gerne politikker, der fremmer uddannelse af flere ingeniører, ikt-medarbejdere og erhvervsfaglige kandidater til rumindustrien, især i de hastigt voksende markeder for dataleverandører, dataforhandlere, værdiskabende tjenesteudbydere og geoinformationstjenesteudbydere.

1.10 Udvalget erkender, at sikkerhed er af afgørende betydning for borgerne i EU. Uanset bestemmelserne i direktivforslaget mener EØSU imidlertid, at en mere omfattende, fælles europæisk sikkerhedspolitik bl.a. ville bidrage til at tackle det forhold, at nogle få medlemsstater fører en alt for restriktiv kontrol med højopløsningssatellitdata (HRSD).

1.11 EØSU opfordrer også Rådet til at arbejde samdrægtigt med udvikling og fremme af en europæisk rumpolitik, som vil kunne fremme fred, sikkerhed og økonomisk vækst baseret på en åben og samarbejdsorienteret tilgang til udvikling og udnyttelse af rumteknologi og de derfra hidrørende data.

1.12 EØSU henleder Kommissionens opmærksomhed på sine tidligere udtalelser om rumpolitik ⁽²⁾.

2. Direktivforslaget

2.1 Direktivforslaget handler om formidling af jordobservationssatellitdata i Unionen til kommercielle formål. Det behandler navnlig spørgsmålet om definition og kontrol af HRSD som en særlig kategori af data, der kræver et differentieret regelsæt ved formidling til kommercielle formål.

2.2 HRSD bruges i leveringen af geospatiale produkter og tjenesteydelser, for hvilke der er et voksende marked. HRSD er blevet et uundværligt værktøj til miljøovervågning, byplanlægning, forvaltning af naturressourcer og katastrof håndtering og katastrofeberedskab.

2.3 HRSD er imidlertid også vigtigt for medlemsstaternes sikkerhed og forsvar, og derfor reguleres kommercielle operatørers produktion og formidling af HRSD af de stater, hvor de er registreret. Der er derfor i dag ingen fælles tilgang på nationalt lovgivningsmæssigt plan til behandling af HRSD eller til tjenesteydelser og produkter hidrørende fra disse data. Dette fører til en opsplittet lovgivning i hele Europa, som er kendetegnet ved manglende sammenhæng, gennemsigtighed og forudsigelighed, og som derfor forhindrer markedet i at udvikle sit fulde potentiale.

⁽²⁾ EUT C 67 af 6.3.2014, s. 88, EUT C 327 af 12.11.2013, s. 38, EUT C 341 af 21.11.2013, s. 29, EUT C 299 af 4.10.2012, s. 72, EU C 43 af 15.2.2012, s. 20, EUT C 44 af 11.2.2011, s. 44, EUT C 339 af 14.12.2010, s. 14, EUT C 162 af 25.6.2008, s. 24.

2.4 Direktivforslaget tager sigte på dels at sikre et velfungerende indre marked for HRSD-produkter og -tjenester ved at etablere en sammenhængende lovramme for formidling af HRSD, et godt og tilstrækkeligt niveau af oplysninger om adgang til HRSD til kommercielle formål, dels at fremme konkurrencen på dataleverandørniveau ved at skabe en gennemsigtig, forudsigelig og retfærdig lovramme på tværs af medlemsstaterne og ved at sikre fri omsætning af data i hele EU.

2.5 Hensigten er, at gennemførelsen af direktivforslaget skal have positive økonomiske virkninger takket være øget gennemsigtighed, retssikkerhed og forudsigelighed for erhvervslivet mht. formidling af rumdata. Gennemførelsen forventes at have positive virkninger for etablering og udvikling af virksomheder, salg af jordobservationsdata og den internationale konkurrenceevne. Ud over den direkte jobvækst hos dataforhandlerne/de værdiskabende tjenesteleverandører og dataleverandørerne er der sandsynlighed for yderligere jobvækst i andre led af værdikæden (dvs. virksomheder, der bruger HRSD, satellitproducenter og -operatører) som følge af tjenester af højere kvalitet og mere konkurrencedygtige priser. Desuden forventes også yderligere indirekte jobvækst, fordi skabelsen af ét nyt job i rumindustrien fører til skabelse af op til fem nye job i andre sektorer.

2.6 Følgende er direktivforslagets vigtigste bestemmelser:

- a) En klar definition af HRSD baseret på de tekniske parametre, der er afgørende for udarbejdelsen af disse data
- b) En specificering af den screenings- og godkendelsesprocedure, medlemsstaterne skal følge i forbindelse med formidling af HRSD til kommercielle formål
- c) Den rapporteringsordning, medlemsstaterne skal følge, således at Kommissionen kan føre tilstrækkeligt tilsyn med, hvordan direktivet virker.

2.7 Medlemsstaterne skal gennemføre direktivet i national lovgivning senest den 31. december 2017.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Udviklingen af rumteknologi, -produkter og -tjenesteydelser er af afgørende betydning for Europas fremtid. Som EØSU tidligere har sagt: »Rummets betydning med hensyn til at øge viden, velstand, økonomisk styrke og innovationsevne kan ikke overvurderes«⁽³⁾. De økonomiske, sociale og miljømæssige fordele ved et velfungerende marked for europæiske rumapplikationer vil være betydelige.

3.2 Europa er som den eneste i stand til at udvikle og fremme en rumpolitik, som kan fremme fred, sikkerhed og økonomisk vækst baseret på en åben og samarbejdsorienteret tilgang til udvikling og udnyttelse af rumteknologi og de derfra hidrørende data.

3.3 EØSU anerkender, at sikkerhed er yderst vigtig for EU, men mener, uanset bestemmelserne i direktivforslaget, at en mere omfattende fælles europæisk sikkerhedspolitik bl.a. kan bidrage til at tackle det forhold, at nogle få medlemsstater fører en alt for restriktiv kontrol med højopløsnings satellitdata (HRSD).

3.4 Europa har brug for en dynamisk kommerciel rumindustri i alle led af værdikæden⁽⁴⁾ for at bevare sin uafhængige adgang til rumteknologi og jordobservationssatellitdata og for at udvikle en stærk uafhængig rumindustri.

3.5 EU har været for længe om at få udviklet de politikker og juridiske rammer, der skal til for at sikre et velfungerende indre marked for rumprodukter og -tjenesteydelser og fremelske en blomstrende industri inden for produktion og udnyttelse af rumdata. Den langsomme erhvervsudvikling inden for afledte rumapplikationer i Europa betyder, at innovation, velstandsskabelse og global markedsposition i forskellige rumsektorer går tabt til blandt andre USA, Rusland og Kina.

⁽³⁾ CCMI/115 — CES2861-2013, pkt. 3.1.

⁽⁴⁾ Værdikæden omfatter satellitoperatører, dataleverandører, dataforhandlere (som sælger HRSD fra satellitoperatører og dataleverandører i og uden for EU), værdiskabende tjenesteudbydere, geoinformationstjenesteydere, forskningsinstitutter, regeringer og kunder.

3.6 Europa har brug for en proaktiv kommerciel strategi for udvikling af europæisk rumteknologi og europæiske rumprodukter og -tjenesteydelser i et hastigt voksende marked. Denne strategi skal aftales og koordineres på europæisk plan for at sikre, at de interne hindringer for udviklingen fjernes.

3.7 Den kommercielle strategi skal indeholde en sammenhængende og stabil lovramme, et stærkt industrielt grundlag med en betydelig underskov af SMV-virksomheder, konkurrenceevne og omkostningseffektivitet, markeder for applikationer og tjenester samt teknologisk uafhængig adgang til rummet, rumteknologi, rumprodukter og -tjenester. Disse krav er udtrykkeligt godkendt i EU's politik for rumfartsindustrien ⁽⁵⁾.

3.8 For at sikre, at der er en stærk kommerciel europæisk rumindustri, er EU nødt til at skabe en kritisk masse af europæiske virksomheder, fra små og mellemstore virksomheder til store globale organisationer, der er aktive i udviklingen og udnyttelsen af produkter og tjenester baseret på satellitdata.

3.9 Der er også behov for politikker, der fremmer uddannelse af flere ingeniører, ikt-medarbejdere og erhvervsfaglige kandidater til rumindustrien, især i de hastigt voksende markeder for dataleverandører, dataforhandlere, værdiskabende tjenesteudbydere og geoinformationstjenesteudbydere.

3.10 Udviklingen af den kommercielle rumsektor er i høj grad afhængig af institutionelle indkøb. Det ville gavne industrien, hvis der ved lov blev indført en indkøbspolitik på rumområdet med tilsyn på EU-plan.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Udvalget erkender, at sikkerhed er af afgørende betydning for EU's borgere. Imidlertid er der nogle få medlemsstater, som fører en alt for restriktiv kontrol med højresolutionssatellitdata (HRSD), hvilket i høj grad hæmmer udviklingen af det europæiske marked for jordobservationsdata og giver konkurrenter fra tredjelande mulighed for at udnytte denne situation.

4.2 Der mangler pålidelig information om størrelsen og aktiviteterne i den industri i Europa, der beskæftiger sig med udvikling af satellitdataapplikationer og -tjenester. Der bør gennemføres en undersøgelse af de forskellige dele af værdikæden, der beskæftiger sig med udvikling af afledte rumapplikationer. Ordentlig information om potentialet for jobvækst og skabelse af velstand i de forskellige sektorer ville stimulere markedet og skabe større politisk opbakning.

4.3 EU's marked for højresolutionssatellitdata (HRSD) er underudviklet sammenlignet med USA, hvor der findes ét marked. De amerikanske jordobservationsindustriers stærke position er baseret på teknisk avancerede satellitsystemer, en klar lovramme og en stor offentlig efterspørgsel efter kommercielle højresolutionssatellitdata og -tjenester. De amerikanske konkurrenter nyder desuden fordel af de meget effektive synergier mellem den civile og militære sektor/forsvarssektoren på F&U-området. Ud over den hårde konkurrence fra USA er der stærke konkurrenter fra Indien, Kina, Canada, Korea og Taiwan, som leverer HRSD til det europæiske marked via dataforhandlere.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁵⁾ COM(2013) 108 final.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om forvaltningen af makroregionale strategier«

COM(2014) 284 final

(2015/C 012/10)

Ordfører: Etele Baráth

Kommissionen besluttede den 20. maj 2014 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om forvaltningen af makroregionale strategier«

COM(2014) 284 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som vedtog sin udtalelse den 25. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 148 stemmer for og 4 hverken for eller imod:

1. Stillingtagen og anbefalinger

1.1 Rapporten, som tager udgangspunkt i Rådet for Almindelige Anliggenders holdning til en styrkelse af forvaltningen af makroregionale strategier, kommer på det rigtige tidspunkt og giver vigtige retningslinjer for at forbedre udformningen af sådanne strategier og for at forvalte deres gennemførelse.

1.2 EØSU mener, at makroregional politik bør gøres til en fulgyldig EU-politik.

1.3 I lyset af målsætningernes art er det skuffende, at begrebet »forvaltning« i forbindelse med makroregionale strategier er begrænset til politisk, institutionelt og administrativt/organisatorisk samarbejde.

1.4 »Partnerne« tildeles kun en meget underordnet rolle i Kommissionens rapport. De økonomiske og sociale interessenter nævnes ikke, og civilsamfundets aktører medtages kun som modtagere af information.

1.5 EØSU anser det for nødvendigt at udvikle en ny forvaltningsmodel, som inddrager arbejdsmarkedets parter og økonomiske interesseorganisationer.

1.6 Det bør bemærkes, at partnerskab, på trods af samarbejde på EU-plan med EØSU, som er blevet anmodet om at afgive en udtalelse, ikke kommer på tale på det mellemliggende makroregionale eller regionale niveau, hverken i forbindelse med udformning af strategier eller beslutningstagning.

1.7 Dette er navnlig et problem, når det gælder strategiernes gennemførelse, som hovedsagelig bør være til fordel for de økonomiske interessenter og civilsamfundets aktører. En vigtig forudsætning for effektiv gennemførelse er forudgående inddragelse af partnerne, som bør informeres ordentligt og godkende den pågældende strategi, idet deres erfaring bruges som input i udformningen af strategierne. Der kan med rimelighed forventes en »europæisk merværdi«, og på baggrund heraf forekommer den foreslåede nye model lovende.

1.8 EØSU bemærker, at makroregionale eksperimenter inden for rammerne af strategierne for Atlanterhavskysten og Middelhavsområdet klart viser potentialet i partnerskabssamarbejde.

1.9 EØSU føler, at »gruppen på højt plan« bestående af repræsentanter for EU's 28 medlemsstater er en glimrende lejlighed til at sikre en modvægt mod EU's alt for koncentrerede og bureaukratiske forvaltning, da gruppen som beslutningstagende organ kan supplere forvaltningen i tråd med det ofte oversete nærhedsprincip og med konsekvent anvendelse af partnerskabsprincippet.

1.10 Det ville gøre en stor forskel, hvis udviklingspolitik på makroregionalt plan blev en integreret del af fælleseuropæiske politikker. Dette kræver en evaluering på EU-plan af »eksisterende« makroregionale forbindelser, der både fra et territorielt og sektorielt perspektiv har givet gode resultater.

1.11 EØSU anbefaler, at der gøres status over makroregionale udfordringer og muligheder, som, hvis de fremmes og udnyttes, kunne bidrage til at støtte udviklingsinitiativer i stil med »Connecting Europe« og dermed styrke den europæiske integration.

1.12 EØSU er enig i, at det er vigtigt at koncentrere midlerne og sikre effektivitet, men peger samtidig på, at analysen ikke tager fat på spørgsmålet om, hvordan gennemførelsen af strategierne og handlingsplanerne kan måles. Ej heller beskæftiger den sig med kvantitative og kvalitative indikatorer, som er nødvendige for udregningen af investeringsafkast og dermed for påvisningen af en merværdi. En af de »tekniske kontaktpunkters« opgaver kunne være at oprette et ensartet overvågningssystem og udarbejde forudgående og efterfølgende evalueringer.

1.13 EØSU mener, at organer, der er sammensat af medlemmer fra forskellige niveauer, samt særlige fora i betydelig grad kunne styrke civilsamfundets og de økonomiske, sociale og politiske aktørers europæiske identitet, hvilket kunne bidrage væsentligt til videreudviklingen af den europæiske model, som bevidst tager udgangspunkt i en bundstyret tilgang.

1.14 Der er behov for en mere præcis retlig og institutionel definition af begrebet »forvaltning« i forbindelse med udformningen og gennemførelsen af makroregionale strategier.

1.15 Efter EØSU's opfattelse er reglen om »tre gange nej« forældet: Der er afsat midler inden for den mellemlange finansielle ramme for 2014-2020, et administrativt og institutionelt system er under udvikling med det sigte at lette gennemførelsen, og den fælles strategiske ramme indeholder den nødvendige lovgivning.

1.16 Det er vigtigt at muliggøre forskellige organisatoriske modeller. Samtidig er der for at opnå bedre koordinering og sikre en kritisk masse for særlige initiativer behov for yderligere ressourcer, der skal fungere som katalysatorer og muliggøre synergier mellem nationale, regionale og lokale aktørers intentioner og midler.

2. Indledning

2.1 De to hidtidigt vedtagne makroregionale strategier, Østersøstrategien og Donaustrategien, er ifølge Kommissionens analyse allerede begyndt at bære frugt og opfylder forventningerne om merværdi på »det praktiske niveau«. Der er truffet vigtige fælles beslutninger, og tidligere uudnyttede midler er blev anvendt, f.eks. inden for miljøbeskyttelse, skibsfart, beskyttelse mod oversvømmelse og bevarelse af vandkvaliteten.

2.2 I de to makroregionale samarbejdsinitiativer, der blev lanceret for nylig, kan der trækkes på tidligere erfaringer. Der er konstateret betydelige skævheder i den adriatisk-joniske region og i Alperregionen, både med hensyn til bystrukturerne og den økonomiske og sociale udvikling. Analysen kommer også ind på, hvordan erfaringer fra kystområderne omkring Atlanterhavet kan udnyttes.

2.3 EØSU mener, at god forvaltningspraksis tilpasset specifikke opgaver er af central betydning, når der skal udformes og gennemføres makroregionale strategier.

2.4 Kommissionens analyse fremhæver tre forvaltningsrelaterede områder, der er afgørende for succes:

- politisk lederskab (strategisk styring og forvaltningsstruktur), ejerskab, betydningen af at identificere sig med strategier, kommunikation og ansvarlighed,
- koordinering som et middel til gennemførelse af strategier,
- styring af gennemførelsesprocessen, handlingsplaner for den daglige udførelse af opgaver, samarbejde, samarbejdsstøtte.

2.5 Ifølge Kommissionens analyse er »forvaltning« en aktivitet, der generelt bestemmer, hvordan resultater skal opnås. I denne forbindelse er der imidlertid stor forskel mellem politisk lederskab og de organer, der gennemfører en strategi, hvilket indebærer, at begrebet »ejerskab« er forbundet med forskellige aktørtyper.

2.6 EØSU mener, at udformningen og gennemførelsen af makroregionale strategier kræver et særligt forvaltningssystem, som bygger på samarbejde og koordinering. Inden for dette system kan og bør ejerskab af individuelle programmer, projekter og foranstaltninger kobles med individuelle konkrete aktiviteter og med dem, der udfører dem. Et sådant system er en forudsætning for, at individuelle aktiviteter kan være effektive, og danner grundlag for aktiviteternes målbarhed.

2.6.1 Analysen bekræfter, at makroregionale strategier udgør en konkret ramme for samarbejde mellem Den Europæiske Union, medlemsstaterne, deres regioner og visse tredjelande inden for et givet geografisk område. Handlingsplanerne er værktøjer for strategiernes gennemførelse og muliggør deltagelse på økonomisk og socialt plan.

2.7 Øverste forvaltningsledelse er gruppen på højt plan, der samler det arbejde, der er udført af koordinatorene for de prioriterede aktionsområder, af lederne af de horisontale foranstaltninger samt af støttekoordinatorer og styregrupper. Den institutionelle struktur (netværk) suppleres af de nationale kontaktpunkter, som styrker koordinationen på nationalt plan.

3. Hvad kræves der stadig for at sikre effektiv gennemførelse af makroregionale strategier?

3.1 EØSU mener, at Kommissionens analyse er et nøjagtigt sammendrag af de hovedområder, hvor der er behov for en styrket forvaltning. Følgende er nødvendigt for en effektiv gennemførelse af makroregionale strategier:

- strammere politisk styring,
- fastlæggelse og vedtagelse af tværgående mål, som de nationale regeringer bør omsætte til indenlandske aktiviteter.

3.1.1 EØSU anser det for nødvendigt at gøre en indsats for at opnå en mere intensiv gennemførelse af partnerskaber på europæisk plan og mellem europæiske institutioner.

3.1.2 Organisationer, der opererer tværnationalt i en bestemt region, bør inddrages i udviklingen af forvaltningsstrukturer og have indflydelse på processen.

3.2 Det ville være hensigtsmæssigt at yde en bred vifte af ressourcer, som gøres lettere tilgængelige, og samtidig udvikle sektorspecifikke instrumenter, som bl.a. er rettet mod den private sektor.

3.3 Forudsigelighed, et sikkert miljø for centrale interessenter, fortsat kapacitetsopbygning, mere effektiv formidling af information til civilsamfundet, som samtidig inddrages i gennemførelsen af handlingsplanerne, mere intensiv brug af e-forvaltning og ikt-værktøjer, og generelt en stærkere subnational og regional identitet og bedre tilpasning til strategier er alt sammen forudsætninger for gennemførelsen af makroregionale strategier.

4. anbefalinger til videreudvikling af de vigtigste forvaltningsaspekter

4.1 Samarbejde mellem politiske og strategiske ledere og **projektansvarlige — samarbejdspartnere**

4.1.1 Samtidig med at fremsætte forslag til forbedringer bekræfter Kommissionen i sin analyse den eksisterende forvaltningsstruktur. I analysen fremhæves det, at hyppigere og mere regelmæssige møder på de forskellige stadier, fra strategiudformning over handlingsplaner til gennemførelse, dels vil give de centrale aktører et bedre overblik, og dels vil sætte politikerne i stand til ikke blot at fremsætte erklæringer, men også forstå processerne bedre og vurdere værdien af det udførte arbejde mere nøjagtigt.

4.1.2 En af de vigtigste konkrete anbefalinger går ud på, at Kommissionen styrker de makroregionale strategiers rolle i EU-politikken uden hermed at overskride sit mandat, der består i at yde støtte og vejledning.

4.1.3 Et vigtigt bidrag kunne være at afholde temamøder med henblik på at drøfte udfordringer i forbindelse med strategiudformningen og -gennemførelsen. Sådanne problemer har konsekvenser på europæisk plan, de påvirker og påvirkes af EU-politikker og kræver samordning på højt plan.

4.1.4 EØSU mener endvidere, at de nationale kontaktpunkter bør styrkes, eftersom de udgør forbindelsesleddet mellem det politiske niveau og gennemførelsesprocessen. Udvalget ser navnlig gerne, at der udpeges en særlig repræsentant, der kan overvåge gennemførelsen af individuelle strategier, evaluere dem og aflægge rapport på konsultationsmøder på administrativt ledelsesplan eller ministerielt plan.

4.1.5 Kommissionens rapport understreger det vigtige i at sikre, at nøgleaktører, samarbejdspartnere og interessenter i de enkelte lande og regioner engagerer sig i processen ved i fællesskab at udarbejde fremgangsmåder, opstille økonomiske målsætninger, fastlægge en tidsplan for gennemførelse, afholde regelmæssige diskussioner, skærpe bevidstheden og generelt sikre effektiv inddragelse.

4.1.6 Efter EØSU's opfattelse er nøgleaktørerne nationale, regionale og lokale beslutningstagere og civilsamfundet, herunder arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer, repræsentanter for videnskabs- og forskningsverdenen samt, generelt, for ikkestatslige organisationer.

4.1.6.1 Det er meget vigtigt at støtte disse interessenters deltagelse, skønt der allerede i mange tilfælde er etableret praksis for inddragelse af både politiske aktører og civilsamfundet.

4.1.7 Hvad angår fremtiden tillægger Kommissionen det stor betydning i sin analyse ⁽¹⁾ at styrke det arbejde, der foregår i succesfulde fora, gennem øget inddragelse af parlamenter og parlamentsudvalg. Kommissionen understreger også det nødvendige i, at civilsamfundets repræsentanter yder et bidrag i alle dele af deres makroregioner, udbreder kendskabet til deres synspunkter og deltager mere effektivt i fastlæggelsen af tematiske mål og opgaver.

4.1.8 Et tættere samarbejde mellem teori (akademiske kredse) og praksis (erhvervslivet, SMV'er) kombineret med styrkede forbindelser mellem studerende fra forskellige universiteter kunne bidrage væsentligt til udformningen og gennemførelsen af strategierne.

4.1.9 Sidst, men ikke mindst, er det yderst vigtigt, at Kommissionens delegationer og repræsentationer inddrages i processen, navnlig når det gælder anvendelsen af it-systemer.

4.2 Koordination

4.2.1 En »gruppe på højt plan« bestående af repræsentanter for EU's 28 medlemsstater er ved at blive oprettet, og der er allerede planer i gang om det første årlige møde. Dette er nødvendigt for at styrke koordineringen på EU-plan med en tættere synkronisering mellem de daglige procedurer og de politiske niveauer for øje. En af gruppens opgaver er at sikre kontakt og samarbejde med andre vigtige aktører. EØSU mener, at gruppens arbejde viser behovet for at udforme en paneuropæisk makroregional strategi.

⁽¹⁾ COM(2014) 284 final.

4.2.2 I lighed med de opgaver, som de nationale kontaktpunkter i øjeblikket varetager, er gruppen på højt plan ansvarlig for at sikre, at de midler, der anvendes til at støtte gennemførelsen af europæiske strategier, stemmer overens med de makroregionale strategier. Institutionelle strukturer suppleres med »nationale koordineringsplatforme«, som muliggør en rådgivende dialog mellem forskellige organisationer og aktører på ministerielt, regionalt og lokalt plan samt inden for civilsamfundet og videnskabelige kredse.

4.2.3 Kommissionens analyse understreger de nationale kontaktpunkters vigtige koordinerende rolle. Ud over at varetage grundlæggende opgaver, f.eks. at tilpasse og koordinere processer, at foretage overvågning, at sikre og holde øje med informationsstrømmen mellem forskellige beslutningsorganer samt at holde politiske aktører underrettet, er de nationale kontaktpunkter også ansvarlige for at aflægge en årlig rapport til forskellige institutioner, herunder parlamenter, der er berørt af de makroregionale strategier, og bidrager endvidere til at finde og, om muligt, koordinere nationale og regionale ressourcer.

4.3 Gennemførelse

4.3.1 EØSU er enig i Kommissionens henstilling om at imødekomme behovet for betydelig politisk og administrativ støtte til de berørte aktører i forbindelse med strategiernes gennemførelse og stille øgede finansielle og menneskelige ressourcer til rådighed.

4.3.2 Hvad angår gennemførelsen af makroregionale strategier er der behov for uafhængige, nationalt anerkendte personer, som er godt integreret i de lokale forhold og besidder den nødvendige fagkundskab, for at sikre koordinering, om nødvendigt med bistand fra de relevante styregrupper på et givet niveau.

4.3.3 EØSU er enig i, at den mulighed, der ligger i de nye regler, nemlig at anvende EU-midler direkte til støtte af makroregionale strategier, udgør en stor forandring.

4.3.4 I sin analyse peger Kommissionen på, at de enkelte ministre bærer hovedansvaret for at sikre klarhed blandt dem, der er involveret i gennemførelsen, ved at forsyne dem med de nødvendige ressourcer. Hvis ikke betingelserne herfor er opfyldt, kan der ikke forventes nogen merværdi.

4.3.5 Koordinatorerne fungerer som et forbindelsesled mellem det politiske niveau på den ene side og de konkrete projekter og deres gennemførelse på den anden side. Sammen med styregrupperne udgør de den egentlige udøvende myndighed.

4.3.6 Kommissionen fremhæver i sin analyse, at der allerede er betydelige organisatoriske og finansielle ressourcer til rådighed på EU-plan. Takket være disse ressourcer kan og bør dobbeltarbejde og overlapninger i forvaltningen, koordineringen og gennemførelsen af strategierne undgås, hvilket vil føre til betydelige besparelser. Eksisterende viden og praksis bør videreudvikles.

4.3.7 Hvad angår gennemførelse bør samarbejdet være mere omfattende, der må afholdes flere møder, og koordineringen bør styrkes mellem tematiske områder, bl.a. gennem tættere forbindelser inden for Kommissionen.

4.3.8 Samarbejdet mellem de enkelte lande og regioner varierer fra den ene makroregion til den anden. Vi må undgå at skabe alt for konventionelle institutionelle strukturer. Nogle gode eksempler til efterfølgelse er Atlanterhavsforummet, som blev oprettet for at udvikle kystregionerne langs Atlanterhavet, og andre innovative initiativer.

4.3.9 I sin analyse peger Kommissionen på en mulighed, som kunne gennemføres gennem samarbejde mellem de forskellige lande og potentielt medføre betydelige fordele. EØSU er enig i, at de »tekniske kontaktpunkter« kunne støtte informationsstrømmen, det organisatoriske arbejde, rapporteringen, udbredelsen af bedste praksis, nedsættelsen af udvalg og arbejdsgrupper samt tilrettelæggelsen af møder og udarbejdelsen af de relevante mødepapirer.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 604/2013 for så vidt angår fastlæggelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for at behandle en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af uledsagede mindreårige uden familiemedlemmer, søskende eller slægtninge med lovligt ophold i en medlemsstat«

COM(2014) 382 final — 2014/0202 (COD)

(2015/C 012/11)

Ordfører: **Grace Attard**

Europa-Parlamentet besluttede den 3. juli 2014 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 604/2013 for så vidt angår fastlæggelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for at behandle en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af uledsagede mindreårige uden familiemedlemmer, søskende eller slægtninge med lovligt ophold i en medlemsstat«

COM(2014) 382 final — 2014/0202 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, der vedtog sin udtalelse den 30. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 143 stemmer for og 1 imod:

1. Anbefalinger og overvejelser

1.1 EØSU er enig i forslaget om at ændre forordning (EU) nr. 604/2013. Hindringer såsom de komplekse administrative, juridiske og øvrige systemer i medlemsstaterne, manglen på information og frygten for at blive indberettet mv. må der imidlertid gøres noget ved, så det sikres, at ingen børn havner i en situation, hvor de ingen retssikkerhed har eller er statsløse.

1.2 EØSU henstiller på det kraftigste, at princippet om **»barnets tarv«** gives forrang for al anden national og international lovgivning.

1.3 EØSU konstaterer, at det foreliggende forslag ikke indeholder nærmere bestemmelser om, »hvordan« og »af hvem« det afgøres, hvad der er i »barnets tarv«. Definitionen heraf bør være i overensstemmelse med bestemmelserne og standarderne i internationale menneskerettighedskonventioner.

1.4 Udvalget anbefaler, at personer, som har at gøre med uledsagede mindreårige, får den nødvendige uddannelse i respekt for børns rettigheder.

1.5 Den instans, der afgør, hvad der i barnets tarv, bør være et uafhængigt organ uden forbindelse til immigrationsmyndighederne, således at interessekonflikter undgås, og der er garanti for kvalificeret personale. Allerhelst bør det være den nationale instans, der er ansvarlig for spørgsmål om beskyttelse af børn ⁽¹⁾.

1.6 EØSU understreger, at en af de presserende prioriteter er at få sat en stopper for **tilbageholdelsen af børn**, hvad enten de er ledsagede eller uledsagede, og uanset hvilken procedure de er genstand for.

⁽¹⁾ Såsom kontoret for beskyttelse af mindreårige (*Oficina de Proteccion de Menores*) i Spanien eller børne- og ungdomsforsorgen i Tyskland.

1.7 I overensstemmelse med **non-refoulement**-forpligtelserne i international menneskerettigheds-, humanitær- og flygtningelovgivning bør uledsagede børn og børn, der er adskilt fra deres familie, aldrig nægtes indrejse i et land.

1.8 EØSU anbefaler, at Kommissionen fastlægger ensartede procedurer og passende og fleksible tidsfrister for sager omfattet af stk. 4b, 4c og 4d med henblik på at sikre, at medlemsstaterne indgår aftaler, som varetager barnets tarv bedst.

1.9 Udtrykkene »oplyse« og »reel mulighed« må defineres klart for at sikre, at den mindreårige bistås af behørigt uddannede socialarbejdere, uafhængige tolke og en kvalificeret repræsentant, der fungerer som juridisk værge, i at forstå konsekvenserne af hele processen forbundet med indgivelse af en ansøgning om international beskyttelse i en EU-medlemsstat.

1.10 Efter EØSU's opfattelse bør **den juridiske værge** være en »kvalificeret repræsentant« med erfaring fra arbejde med mindreårige og viden om den nationale udlændingelovgivning og lovgivning vedrørende beskyttelse af børn.

1.11 EØSU opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at sikre, at eventuelle aldersvurderingsprocedurer tager udgangspunkt i den mindreåriges tarv med det primære mål at sørge for, at den mindreårige får de rettigheder og den beskyttelse, han/hun er berettiget til. Vurderingen bør foretages under overværelse af en juridisk værge.

1.12 EØSU anbefaler kraftigt, at det i de tilfælde, hvor den mindreårige bliver voksen i løbet af proceduren til fastlæggelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for at behandle ansøgningen om international beskyttelse, er personens alder på datoen for den første ansøgning, der lægges til grund.

1.13 Det er nødvendigt at gennemgå en række af **EU's politiske handlingsplaner** for beskyttelse af papirløse mindreårige migranter ⁽²⁾. Blandt andet bør der ses på legalisering som et redskab i indvandringspolitikken, underretning af og støtte til papirløse familier, opbygning af en dokumentationsdatabase, fødselsregistrering og databeskyttelse samt retten til almen og faglig uddannelse, sundhedstjenester og et sted at bo.

1.14 EØSU mener, at der er behov for **en bredere definition** af »uledsagede migrantbørn uden lovligt ophold«, der dækker de situationer, der opstår i praksis, og som ikke er omfattet af forslaget til forordning.

1.15 EØSU betoner vigtigheden af at høre eksperter fra civilsamfundet, jurister og fagfolk med erfaring fra arbejde med migrantbørn og ser frem til at samarbejde med Kommissionen om dette.

2. Resumé af Kommissionens forslag

2.1 Sigtet med Kommissionens forslag er at ændre artikel 8, stk. 4, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 604/2013 om fastsættelse af kriterier og procedurer til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af en tredjelandstatsborger eller en statsløs i en af medlemsstaterne (Dublin III-forordningen).

2.2 Forslaget er en udløber af en nylig dom fra EU-Domstolen ⁽³⁾, som slår fast, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for at behandle ansøgninger, som er indgivet af uledsagede mindreårige. Det vil forbedre situationen for de mindreårige, der ansøger om international beskyttelse, og som ikke har familiemedlemmer, søskende eller slægtninge i EU.

2.2.1 Stk. 4a er en kodifikation af Domstolens afgørelse i sag C-648/11 og lyder: »Hvis den uledsagede mindreårige ikke har familie, søskende eller slægtninge med lovligt ophold i en medlemsstat, jf. stk. 1 og 2, er den ansvarlige medlemsstat den medlemsstat, hvori den uledsagede mindreårige har indgivet en ansøgning om international beskyttelse og befinder sig, forudsat at dette tilgodeser hensynet til den mindreåriges tarv«.

⁽²⁾ Dr Sarah Spencer, COMPAS, Oxford universitet.

⁽³⁾ Sag C-648/11 MA m.fl. mod Secretary of State for the Home Department, Det Forenede Kongerige.

2.2.2 Stk. 4b vedrører den situation, hvor en mindreårig ansøger, jf. stk. 4a, befinder sig på en medlemsstats område uden at have indgivet en ansøgning dér. Den pågældende medlemsstat skal oplyse den uledsagede mindreårige om retten til at indgive en ansøgning og give ham/hende en reel mulighed for at indgive en ansøgning i den pågældende medlemsstat, *medmindre dette ikke tilgodeser den mindreåriges tarv.*

2.2.3 Den mindreårige har altså to valgmuligheder: at indgive en ansøgning om international beskyttelse eller ikke at indgive en ansøgning.

2.2.4 I henhold til stk. 4c skal den mindreårige i sidstnævnte tilfælde, dvs. hvis den mindreårige vælger ikke at indgive en ansøgning i den medlemsstat, hvor han/hun befinder sig (en situation, der ikke behandles i sag C-648/11), sendes tilbage *den medlemsstat, hvor hensynet til den mindreåriges tarv synes bedst varetaget.* Denne regel har til formål at sikre, at det ved hjælp af en sikker og forudsigelig regel med sikkerhed kan fastlægges, hvilken medlemsstat der er ansvarlig, samt at garantere, at proceduren ikke trækker unødigt ud. Garantierne for mindreårige i artikel 6 i forordning 604/2013 gælder alle mindreårige, der er genstand for procedurerne i forordningen, men med forslaget indføres tillige i stk. 4c en forpligtelse for den anmodede og den anmodende medlemsstat til at samarbejde om at vurdere, hvad der tjener den mindreåriges tarv bedst.

3. Baggrund

3.1 Udfordringerne for uledsagede mindreårige er forskelligartede og komplekse og kræver multilaterale, vidtspændende og helhedsorienterede strategier.

3.2 EØSU anbefaler, at alle børn får de oplysninger om deres rettigheder i henhold til den relevante FN-konvention, som er hensigtsmæssige i forhold til deres alder, så det sikres, at mindreårige, især »usynlige« mindreårige, som må klare sig selv, sættes i stand til at søge beskyttelse.

3.3 I 2013 var omkring 120 000 asylansøgere i EU mindreårige og udgjorde over en fjerdedel af det samlede antal asylansøgere. 12 685 asylansøgere var uledsagede mindreårige⁽⁴⁾. Andelen af uledsagede mindreårige, som søger asyl i Europa, har ligget stabilt i de sidste 10 år på omkring 5 % af det samlede antal asylansøgere i Europa.

3.4 Status for »børn, der migrerer« kan ændre sig på forskellige etaper af deres rejse, og de kan udsættes for mange forskellige situationer, hvori de er mere eller mindre sårbare⁽⁵⁾, hvilket alt sammen er noget, der må gribes ind over for.

3.5 Nogle rejser med deres familie, andre alene eller med personer, de ikke er i familie med, eller de er blevet efterladt uledsaget efter indrejse på en medlemsstats område. Disse børns forældre eller omsorgspersoner har måske heller ingen papirer, f.eks. fordi de er indrejst ureglementeret eller er blevet i landet som familie, efter at opholdstilladelser eller visa er udløbet. Forældrene eller omsorgspersonerne kan også være migranter med lovligt ophold, hvilket f.eks. er tilfældet, når børn kommer til Europa for at blive genforenet med deres familie, men ikke er omfattet af familiesammenføringsordninger. Børn, der er født i Europa, kan også være papirløse, fordi deres forældre ingen papirer har. Endvidere bliver børn nogle gange efterladt i forbindelse med udvisning.

3.6 Medlemsstaterne er juridisk forpligtede til at sikre, at EU-Domstolens afgørelser, navnlig sag C-648/11 vedrørende forordning nr. 604/2013, og beskyttelsesbestemmelser og standarder i FN-konventioner gennemføres i national lovgivning, og de skal respektere to overordnede principper i FN-konventionen om barnets rettigheder: (i) princippet om ikkeforskelsbehandling (artikel 2) og (ii) hensynet til barnets tarv (artikel 3). Enhver politik eller praksis, der strider mod international og/eller europæisk lov, bør anfægtes som retsstridig, og hver gang børns rettigheder krænkes, bør der indledes traktatbrudsprocedure.

⁽⁴⁾ Eurostat (2014), Asylum Statistics, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Asylum_statistics

⁽⁵⁾ Baggrundsnotat fra det europæiske forum for børns rettigheder (2012) — http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/background_cps_children_on_the_move_en.pdf

4. Generelle bemærkninger

4.1 Forslaget til forordning vil sikre, at medlemsstaterne overholder generel bemærkning nr. 6 i FN-konventionen om barnets rettigheder (børnekonventionen), som omhandler behandlingen af uledsagede børn og børn, der er adskilt fra deres familie uden for deres oprindelsesland.

4.2 I Haagerkonventionen fra 1996⁽⁶⁾ anføres det, at aldersgrænsen for »børn« og »mindreårige« uanset national lovgivning ALTID er 18 år.

4.3 Grundlæggende principper knyttet til børns rettigheder skal **integreres** i udarbejdelsen, gennemførelsen og overvågningen af lovgivning, politikker, procedurer og praksis med virkninger for uledsagede migrantbørn.

4.4 Mindreårige, som tidligere har fået deres ansøgning afslået i en medlemsstat, bør være omfattet af den foreslåede lovgivning.

4.5 Personer, som har at gøre med uledsagede mindreårige (retshåndhævende myndigheder, retslige myndigheder, interviewere, tolke, social- og ungdomsarbejdere, læger, sygeplejersker, værger, juridiske repræsentanter, politi, grænsevagter osv.), skal have den **nødvendige uddannelse** i respekt for børns rettigheder.

4.6 I medfør af FN-konventionen skal stater behandle papirløse børn på samme måde som »alle andre« børn uden forskel. I praksis er der imidlertid et modsætningsforhold mellem de nationale retlige rammer for kontrol med indvandring, henholdsvis beskyttelse af børn. EØSU henstiller til medlemsstaterne, at de sikrer, at børn uden lovligt ophold først og fremmest behandles og beskyttes som børn i de nationale systemer til børnebeskyttelse.

5. Særlige bemærkninger

5.1 I en lang række udtalelser⁽⁷⁾ og via sin deltagelse i Det Europæiske Integrationsforum har EØSU ikke lagt skjul på sit syn på politikker og praksis vedrørende de grundlæggende rettigheder for migranter med og uden lovligt ophold.

5.2 I overensstemmelse med FN-konventionen om barnets rettigheder og andre internationale konventioner såsom konventionen om handicappedes rettigheder bør der være garanti for **børnevenlige modtagelsesforhold** for alle migrantbørn og børn uden lovligt ophold, med eller uden papirer, selv når der er tale om migration mellem europæiske lande.

5.3 Så snart et uledsaget barn/barn, der er adskilt fra sin familie, ankommer, bør det modtage gratis juridisk bistand, og der bør udpeges en kvalificeret, uafhængig **juridisk værge** til at støtte, rådgive og beskytte barnet, indtil det genforenes med sin familie, eller der findes et passende anbringelsessted.

5.4 I EU-retten anerkendes betydningen af juridisk vægemål, men den juridiske vægemålsfunktion præciseres ikke nærmere. Den juridiske værge bør være en »kvalificeret repræsentant« med erfaring fra arbejde med mindreårige og viden om den nationale udlændingelovgivning og lovgivning vedrørende beskyttelse af børn og være bemyndiget til at repræsentere barnet i alle beslutningsprocedurer, forudsat at barnet er indforstået hermed⁽⁸⁾. Værgen skal råde over økonomiske ressourcer til om nødvendigt at inddrage yderligere ekspertise til at varetage barnets tarv.

5.5 Under hele forløbet med at fastlægge, hvilken medlemsstat der er ansvarlig, bør uledsagede mindreårige have adgang til et sted at bo, almen og faglig uddannelse samt sundhedsydelser **på lige fod med andre børn** inden for den modtagende medlemsstats jurisdiktion, i hvilken forbindelse der skal tages særligt hensyn til barnets psykologiske tilstand.

⁽⁶⁾ Haagerkonventionen af 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn (Haagerkonventionen fra 1996), http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=70

⁽⁷⁾ EUT C 128/29 af 18.5.2010, EUT C 48/6 af 15.2.2011, EUT C 67 af 6.3.2014, EUT C 317/110 af 23.12.2009.

⁽⁸⁾ Haagerkonventionen fra 1996.

5.6 **Børns synspunkter** og beretninger om deres oplevelser må medtages ved udformningen af politiske løsningsmodeller og handlingsplaner for børn. Forskning i behovet for dokumentation, der sætter barnet i centrum, herunder et barns ret til frit at give udtryk for sine synspunkter i alle spørgsmål, der vedrører det, har leveret værdifuld førstehåndsdokumentation til EU-handlingsplanen om uledsagede mindreårige (2010-2014) ⁽⁹⁾.

5.7 Udtrykkene »oplyse« og »reel mulighed« må defineres klart som sikkerhed for, (i) at den mindreårige bistås af behørigt uddannede socialarbejdere, uafhængige tolke og en juridisk værge i at forstå konsekvenserne af hele processen forbundet med indgivelse af en ansøgning om international beskyttelse i en EU-medlemsstat, på et sprog den mindreårige forstår, og (ii) at den mindreårige skal give eller nægte at give sit samtykke, om nødvendigt på skrift.

5.8 På intet stadie i ansøgningsproceduren om international beskyttelse bør den mindreårige **tilbageholdes**. Desuden vil en tilbageholdelse forhindre dem i frit at rejse til en anden medlemsstat for at indgive ansøgning dér ⁽¹⁰⁾.

5.9 Enhver afgørelse i medfør af Dublin II- og Dublin III-forordningerne vedrørende uledsagede mindreårige, der ansøger om asyl, bør være i overensstemmelse med den seneste retspraksis fra EU-Domstolen ⁽¹¹⁾.

5.10 De aftaler og protokoller med forskellige medlemsstater, som omtales i forslaget til forordning, bør være forenelige med traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

5.11 EØSU er fuldstændig enig i, at Kommissionen efter vedtagelsen af den ændrede forordning bør foretage en gennemgang af de delegerede retsakter som fastsat i Dublin III-forordningen og på grundlag af artikel 290 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

5.12 Det må præciseres, hvad der menes med »**voksen søskende**«, når der tales om den mindreåriges ret til familiesammenføring, for at sikre, at den voksne er i stand til at varetage sine pligter over for den mindreårige på en ansvarlig måde og i overensstemmelse med lovgivningen.

5.13 EØSU anbefaler, at medlemsstaterne yder den nødvendige støtte og specialiserede behandling til **sårbare børn**, herunder børn med psykiske problemer, mentale eller fysiske handicap og/eller helbredsproblemer samt til børn i nødsituationer, herunder børn fra konfliktramte regioner, hvor de eller deres familier har været igennem traumatiske oplevelser, samt til gravide teenagere og forældre under 18 år.

5.14 EØSU opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at sikre, at eventuelle **aldersvurderings**procedurer (i) tager udgangspunkt i den mindreåriges tarv ⁽¹²⁾, (ii) sker under overværelse af en juridisk værge og (iii) behandles af en række forskellige uafhængige fagfolk, bl.a. børnepsykologer, socialarbejdere og juridiske eksperter, der indgår i et team af mandlige og kvindelige eksperter. Hele vurderingsforløbet og afgørelsen bør være omhyggeligt dokumenteret.

5.15 Indtil vurderingen er afsluttet, bør enhver, som hævder at være mindreårig, betragtes og behandles som en mindreårig.

5.16 Aldersvurderingen bør primært foregå på grundlag af skriftlig dokumentation. En nylig dom fra en spansk domstol har fastslået, at der ikke bør rejses tvivl om dokumentationen.

5.17 Den mindreårige bør holdes fuldt orienteret om aldersvurderingsproceduren og konsekvenserne heraf, og hans/ hendes synspunkter bør tillægges en passende vægt i forhold til alder og modenhed.

⁽⁹⁾ FRA (2009): Developing indicators for the protection, respect and promotion of the rights of the child in the European Union.

⁽¹⁰⁾ FN's Komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 6, Behandling af uledsagede mindreårige og børn, der er adskilt fra deres familie uden for hjemlandet CRC/GC/2005/6.

⁽¹¹⁾ EU-Domstolens dom af 6. juni 2013 i sag C-648/11.

⁽¹²⁾ ENOC, Det Europæiske Netværk af Børneombudsfolk i Europa — www.ombudsnet.org

5.18 Foreligger der ikke dokumentation eller i tilfælde af alvorlig tvivl om den mindreåriges alder, kan der som en sidste udvej foretages lægelige/fysiske undersøgelser, hvorunder der tages hensyn til barnets kultur, værdighed og fysiske og moralske integritet, idet nogle fysiske undersøgelser kan være særligt stressfremkaldende, pågående og traumatiske. Der bør bedes om og indhentes informeret samtykke, når lægelige/fysiske undersøgelser anses for nødvendige. Den lægelige/fysiske undersøgelse skal ledsages af en socialpædagogisk ekspertvurdering. De to forløb bør være kumulative.

5.19 Resultatet af procedurerne bør altid **kunne ankes**.

5.20 Retsstillingen for uledsagede **mindreårige, som bliver voksne**, er kompliceret og varierer fra medlemsstat til medlemsstat. Selvom procedurereglerne herfor er fastlagt i asyldirektivet, er der behov for at fastlægge bestemmelser om rettighederne for personer, der fylder 18 år i løbet af proceduren.

5.21 EØSU henstiller på det kraftigste, at alderen i disse tilfælde fastlægges i den indledende fase af ansøgningsproceduren for at mindske risikoen for, at den mindreårige ender i en situation uden lovligt ophold og forsvinder.

5.22 Det må ikke være et barns indvandrerstatus og asylansøgning, men derimod barnets tarv, der afgør, hvordan lande håndterer problemet med **børn, der har været ofre for menneskehandel**.

5.23 Børn uden lovligt ophold bør aldrig være genstand for en **straffesag** blot på grund af deres indvandrerstatus, eller hvis deres indblanding i strafbare aktiviteter skyldes udnyttelse.

5.24 Medlemsstaterne har indtil udgangen af juli 2015 til at gennemføre asyldirektivet, der bl.a. forpligter medlemsstaterne til på et tidligt tidspunkt at identificere de sager, der involverer sårbare, uledsagede børn.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. XXX/XXX (forordningen om offentlig kontrol) og om ophævelse af forordning (EF) nr. 834/2007«

COM(2014) 180 final — 2014/0100 (COD)

(2015/C 012/12)

Ordfører: **Armands KRAUZE**

Europa-Parlamentet og Rådet besluttede henholdsvis den 2. april 2014 og den 28. april 2014 under henvisning til artikel 43, stk. 2, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets Forordning om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. XXX/XXX [forordningen om offentlig kontrol] og om ophævelse af forordning (EF) nr. 834/2007«

COM(2014) 180 final — 2014/0100 (COD)

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 2. oktober 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 16. oktober, følgende udtalelse med 61 stemmer for, 1 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU glæder sig over Kommissionens forslag og dens hensigt om at fremme udviklingen af økologisk landbrug i Europa og samtidigt hermed fremme efterspørgslen og er enig i, at man bør udbedre de mangler, der findes i det nuværende system. Kommissionen bør styrke såvel udviklingen af økologisk landbrug som forbrugernes tillid til de økologiske produkter.

1.2 Udvalget er ikke desto mindre bekymret over, at Kommissionens konsekvensanalyse ikke behørigt evaluerer, hvilken indvirkning en ny forordning vil få på den videre udvikling af det økologiske landbrug i Europa. Den evaluerer heller ikke indvirkningen på de økologiske landmænd eller virkningerne af denne forordning på produktionens kontinuitet.

1.3 EØSU støtter Kommissionens bestræbelser på at tilskynde til omlægning af mindre bedrifter til økologisk produktion samt mindske de administrative byrder for den økologiske sektor som helhed.

1.4 EU er nettoimportør af økologiske produkter, da produktionsomkostningerne og de stadigt voksende administrative byrder, der pålægges de europæiske landbrugere, forhindrer sektoren i at udvikle den økologiske produktion tilstrækkeligt til at kunne dække den stigende efterspørgsel blandt forbrugere.

1.5 I det store og hele støtter EØSU Kommissionens målsætning om tidligere blandede bedrifters fuldstændige overgang til økologisk landbrug, forudsat at der bliver mulighed for undtagelser i visse særlige tilfælde. Der er behov for yderligere støtteforanstaltninger for at lette landbrugernes overgang til et 100 % økologisk landbrug.

1.6 EØSU opfordrer Kommissionen til at justere sit forslag til en forordning for så vidt angår vegetativt formeringsmateriale og frø, da det vil være vanskeligt for producenterne i økologisk landbrug at opnå 100 % anvendelse af økologiske frø inden 2021.

1.7 EØSU håber, at forhandlingerne om det transatlantiske handels- og investeringspartnerskab og andre aftaler, der måtte indgås, ikke betyder en underminering af EU's standarder om økologi eller, at man vil sætte spørgsmålstegn ved eller ændre de betingelser, der gælder for produktion, salg og certificering af økologiske produkter.

1.8 Når det gælder dyrevelfærd bør der for økologiske bedrifter på mange områder gælde højere standarder for dyrevelfærd end for de konventionelle. Dog vil det i visse tilfælde være vanskeligt for de økologiske producenter at opfylde de strenge krav. EØSU anbefaler Kommissionen nøje at undersøge og afgøre, hvilke undtagelsesmuligheder der findes, når der er tale om særlige forskrifter, der finder anvendelse inden for dyrevelfærd i økologisk landbrug, for at kunne bevare traditionelle foranstaltninger og avlsmetoder, der længe har været anvendt til lokale racer.

1.9 EØSU opfordrer Kommissionen til at undersøge og tage hensyn til traditionelle, historiske og klimatiske forskelle i EU's medlemsstater og regioner såvel som til særlige nationale produktionsforhold og på én og samme tid sikre en vis fleksibilitet i anvendelsen af disse undtagelser og en vis grad af harmonisering.

1.10 De økologiske producenter skal kunne overholde indgåede forpligtelser, og derfor bør de — efter ikrafttrædelsen af den nye forordning og midtvejs i finansieringsperioden 2014-2020 for programmerne for landdistriktsudvikling — have mulighed for at vælge enten at følge de gældende forpligtelser eller indgå nye i henhold til den nye forordning. Det må sikres, at ændringer i den nuværende retlige ramme inden for en igangværende kontraktperiode ikke resulterer i sanktioner med tilbagevirkende kraft for de landbrugere, som ikke er i stand til at tilpasse sig de ændrede krav.

1.11 EØSU opfordrer Kommissionen til at tage hensyn til de særlige forhold, der gør sig gældende i de europæiske regioner i den yderste periferi, for at give dem mulighed for at udvikle et lokalt økologisk landbrug (adgang til frø, utilstrækkelig spredning af forsyningerne, sundhedsmæssige problemer).

1.12 EØSU opfordrer Kommissionen til at afklare den lovgivningsmæssige status for gelée royale, pollen og bivoks ved at medtage dem i listen over andre produkter i Bilag I i forslaget til forordning om økologisk produktion.

1.13 EØSU opfordrer Kommissionen til at bevilge den nødvendige bistand til innovation og uddannelse inden for økologisk landbrug ved at lægge særlig vægt på erhvervsuddannelse for unge landmænd og livslang læring for etablerede producenter.

1.14 EØSU opfordrer Kommissionen til at udarbejde et forslag til forordning, der skaber fremskridt mht. at indføre direkte salg og korte kanaler for økologiske produkter.

1.15 EØSU opfordrer Kommissionen til i forordningen at tilvejebringe de nødvendige redskaber til at fremme offentlige og kollektive indkøb af økologiske fødevarer på skoler og hospitaler og i andre offentlige institutioner.

2. Generelle bemærkninger

Generelle oplysninger om de berørte parter holdninger

2.1 Økologisk landbrug er et produktionssystem, som er baseret på en holistisk forvaltning af naturressourcer, som kraftigt begrænser brugen af kemiske og syntetiske stoffer, giver afkald på mineralsk gødning og forbyder anvendelse af genetisk modificerede organismer.

2.2 Økologisk landbrug kan ikke begrænses til en bestemt produktionsform eller fremstilling af bestemte produkter, men er et langt mere omfattende begreb. Økologisk landbrug tager hensyn til såvel det fysiske miljø, hvor det drives, som de sociale forhold. Det er en produktionsform med et langt bredere perspektiv, der også dækker den socioøkonomiske, politiske og sociokulturelle dimension.

2.3 Biodiversiteten er generelt meget større på økologiske landbrugsbedrifter, idet de er hjemsted for flere plantearter og insekter end ikke-økologiske bedrifter. Jorden er langt mere rig på levende organismer, der bidrager til at bevare strukturen og et højt indhold af organisk materiale, hvilket forbedrer jordens ventilation og dræning.

2.4 Vandkvaliteten omkring disse brug er bedre, da de økologiske landmænd hverken anvender skadelige syntetiske pesticider eller kunstgødning. Et korrekt sædskifte bidrager til mere frugtbar jord og forbedrer næringsstofferne virkning. Sammenligninger mellem bedrifter beviser, at nitratudvaskningen pr. hektar er 57 % lavere end i de økologiske brug.

2.5 Det økologiske landbrug fremmer oprettelsen af »grønne arbejdspladser«. En undersøgelse foretaget i 2011 i Det Forenede Kongerige og Irland om beskæftigelsen på de økologiske bedrifter viser, at disse genererer 135 % flere fuldtidsstillinger end de konventionelle ⁽¹⁾.

2.6 Under on line-høringen lanceret af Kommissionen i 2013 understregede de berørte parter organisationer, at revisionen af lovgivningen på dette område bør tage udgangspunkt i den gældende lovgivnings succes og gøre det muligt for EU at øge den økologiske produktion. Blandt Kommissionens forskellige scenarier gik de fleste af parterne ind for den forbedrede status quo-situation, dvs. en bedre håndhævelse og tilpasning af den eksisterende lovgivning.

2.7 Trods de holdninger til den nye lovgivning, som de berørte parter organisationer og civilsamfundet gav udtryk for, har Kommissionen forberedt og fremlagt et lovgivningsinitiativ, der medfører betragtelige ændringer.

Generelle oplysninger om Kommissionens lovgivningsinitiativer

2.8 Kommissionens forslag tager udgangspunkt i tre store målsætninger: bevare forbrugernes tillid, bevare producenterne tillid og lette omlægningen af bedrifterne til økologisk produktion.

2.9 Kommissionen foreslår at styrke og harmonisere gældende bestemmelser (såvel inden for EU som for importerede produkter) ved at fjerne en lang række undtagelser vedrørende produktion og kontrol, forvalte den internationale dimension i handlen med økologiske produkter bedre gennem indførelse af nye eksportbestemmelser samt styrke kontrollerne gennem indførelse af en risikobaseret tilgang.

2.10 En af Kommissions nøglemålsætninger er at lette de mindre bedrifters overgang til økologisk produktion ved at give dem mulighed for at deltage i en gruppecertificeringsordning samt at lette lovgivningen, således at de administrative omkostninger, der pålægges landmændene, mindskes og bliver mere gennemsigtige.

3. Generelle og særlige bemærkninger

3.1 EØSU er enig i, at det er nødvendigt at udbedre manglerne i det nuværende system. Det er for eksempel nødvendigt at tilskynde til omlægning af mindre bedrifter til økologisk produktion samt mindske de administrative byrder for at sikre lige konkurrencevilkår og styrke forbrugernes tillid til det økologiske landbrug.

3.2 Højere kvalitetsstandarder for økologiske produkter og strengere produktionsnormer kan gøre det muligt at øge forbrugernes tillid og retfærdiggøre prisforskellen mellem økologiske og konventionelle produkter. Man må dog ikke glemme, at de mindre landbrug, der ønsker at overholde disse standarder, risikerer at støde på økonomiske vanskeligheder.

3.3 EØSU opfordrer Kommissionen til at gøre tydeligt opmærksom på, at de vigtigste elementer i den nuværende forordning vil blive indarbejdet i den nye forordning og ikke i delegerede retsakter, og at de fortsat vil være gyldige. Man bør i god tid og i samråd med de berørte parter undersøge, i hvilke tilfælde der er behov for gennemførelsesretsakter, og hvor der er behov for delegerede retsakter.

⁽¹⁾ Morison, J., Hine, R. og Pretty, J., 2005. Survey and Analysis of Labour on Organic Farms in the UK and Republic of Ireland. International Journal of Agricultural Sustainability Volume 3 (1).

3.4 EØSU gør opmærksom på, at der i det økologiske landbrug hverken må anvendes genmodificerede produkter i produktionsprocessen eller dyrkes genmodificerede planter i eller omkring de økologiske brug.

3.5 EØSU opfordrer Kommissionen til at tage højde for de videnskabelige undersøgelser om bestøvning. Den bestøvning, der er udviklet over flere millioner år med det formål at bestøve blomstrende planter, sker tilfældigt inden for de afstande, som de bestøvende insekter, navnlig honningbier (*Apis Mellifera*), kan tilbagelægge, men i dag kan bestøverne også transportere pollen, der er genetisk modificeret. For eksempel viser videnskabelige undersøgelser ⁽²⁾, at honningbien, som er et af de vigtigste bestøvende insekter, kan flyve over afstande på helt op til 14 km.

3.6 EØSU frygter, at det vil medføre betragtelige ekstraomkostninger, hvis der indføres særskilte grænseværdier for økologiske produkter, således som direktiv 2006/125/EF lægger op til. Dette vil hæmme eller hindre en hensigtsmæssig udvikling af sektoren, og især de mindre økologiske producenter vil blive ramt. EØSU går ud fra, at økologiske producenter er underlagt nøjagtigt samme miljøkrav som alle andre landbrugere. Derfor bør man undgå særskilte grænseværdier. Forbrugerbeskyttelse bør ikke tvedeles.

3.7 EØSU understreger, at restkoncentrationerne i økologiske landbrugsprodukter i princippet er lavere end i produkter fra konventionelt landbrug. Der er dog på nuværende tidspunkt ikke fastsat sådanne grænser for restkoncentrationer. EØSU anbefaler derfor, at man i første omgang gennemfører en nøje undersøgelse, der også omfatter en konsekvensanalyse. I øvrigt peger EØSU på, at der ikke findes harmoniserede regler på EU-plan om europæiske laboratoriers udstyr, de anvendte metoder eller de tærskler for nedklassificering, som anvendes af certificeringsorganerne. En sådan harmonisering bør gå forud for enhver fastsættelse af tærskler for nedklassificering på europæisk plan. Dette initiativ må nødvendigvis ledsages af en EU-erstatningsordning for producenter, som bliver ofre for utilsigtet eller indirekte kontaminering.

3.8 I det store og hele støtter forstår EØSU Kommissionens målsætning om en fuldstændig overgang til økologisk landbrug. Imidlertid findes der i dag mange blandede bedrifter, hvor en del af bedriften forvaltes i overensstemmelse med principperne for økologisk landbrug og den anden del følger principperne for konventionelt landbrug. Lovgivningsforslaget indebærer en gradvis afskaffelse af de blandede bedrifter inden 2017. EØSU understreger, at mange landbrugere får svært ved at omstille hele bedriften. Endvidere er det meget uklart, hvilke konsekvenser en streng gennemførelse af disse principper vil kunne få. En strategisk udstykning af bedrifter eller gradvis opgivelse af den økologiske produktion ville virke noget mod hensigten. EØSU anbefaler derfor, at fleksibiliteten bevares i visse tilfælde.

3.9 EØSU går ind for at opretholde undtagelser i specifikke tilfælde af parallel produktion (bedrift med økologiske og konventionelt dyrkede produkter). Hvis der ikke bliver mulighed for undtagelser, kan det bremse udviklingen af den økologiske produktion. I følgende tilfælde bør undtagelser opretholdes: 1) for videnskabelige institutter, der foretager undersøgelser af såvel økologiske som konventionelle bedrifter; 2) for non-foodprodukter: f.eks. bør økologiske bedrifter, der driver agroturisme, kunne holde konventionelle rideheste; 3) for produktion til eget forbrug: f.eks. på bedrifter med vegetabilsk produktion, hvor landmanden har nogle køer eller høns gående til eget forbrug; 4) for bedrifter, hvis marker ligger spredt: f.eks. hvis en del af markerne og bygningerne ligger i bjergene og en anden del i dalen, eller hvis to bedrifter ned gennem historien har været lagt sammen, selvom de fysisk er adskilt med flere kilometers afstand, således at de økologiske produkter ikke kan kontamineres af de konventionelle; 5) for flerårige afgrøder, især frugtplantager, vin eller parfumeplanter osv.; 6) for afgrøder, som ikke har afsætningsmuligheder på det økologiske marked.

⁽²⁾ Displaced honey bees perform optimal scale-free search flights. Andrew M. Reynolds, Alan D. Smith, Randolph Menzel, Uwe Greggers, Donald R. Reynolds, and Joseph R. Riley, Rothamsted Research, Harpenden, Hertfordshire AL5 2JQ United Kingdom, Freie Universität Berlin, FB Biologie/Chemie/Pharmazie, Institut für Biologie — Neurobiologie, Königin-Luise-Str. 28/30, 14195 Berlin, Germany, Natural Resources Institute, University of Greenwich, Chatham, Kent ME4 4TB United Kingdom Ecology, 88(8), 2007, s. 1955-1961.

3.10 Når det gælder dyrevelfærd bør der for økologiske bedrifter på mange områder gælde højere standarder for dyrevelfærd end for de konventionelle. EØSU opfordrer Kommissionen til nøje at overveje de særlige krav, som stilles til økologiske producenter, og at give mulighed for undtagelser vedrørende særlige foranstaltninger (såsom halekupering og hold af dyr, der står bundet), som er forbudt i økologisk landbrug af dyrevelfærdshensyn. For at nævne et eksempel, så oplever mange medlemsstater, at adskillige års avl har ført til, at der er opstået nogle traditionelle fåreracer, hvor halekupering er nødvendig for at undgå, at dyret lider på grund af den lange hale. EØSU understreger, at visse forbud såvel som manglende undtagelser kan begrænse dyrenes velfærd, hvis dette forhindrer anvendelsen af traditionelle foranstaltninger og avlsmetoder, der længe har været anvendt til lokale racer. Forbud kan endda føre til, at visse racer uddør, hvilket ville betyde et stort tab genetiske ressourcer.

3.11 Den undtagelse, der tillader anvendelse af ikke økologiske frø, vil gradvist blive udfaset inden 2021. De økologiske landbrugsorganisationer bemærker, at det i mange lande bliver vanskeligt for de landbrugere, der dyrker særlige sorter, at komme op på at anvende 100 % økologiske frø inden 2021. EØSU opfordrer Kommissionen til at gøre forslaget til forordning mere specifikt for at undgå, at økologiske landmænd får problemer på dette område. Fritagelsen bør dog kun gælde afgrøder, for hvilke der ikke findes frø på markedet, som er tilpasset klimaet og de lokale forhold.

3.12 I dette øjemed bør Kommissionen fastlægge mekanismer til støtte for udviklingen af frøproduktionen og tilføje bestemmelser, der vil gøre det muligt at nå målsætningen om udelukkende at anvende økologiske frø og vegetativt formeringsmateriale.

3.13 Andre aspekter af markedet for økologiske frø bør også tages med i betragtning. Eksempelvis bør man ikke begrænse landbrugernes ret til at udveksle frø, hvilket er en forudsætning for at opnå frø, som er 100 % økologiske. Denne udveksling er altafgørende for den udvælgelse, landbrugerne foretager på lokalt plan. Denne udvælgelse giver landbrugerne mulighed for at opnå sorter, der er tilpasset en given regions lokale og klimatiske forhold og at dyrke dem uden anvendelse af kunstgødning og pesticider samtidig med, at man tager hensyn til historiske og klimatiske forskelle samt særlige nationale produktionsforhold.

3.14 EØSU gør opmærksom på, at visse økotypen af lokale sorter og afgrøder, som ikke er opført i sortsregisteret, har stor betydning for den økologiske produktion. Det vil være værdifuldt at støtte bestræbelserne på at give landbrugerne en større rolle i frøproduktionen og forskningen i nye sorter. Et af de væsentligste argumenter er manglen på økologiske frø, navnlig til grøntsager. I det konventionelle landbrug er vægten lagt på produkter af interesse for det globale marked, dvs. hybride sorter, der anvendes på globalt plan og ejes af multinationale selskaber. De dyrkes som bekendt på konventionel vis og er uanvendelige i den økologiske produktion.

3.15 Det europæiske logo for økologiske produkter er nyt og endnu ikke særlig velkendt. De nationale logoer for økologiske produkter er vigtige for forbrugerne, og de bør fortsat anvendes. Derfor anbefaler EØSU at give medlemsstaterne mulighed for at fastsætte højere krav og vedtage nationale eller private standarder for dyrearter, som ikke er indeholdt i forordningen (såsom hjorte, vagtler, vildsvin) samt for storkøkkener.

3.16 EØSU er enig i, at det er nødvendigt med strengere kontrol af produkter fra tredjelande, for at sikre overholdelse af EU's normer. Importkontrollen kan styrkes ved at erstatte ækvivalens med overensstemmelse i forbindelse med godkendelse af kontrolinstanser i tredjelande. Man har imidlertid ikke opgjort alle potentielle negative konsekvenser for de nationale markeder for økologisk e produkter i EU, som kan følge af et skift fra ækvivalens til overensstemmelse. For eksempel har gennemførelsen af nye importbestemmelser i Japan i 2001 medført en nedgang for økologiske produkter på det nationale marked. Der er behov for en mere detaljeret konsekvensanalyse.

3.17 For så vidt angår handel og aftaler med tredjelande, understreger EØSU vigtigheden af at garantere, at produkter, der er bestemt til eksport til EU, overholder lige så høje produktionsnormer som dem, der gælder for økologisk produktion i EU. EØSU støtter indførelsen af elektroniske attester for sendinger af produkter baseret på pålidelige databaser, der giver medlemsstaterne mulighed for at reagere hurtigt i tilfælde af overtrædelser ved at trække produkter, der ikke opfylder kravene, ud af omløb.

3.18 EØSU går ud fra, at EU's standarder for økologiske produkter ikke må undermineres, og at gældende betingelser for produktion, salg og certificering af økologiske produkter ikke kan sættes til diskussion eller ændres i forbindelse med forhandlingerne om det transatlantiske handels- og investeringspartnerskab.

3.19 Økologisk produktion er en produktionsmetode, der defineres ud fra en proces, og den kan således ikke karakteriseres ud fra færdige produkter, som opfylder en eller flere fastlagte standarder. Det er vigtigt, at kontrollen fortsat tager udgangspunkt i processen.

3.20 EØSU går ind for at opretholde årlig kontrol af bedrifterne og mener, at de bør tage udgangspunkt i risikovurderingsprincippet, som bør harmoniseres på EU-plan. Priserne for kontrollen skal være proportionale, så de ikke øger udgifterne for de økologiske producenter og giver forbrugerne mulighed for at købe økologisk produkter til en fornuftig pris. Forudsat at en risikobaseret kontrol viser sig at være en sikker og troværdig tilgang i kontrolsystemet, kunne intervallet for bedriftskontrollen justeres.

3.21 EØSU ind for gruppecertificering af mindre landbrugere, således som Kommissionen foreslår, for at nedbringe inspektions- og certificeringsomkostningerne og den dermed forbundne administrative byrde, styrke lokale netværk og dermed bidrage til bedre afsætningsmuligheder og sikre EU's landbrugere samme konkurrencevilkår som producenter i tredjelande. Samtidig bemærker EØSU, at der er tale om en kompleks opgave, og at gennemførelsen bør konkretiseres lidt efter lidt.

3.22 EØSU mener, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at fjerne den bestemmelse i lovgivningen, som giver detailhandlere mulighed for at benytte sig af undtagelser, for ellers skal forretninger, der sælger færdigpakke, økologiske produkter certificeres. Dette krav vil være en hæmsko for handlen med økologiske produkter og vil begrænse antallet af salgssteder samt forbrugernes adgang til disse produkter. For eksempel kan det tænkes, at mindre butikker ikke vil bruge penge på at blive certificeret for at kunne forhandle økologiske produkter, hvis de kun regner med at sælge et lille udvalg af økologiske sæsonbetonede varer, og dermed kan økologiske landbrugere få meget svært ved at sælge deres produkter.

3.23 EØSU peger på behovet for at indføre markedstilsynsforanstaltninger på EU-niveau for at indsamle information om udbuddet af de forskellige produkter på det europæiske marked og om markedstendenserne navnlig for så vidt angår adgangen til økologiske frø i de forskellige medlemsstater.

3.24 EØSU bifalder Kommissionens hensigt om at udarbejde en handlingsplan for udviklingen af den økologiske produktion i EU og dens målsætninger, men gør dog opmærksom på, at denne plan er meget generel og ufuldstændig. Det er afgørende med en klar og præcis definition af de foranstaltninger, Kommissionen foreslår i sin handlingsplan. For eksempel vil Kommissionen på visse områder blot foreslå, rådgive, yde bistand, overveje eller tilskynde, mens landbrugerne og offentligheden forventer konkrete tiltag.

3.25 EØSU mener, at en af hovedprioriteterne i handlingsplanen bør være sameksistens mellem de økologiske producenter, de konventionelle producenter og dem, der fremstiller genetisk modificerede planter, når formålet er at reducere risikoen for kontaminering fra gmo'er. Der skal en rettidig, tværgående kommunikation til foruden en diskussion om de problemer, der findes, og et forsøg på at finde frem til løsninger for at opnå resultater og sikre sameksistens mellem disse forskellige områder. EØSU opfordrer Kommissionen til at afsætte de nødvendige midler til at informere de berørte parter og inddrage dem i beslutningsprocessen.

3.26 De foranstaltninger, der er medtaget i handlingsplanen for at udbrede kendskabet til EU's støtteinstrumenter for det økologiske landbrug, vil ikke være tilstrækkelige til at gøre EU's økologiske producenter mere konkurrencedygtige eller øge deres produktion. EØSU anbefaler, at der iværksættes en EU-finansieret kampagne for at tilvejebringe mere information om det europæiske økologiske produktionssystem som helhed og om det nye europæiske logo for økologiske produkter.

3.27 EØSU mener, at Kommissionen bør yde mere støtte til erhvervsuddannelse for unge, livslang læring og innovation inden for økologisk landbrug ved at afsætte midler hertil under programmerne for udvikling af landdistrikter og andre EU-programmer. EØSU opfordrer Kommissionen til at supplere lovgivningen og de respektive programmer ved at give gymnasier, erhvervsskoler og andre uddannelsesinstitutioner mulighed for at modtage støtte til uddannelse og innovation vedrørende økologisk landbrug.

3.28 Dertil kommer, at økologisk produktion er ved at bide sig fast som en af de vigtigste adgangsporte til landbrugssektoren for unge. Med udviklingen af nye informations- og kommunikationsteknologier og integreringen af unge fra byområderne i den økologiske produktion, åbner der sig en gylden mulighed for, at denne sektor kan blive en drivkraft for innovation i mindre gunstigt stillede områder.

Bruxelles, den 16. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene: En køreplan for levering af EU-dækkende tjenesteydelser inden for multimodal rejseinformation, rejseplanlægning og billetudstedelse«

SWD(2014) 194 final

(2015/C 012/13)

Ordfører: **Jan Simons**

Kommissionen besluttede den 13. juni 2014 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene: En køreplan for levering af EU-dækkende tjenesteydelser inden for multimodal rejseinformation, rejseplanlægning og billetudstedelse«

SWD(2014) 194 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, som vedtog sin udtalelse den 1. oktober 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 147 stemmer for og 3 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Udvalget bifalder arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene som et første skridt i retning af et multimodalt marked for rejseinformation, rejseplanlægning og billetudstedelse i EU. Det bør af klarhedshensyn fremgå af titlen, at der er tale om personbefordring.

1.2 EØSU støtter Kommissionens strategi, der ikke baseres på lovgivningsforslag, men på etablering af rammevilkår, der skal skabe forudsætningerne for, at dette brede marked opstår.

1.3 Udvalget foreslår, at der oprettes en høringsplatform for alle interessenter, der tager hensyn til og gør brug af de erfaringer, der hidtil er gjort med eksisterende høringsfora. Målet er, at denne platform skal fungere som en katalysator for, at der hurtigst muligt kan tilbydes reeltidsoplysninger på områderne rejseplanlægning, rejseinformation og takster. Udvalget er parat til at deltage i platformen, bl.a. for at varetage civilsamfundets interesser.

1.4 Hvis samarbejdet mellem repræsentanter for de rejsende, udbydere af transporttjenester, nationale og EU-myndigheder ikke giver resultater, mener EØSU, at Kommissionen bør undersøge om, og i givet fald på hvilke områder, det er muligt at anvende et lovgivningsinstrument.

1.5 Udvalget ser med bekymring på den voksende ubalance mellem den rejsendes muligheder for at få reeltidsoplysninger ved hjælp af f.eks. apps på mobiltelefonen og transportudbydernes manglende opfølgning på udbudssiden. EØSU mener, at der i højere grad bør fokuseres på at forbedre vilkårene for sårbare grupper af rejsende såsom handicappede og på passagernes rettigheder, der i øvrigt varierer fra den ene transportform til den anden, på passagernes rettigheder set i forhold til udbydere og omvendt samt på udbydernes indbyrdes retsforhold, også set i forhold til passagernes rettigheder.

1.6 Problemer med indsamlingen af data og især fordelingen af indtægter mellem udbyderne af transporttjenester er vanskelige problemstillinger. Udvalget anbefaler i den henseende, at mulighederne for at oprette et »clearing house«, som det findes i Japan, undersøges grundigt, idet den rejsende i så fald kun behøver at købe én billet.

2. Indledning

2.1 EØSU modtog den 13. juni 2014 formelt en anmodning fra Kommissionen om at udarbejde en udtalelse om et arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene, i det følgende benævnt arbejdsdokumentet, med titlen **En køreplan for levering af EU-dækkende tjenesteydelser inden for multimodal rejseinformation, rejseplanlægning og billetudstedelse**.

2.2 Udvalget værdsætter, at Kommissionen har offentliggjort et arbejdsdokument, idet det mener, at emnet, dvs. en bedre adgang til multimodal rejseplanlægning, rejseinformation og takstsystemer har stor betydning for EU's borgere.

2.3 Under en offentlig høring forud for arbejdsdokumentet kom det frem, at der eksisterer en række alvorlige problemer, som må løses, inden der kan blive tale om et gennemslagsligt, multimodalt rejseinformationsmarked for passagerer i EU:

- adgangen til oplysninger er utilstrækkelig
- der er store problemer med interoperabiliteten
- oplysninger og informationsstrømme er ikke harmoniserede
- der er tendenser til, at markedsdominerende virksomheder har fokus på at fremme egne systemer.

2.4 Kommissionen ser gerne, at udvalget kommer med forslag til, hvordan man, set i lyset af de i punkt 2.3 nævnte problemer, kan realisere et gennemslagsligt, multimodalt marked for personbefordring, hvor den rejsende har adgang til realtidsoplysninger om rejseplanlægning og rejseinformation og kan købe én billet online for hver rejse internt i EU.

2.5 Udvalget fremhævede allerede emnets betydning inden hvidbogen (En køreplan for et fælles europæisk transportområde — mod et konkurrencedygtigt og ressourceeffektivt transportsystem, COM(2011) 144 final) blev offentliggjort den 28. marts 2011.

2.5.1 EØSU offentliggjorde den 13. maj 2009 en udtalelse⁽¹⁾ om Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fastlæggelse af rammer for udbygning af intelligente transportsystemer på vejtransportområdet samt etablering af kontaktflader med andre transportformer.

2.5.2 I denne udtalelse anbefaler udvalget, at der hurtigt udvikles en arkitektur for et intelligent transportsystem (ITS), som er baseret på en stigende brug af enorme datamængder, afstemt efter en langsigtet vision, og som tager højde for en fremtidig udvikling af systemet, men også for beskyttelsen af personoplysninger.

2.6 Her fem år senere må udvalget desværre konstatere, at situationen ikke har ændret sig væsentligt. Problematikken vedrørende ingen eller utilstrækkelig adgang til onlineinformation eksisterer stadig, og problemet forstærkes af, at oplysningerne i sig selv er ufuldstændige og ikke passer sammen. Dermed har udbydere af mobilitetsplatforme, og i sidste ende den enkelte rejsende, ikke mulighed for at få et direkte og tilfredsstillende indblik i rejseplanlægning, rejseform, rejsetid og rejseomkostninger, når vedkommende ønsker at rejse internt i EU og gøre optimal brug af de forskellige transportformer.

3. Resumé af arbejdsdokumentet

3.1 Kommissionens forslag, som fastlagt i arbejdsdokumentet, er i tråd med den vision, der fremgik af hvidbogen om transport fra 2011, hvori det blev fremhævet, at det er nødvendigt at styrke integrationen af de forskellige transportformer med det formål at gøre mobiliteten mere effektiv og brugervenlig.

⁽¹⁾ EUT C 277 af 17.11.2009, s. 85.

3.2 Kommissionens politiske målsætning i hvidbogen om transport er at få etableret en ramme for multimodal rejseinformation og betalingstjenester, der skal være operationel fra 2020. Det fremhæves, at tilgængelig information har afgørende betydning for realiseringen af en problemfri dør-til-dør-mobilitet.

3.3 Derudover må der skabes rammebetingelser til fremme af udviklingen og brugen af intelligente systemer for interoperable og multimodale planlægnings-, informations- og reservationssystemer samt »smart ticketing«.

3.4 Kommissionens tjenestegrene noterer i arbejdsdokumentet, at der for nærværende findes over 100 multimodale rejseplanlæggere i EU, men at den information, der står til rådighed for de rejsende, alligevel er ufuldstændig, således at de ikke kan træffe et valg baseret på fuldstændige oplysninger. Det samme gælder for billetterne. Det er ikke muligt at købe én enkelt billet til en multimodal rejse, der krydser forskellige EU-grænser.

3.5 På det uformelle ministerråd den 17. juli 2012 i Nicosia fremhævede ministrene, at det er nødvendigt at sikre tilgængelighed af og adgang til EU-dækkende multimodal rejseinformation og realtidstrafikinformation samt fastlægge standarder, der kan garantere interoperabilitet. Kommissionen anmodes også om at undersøge mulighederne for at forbedre adgangen til transportdata.

3.6 Der er iværksat initiativer som den første »Smart Mobility Challenge«, der har til formål at lade industrien og andre interessenter udvikle idéer til en generel multimodal rejseplanlægger i Europa; »Smart Ticket Alliance«, der skal forbedre interoperabiliteten mellem regionale og nationale elektroniske billetsystemer i den offentlige transport og »Full Service Model«, som er et initiativ fra interessenterne i jernbaneindustrien møntet på at udvikle en standard for udveksling af data om jernbanetransport, herunder mobilitet fra dør til dør.

3.7 Kommissionen værdsætter disse initiativer, men de tager kun fat på enkelte aspekter af problematikken. De omfatter ikke hele EU, de inddrager ikke alle former for personbefordring, og de er ikke i fuldt omfang baseret på realtid.

3.8 I arbejdsdokumentet påpeger Kommissionen, at følgende hindringer må overvindes, inden der kan blive tale om en problemfri dør-til-dør-mobilitet:

- utilstrækkelig adgang til multimodale rejse- og trafikdata
- utilstrækkelig tilgængelighed af multimodale rejse- og trafikoplysninger af god kvalitet
- mangel på interoperable dataformater og protokoller til dataudveksling
- mangelfuldt samarbejde mellem interessenterne.

3.9 Disse hindringer kan ifølge Kommissionen ryddes af vejen ved hjælp af en integreret strategi, der bygger på 6 elementer:

- a) en fair og åben adgang til multimodale rejse- og trafikdata
- b) optimal tilgængelighed af pålidelige multimodale rejse- og trafikdata
- c) interoperable, harmoniserede dataformater og protokoller til dataudveksling
- d) en styrket sammenkobling af eksisterende tjenester
- e) fremme af et effektivt samarbejde mellem interessenterne
- f) formidling af fordelene ved multimodale rejseinformations, rejseplanlægnings- og billetudstedelsestjenester.

3.10 Kommissionen lader disse tiltag indgå i en foreløbig tidsplan og bemærker, at den for øjeblikket arbejder på en konsekvensanalyse.

4. Generelle bemærkninger

4.1 Udvalget er i høj grad tilhænger af at fjerne hindringer, der står i vejen for et velfungerende indre marked, især når der er tale om det enorme marked for personbefordring. Det bør af klarhedshensyn fremgå af titlen, at der er tale om personbefordring.

4.2 Det skal bemærkes, at det aktuelle emne er forbundet med et paradoks: på den ene side øges den rejsendes muligheder for at informere sig hurtigt, på den anden side er netop dette årsagen til, at et lovgivningsinstrument, der ellers skal være til gavn for forbrugeren, altid vil være ude af trit med virkeligheden. Dertil kommer spørgsmålet om, hvorvidt dataleverandørerne vil støtte denne lovgivning.

4.3 Løsningen på dette paradoks må ifølge udvalget være et stærkt samarbejde mellem repræsentanter for de rejsende, udbydere af de forskellige transportformer samt de nationale og europæiske myndigheder. Dette kunne ske ved hjælp af en permanent høringsplatform, hvor problemer drøftes i fællesskab, og der tages højde for de erfaringer, der er indsamlet i forskellige fora om emnet i Kommissionens regi. Udvalget er parat til at påtage sig en rolle på denne høringsplatform, eventuelt som formidler.

4.4 En forudsætning for en velfungerende platform er, at udbydere af transporttjenester er parate til at bidrage til drøftelserne med deres data og information, også om takster, på en åben og fair måde. En defensiv indstilling og protektionistisk adfærd hører ikke hjemme her.

4.5 Årsagerne til udbydernes defensive indstilling er bl.a. passagerrettighederne, der er forskellige i de enkelte transportformer, problemer med indsamlingen af data og — især — fordelingen af indtægter. Kravet om konkurrence internt i og mellem de enkelte transportformer udgør muligvis et problem, som kan løses ved hjælp af et slags clearing house, hvor betalinger mellem transportudbydere kan foregå. En sådan model fungerer tilfredsstillende i Japan.

4.6 Standarder for NFC-teknologi (Near Field Communication)⁽²⁾, men også for andre eksisterende eller kommende teknologier, bør ifølge udvalget sikre, at der problemfrit kan rejses med forskellige transportudbydere og mellem forskellige lande ved hjælp af en mobiltelefon, der er udstyret med en af disse teknologier.

4.7 For nærværende udvikles der multimodale, stort set EU-dækkende, rejseinformations-, planlægnings- og takstkombinationssystemer, herunder det allerede operationelle Qixxit (www.Qixxit.de) i DB Bahn-regi eller pilotprojektet under det EU-støttede videnskabelige globale konsortium »Enhanced Wisetrip«. Perspektivrige udviklingstendenser, men stadig begrænset til rejseplanlæggere møntet på formidling af information. Det er op til udbydere af disse tjenester at gøre offentligheden opmærksom på disse muligheder.

4.8 Endvidere understreger udvalget, at det støtter den strategi, som Kommissionens tjenestegrene har valgt, og som går på, at det først og fremmest er Kommissionens opgave at tilskynde, fremme og være innovativ frem for at udforme ny lovgivning.

4.9 Udvalget ønsker imidlertid at gøre opmærksom på, at Kommissionen må træffe supplerende foranstaltninger, eventuelt i form af rammelovgivning, hvis de involverede parter på platformen ikke når til enighed om relevante løsninger.

5. Særlige bemærkninger

5.1 Udvalget konstaterer, at der er tale om en hurtigt voksende ubalance mellem på den ene side de rejsendes stærkt voksende behov for realtidsoplysninger på områderne rejseplanlægning, rejseinformation og takster og på den anden side udbudssidens manglende opfyldelse af dette behov.

5.2 Hvad angår teknologiske nyskabelser må der, under hensyntagen til forretningsmodeller og markedsføringsstrategier, indføres standardiserede grænseflader, således at forskellige IT-systemer til informationsformidling og reservation kan kommunikere med hinanden. Transportudbydere og tredjeparter arbejder allerede på dette.

⁽²⁾ EUT C 24 af 28.1.2012, s. 146.

5.3 Udvalget gør opmærksom på, at køreplaner af god kvalitet er tilgængelige hos de fleste europæiske jernbaneselskaber. Der er enkelte undtagelser, men Kommissionens forordning 454/2011 om trafiktelematik for persontrafikken (TSI TAP) vil sikre, at alle jernbaneselskaber med en licens lever op til deres forpligtelser i de kommende år. Udfordringen består i at kunne dele disse oplysninger med andre transportformer på markedsbaseret vis.

5.4 En tilgang baseret på åbne data uden betingelser indebærer f.eks. den risiko, at kunden gennem forskellige informationskanaler får usammenhængende resultater. Kunden har ikke brug for data, men for pålidelig information. Det er tvingende nødvendigt, at transportudbydere i deres egenskab af dataleverandører giver adgang til køreplanerne. De skal i den forbindelse sørge for, at oplysningerne om køreplanerne har høj kvalitet og sikre, at ansvaret for fejl placeres på rette sted.

5.5 Ved etableringen af en multimodal rejseplanlægger er integrationen af forskellige transportformers dataformater i transportudbydernes og andre informationsformidlers systemer en kompleks og dyr opgave. Det samme gælder for opgaven med at koordinere disse privatejede systemer.

5.6 På den anden side har dataformaterne bevist deres værd inden for deres specifikke anvendelsesområde. De opfylder stort set de aktuelle behov og forbedres kontinuerligt som følge af nye krav fra forbrugere og virksomheder samt teknologiske fremskridt. Forbindelsesrelaterede problemer løses derfor ikke automatisk ved at stille krav om bestemte dataformater.

5.7 Tværtimod er der en risiko for, at kvaliteten af oplysningerne og informationsformidlingen til kunden udvandes, når der skal findes en laveste fællesnævner. En obligatorisk anvendelse af overordnede dataformater kan resultere i manglende funktion og et lavere ambitionsniveau med hensyn til indførelsen af teknologiske fornyelser.

5.8 Ved hjælp af initiativet vedrørende »Full Service«-modellen arbejder jernbanesektoren for øjeblikket sammen med tredjeparter på at udforme relevante grænseflader til jernbanemarkedet i en multimodal kontekst. Det er i den forbindelse vigtigt at respektere princippet om ikkeforskelsbehandling og sikre, at alle deltagere har de samme muligheder for at bidrage med egne idéer. Med sin internetlignende decentral IT-struktur følger »Full Service«-modellen dette princip. Modellen giver teknologivirksomheder mulighed for på grundlag af med specifikationerne at opbygge egne platforme, apps eller andre teknologiske innovationer, der vil vise sig fremover.

5.9 IATA (Den Internationale Luftfartssammenslutning) har iværksat sin »New Distribution Capability« (NDC) med samme mål for øje. Inden for den offentlige transport arbejder UITP (Den Internationale Sammenslutning for Kollektiv Trafik) på en »Smart Ticketing Alliance«, der skal resultere i en interoperabel dataudveksling baseret på chipkort. Dette viser, at der takket være industrien kommer løsninger på markedet, som kan bidrage til at overvinde problemerne med integration af dataformater.

5.10 For at skaffe oplysninger nok til etablering af en rejseplanlægger og muliggøre et problemfrit skifte fra en transportform til en anden er det nødvendigt, at de enkelte transportformer, myndigheder mm. arbejder effektivt sammen. Markedet for multimodale rejseplanlæggere er i øvrigt forholdsvis nyt, men i hastig udvikling: forskellige nyetablerede virksomheder (fromAtoB, GoEuro, Waymate) og allerede etablerede mobilitetsvirksomheder (Daimler med Moovel, DB med Qixxit) har allerede opbygget sådanne rejseplanlæggere.

5.11 Udvalget har den holdning, at udbydere af transporttjenester i alle transportsektorer ikke udelukkende bør tænke i erhvervs- og markedsøkonomiske baner, men bør samarbejde om at udarbejde et differentieret udbud af rejse- og takstinformation, der er afstemt efter de rejsendes forskellige behov.

5.12 Kommissionens mål om at nå frem til en form for integreret billetsystem, dvs. én billet til alle transportformer, støttes helhjertet af udvalget. Set i lyset af det nuværende marked vil denne udfordring dog sandsynligvis være den vanskeligste og mest tidskrævende at overvinde.

5.13 Der findes imidlertid positive udviklingstendenser. I jernbanesektoren blev der f.eks. lanceret en multimodal platform i juni i år, der også inkluderer oplysninger fra luftfarten og andre transportformer som passagerbefordring med bus og information om f.eks. udlejning af cykler, men den indeholder desværre endnu ikke billetinformation.

5.14 Udvalget konstaterer, at enhver forbindelse for øjeblikket er mulig offline, men ikke online. Det er her problemet ligger. Den rejsende ønsker mulighed for at finde information og købe én billet online til internationale rejser internt i EU, hvor der anvendes forskellige transportformer.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet — En ny æra for luftfarten — Luftfartsmarkedet åbnes for civil anvendelse af fjernstyrede luftfartøjssystemer på en sikker og holdbar måde«

COM(2014) 207 final

(2015/C 012/14)

Ordfører: **Jan Simons**

Den 15. maj 2014 besluttede Kommissionen under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet — En ny æra for luftfarten — Luftfartsmarkedet åbnes for civil anvendelse af fjernstyrede luftfartøjssystemer på en sikker og holdbar måde«

COM(2014) 207 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, der vedtog sin udtalelse den 1. oktober 2014.

Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer bidrog med en supplerende udtalelse (Ordfører: Jan Simons, medordfører: Marcel Philippe), som blev vedtaget den 16. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 168 stemmer for og 8 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Europa har ekstraordinært gode forudsætninger for at drage fordel af udviklingen i industrien for fjernstyrede luftfartøjssystemer (RPAS), der fremmer beskæftigelsen og bekræfter Europas rolle som et videnscenter for teknologi og udvikling. Den allerede eksisterende SMV-finansiering i EU kan styrke udviklingen i RPAS-industrien yderligere.

1.2 Betegnelserne RPAS og UAV (Unmanned Aerial Vehicle) følger ICAO's internationale regler (Organisationen for International Civil Luftfart). Betegnelsen drone anvendes ikke i ICAO, men er i mellemtiden blevet den populære betegnelse i offentligheden. Med henblik på at forebygge juridisk uklarhed, også omkring erstatningsansvar og forsikring, anbefales det, at EU anvender ICAO-terminologien.

1.3 Der hersker generel enighed om, at det er nødvendigt at integrere RPAS fuldt ud i de eksisterende former for luftfart, hvilket omfatter anerkendelse og identifikation af hvert enkelt luftfartøj. Især i Europa spiller den voksende interesse for kommercielle anvendelser af mindre (< 150 kg) RPAS også en rolle.

1.4 Den kommercielle udnyttelse af navnlig mindre RPAS vil kræve yderligere justeringer (f.eks. en større begrænsning af erstatningsansvaret over for tredjepart, indførelse af lavere vægtkategorier for RPAS under 500 kg, tilpasning af risikoniveauerne for meget små RPAS's flyveegenskaber mm.).

1.5 En grundlæggende forudsætning for brugen af mindre RPAS er harmoniserede regler for især RPAS-operatørerne på områderne sikkerhed og uddannelse kombineret med regler og hensigtsmæssige bestemmelser for beskyttelse af privatlivets fred, databeskyttelse, erstatningsansvar og forsikring. Dette kræver nye eller skærpede standarder, der bør gælde for såvel privat som kommerciel brug, som f.eks. identifikation af mindre RPAS, beskyttelse mod hacking og mod, at kontrollen overtages af en tredjepart. Det anbefales, at Kommissionen spiller en proaktiv rolle i den henseende.

1.6 Udvalget støtter fuldt ud formålet med meddelelsen ⁽¹⁾, som er at kortlægge, hvordan der i EU kan skabes et fremragende investeringsklima for RPAS-aktiviteter inden for både industri og operative aktiviteter. EØSU fremhæver ligeledes den positive indvirkning på den direkte og indirekte beskæftigelse og stigningen i produktiviteten i almindelighed.

1.7 Med henblik på fremtiden er det nødvendigt, at EU koordinerer den civile og militære udvikling på dette område og nyder godt af synergieffekter, hvor det er muligt.

1.8 Der er behov for at tegne et så realistisk billede som muligt af luftfarten inden for RPAS i forhold til alle luftfartøjer på markedet. Hertil skal der gøres brug af hensigtsmæssige metoder.

2. Indledning

2.1 RPAS har været almindeligt anvendt på både det militære og det civile område i mange år. En tilbundsående debat om de kommercielle anvendelser heraf og disses integration med den øvrige civile luftfart og de dertil knyttede sikkerhedsrelaterede spørgsmål vedrørende lovgivning, certificering og uddannelse samt privatlivets fred, erstatningsansvar og forsikringsaspekter er først for nylig kommet i gang. Anvendelsen kan føre til omvæltninger i samfundet, der i en vis grad kan sammenlignes med internettet, hvis anvendelse — med et militært udgangspunkt — blev tilpasset og demokratiseret, og som herefter ændrede indholdet i mange job og skabte nye fagområder.

2.2 Anvendelsen af navnlig civile RPAS er vokset eksponentielt både hvad angår antal, størrelse og vægt samt de stadig flere anvendelsesområder. For nærværende er der kortlagt fem store markeder: fritidsaktiviteter, nyhedsformidling og medier, kontrol og inspektion (elektricitet, rørledninger, industrianlæg), geologi (landbrug, miljø) og civilt beredskab (eftersøgnings- og redningstjenester, forurening, politiopgaver, crowd control mm.).

2.3 Tilgængeligheden af billigere, yderst fleksible og mindre indgribende RPAS vil kun delvist udgøre en erstatning for bemandede luftfartøjer, herunder helikoptere. Den største anvendelse af RPAS vil opstå som følge af de mange nye måder at anvende små, yderst alsidige og omkostningsbesparende luftbårne redskaber på. Dette vil resultere i nye anvendelser med de dertil knyttede direkte og indirekte beskæftigelsesmæssige og samfundsøkonomiske virkninger, såsom øget produktivitet.

2.4 Spørgsmålet er da heller ikke længere om, men hvordan og hvornår, RPAS vil blive integreret i den eksisterende luftfart. Især i Europa spiller den voksende interesse for kommercielle anvendelser af mindre (< 150 kg) RPAS også en rolle.

2.5 Der må derfor rettidigt tages højde for disse elementer i strategien for integration af RPAS i såvel europæisk som ICAO-sammenhæng. Sikkerhed og beskyttelse af privatlivets fred vil i kombination med en harmoniseret hensigtsmæssig lovgivning spille en afgørende rolle for offentlighedens accept af RPAS i Europa og resten af verden.

2.6 Kommissionens meddelelse ⁽²⁾ giver et godt og næsten fuldstændigt overblik over de eksisterende udfordringer både hvad angår status quo for anvendelsen af navnlig mindre RPAS i Europa og de planlagte lovgivningsinitiativer fra Kommissionens side.

⁽¹⁾ En ny æra for luftfarten — Luftfartsmarkedet åbnes for civil anvendelse af fjernstyrede luftfartøjssystemer på en sikker og holdbar måde; COM(2014) 207 final af 8.4.2014.

⁽²⁾ Ibid.

3. Resumé af Kommissionens meddelelse

3.1 Det vurderes, at der inden 2050 vil være mange forskellige flytyper til rådighed i den civile luftfart. Nogle af disse fly vil være bemandede, andre ikke. Det er derfor vigtigt at etablere et europæisk marked for RPAS, også kendt som »droner«. Droner udgør en del af den bredere kategori af systemer for ubemandede luftfartøjer (UAS), som omfatter luftfartøjer, der kan programmeres til at flyve autonomt. RPAS derimod fjernstyres af en pilot.

3.2 Denne teknologi har udviklet sig hastigt og kan nu også bruges uden for en militær kontekst. Derfor bør RPAS kunne flyve i et ikke-opdelt luftrum, således at disse luftfartøjer kan indgå i den normale civile luftfart. Indtil nu har teknologien været brugt til f.eks. fotografering eller overvågning af infrastruktur, men i fremtiden kan der være tale om transport af varer eller personer.

3.3 I denne meddelelse redegøres for Kommissionens holdning til, hvordan RPAS kan indgå i en politisk ramme på EU-niveau, og hvordan dette marked kan udvikles på en måde, der beskytter den almene interesse. Lovgivning samt forskning og udvikling skal bygge på eksisterende initiativer fra en række aktører:

- Det Europæiske Luftfartssikkerhedsagentur (EASA);
- de nationale civile luftfartsmyndigheder;
- Den Europæiske Organisation for Udstyr til den civile luftfart (EUROCAE);
- Eurocontrol;
- Joint Authorities for Rulemaking on Unmanned Systems (JARUS).

3.4 Sikkerhed er en prioritet i EU's luftfartspolitik. Den nuværende lovgivning hæmmer udviklingen af et europæisk marked, idet nationale godkendelser ikke er omfattet af gensidig anerkendelse medlemsstaterne imellem og dermed i hele Europa. Den retlige ramme skal tage højde for de meget forskellige flytyper og bør i første omgang tage udgangspunkt i allerede færdigudviklede teknologier. Der kan gradvist indføres mere detaljerede regler, hvilket i sidste ende skal resultere i, at der gives tilladelse til mere komplekse RPAS-operationer.

3.5 En række af de centrale teknologier til på sikker vis at integrere RPAS står endnu ikke til rådighed. Derfor må de forskellige instansers forsknings- og udviklingsindsats også målrettes mod en videreudvikling af disse teknologier. Det drejer sig først og fremmest om styring og kontrol, detektions- og undvigeteknologier, beskyttelse mod forskellige former for angreb, gennemsigtige og harmoniserede beredskabsprocedurer, beslutningskapacitet til at sikre en forudsigelig adfærd under en flyvning og menneskelige faktorer.

3.6 Det er naturligvis også vigtigt, at sikkerheden af de informationer, der går til og fra RPAS, garanteres. Også de oplysninger, som de forskellige operatører udveksler med henblik på at garantere et velfungerende system, skal kunne overføres på sikker vis.

3.7 RPAS-operationer må ikke føre til, at grundlæggende rettigheder krænkes, herunder retten til privatliv. Hvis der skal indsamles oplysninger, skal bestemmelserne om databeskyttelse som fastlagt i databeskyttelsesdirektivet 95/46/EF og rammeafgørelse 2008/977 overholdes. En åbning af RPAS-markedet indebærer dermed også, at der ses nærmere på foranstaltningerne til sikring af, at de grundlæggende rettigheder overholdes.

3.8 Set i lyset af at der altid vil ske ulykker, skal forsikrings- og erstatningsordninger også indgå i overvejelserne. Kommissionen vil undersøge, om det er nødvendigt at ændre de nuværende regler. Den vil støtte det nye RPAS-marked og fremme konkurrenceevnen for de virksomheder, der er aktive i sektoren, herunder mange SMV'er og nystartede virksomheder.

4. Generelle bemærkninger

4.1 Selvom militære og civile RPAS har været i brug i længere tid, og væksten især har været intensiv i de senere år, er debatten om international og national lovgivning og overvågning først kommet i gang for nylig.

4.2 Den nuværende nomenklatur for ubemandede civile eller militære luftfartøjer spænder vidt: drone, ubemandet luftfartøj (UAV), ubemandet luftfartøjssystem (UAS), fjernstyrede luftfartøjssystemer (RPAS) eller fjernstyrede luftfartøjer (RPA). Disse betegnelser giver ikke altid et indblik i de forskellige fartøjer og systemers særlige karakteristika. Ordet »drone« er af militær oprindelse, men anvendes også sommetider om luftfartøjer, der bruges civilt.

4.3 Betegnelserne RPAS og RPA tager udgangspunkt i ICAO's bestemmelser (Organisationen for International Civil Luftfart), hvorved der søges tilknytning til den eksisterende lovgivning om pilotbemandede luftfartøjer. ICAO's RPAS-håndbog henviser til RPA som en særlig form for ubemandede luftfartøjer. Alle ubemandede civile luftfartøjer hører ind under bestemmelserne i Chicago-konventionens artikel 8 ⁽³⁾. Betegnelsen drone anvendes ikke i ICAO. Med henblik på at forebygge uklarhed, også omkring erstatningsansvar og forsikring, anbefales det, at EU anvender ICAO-terminologien.

4.4 I forlængelse af Kommissionens meddelelse anvendes betegnelsen UAV i denne udtalelse om et ubemandet autonomt fungerende luftfartøj. Et RPAS er et fjernstyret luftfartøjssystem, der styres af en tredjepart. Den almindelige populære betegnelse for alle typer er »droner«. For at undgå juridisk forvirring er det dog mere hensigtsmæssigt at anvende den formelle terminologi i lovgivning.

4.5 Den europæiske RPAS-køreplan ⁽⁴⁾ beskriver, hvordan civile RPAS kan udvikles og integreres i et fælles luftrum inden for en tidshorisont på 15 år. Køreplanen beskriver tre specifikke elementer: (1) forskning og udvikling; (2) sikkerhedsregler og tekniske standarder, herunder supplerende foranstaltninger vedrørende beskyttelse af privatlivets fred og databeskyttelse; og (3) forsikring og erstatningsansvar. Forslagene vedrørende etablering af et fælles luftrum med civile RPAS er møntet på 2016 og årene derefter.

4.6 Samtidig er ICAO begyndt arbejdet med at opstille de længe ventede regler for integrationen af ubemandede luftfartøjer (UAV'er). ICAO's UAS-studiegruppe udarbejdede i 2011 et cirkulære (328) om UAS (ubemandede luftfartøjssystemer) og foreslog ændringer til bilag 2, 7 og 13 under Chicago-konventionen vedrørende brugen af RPAS i den internationale civile luftfart. Der forventes en ny RPAS-håndbog i løbet af 2014 omhandlende emner som betingelserne for certificering af luftdygtighed, operationel godkendelse af RPAS, certifikater til operatører og nye krav til luftdygtighed, vedligeholdelse og drift.

4.7 ICAO har planer om at indføre SARP (standarder og anbefalet praksis) og PAN (procedurer for luftfartstjenester) for RPAS i perioden 2016-2018 møntet på luftfartøjer, brugere, certificering, »sense-and-avoid«, kommunikation og regler om flyvekontrol. Som annonceret i UAS-studiegruppen vil ICAO have offentliggjort alle regler vedrørende RPAS i 2018.

4.8 Drøftelserne om regelsættet føres i både ICAO og EU. I den forbindelse spiller debatten i JARUS (Joint Authorities for Rulemaking on Unmanned Systems), der er en international ekspertgruppe bestående af nationale civile luftfartsmyndigheder og regionale luftfartssikkerhedsorganer, en vigtig rolle. Der bør i den forbindelse fokuseres på sikkerhed og foranstaltninger mod kriminelt misbrug af både større og mindre systemer.

4.9 I forbindelse med behandlingen af emnet RPAS er det hensigtsmæssigt, at der både fokuseres på de generelle aspekter ved større fjernstyrede luftfartøjer og den hurtigst voksende variant heraf i Europa: de mindre RPAS-systemer. Udover de mere offentlige funktioner i tilknytning til håndhævelse, katastrofehjælp og opsporing er den kommercielle anvendelse af (meget) små systemer til observation, fotografering, overvågning og kontrol på nationalt niveau steget spektakulært. Det er derfor vigtigt at etablere et europæisk marked for denne brug af RPAS.

⁽³⁾ Artikel 8 Luftfartøjer uden fører:

Intet luftfartøj, der kan flyves uden fører, må uden fører flyves over en kontraherende stats territorium uden at have særlig tilladelse fra denne stat og at være i overensstemmelse med vilkårene i en sådan tilladelse. Hver af de kontraherende stater forpligter sig til at garantere, at flyvning med sådanne luftfartøjer uden fører over områder, der er åbne for civile luftfartøjer, bliver kontrolleret på en sådan måde, at fare for civile luftfartøjer forebygges.

⁽⁴⁾ Roadmap for the integration of civil Remotely-Piloted Aircraft Systems into the European Aviation System; Final report European RPAS Steering Group — June 2013.

4.10 Beskyttelsen af grundlæggende rettigheder, herunder fotos og oplysninger hørende under privatlivets fred, stod allerede på dagsordenen i forbindelse med brugen af bemandede fly og helikoptere. Det er det øgede antal luftfartøjer, der skyldes brugen af mindre RPAS, som gør det særlig nødvendigt at skærpe og håndhæve beskyttelsen af person- og virksomhedsoplysninger, privatlivets fred og de grundlæggende rettigheder. Passende regler er fortsat et krav. Hvad angår den trinvis introduktion af sådanne regler og den dertil hørende læreproces kan midlertidige regler og en adfærdskodeks eller et charter om privatlivets fred for virksomheder spille en vigtig rolle.

5. Særlige bemærkninger

5.1 Støtte til det europæiske marked.

5.1.1 Udvalget fastslår med tilfredshed, at Kommissionen også er opmærksom på de kommercielle interesser hos operatører af mindre RPAS. Europa har ekstraordinært gode forudsætninger for at drage fordel af udviklingen i RPAS-industrien. En stærk RPAS-sektor fremmer beskæftigelsen og bekræfter Europas rolle som et videnscenter for teknologi og udvikling.

5.1.2 Sektorens fragmentering, og den sandsynlige konsolidering, betyder, at kun de mest innovative virksomheder og de virksomheder, der finansielt set er de stærkeste og/eller støttes af store koncerner, vil komme styrkede ud af kampen. Derfor er det vigtigt, at virksomhederne tilbydes de forudsætninger, samt den gennemsigtighed og lovgivningsmæssige stabilitet, som er nødvendige for, at de kan imødegå udfordringerne og udnytte udviklingsmulighederne i denne sektor. Øverst på listen over nødvendige forudsætninger står kapacitet til innovation samt forskning og udvikling, hvilket kræver adgang til finansiering. Det er også nødvendigt, at brugen af de lovgivningsmæssige redskaber forenkles for de berørte virksomheder. Det kan være hensigtsmæssigt at fremme gensidige tjenesteydelser mellem flere aktører.

5.1.3 For at udnytte mulighederne på EU's indre marked skal lovgiverne tage udfordringen op og udarbejde en klar, men samtidig fleksibel, juridisk ramme, der baner vejen for investeringer i ny RPAS-teknologi og anvendelser såsom 3D-printere og det industrielle internet. I den henseende kan den allerede eksisterende SMV-finansiering i EU styrke udviklingen i RPAS-industrien yderligere. På samme vis udgør det eksisterende SESAR-fællesforetagende en glimrende platform for øget finansiering af forskning og udvikling møntet på en videre integration af RPAS. SESAR 2020 og Horisont 2020-programmet må i tilstrækkelig grad afspejle dette.

5.1.4 Fabrikkerne må gå over fra den nuværende produktion af mindre serier til at producere større serier, hvilket betyder, at de må tilpasse deres produktionsmidler. Denne tilpasning må ikke gå ud over den høje kvalitet af deres produkter og skal afstemmes med videreudviklingen af deres kommercielle strategi. For andre modeller derimod kan innovation og skræddersyet produktion stimulere etablering af og vækst i virksomheder, navnlig SMV'er.

5.1.5 Den ventede udvikling i den civile brug af droner vil skabe vigtige forandringer. For at forebygge tab af arbejdspladser og støtte oprettelsen af nye fag bør det på forhånd vurderes, hvordan denne udvikling påvirker beskæftigelsen. Arbejdsmarkedets parter må fra starten inddrages i dette arbejde. Der må gennemføres analyser og pilotundersøgelser, herunder af mulighederne for at finde frem til bæredygtige og miljøvenlige løsninger og imødegå elektronisk forurening. Uddannelses- og efteruddannelsessektoren skal foregribe disse ændringer på effektiv vis.

5.1.6 RPAS-industriens kommercielle interesser vil ligeledes være tjent med, at EU indtager en proaktiv holdning i ITU-forhandlingerne om tildelingen af frekvenser og arbejder for at forebygge illoyal konkurrence fra tredjeparter. Dette er især vigtigt set i lyset af de igangværende frihandelsforhandlinger med USA.

5.2 Ansvar og forsikring

5.2.1 En grundlæggende forudsætning for brugen af RPAS er en passende, eksisterende eller ny, lovgivning, der fastlægger ansvarsområder og erstatningsansvar over for tredjepart hos operatører og brugere af RPAS. Der hersker generel enighed om, at erstatningsansvaret over for tredjepart for RPAS skal tage udgangspunkt i bestemmelserne vedrørende bemandede luftfartøjer.

5.2.2 Pilotuddannelse: Alt efter hvilke omstændigheder der gælder for brugen af civile RPAS, kan der være — i visse tilfælde store — risici forbundet hermed for såvel brugere som eventuelle ofre, og der kan forårsages materiel skade. Med henblik på at skabe optimale betingelser for anvendelsen er det nødvendigt, at der i samarbejde med de lovgivende myndigheder og de faglige sammenslutninger for civile RPAS eller lignende organisationer etableres en lovgivningsramme for uddannelse af piloter og operatører, der fjernstyrer luftfartøjer, samt for licensudstedelse. Dette vil reducere usikkerheden vedrørende forsikringsaspekter og det civilretlige erstatningsansvar.

5.2.3 Set i lyset af den høje automatiseringsgrad er det rimeligt, at operatøren af et RPAS er direkte ansvarlig. Den nuværende erstatningsansvarsordning for luftfartsselskaber og operatører af luftfartøjer fastlægges bl.a. i forordning (EF) Nr. 785/2004. Denne forordning tager for nærværende ikke højde for de særlige erstatningsansvars- og forsikringsaspekter, der gælder for RPAS.

5.2.4 Den kommercielle udnyttelse af navnlig mindre RPAS vil kræve yderligere justeringer (f.eks. en større begrænsning af erstatningsansvaret over for tredjepart, indførelse af lavere vægtkategorier for RPAS under 500 kg, tilpasning af risikoniveauerne for meget små RPAS's flyveegenskaber mm.).

5.2.5 Der findes forsikringer for RPAS, men da de fleste RPAS-missioner for øjeblikket gennemføres af statsluftfartøjer, er efterspørgslen lav. Beregningen af forsikringspræmierne baseres hovedsageligt på bemandede flyvninger (startvægt). Dette system må også tilpasses mindre RPAS.

5.3 *Privatlivets fred*

5.3.1 Den kommercielle anvendelse af mindre RPAS (< 150 kg), der kan indsamle mange oplysninger og meget billedmateriale, skal fra starten være ledsaget af klare garantier for beskyttelsen af privatlivets fred. I den forbindelse kan der bl.a. være tale om at sløre fotos, slå kameraet til og fra eller beskytte billed- og andre oplysninger. Der er et klart behov for nye eller skærpede standarder, der bør gælde for såvel privat som kommerciel brug, og som f.eks. også gør det muligt at identificere mindre RPAS og sikre sig mod hacking og mod, at kontrollen overtages af en tredjepart.

5.3.2 Forslag om tilpasning af den eksisterende fællesskabslovgivning om beskyttelse af personoplysninger er nu langt fremme i beslutningsprocessen. Forslagene skaber bl.a. klarhed om de ansvarsområder og forpligtelser, der gælder for fabrikanten og brugeren af RPAS. Også set i lyset af spørgsmålet, om hvorvidt sådanne standarder bør indføres og håndhæves på EU- eller nationalt niveau, er forventningerne om en proaktiv tilgang fra Kommissionens side berettigede.

5.4 *Civilt/militært samarbejde*

5.4.1 Bemandede og ubemandede luftfartøjers civile og militære brug af luftrummet og de dertil knyttede sikkerhedsstandarder vil øge belastningen af flyvekontrolltjenesterne. Kommissionens hensigt om at tage initiativer på området støttes derfor, hvilket også gælder for samspillet mellem civile og militære aktiviteter, hvor kommercielle anvendelser og fornyelser kan testes, og synergieffekter udnyttes om muligt. Derudover skal der uden tvivl også fokuseres på lovgivningsmæssige prioriteter og forholdet mellem EU- og international lovgivning.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Innovation i den blå økonomi: indfrielse af havenes potentiale for vækst og beskæftigelse«

COM(2014) 254 final/2

(2015/C 012/15)

Ordfører: **Seamus Boland**

Medordfører: **Gonçalo Lobo Xavier**

Den 13. maj 2014 besluttede Kommissionen under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Innovation i den blå økonomi: indfrielse af havenes potentiale for vækst og beskæftigelse«

COM(2014) 254 final/2.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, der vedtog sin udtalelse den 1. oktober 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 143 stemmer for, 1 imod og 1 hverken for eller imod:

1. Sammenfatning af konklusioner og anbefalinger

1.1 EØSU bifalder Kommissionens dokument, som tager sigte på at optimere havenes beskæftigelsespotentiale gennem innovation med særligt fokus på havbioteknologi, havenergi og havminedrift.

1.2 Udvalget er bekymret over den manglende koordinering af private og offentlige foranstaltninger og anfører, at der også medlemsstaterne imellem eksisterer lignende koordineringsvanskeligheder. Manglen på tilstrækkelige data og datasystemer til levering af præcise oplysninger om havene og deres potentiale stikker også en kæp i hjulet på innovationsudviklingen på trods af den store indsats fra universiteter og videncentre i medlemsstaterne. Hvis disse problemer ikke bliver løst, vil det efter EØSU's opfattelse betyde, at de europæiske borgere går glip af nye beskæftigelsesmuligheder.

1.3 Udvalget fastholder, at flagskibsinitiativet »Innovation i EU« er afgørende for udviklingen af den blå økonomi, men der er behov for mere støtte fra Kommissionen, f.eks. i form af den nødvendige lovgivning, langsigtet finansiering og flere oplysninger om de eksisterende innovationsprogrammer.

1.4 EØSU opfordrer kraftigt Kommissionen og de enkelte medlemsstater til hurtigst muligt at afhjælpe de svagheder, som er blevet konstateret med flagskibsinitiativet »Innovation i EU«.

1.5 Parallelt med den videnskabelige tilgang i meddelelsen mener udvalget, at der også er behov for at medtænke strategier for turisme i kystområder i processen. Det vil ikke alene skabe øget interesse for spørgsmålet i civilsamfundet, men også gøre det muligt at drage nytte af fordelene ved et integreret samarbejde mellem de to synsvinkler på processen.

1.6 EØSU anbefaler fuld inddragelse af kyst- og øsamfund, hvor de traditionelle industrier, herunder fiskeri, er i alvorlig nedgang, i alle faser af udviklingen af den blå økonomi for at sikre den rette balance mellem F & U og turismeaktiviteter, som kan føre til jobskabelse og velstand. I den forbindelse præciserer udvalget, at alle samfund med tilknytning til den blå økonomi bør være repræsenterede i en konstruktiv dialog mellem alle berørte parter. Desuden har disse samfund, og især øer, et tydeligt potentiale i denne kontekst og kan yde et specifikt bidrag, hvad angår innovation i den blå økonomi.

1.7 Ved udarbejdelse af strategier til fremme af beskæftigelsen i den blå økonomi er det vigtigt at tage højde for innovation inden for bl.a. skibsbyggeri, akvakultur, havneinfrastruktur og fiskeri. Eftersom behovet for at overholde forskellige miljøkrav allerede er voksende, anbefaler udvalget, at Kommissionen i sine havpolitikforanstaltninger sætter fokus på det beskæftigelsespotentiale, som opstår ved tilpasningen til nye miljøkrav.

1.8 Med den nuværende politik er det tydeligt, at det vil tage lang tid, før målet om at øge beskæftigelsen gennem innovation i den blå økonomi er opfyldt. EØSU slår i den forbindelse til lyd for, at Kommissionen søger at nå til enighed med alle parterne om en intelligent tidsplan, så foranstaltninger kan tilrettelægges med henblik på en hurtig gennemførelse af strategierne.

1.9 Udvalget bifalder Kommissionens foreslåede foranstaltninger, men mener, at de er utilstrækkelige i antal, og at medlemsstaternes engagement er mangelfuldt. Derfor er det nødvendigt at holde et særligt EU-topmøde om innovation i den blå økonomi inden 2016 med deltagelse af ministrene med ansvar for maritime anliggender og tilknyttede områder. Formålet med mødet ville være at prioritere centrale strategier og fastsætte gennemførelsestidsplaner, som er realistiske for alle medlemsstater under hensyntagen til deres særlige karakteristika. EØSU ser desuden gerne, at civilsamfundet, herunder arbejdstagere og marginaliserede grupper, bliver behørigt repræsenteret på det foreslåede erhvervs- og videnskabsforum for den blå økonomi, der er planlagt i 2015.

2. Forklaring og baggrund

2.1 I 2011 vedtog Kommissionen en meddelelse om blå vækst⁽¹⁾, hvoraf det fremgår, at støtte til Europas kyster og have skaber potentiale for beskæftigelse. I meddelelsen blev der lagt vægt på den rolle, som havenergi kan spille i forhold til at øge beskæftigelsesmulighederne.

2.2 Det skønnes, at mellem 3 % og 5 % af EU's BNP i dag stammer fra den maritime sektor samlet set, som beskæftiger ca. 5,6 mio. mennesker og bidrager med 495 mia. euro til den europæiske økonomi. Omkring 90 % af handlen med tredjelande og 43 % af samhandlen inden for EU foregår ad søvejen. Den europæiske værftsindustri og de nærtstående industrier står for 10 % af den samlede produktion på verdensplan. Der opererer næsten 100 000 både i Europa inden for fiskeri og akvakultur. Samtidig er der også andre og nyere aktiviteter under udvikling, bl.a. mineraludvinding og vindmølleparker (*The European Union explained: Maritime affairs and fisheries*, 2014, http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/en/fisheries_en.pdf).

2.3 Medlemsstaterne og EU-institutionerne er bekymrede for, at den ikkebæredygtige udnyttelse af havene truer den skrøbelige balance i havets økosystemer. Dette er en udfordring for de havinitiativer, som tager sigte på at skabe arbejdspladser og bidrage til Europa 2020-strategien.

2.4 Kommissionen er også bevidst om de svagheder, som er blevet konstateret med flagskibsinitiativet »Innovation i EU«, bl.a. utilstrækkelig investering i viden, manglende adgang til finansiering, høje omkostninger i forbindelse med intellektuelle ejendomsrettigheder, langsomme fremskridt i retning af indbyrdes compatible standarder, ineffektiv anvendelse af offentlige indkøbsprocedurer og dobbeltarbejde inden for forskning. I sin årlige vækstundersøgelse for 2014 peger Kommissionen på yderligere svagheder, såsom utilstrækkeligt innovationssamarbejde mellem den offentlige og private sektor, mangelfuld omsætning af forskningsresultater til produkter og tjenesteydelser og en voksende kvalifikationskløft.

⁽¹⁾ Blå vækst — mulighederne for bæredygtig vækst i den maritime økonomi, COM(2012) 494 final.

2.5 De tilgængelige data om havbundens karakteristika (bl.a. kortlægning af levesteder på havbunden), havbundsgeologi og andre usikkerheder i forbindelse med havene er begrænsede og hindrer en hurtigere innovativ udvikling.

2.6 Det bemærkes, at Kommissionen inden for rammerne af sine politikker forvalter et betydeligt antal initiativer, som bl.a. omfatter:

- adgang til data uden restriktioner
- integration af datasystemer
- vedtagelse af den europæiske havforskningsstrategi.

2.7 På trods af reformen af den fælles fiskeripolitik er tusindvis af kystsamfund i tilbagegang. Mange af dem kan ikke længere følge med konkurrencen på havene og har brug for betydelig støtte til at opgradere deres fiskerflåder. Også i de supplerende tjenester som skibsbygning og -vedligeholdelse og levering af andre tilknyttede tjenesteydelser er der nedgang at spore.

2.8 Adriaterhavet, Det Joniske Hav, Det Arktiske Ocean, Atlanterhavet, Det Irske Hav, Østersøen, Sortehavet, Middelhavet og Nordsøen er nogle af havene omkring Europa.

3. Baggrund for Kommissionens meddelelse

3.1 Torsdag den 8. maj fremlagde Kommissionen en handlingsplan for »innovation i den blå økonomi«, hvis overordnede målsætning er indfrielse af havenes potentiale for vækst og beskæftigelse. Den indeholder en række initiativer, som skal skabe større viden om havene, forbedre de nødvendige færdigheder for at kunne anvende nye teknologier i havmiljøet og styrke koordineringen af havforskning. Kommissionen har foreslået at:

- opstille et digitalt kort over hele havbunden i de europæiske farvande senest i 2020
- oprette en online informationsplatform, som skal være klar til brug inden udgangen af 2015, om havforskningsprojekter under Horisont 2020-programmet og nationalt finansieret havforskning og udveksle resultater fra afsluttede projekter
- oprette et erhvervs- og videnskabsforum for den blå økonomi, som vil inddrage den private sektor, forskere og NGO'er i udformningen af fremtidens blå økonomi og udvekslingen af idéer og resultater. Forummet mødes for første gang i forbindelse med den europæiske havdag 2015 i Piræus i Grækenland
- opmuntre forskerkredse, erhvervslivet og uddannelsesaktører til inden udgangen af 2016 at kortlægge behovene og de nødvendige færdigheder for fremtidens arbejdsstyrke i den maritime sektor
- undersøge mulighederne for, at større aktører inden for forskning, erhvervsliv og uddannelse kan oprette et videns- og innovationsfællesskab (VIF) for den blå økonomi efter 2020. VIF'er er en del af Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) og kan stimulere innovation på flere måder, f.eks. ved at gennemføre uddannelsesprogrammer, lette overgangen fra forskning til marked og etablere innovationsprojekter og andre virksomhedsinkubatorer.

3.2 Særskilte industrier i den blå økonomi er bl.a. akvakultur, turisme i kystområder, havbioteknologi, havenergi og havminedrift.

3.3 Selvom den blå økonomi rent økonomisk tegner sig for 5,4 mio. arbejdspladser og har en bruttoværditilvækst på næsten 500 mia. euro om året, så mangler havbioteknologi, havenergi og havminedrift stadig at blive udviklet som nettobidragydere til økonomien.

3.4 Ifølge Kommissionen kan disse sektorer i væsentlig grad bidrage til den blå økonomi på følgende måder:

- Havbioteknologi gør det muligt at udforske havet og gennemføre DNA-sekvensering ved hjælp af ny undervands-teknologi. EU-landenes indsats skaber en kritisk masse, som vil fremme lukrative nichemarkeder.
- Havenergi er en fremspirende sektor. Hvis den forvaltes hensigtsmæssigt, har den potentiale til at indfri mål for vedvarende energi og reduktion af drivhusgasemissionerne. Takket være de fremskridt, der allerede er gjort, skønnes det, at der er et realistisk potentiale i sektoren til at skabe økonomisk vækst gennem nye innovative teknologier.
- Havminedrift har potentiale til at skabe beskæftigelse, i og med der potentielt findes store mængder af mineraler i havbunden. Under behørig hensyntagen til miljøspørgsmål vil udvinding af disse mineraler sandsynligvis kunne udfylde hullerne på markedet, når genanvendelse enten ikke er mulig eller hensigtsmæssig, eller når byrden på de landlige miner er for stor. Selvom sektoren stadig er lille, har den potentiale til at skabe bæredygtig vækst og beskæftigelse for de kommende generationer.

3.5 Den blå økonomi nyder godt af EU's flagskibsinitiativ »Innovation i EU«, som har fokus på at skabe et innovationsfremmende miljø. Det nye program Horisont 2020 med et budget på 79 mia. euro er EU's største innovations- og forskningsprogram.

3.6 Kommissionens meddelelse redegør også for initiativets svage sider, bl.a. utilstrækkelig investering i viden, manglende adgang til finansiering, høje omkostninger i forbindelse med intellektuelle ejendomsrettigheder, langsomme fremskridt i retning af indbyrdes compatible standarder, ineffektiv anvendelse af offentlige indkøbsprocedurer og dobbeltarbejde inden for forskning.

3.7 Kommissionen har foreslået følgende foranstaltninger:

- Lancering af en bæredygtig proces fra 2014 og fremefter, som skal sikre, at havdata er lettilgængelige, indbyrdes compatible og uden brugsrestriktioner
- Levering af et kort i flere opløsninger af havbunden i samtlige EU-farvande inden januar 2020
- Etablering af en informationsplatform inden udgangen af 2015, som skal indeholde oplysninger om al havforskning, der foretages inden for rammerne af Horisont 2020-programmet, såvel som oplysninger om nationalt finansierede havforskningsprojekter
- Afholdelse af det første møde i erhvervs- og videnskabsforummet for den blå økonomi i 2015.
- Etablering af en alliance for kvalifikationer i havsektoren i perioden 2014-2016.

3.8 Det bør bemærkes, at Kommissionsmeddelelsen ikke definerer begrebet »blå økonomi«, men EØSU noterer sig definitionen i EU's tredje interimrapport fra marts 2012 med titlen *Scenarios and drivers for sustainable growth from the oceans, seas and coasts*, hvori blå vækst defineres som intelligent, bæredygtig og inklusiv økonomisk og beskæftigelsesmæssig vækst skabt af have og kyster. Den maritime økonomi består af alle de sektorielle og tværsektorielle økonomiske aktiviteter, der har med have og kyster at gøre. Selvom der tit er tale om geografisk specifikke aktiviteter, omfatter denne definition også de tætteste direkte og indirekte støtteaktiviteter, som er nødvendige for, at de maritime økonomiske sektorer kan fungere korrekt. Disse aktiviteter kan finde sted overalt, også i indlandsstater. Den maritime beskæftigelse omfatter al beskæftigelse (målt i fuldtidsstillinger), der hidrører fra de ovennævnte aktiviteter med tilknytning til have og kyster.

4. Generelle bemærkninger

4.1 For at realisere potentialet i den blå økonomi i Europa skal medlemsstaterne og alle berørte aktører, herunder civilsamfundet, deltage aktivt i udarbejdelsen af politikker og lokale løsninger, som kan afhjælpe de mange svagheder konstateret med flagskibsinitiativet »Innovation i EU« og opregnet i den årlige vækstundersøgelse for 2014.

4.2 Flagskibsinitiativet »Innovation i EU« er afgørende for udviklingen af den blå økonomi, men der er behov for betydeligt mere støtte og udvikling af initiativet, hvis det skal kunne realisere havenes økonomiske potentiale.

4.3 I forbindelse med det europæiske semester må Kommissionen sikre, at der i medlemsstaternes nationale reformplaner indarbejdes politikker, som afspejler prioriteterne om blå vækst.

4.4 Havforurening, hvoraf en stor del kommer inde fra land, har store konsekvenser for en bæredygtig blå økonomi i fremtiden. Tilsvarende vil de miljømæssige betænkeligheder vedrørende havminedrift, behovet for bedre havneinfrastruktur og forbedringer for at forøge miljøkvalitet i søfartssektoren begrænse den blå økonomis beskæftigelsespotentiale, hvis ikke der bliver taget hånd om dem med det samme.

4.5 Især er der behov for at fokusere på den svære situation i kystsamfund, der er ramt af den omfattende økonomiske krise i Europa, og som er afhængige af den blå økonomi, ved at skabe en tættere kobling til EU-programmer som den fælles fiskeripolitik.

4.6 I Europa har fragmenteringen af politikker og foranstaltninger til fremme af den økonomiske værdi af havene virket som en hæmsko for opbygningen af bæredygtige økonomier i de forskellige sektorer. Ligeledes rummer aftaler om den blå økonomi mellem Europa og USA og andre globale aktører nye beskæftigelsesmuligheder.

4.7 Den blå økonomi afhænger af udviklingen i skibsværftsindustrien, som omfatter ca. 150 større skibsværfter i Europa, hvoraf omtrent 40 er aktive på verdensmarkedet for store søgående handelsskibe. Værfterne (de civile såvel som orlogsværfterne, der beskæftiger sig med bygning og reparation af skibe) beskæftiger direkte omkring 120 000 personer i EU. Kommissionens meddelelse bør i højere grad redegøre for søfartsindustriens bidrag til den samlede blå økonomi.

4.8 Parallelt med den videnskabelige tilgang i meddelelsen er der også behov for at medtænke strategier for turisme i kystområder i processen. Det vil ikke alene skabe øget interesse for spørgsmålet i civilsamfundet, men også gøre det muligt at drage nytte af fordelene ved et integreret samarbejde mellem de to synsvinkler på processen. Som en generel regel skal al udvikling tilpasses miljøkrav og skabe nye muligheder.

4.9 Kommissionsmeddelelsen lægger stor vægt på videnskabelig forskning, som utvivlsomt er nødvendig for at bevare et sikkert økosystem, men der bør også være en holistisk tilgang til stede i den politiske beslutningstagning. Derfor er det vigtigt, at følgerne af havminedrift undersøges videnskabeligt og indarbejdes i alle politiske beslutninger. Det er afgørende at finde en god balance mellem behovet for at bevare havene og sikre økonomisk bæredygtighed, hvis der skal skabes fordele for forskning, økonomiske interessenter og samfundet som helhed.

4.10 Analyser af den blå økonomi bliver mindre troværdige, hvis der ikke tages behørigt højde for nedgangen i de traditionelle sektorer i den blå økonomi, såsom mindre fiskesamfund, søfart og turisme. Det er også nødvendigt at tage højde for følgerne af nedskæringerne i EU's budget for denne sektor.

4.11 De traditionelle sektors evne til at bidrage til større beskæftigelse må ikke undergraves. EU er tilstrækkelig selvforsynende inden for akvakultur til at kunne imødekomme efterspørgslen på fisk. Skibsværftsindustrien har også et enormt potentiale til at fremme beskæftigelsen. Hvis der tages hånd om behovet for at modernisere havneinfrastrukturen, vil det også øge beskæftigelsesmulighederne i væsentlig grad.

4.12 Nogle medlemsstaters innovationsstrategier understøtter allerede idéen om bæredygtighed og om »havene som en national prioritet«. Portugals nationale strategi for forskning og innovation for intelligent specialisering 2014-2020 er et eksempel på, hvordan miljøeffektiv søtransport i et søområde uden barrierer kan anvendes til bedre udnyttelse af skibsindustrien og integrere den bedre i såvel havnelogistikken som den globale logistik. Dette viser, at medlemsstaterne gør en indsats, og at den blå økonomi og Europas førerposition er vigtige faktorer på dette område.

4.13 EØSU mener, at de europæiske øer kan spille en særlig rolle i den blå økonomi inden for alle tre identificerede innovationsområder i sektoren, men især inden for havenergi. Derfor tilskynder udvalget Kommissionen til også at sætte særligt fokus på øerne i Europa i sin meddelelse, ikke kun på grund af den blå økonomis særlige effekt på disse områder, men også fordi de kan yde et bidrag til innovation.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om indførelse af et program om interoperabilitetsløsninger for europæiske offentlige myndigheder, virksomheder og borgere (ISA²): Interoperabilitet som et middel til at modernisere den offentlige sektor«

COM(2014) 367 final — 2014/0185 (COD)

(2015/C 012/16)

Ordfører uden studiegruppe: **Stuart Etherington**

Europa-Parlamentet og Rådet besluttede henholdsvis den 3. juli 2014 og den 17. juli 2014 under henvisning til artikel 172 og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om indførelse af et program om interoperabilitetsløsninger for europæiske offentlige myndigheder, virksomheder og borgere (ISA²): Interoperabilitet som et middel til at modernisere den offentlige sektor«

COM(2014) 367 final — 2014/0185 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, som vedtog sin udtalelse den 1. oktober 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 151 stemmer for og 5 hverken for eller imod.

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Konklusioner

1.1.1 EØSU hilser forslaget til et nyt program om interoperabilitetsløsninger for europæiske offentlige myndigheder, civilsamfund og borgere (»ISA²«) velkomment. Forslaget er velargumenteret og vil sandsynligvis bidrage til den digitale dagsorden for Europa ved at sikre, at offentlige myndigheder faktisk og på effektiv vis udveksler data baseret på fælles standarder og værktøjer.

1.1.2 Selv om fokus i ISA² ligger på de offentlige myndigheder, mener EØSU, at der er potentielle fordele for civilsamfundet, og udvalget håber, at disse fordele kan komme til fuldt udtryk.

1.1.3 Der er imidlertid to vigtige udfordringer, som — hvis de håndteres på passende vis — kan styrke ISA².

1.1.4 For det første er borgerne stadig mere opmærksomme på og bekymrede over de offentlige myndigheders indsamling og brug af persondata eller data, der indsamles mere generelt. De er også bevidste om, at større interoperabilitet har en betydning for, hvordan data kan deles og anvendes. Forslaget kommer ikke ind på sådanne risici og bekymringer, hverken når det gælder borgerne eller en vellykket gennemførelse af ISA². EØSU henleder tillige opmærksomheden på en af sine tidligere udtalelser vedrørende databeskyttelse og på holdningen hos Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse og understøtter, at det er nødvendigt at styrke garantierne for borgerne⁽¹⁾ (Se brev fra Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse om den foreslåede generelle forordning om databeskyttelse: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2014/14-02-14_letter_Council_reform_package_EN.pdf).

1.1.5 For det andet kan ISA² risikere at forvride det nuværende marked for interoperabilitetsløsninger, navnlig i forbindelse med afvikling af inkubatoraktiviteter.

1.2 Anbefalinger

1.2.1 EØSU bifalder ISA²-programmet om interoperabilitet og støtter dette forslag.

⁽¹⁾ EUT C 229 af 31.7.2012, s. 90-97.

1.2.2 EØSU anbefaler, at programmet bygger på det eksisterende ISA-program og andre programmer med henblik på at bidrage til at virkeliggøre den digitale dagsorden for Europa.

1.2.3 EØSU ønsker løbende at blive orienteret om udviklingen i ISA².

1.2.4 Offentlighedens tillid og tiltro til de offentlige myndigheder og deres evne til at håndtere persondata og beskytte privatlivet kan give anledning til bekymring. I forslaget nævnes offentlighedens tillid og tiltro ikke som en risikofaktor, ligesom det ikke kommer ind på andre risici eller ulemper ved interoperabilitet. Det bør endvidere tages hensyn til de bekymringer, som Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse måtte have angående behandling af personoplysninger i mere end én medlemsstat. Disse forhold bør tages tydeligere op i forbindelse med programmets aktiviteter.

1.2.5 Der bør udarbejdes et grundigt »resumé til borgerne« om, hvordan man får værdi for pengene, og for at dokumentere de samfundsmæssige fordele, det hævdes, at programmet vil medføre.

1.2.6 Der bør gives flere praktiske eksempler til at illustrere det praktiske behov, set fra den almene borgers side, for interoperabilitet mellem de nationale offentlige myndigheder.

1.2.7 EØSU anbefaler, at der gøres en særlig indsats for at formidle det arbejde, der udføres som led i ISA², til civilsamfundet, da organisationerne kan drage nytte af interoperabilitetsindsatsen eller bidrage til at udmønte programmet.

1.2.8 Løsningsbro- og inkubatoraktiviteterne kan risikere at forvride markedet. Derfor:

- bør Kommissionen sikre sig, at disse aktiviteter ikke forvrider markedet og fører til, at det kommercielle udbud af interoperabilitets- og IKT-løsninger reduceres;
- skal valget af nye løsninger og valget af løsninger for langsigtet støtte, indtil bæredygtigheden opnås, udføreligt afprøves og evalueres gennem en procedure, som aktørerne kan have tillid til;
- bør inkubatoren — hvis markedsforvridning er en legitim bekymring — fokusere på at udvikle eller vedtage standarder og fortegnelser over hjælpeprogrammer snarere end at frembringe nøglefærdige løsninger.

1.2.9 At muligheden for en videre anvendelse af ISA²-løsninger kun gælder ikkekommercielle formål, kan hæmme effekten af ISA²: hvis ikke civilsamfundets organisationer kan bygge videre på ISA² i kommercielt øjemed, vil de i mindre grad være tilskyndet til at deltage i programmet.

1.2.10 Af hensyn til flersprogetheden bør alle IT-løsninger være kompatible med det universelle tegnsæt (Unicode, ISO/IEC 10646) (UCS), som det kræves i den endelige rapport fra Den Højtstående Gruppe for Flersprogethed (2007). Hvis der er et nuværende eller potentielt fremtidigt lovkrav om interoperabilitet på europæisk niveau, skal der specificeres en delmængde af UCS med henblik på at lette administrationen.

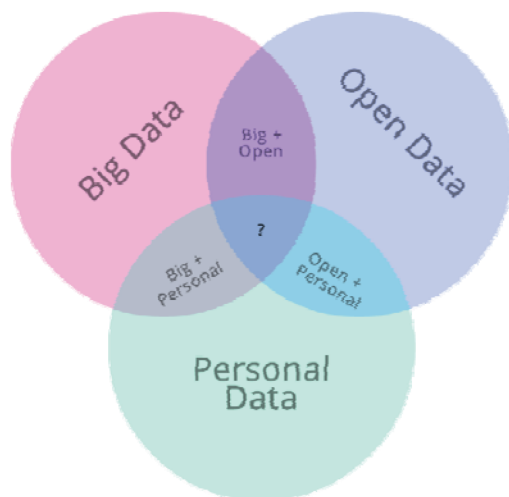
2. Indledning

2.1 Det er ofte påstået, at data bærer potentialet til at omdanne borgertjenester og de organisationer, som yder sådanne tjenester i den offentlige og den private sektor og i civilsamfundet. Data har potentialet til at drive forskning og udvikling og styrke produktivitet og innovation. Ikke for ingenting har udtrykket »data er den nye naturressource« vundet stor udbredelse. Se f.eks. artiklen <http://www.forbes.com/sites/ibm/2014/06/30/why-big-data-is-the-new-natural-resource>

2.2 Data genereres og indsamles i stadig stigende grad i forbindelse med alle aspekter af vores dagligliv: fra administrative procedurer såsom elektroniske selvangivelser til passiv registrering af sundhedsdata med et »smart watch«. Sådanne data, som f.eks. data fra brugere af kollektive transportsystemer, kan revolutionere den måde, hvorpå vi udformer og planlægger offentlige tjenesteydelser. Det er uomtvisteligt, at politiske initiativer eller offentlige tjenester i stadig stigende grad afhænger af den digitale kapacitet. Et aktuelt eksempel i Storbritannien er motorkøretøjsbeskatningen: udskiftningen af papirskiven vedrørende bilskat afhænger af interoperabilitet (for en definition af interoperabilitet, se <http://www.ariadne.ac.uk/issue24/interoperability>) mellem databaserne i forbindelse med forsikring, ejerforhold og bilsyn. Dette har gjort ansøgninger vedrørende vægtafgift lettere for borgerne, samtidig med at det siges at forbedre overensstemmelsen med systemet. Vi lever kort sagt i et digitalt samfund, hvor vi har mulighed for betragteligt at forbedre vores evne til at sørge for digitalt baserede, sammenhængende tjenesteydelser. EU råder over en vifte af programmer og en generel digital dagsorden for Europa, som understøtter virkeliggørelsen af en digital økonomi og et digitalt samfund (se <http://ec.europa.eu/digital-agenda>).

2.3 Vi kan udnytte fordelene ved det digitale samfund, og mere specifikt den digitale forvaltning, ved at gøre dataene mere umiddelbart tilgængelige eller, i visse tilfælde, lettere at genbruge, fordi de, der har ophavsretten, har tilladt ubegrænset genanvendelse (»open data«, se <http://theodi.org/guides/what-open-data> for en definition). I det omfang data er tilgængelige, kan vi fastsætte standarder for *interoperabilitet*, dvs. gøre det lettere at udveksle og genanvende data. Dette kan være så enkelt som at gøre dataene »maskinlæsbare« (i stedet for at være låst i beskyttede formater såsom PDF) eller identificere fælles formater for indberetning og indsamling af data (såsom iXBRL for virksomhedsregnskaber, se <http://da.wikipedia.org/wiki/ XBRL>). Det bør i denne forbindelse også bemærkes, at mange af de data, der bliver indsamlet af offentlige myndigheder, er af personlig — og dermed privat — karakter (se diagram). Dette er vigtigt, da dataenes personlige dimension har betydning for, hvordan offentligheden opfatter interoperabilitet og gennemførelse af samme.

Figur 1: »Big Data«, »Open Data« og personlige data

2.4 Kommissionen fremfører, at interoperabilitet medlemsstaterne imellem udgør en særlig e-barriere for borgernes effektive udnyttelse af offentlige tjenesteydelser som f.eks. sundhedspleje, som nu i vid udstrækning afhænger af data- og IKT-kapaciteten. Det fremføres også, at den manglende interoperabilitet udgør en hindring for implementering af EU's politikker overalt på EU's område. Omvendt er politiske projekter såsom det indre marked afhængige af interoperabiliteten af de nationale virksomhedsregistre. Kort sagt: interoperabilitet har en afgørende rolle for et moderne og integreret Europa.

3. Det foreslåede program om interoperabilitetsløsninger for europæiske offentlige myndigheder, virksomheder og borgere (ISA²)

3.1 Kommissionen har siden 1995 gennemført programmer for udvikling af interoperabiliteten. Dette har omfattet udvikling af en strategi og en ramme for interoperabilitet

(Se <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0744&qid=1410423248395&from=FR> for en udmærket oversigt). Ifølge Kommissionen har støtten til interoperabilitet været en succes: den har banet vejen for at opnå »en effektiv elektronisk kommunikation på tværs af grænser og sektorer mellem sådanne myndigheder og organer [...] og derved muliggøre levering af elektroniske offentlige tjenester til støtte for gennemførelsen af Fællesskabets politikker og aktiviteter« (Citeret fra forslaget til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om indførelse af et program om interoperabilitetsløsninger for europæiske offentlige myndigheder, virksomheder og borgere (ISA²), s. 3).

3.2 Det nuværende program om interoperabilitetsløsninger for europæiske offentlige myndigheder (ISA) udløber den 31. december 2015. Meget mangler imidlertid endnu at blive gjort: en generel digital tilgang er fortsat på visse områder i sin vorden. Og hvis ikke behovet for interoperabilitet medtænkes og fremmes på det tidspunkt, hvor ny lovgivning foreslås, er det lidt sandsynligt, at de offentlige myndigheder vil kunne drage nytte af interoperabiliteten.

3.3 Der foreslås et nyt ISA²-program (http://ec.europa.eu/isa/isa2/index_en.htm) med henblik på at:

- kortlægge interoperabilitetslandskabet
- fremme og støtte interoperabilitetsløsninger

- støtte og fremme IKT-konsekvenserne af ny lovgivning til fremme af interoperabiliteten
- fremme udveksling og genanvendelse af data på tværs af sektorer og grænser, navnlig hvor det understøtter samspillet imellem de offentlige myndigheder i EU og samspillet mellem disse myndigheder, borgerne og civilsamfundet.

3.4 Der har været omfattende høringer om det nye ISA²-program. Respondenterne tilkendegav, at de offentlige myndigheder fortsat bør stå i centrum for programmet. Det almindeligst forekommende svar var, at programmet bør bidrage til at mindske dobbeltarbejde, og at der bør fokuseres på en koordinering med andre EU-programmer.

3.5 Det foreslåede program er udformet på baggrund af evalueringer af de foregående programmer. Fokus i programmet vil navnlig være på tilvejebringelse af interoperabilitetsløsninger, som derpå stilles til rådighed for offentlige myndigheder.

3.6 De foreslåede udgifter til ISA²-programmet er på 131 mio. EUR i perioden 2014-2020.

3.7 Det er blevet anført, at hvis ISA² ikke gennemføres, vil en reduceret støtte til interoperabilitet føre til fragmentering af standarder og systemer og overflødig dobbeltarbejde vedrørende udvikling af nye løsninger eller systemer. Dette vil formentlig afstedkomme en nedgang i effektiviteten, eftersom det vil blive sværere for de offentlige myndigheder at agere i forhold til hinanden.

4. Generelle bemærkninger

4.1 En fortsat tilskyndelse til og investering i interoperabilitet er både nødvendig og ønskværdig. ISA² er nødvendig for, at EU kan videreføre den digitale dagsorden for Europa. Det skal sikres, at de relevante aktører forstår koblingen mellem de forskellige programmer, således at man kan undgå forvirring (se f.eks. http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_the_difference_between_the_digital_agenda_isa_egov_action_plan_eis_eif_en.pdf, hvor det vises, hvordan ISA-programmet forholder sig til den digitale dagsorden for Europa).

4.2 Hvis Storbritanniens erfaringer er dækkende, tyder det på, at medarbejderne i de offentlige myndigheder stadig behøver støtte og bistand, når det drejer sig om at anvende og genanvende data (se <http://theodi.org/blog/guest-blog-how-make-open-data-more-open-close-gaps>). Herunder er der behov for tekniske færdigheder. ISA² kan bidrage til at afhjælpe dette.

4.3 I takt med at flere og flere offentlige administrationer anvender en digital tilgang, bliver det vigtigt at maksimere nytten af de midler, det offentlige bruger på IKT-løsninger. Dette kan befordres, hvis man sikrer, at løsningerne medtænkes på et tilstrækkeligt tidligt tidspunkt, og at løsninger udveksles og genanvendes, således at udbyttet af de offentlige udgifter maksimeres. ISA² udgør et nyttigt bidrag til denne målsætning.

4.4 Selv om fokus i det foreslåede program ligger i de offentlige myndigheder, er det værd at bemærke, at civilsamfundets organisationer også vil kunne nyde godt af interoperabilitetsaktiviteter. Når det drejer sig om civilsamfundet, er der stigende fokus på samproduktion. Og nogle af de mest innovative udviklingstiltag i civilsamfundet er dér, hvor samproduktion og teknologiløsninger indføres på offentlige serviceområder såsom sundhedspleje og social velfærd. Den europæiske interoperabilitetsreferencearkitektur (EIRA) vil sandsynligvis stimulere disse gryende tendenser.

4.5 Offentlighedens tillid og tiltro til de offentlige myndigheder og deres evne til at håndtere persondata og beskytte privatlivet kan give anledning til bekymring. I forslaget nævnes offentlighedens tillid og tiltro ikke som en risikofaktor, ligesom det ikke kommer ind på andre risici eller ulemper ved interoperabilitet.

5. Specifikke bemærkninger til det foreslåede program

5.1 EØSU bifalder, at man ved udformningen af ISA² har taget de relevante aktørers synspunkter og erfaringer fra tidligere programmer i betragtning. Det er ligeledes positivt, at programmet bygger på eksisterende arbejde og ikke søger at gå i en helt ny retning.

5.2 Den vægt, der lægges på såvel fremme af interoperabilitet som styrkelse af den praktiske vejledning og støtte, hilses velkommen. På baggrund af den lange række af omfattende IKT-problemer i den britiske offentlige forvaltning hilses det særlig velkommen, at der fokuseres på tidlig planlægning af den virkning, lovgivningsmæssige ændringer har for IKT.

5.3 Forslaget ville blive styrket, hvis der blev givet flere praktiske eksempler til at illustrere det praktiske behov, set fra den almene borgers side, for interoperabilitet landene imellem. I øjeblikket kan det for berørte aktører se ud som om, fordelene kun er for de offentlige myndigheder, der er berørt af grænseoverskridende harmonisering, og ikke for de borgere, der benytter de almindelige offentlige tjenesteydelser. Der bør udarbejdes et grundigt »resumé til borgerne« (2010-resuméet til borgerne kan findes via http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_20101216_citizens_summary_en.pdf) om, hvordan man får værdi for pengene, og for at dokumentere de samfundsmæssige fordele, det hævdes, at programmet vil medføre.

5.4 Det er allerede nævnt, at de, der blev hørt i forbindelse med udviklingen af ISA², svarede, at de offentlige myndigheder fortsat bør stå i centrum for programmet. Samtidig har EØSU bemærket, at civilsamfundet vil nyde godt af interoperabilitet. Måske har civilsamfundets aktører ikke i tilstrækkelig grad været opmærksomme på høringen, hvilket kan have resulteret i et fokus på offentlige myndigheder for ISA². Måske er der behov for en styrket kommunikationsindsats i forhold til civilsamfundet, for at drage fuldt udbytte af udgifterne til ISA²-programmet.

5.5 Forslaget lægger op til, at ISA² skal udvikle og opbygge (»inkubator«) interoperabilitetsløsninger. Det nævnes videre, at ISA² skal være en »løsningsbro« for at sikre IKT-løsningernes bæredygtighed. Valget af nye løsninger og valget af løsninger for langsigtet støtte, indtil bæredygtigheden opnås, skal udførligt afprøves og evalueres gennem en procedure, som aktørerne kan have tillid til.

5.6 Løsningsbro- og inkubatoraktiviteterne kan risikere at forvride markedet. Måske må Kommissionen sikre sig, at disse aktiviteter ikke forvrider markedet og fører til, at det kommercielle udbud af interoperabilitets- og IKT-løsninger reduceres.

5.7 Hvis markedsforvridning er en legitim bekymring, bør inkubatoren fokusere på at udvikle eller vedtage standarder og fortegnelser over hjælpeprogrammer snarere end at frembringe nøglefærdige løsninger. Derved vil risikoen for markedsforvridning nedbringes, og det vil stadig være let at udbrede standarder.

5.8 I artikel 13 anføres det, at interoperabilitetsløsninger, der etableres eller drives som led i ISA²-programmet, kan anvendes i forbindelse med ikke-EU-initiativer til ikkekommercielle formål. At det kun gælder ikkekommercielle formål, kan hæmme effekten af ISA²: hvis ikke civilsamfundets organisationer kan bygge videre på ISA² i kommercielt øjemed, vil de i mindre grad være tilskyndet til at deltage i programmet.

5.9 Spørgsmålet om, hvordan den almene befolkning forholder sig til statens digitale kapacitet, kan forhindre, at interoperabilitetstiltag får et vellykket resultat. I takt med at borgerne er blevet mere oplyste om »overvågningsstatens« natur, og hvilken rækkevidde og magt den har, er de blevet mere opmærksomme på de stopklodser, der nødvendigvis må være (se <https://www.privacyinternational.org/blog/defining-the-surveillance-state>). Borgerne bekymrer sig stadig mere om deres ret til et privatliv og de etiske aspekter af indbyrdes forbundne og delte data, men det foreliggende forslag indeholder så godt som intet om den offentlige accept af indbyrdes forbundne data eller interoperabilitet. Samtidig har Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse bekymringer angående behandling af personoplysninger i mere end én EU-stat, en aktivitet, som interoperabiliteten vil gøre lettere. EØSU henleder tillige opmærksomheden på en af sine tidligere udtalelser vedrørende databeskyttelse og understøtter, at det er nødvendigt at styrke garantierne for borgerne med hensyn til deres personoplysninger⁽²⁾ (se brev fra Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse om den foreslåede generelle forordning om databeskyttelse:

https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2014/14-02-14_letter_Council_reform_package_EN.pdf).

⁽²⁾ EUT C 229 af 31.7.2012, s. 90-97.

5.10 Forslaget ville stå stærkere, hvis det tog disse bekymringer op. Endvidere kan programmets udformning styrkes ved mere eksplicit at omtale samarbejde med civilsamfundets organisationer og forskningsverdenen for at forstå og håndtere den offentlige opfattelse og styrke de etiske stopklodser, som er stadig vigtigere for opretholdelsen af den offentlige forvaltnings omdømme og befolkningens tillid til denne forvaltning.

5.11 Den sidste specifikke bemærkning vedrører et teknisk forhold. Det universelle tegnsæt har afgørende betydning, hvis princippet om flersprogethed skal anvendes på skrevne sprog. Den Højtstående Gruppe for Flersprogethed, som blev oprettet af EU's kommissær for uddannelse, Ján Figel, i efteråret 2006, udsendte sin endelige rapport på den europæiske sprogdag 2007 (jf. <http://www.lt-innovate.eu/resources/document/ec-high-level-group-multilingualism-final-report-2007>). Den indeholder følgende anbefaling: »... databaserne til intern dokumenthåndtering og grænsefladerne mellem software og hardware er bygget op omkring Unicode, hvilket giver mulighed for anvendelse af alle sprogs alfabeter. Gruppen appellerer til de myndigheder i medlemsstaterne og webmailudbydere, som endnu ikke har gjort det, om at skifte til Unicode for at undgå fortsat diskrimination af EU-borgere på grundlag af nationalitet eller sprog. Der skal specificeres en delmængde af UCS med henblik på at lette administrationen: dette kunne være et udvalg af latinske tegn eller latinske, græske og kyrilliske tegn (UCS indeholder over 90 000 tegn).«

5.12 Af hensyn til flersprogetheden bør alle IT-løsninger være kompatible med det universelle tegnsæt (Unicode, ISO/IEC 10646), som det kræves i den endelige rapport fra Den Højtstående Gruppe for Flersprogethed (2007). Hvis der derfor er et nuværende eller potentielt fremtidigt lovkrav om interoperabilitet på europæisk niveau, anbefales det, at der specificeres en undergruppe af USC med henblik på at lette administrationen.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Status over Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst«

COM(2014) 130 final

(2015/C 012/17)

Ordfører: **Stefano Palmieri**

Kommissionen besluttede den 16. maj 2014 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Status over Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst«

COM(2014) 130 final.

Det forberedende arbejde henvistes til underudvalget »Status over Europa 2020-strategien«, som vedtog sin udtalelse den 5. september 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 168 stemmer for, 7 imod og 6 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Kommissionen har her fire år efter lanceringen af Europa 2020-strategien offentliggjort meddelelsen *Status over Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst* og taget hul på en offentlig høring ⁽¹⁾ om midtvejsrevisionen heraf.

1.2 Nærværende udtalelse er det officielle svar på en høringsanmodning fra Kommissionen og tillige en del af en integreret vurdering, som Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udarbejder efter anmodning fra det italienske formandskab for Det Europæiske Råd om en sonderende udtalelse om den forestående midtvejsgennemgang af Europa 2020.

1.3 EØSU er i gang med at udarbejde en samlet midtvejsevaluering af Europa 2020-strategien bestående af følgende dokumenter:

- en rapport om projektet med en uddybning af begreber og praksis knyttet til Europa 2020-styringen;
- nærværende udtalelse SC/039;
- bidrag fra de faglige sektioner og CCMI, observatorierne og kontaktgruppen med det europæiske civilsamfunds organisationer og netværk;
- bidrag fra de nationale økonomiske og sociale råd og tilsvarende organisationer;
- konklusionerne og anbefalinger i studien »Priorities, challenges and prospects for civil society: involvement in the Europe 2020 strategy beyond 2015 — Case study of four Member States« (BE — FR — IT — NL), som er udarbejdet af A. Bellagamba på bestilling af EØSU's Styringsgruppe for Europa 2020-strategien.

⁽¹⁾ Se Kommissionens websted: http://ec.europa.eu/europe2020/public-consultation/index_en.htm

1.4 Pakken af dokumenter, der tilsammen udgør EØSU's midtvejsevaluering af strategien, vil blive fremlagt på den konference på højt niveau, der arrangeres som led i det italienske Rådsformandskabs aktiviteter vedrørende *En mere effektiv Europa 2020-strategi — civilsamfundets forslag til øget social inklusion og konkurrenceevne i Europa*. Konferencen afholdes i Rom den 4. og 5. december 2014.

1.5 De forskellige interne organer i EØSU ⁽²⁾ har formuleret og på møder i arbejdsgrupper drøftet forslag til revision af Europa 2020-strategien, og disse fremlægges i deres helhed som anbefalinger under afsnit 4: **»EØSU's anbefalinger til sikring af en virkelig reform af Europa 2020-strategien«**.

2. Europa 2020-strategiens første fire år: fra konsekvenserne af krisen til tendenser på lang sigt

2.1 Europa 2020-strategien udsprang af det prisværdige ønske om at genoprette EU's konkurrenceevne og beskæftigelse ved at løse de strukturelle problemer og samtidig garantere økonomisk, social og territorial samhørighed for borgerne. På denne allerede vanskelige baggrund kom en af de i intensitet og varighed værste kriser (i de sidste 80 år) i høj grad til at påvirke, hvordan strategien udviklede sig.

2.1.1 Krisen har forværret de allerede store økonomiske og sociale uligheder i EU og tydeliggjort forskellene i konkurrenceevne og social samhørighed, øget polariseringen af vækst og udvikling med tydelige konsekvenser for den rimelige fordeling af indtægter, velstand og trivsel mellem medlemsstaterne og mellem regioner i medlemsstaterne ⁽³⁾.

2.2 Af analysen af krisens udvikling og konsekvenser, som kan udledes af Kommissionens meddelelse og bilagene ⁽⁴⁾, fremgår det klart, at krisen har haft negativ indflydelse på Europa 2020-strategiens gennemførelse, for så vidt angår effektiviteten, hensigtsmæssigheden og legitimiteten af dens styringsmodel og målsætninger.

2.3 Da den økonomiske styring i EU har haft størst fokus på sparepolitikker, er opnåelse af Europa 2020-strategiens mellem- og langsigtede mål blevet underordnet budgetdisciplin.

2.3.1 EØSU er enig i, at det er nødvendigt at gribe ind med skrappe politikker for at konsolidere de offentlige finanser i visse medlemsstater, men gør samtidig opmærksom på, at sparepolitikker nok kan fremprovokere de ønskede virkninger i en tid med økonomisk ekspansion, men hvis de pr. automatik gennemføres i en tid med økonomisk stagnation eller ligefrem tilbagegang, som det er tilfældet i de fleste medlemsstater, vil væksten blive påvirket negativt. Beviset herpå er, at disse politikker i mange medlemsstater ikke har medført de forventede resultater i form af budgetkonsolidering ⁽⁵⁾, men i stedet fået den økonomiske genopretning til at gå langsommere eller måske endog forsinket den og forværret de tilfælde af social opløsning, som i forvejen gav anledning til bekymring.

2.4 Håndteringen af krisen via EU's økonomiske styring har indvirket negativt på fremskridtene hen imod strategiens mellem- og langsigtede mål. I nogle EU-lande har dette medført problemer, som i visse tilfælde er blevet til strukturelle hindringer og begrænsninger for den økonomiske udvikling og sociale samhørighed i EU.

⁽²⁾ EØSU (2014) Bidrag fra EØSU's faglige sektioner, arbejdsmarkedsobservatoriet, observatoriet for det indre marked, observatoriet for bæredygtig udvikling, CCMI og kontaktgruppen — Hen imod en midtvejsrevision af Europa 2020-strategien. Styringsgruppen for Europa 2020.

⁽³⁾ Gennemsnitligt tjente den øverste (femte) indkomstkvin til i Europa i 2012 næsten 40 % af de samlede indtægter, mens den nederste (første) indkomstkvin til tjente mindre end 10 %. Eurostat, Statistics in focus, 12/2014.

⁽⁴⁾ Af pladshensyn er ikke alle statistiske oplysninger medtaget i denne udtalelse, men kan findes i de omtalte dokumenter: COM(2014) 130 final og bilag 1-3.

⁽⁵⁾ I EU's 28 medlemsstater er den offentlige gæld i perioden fra 2007 (det sidste år inden krisen) til 2013 steget fra 58,8 % til 87,1 %, dvs. en vækst på 28,3 procentpoint. I de 18 lande i euroområdet er den steget fra 66,2 % til 92,6 %, en vækst på 26,4 procentpoint. Eurostats database: General government gross debt.

2.5 Trods opmuntrende resultater a) i kampen mod klimaændringerne og hvad angår energimæssig bæredygtighed samt b) på uddannelsesområdet og i bestræbelserne på at få mindsket skolefrafaldet er tegnene i dag stærkt bekymrende, når man ser på udgifterne til forskning og udvikling (F&U), arbejdsmarkedet, kampen mod fattigdom og social udstødelse.

2.5.1 Hvad angår udgifterne til forskning og innovation (F&I) synes krisen at have udvidet den eksisterende kløft mellem EU's medlemsstater. De medlemsstater, der er under et stort pres for budgetkonsolidering (ofte de samme, som halter bagefter med hensyn til innovation) har skåret betydeligt i de offentlige udgifter til F&I ⁽⁶⁾. I EU ligger udgifterne til forskning og udvikling (F&U) stadig næsten et procentpoint under målet på 3 %, og fremskrevet til 2020 ser de ud til at lande på 2,2 %, idet det meget lave private investeringsniveau og medlemsstaternes ikke særligt ambitiøse mål indvirker negativt.

2.5.2 På arbejdsmarkedet, hvor beskæftigelsesfrekvensen i de senere år har været stagnerende og derfor ligger under Europa 2020-målet (68,4 % i 2013: 74,2 % for mænd og 62,5 % for kvinder), giver følgende forhold anledning til særlig bekymring:

- 26,2 millioner arbejdsløse;
- 9,3 millioner »modløse« arbejdstagere, som gerne vil arbejde, men er holdt op med at søge arbejde;
- 12 millioner mennesker, der har været arbejdsløse i mere end et år;
- siden 2008 (krisens første år) er 6 millioner arbejdspladser gået tabt i Den Europæiske Union (med alt hvad der deraf følger af tab af kompetencer og faglige kundskaber);
- 5,5 millioner unge arbejdsløse (under 25 år).

I visse medlemsstater er tendensen, at denne i sig selv meget bekymrende situation er værre for de unge, for dem, som er blevet presset ud af arbejdsmarkedet i en sen alder, og for kvinderne på arbejdsmarkedet.

2.5.3 Fra 2009 til 2012 er antallet af mennesker, der er i risiko for fattigdom og social udstødelse, steget fra 114 millioner til 124 millioner. Med tanke på krisens efterdønninger er dette en udvikling, der kan blive forværret. EU's mål om at få nedbragt antallet af mennesker i risiko for fattigdom eller social udstødelse til 96,4 millioner i 2020 synes svært at nå, da tallet allerede i 2012 var godt og vel 28 millioner over det fastlagte mål.

2.5.4 Den i forvejen alvorlige situation forværres af stigningen i antallet af mennesker, der lider materielle afsavn, og andelen af mennesker i den erhvervsaktive alder, som lever i familier, hvor ingen arbejder.

2.5.5 Krisen har forøget de allerede store uligheder mellem medlemsstaterne og gjort det tydeligt, at der er store forskelle i konkurrenceevne og social samhørighed. Disse uligheder understreger behovet for at fremlægge reformforslag, der kan optimere effektiviteten af foranstaltningerne de steder, hvor problemerne er allermest alvorlige.

2.5.6 Alle disse tal viser meget klart, hvor vigtigt det er at fokusere på investeringer i vækst for at understøtte konkurrenceevnen og skabe betingelser for virksomheder, især SMV'er, der sætter dem i stand til at fastholde og skabe arbejdspladser.

3. Analyse af problemerne for Europa 2020-strategien: styring, mål, deltagelse og gennemførelse

3.1 Analyserer man de hidtil opnåede resultater, fremgår det med al tydelighed, at strategien har været helt uegnet til at opnå de på forhånd fastsatte mål. Strategien bør revideres, så den bliver effektiv og får den ønskede virkning, og faren for, at den ligesom den foregående Lissabonstrategi slår fejl, afværges. Det er ekstremt vigtigt at fokusere på et antal mål, at der er sammenhæng imellem dem, og at det sikres, at de gennemføres.

⁽⁶⁾ Veugelaers, R. (2014) *Undercutting the future?* European research spending in times of fiscal consolidation. Bruegel Policy Contribution, Issue 2014/06.

3.2 De væsentligste problemer for Europa 2020-strategien knytter sig til styringen, målene, civilsamfundets deltagelse og gennemførelsen.

3.3 Styringen af strategien er svag og ikke særlig effektiv med hensyn til at forpligte medlemsstaterne til at overholde de tilsagn, der er givet for at realisere strategiens mål (og flagskibsinitiativerne).

3.3.1 Strategiens styringsstruktur har institutionaliseret en strukturel skævvridning, hvor økonomien er vigtigere end social og miljømæssig styring, og Europa 2020-strategiens mål bliver underordnet de makroøkonomiske prioriteter for det europæiske semester, hvilket gør det svært at nå EU's mål for konkurrenceevne, social samhørighed og bæredygtig forvaltning af naturressourcer.

3.3.2 Det europæiske semester, som indledes med den årlige vækstundersøgelse og afsluttes med formuleringen af landespecifikke henstillinger, har ofte fastlagt prioriteter, der ikke effektivt understøtter opnåelsen af Europa 2020-strategiens mål. Hertil kommer, at de landespecifikke henstillinger ikke respekteres af medlemsstaterne, når de udformer de årlige nationale strategier (nationale reformprogrammer) og træffer de dertil knyttede beslutninger vedrørende budgettet, strukturreformer, beskæftigelsespolitikker og socialpolitikker⁽⁷⁾.

3.4 Ved udarbejdelsen af Europa 2020-strategien blev der ikke søgt bred konsensus med borgerne i EU om fastlæggelsen af mål og de dertil foreslåede indikatorer, som heller ikke er bindende. Bortset fra de retligt bindende mål om reduktion af drivhusgasemissionerne og anvendelse af vedvarende energikilder har hvert enkelt land hidtil kunnet fastlægge egne mål med det resultat, at de ofte ikke har været særligt ambitiøse.

3.4.1 Den kvantitative vurdering af målene understøttes ikke af en kvalitativ vurdering. Hvor »intelligent« et socioøkonomisk system er, kan ikke udelukkende bedømmes ud fra kvantitative indikatorer såsom udgifterne til forskning eller antallet af nye arbejdspladser, men må tillige baseres på kvalitative indikatorer som typen af »markedsførte« innovationer og kvaliteten af de arbejdspladser, der er blevet skabt.

3.5 Civilsamfundet er ikke tilstrækkeligt inddraget i Europa 2020-strategien, hverken på nationalt eller EU-niveau. Følgende faktorer har været bestemmende herfor:

- den begrænsede kommunikation og oplysning om strategien har betydet, at det primært er fagfolk, der kender til og har deltaget i arbejdet med strategien;
- nogle medlemsstaters manglende vilje til at inddrage det organiserede civilsamfund i planlægningen af strategiens aktioner;
- manglen på reel sammenhæng mellem civilsamfundets aktioner på EU-niveau og aktionerne på nationalt og lokalt niveau;
- foranstaltningerne for at tackle krisens virkninger (herunder tidsplanen for det europæiske semester) overlapper med strategiens initiativer, og gør det derfor vanskeligere for arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets repræsentative organisationer at forstå strategiens udviklingsforløb og mulighederne for at deltage deri;
- den utilstrækkelige adgang til de begrænsede finansielle ressourcer umuliggør en effektiv inddragelse af det organiserede civilsamfund i strategien;
- utilstrækkelig inddragelse af arbejdsmarkedets parter i høringsprocessen i forbindelse med det europæiske semester i visse lande.

⁽⁷⁾ Europa-Parlamentets studie (2014) — A »traffic light approach« to the implementation of the 2011 and 2012 Country Specific Recommendations (CSRs). Enheden for Støtte til den Økonomiske Styring.

3.6 Trods de procedurer, man er blevet enige om i Det Europæiske Råd, de utallige samarbejdsprogrammer, der er iværksat i EU, og vores viden om, at de i strategien definerede udfordringer og mål ikke vil kunne tackles effektivt blot med indgreb i de enkelte nationale systemer, har Europa 2020-strategiens gennemførelse lidt under manglen på effektivt samarbejde og solidaritet mellem medlemsstaterne.

3.7 Flagskibsinitiativerne kunne have haft afgørende indflydelse på samordningen af EU- og nationale politikker og således bidraget til opfyldelsen af Europa 2020-strategiens mål og til at genskabe den økonomiske vækst og beskæftigelsen gennem mere effektiv udnyttelse af løftestænger for udvikling og mulighederne i strukturfondene ⁽⁸⁾, fra europæisk territorialt samarbejde ⁽⁹⁾ til direkte forvaltede programmer. Flagskibsinitiativerne bør være lettere at forvalte og forstå med større gensidig påvirkning og uden overlapninger.

EØSU'S KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER TIL SIKRING AF EN VIRKELIG REFORM AF EUROPA 2020-STRATEGIEN

4. En ny begrebsramme for Europa 2020-strategien

4.1 EU skal sætte ind på to fronter: Dels skal det hurtigst muligt få vristet sig ud af krisen, som har ramt dets økonomiske og sociale system hårdt, dels skal det styrke Europa 2020-strategiens model for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst for at løse de strukturelle problemer, der kan henføres til den ringe europæiske konkurrencedygtighed.

4.1.1 Det er på denne baggrund, at EØSU mener, at EU bør fremme en udviklingsmodel, som sikrer, at medlemsstaterne, samtidig med at de viderefører de strukturelle reformer for at genoprette de nationale budgetter og igen gøre dem troværdige, også er i stand til at gennemføre politikker, der understøtter den europæiske konkurrenceevne og de væsentligste aktører (arbejdstagere, private virksomheder og sociale virksomheder), fremmer en kvantitativ og kvalitativ stigning i (materielle, immaterielle og sociale) investeringer i Europa, skaber flere og bedre arbejdspladser og understøtter den sociale og territoriale samhørighed ved at tackle problemerne med høj arbejdsløshed og stigende fattigdom og social udstødelse ⁽¹⁰⁾.

4.1.2 Derfor må den økonomiske og monetære union gøres til en faktor for stabilitet og mere robust og holdbar vækst, EU's globale tiltrækningskraft for produktion og investeringer forøges, og det fulde potentiale af alle områder af det indre marked udnyttes. Den europæiske økonomi skal tilføres investeringer og fremtidssikres. Gode betingelser for iværksætteri og jobskabelse må fremmes, miljømæssig bæredygtighed understøttes, og velfærdssystemet styrkes, så det kan tackle de sociale forandringer og problemstillinger.

4.2 Efter EØSU's opfattelse må forslaget til en radikal reform af Europa 2020-strategiens gennemførelse indebære en fuldstændig nytænkning af den fire år gamle strategis vigtigste idéer og elementer, dvs. selve den vision for udvikling, som strategien bygger på; definitionen af mål, politikkerne til opnåelse heraf og den dertil knyttede overvågning og evaluering; fastlæggelse af en effektiv styring af strategien på flere niveauer; øget deltagelse af borgerne og civilsamfundsorganisationerne.

4.3 For at reformen af Europa 2020-strategien skal udmønte sig i reelt bæredygtig udvikling er en styrkelse af den helhedsorienterede tilgang, hvor de økonomiske mål sættes i sammenhæng med de sociale og miljømæssige mål, af afgørende betydning. Der bør anlægges en tilgang, der sikrer, at alle former for kapital udnyttes på det helt rigtige tidspunkt og sted, så de nuværende behov ikke opfyldes på bekostning af de fremtidige generationer.

⁽⁸⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 af 17. december 2013, EUT L 347 af 20.12.2013, s. 320-469.

⁽⁹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1299/2013 af 17. december 2013, EUT L 347 af 20.12.2013, s. 259-280.

⁽¹⁰⁾ Se også forskningsprojektet på <http://www.foreurope.eu/>

4.3.1 Det vil være af allerstørste vigtighed, at strategiens vision for bæredygtig udvikling og de deraf følgende mål kædes sammen med artikel 3, stk. 1, 2 og 3, i traktaten om Den Europæiske Union⁽¹¹⁾ om fremme af økonomisk, social og territorial samhørighed ved hjælp af øget samarbejde og solidaritet mellem medlemsstaterne og bæredygtig udvikling baseret på en afbalanceret økonomisk vækst og en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne og større fokus på borgernes trivsel, og hvor der tilstræbes konkurrencedygtighed og fuld beskæftigelse.

4.3.2 Europa 2020-strategien må også afspejle EU's rolle i en global sammenhæng. Revisionen af Europa 2020-strategien må foretages i nær tilknytning til FN's dagsorden for bæredygtig udvikling efter 2015⁽¹²⁾ og føre til en korrekt gennemførelse af de globale mål for bæredygtig udvikling i EU og fra EU's side.

4.3.3 I forbindelse med indledningen af den langsigtede overgang til en modstandsdygtig, konkurrencedygtig, ressourceeffektiv og inklusiv EU-økonomi må EU's planlægningshorisont udvides til også at omfatte perioden efter 2020. Derfor bør revisionen af Europa 2020-strategien straks suppleres med igangsætningen af en medindflyddelsesproces, der fører til en integreret politisk strategi for et bæredygtigt Europa i en globaliseret verden, og som omfatter en tidshorisont mindst frem til 2030.

4.4 I overensstemmelse med at strategiens tilgang til bæredygtig udvikling bliver mere helhedsorienteret, bør der også lægges langt større vægt på den kvalitative side af målene. Vækst betyder en naturlig stigning i størrelse og indebærer derfor en kvantitativ dimension, mens udvikling betyder en forøgelse af kvalitet og potentiale. Ved at udnytte og udbygge et socioøkonomisk systems særlige forhold og potentiale bliver udviklingen mere kvalitativ.

4.4.1 Inden for rammerne af en ny struktur for den økonomiske, miljømæssige og sociale styring må Europa 2020-strategiens mål være ligestillede med og ikke længere underordnet de økonomiske og finanspolitiske mål ikke mindst i forbindelse med det europæiske semester og dermed også i den årlige vækstundersøgelse, de nationale reformprogrammer og de landespecifikke henstillinger.

4.4.2 EØSU gentager, at det er yderst vigtigt, at der udformes et målesystem, der kan supplere BNP, så virkningerne af de vedtagne politikker for samfundet, familier og enkeltpersoner kan måles⁽¹³⁾. I den forbindelse vil det være nødvendigt at implementere den sociale resultattavle og sikre, at den reelt finder anvendelse under det europæiske semester⁽¹⁴⁾.

4.4.3 Med henblik derpå må der udvikles en overvågningsmekanisme baseret på indikatorer, som medregner familiernes disponible indkomst, livskvalitet, miljømæssig bæredygtighed, social samhørighed og de nuværende og fremtidige generationers sundhed og generelle velfærd. EØSU mener, at denne nye overvågningsordning bør etableres og forvaltes via en ny fælles struktur, hvori de kompetente institutioner deltager.

4.5 Strategien vil kun blive en succes, hvis der etableres en styringsstruktur på flere niveauer til at løfte de mange forskellige udfordringer, der tegner sig, og hvis de generelle retningslinjer, der er fastlagt på EU-niveau, omsættes til konkrete nationale og regionale foranstaltninger.

4.5.1 Det er på den baggrund, at den økonomiske styring i EU generelt og især i ØMU'en bør styrkes ved at gøre den til en integreret del af Europa 2020-strategien. Derved vil det kunne sikres, at strukturreformer iværksættes i en proces, hvor medlemsstaterne reelt deltager og tager et medansvar. Det vil derfor være hensigtsmæssigt at etablere et virkeligt samarbejde om de styrings-, ansvars- og kontrolfunktioner, som udføres af Det Europæiske Råd, Konkurrenceevnerådet, Kommissionen og Europa-Parlamentet.

4.5.2 Medlemsstaterne skal tage behørigt hensyn til de landespecifikke henstillinger fra Det Europæiske Råd, når de udarbejder de årlige nationale strategier, der fastlægges i de nationale reformprogrammer, og træffer beslutninger vedrørende budgettet, strukturreformer, beskæftigelsespolitikker og socialpolitikker.

⁽¹¹⁾ EUT C 83 af 30.3.2010.

⁽¹²⁾ <http://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1561>

⁽¹³⁾ EUT C 181 af 21.6.2012, s. 14-20.

⁽¹⁴⁾ Styrkelse af Den Økonomiske og Monetære Unions sociale dimension COM(2013) 690 provisoire.

4.6 Det organiserede civilsamfunds rolle i de forskellige faser af programmeringsprocessen og gennemførelsen af EU's politikker bør styrkes. Opfyldelsen af Europa 2020-målene bør understøttes med en styrket rolle for og øget inddragelse af civilsamfundet i den årlige vækstundersøgelse og i formuleringen af de nationale reformprogrammer og de landespecifikke henstillinger. Dette bør kunne sikres med en bedre tilrettelagt tidsplan for det europæiske semester, som giver det organiserede civilsamfund mulighed for at fremsætte vurderinger på et tidspunkt i forløbet, hvor det stadig er muligt at påvirke beslutningsprocessen. Dette skal være muligt på strategiens tre styringsniveauer: europæisk, nationalt og regionalt.

5. Tværgående og sektorielle politikker til fremme af Europa 2020-strategien

5.1 For at Europa 2020-strategien skal blive en løftestang for konkurrencedygtighed og samhørighed til støtte for bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst i Europa i de næste 5 år, mener EØSU, at det er nødvendigt at gennemføre en integreret strategi bestående af **tværgående** (eller horisontale) **politikker** og **sektorielle** (eller vertikale) **politikker**.

5.1.1 Formålet med de **tværgående** (eller horisontale) **politikker** bør være at skabe betingelser for, at de vigtigste aktører i at genoprette Europas konkurrenceevne — **arbejdstagere, virksomheder og virksomheder i socialøkonomien** — kan bidrage optimalt.

5.1.2 De **sektorielle** (eller vertikale) **politikker** bør være de bærende elementer, som garanterer en virkelig relancering af Europa 2020-strategien ved at genoplive **industripolitikken**, samle **energipolitikken** under ét, styrke **forskning og innovation** og fremme de faktorer, som **forbedrer Europas konkurrenceevne, og som knytter sig til velfærdssystemet og kampen mod fattigdom og social udstødelse** ⁽¹⁵⁾.

5.2 De **tværgående politikker** under den nye Europa 2020-strategi bør henvende sig til **arbejdstagere, private virksomheder** ⁽¹⁶⁾ og **virksomheder i socialøkonomien** ⁽¹⁷⁾.

5.2.1 I forhold til arbejdsmarkedets parter bør en af de væsentligste prioriteter for Europa 2020-strategien være at skabe kvalitetsarbejdspladser som et modtræk til den stadig større segmentering af arbejdsmarkedet og arbejdsløsheden.

5.2.1.1 Det er nødvendigt at tilpasse undervisnings-, efteruddannelses- og videreuddannelsessystemer til kravene og udviklingen på arbejdsmarkedet.

5.2.1.2 Uddannelse af iværksættere og nye undervisningstilgange og -systemer bør fremmes, så mennesker får de kompetencer, der skal til, for at den menneskelige kapital kan udnyttes optimalt.

5.2.1.3 Det er vigtigt at opprioritere og understøtte de offentlige arbejdsformidlingers rolle i at vejlede mennesker og i at få dem ud eller tilbage på arbejdsmarkedet.

5.2.1.4 Det er absolut nødvendigt at prioritere beskæftigelsespolitikker især for de unge, for dem, som er røget ud af arbejdsmarkedet i en sen alder, for kvinder og for handicappede. Ligeledes er det vigtigt med større fokus på beskæftigelsesproblemerne for de mennesker, der ikke optræder i de officielle statistikker, fordi de er uden for arbejdsmarkedet (hjemløse eller mennesker uden fast bopæl, romaer osv.).

5.2.1.5 Det er ønskeligt med et nyt mål for Europa 2020-strategien: nedbringelse af ungdomsarbejdsløsheden med 50 % i 2020.

5.2.2 I forhold til **virksomhederne** og især SMV'er bør der fremmes en moderne iværksætterkultur, som med udgangspunkt i prioriteterne i »Small Business Act« ⁽¹⁸⁾ og »Iværksætterkultur 2020« ⁽¹⁹⁾ kan hjælpe virksomheder med at omdanne de muligheder, som adgang til EU-midler og teknologisk innovation frembyder, til løftestænger for udvikling til gavn for konkurrenceevnen og beskæftigelsen.

⁽¹⁵⁾ For en nærmere beskrivelse af de foreslåede foranstaltninger se: EØSU (2014) op. cit.

⁽¹⁶⁾ Betegnelsen virksomheder er brugt i bred forstand omfattende såvel erhvervsdrivende (selvstændige, personer med liberalt erhverv, arbejdsgivere og sociale iværksættere) og virksomheder uanset størrelse (mikro, små og mellemstore, store).

⁽¹⁷⁾ Socialøkonomien omfatter såvel SMV'er og store virksomheder som kooperativer, gensidige selskaber, foreninger, fonde, sociale NGO'er mv.

⁽¹⁸⁾ »Small Business Act« for Europa — COM(2008) 394 final/2.

⁽¹⁹⁾ EUT C 271 af 19.9.2013, s. 75-80.

5.2.2.1 Der skal derfor skabes betingelser, som garanterer, at de økonomiske operatører konkurrerer på et marked, der ikke er forvredet af alt for tungt bureaukrati og illoyale og uregulerede metoder og praksis.

5.2.2.2 Derudover bør muligheden undersøges for specialiseret bistand til SMV'er ⁽²⁰⁾ til opstart, internationalisering, brug af kapitalmarkedet, forskning, udvikling og innovation.

5.2.3 Virksomhederne i socialøkonomien er yderst vigtige komponenter i den europæiske sociale model, da de især på lokalt og regionalt niveau er drivkræfter for social innovation og bidrager til jobskabelse, bæredygtig vækst og samhørighed. De introducerer nye og fleksible leveringsmetoder for tjenesteydelser og nyskabelser inden for produkter, processer og organisation.

5.3 En virkelig relancering af Europa 2020-strategien afhænger af, om det lykkes at fremme følgende **sektorpolitikker**:

5.3.1 En **genoplivning af den europæiske industripolitik** vil kunne sikre en forbedring af det europæiske produktionssystemes konkurrenceevne. EU som system må igen blive konkurrencedygtigt, og dertil er det nødvendigt med en egentlig industripolitik. Fremstillingssektoren må igen tegne sig for 20 % af BNP (i 2012 var andelen 15,3 %).

5.3.1.1 Der er behov for en industripolitik, som kan fremme:

- strategisk integration af værdikæden i forskellige sektorer: fremstilling, agroindustri, tjenester;
- konsolidering af højteknologiske og mellemhøjteknologiske industrier og videnintensive tjenester;
- udvikling af et europæisk marked, som garanterer lige konkurrence for kvalifikationer på mellemniveau og højt niveau og fremmer mobiliteten for arbejdstagere, personer i liberalt erhverv med et mellemhøjt eller højt specialiseringsniveau og tjenesteydelser;
- højt specialiserede funktionelle forbindelser mellem den offentlige sektor og videnintensive tjenesteydere for at forbedre og udnytte produktiviteten i den offentlige sektor optimalt;
- udnyttelse af mulighederne for udvikling i den »grønne økonomi« og støtte til EU's økologiske overgang til en produktions- og forbrugsmodel, der er forenelig med princippet om bæredygtig udvikling (ved at skabe sammenhæng med dagsordenen for målene for bæredygtig udvikling efter 2015 ⁽²¹⁾);
- den strategiske sektor, den »blå økonomi«, gennem innovation for at omdanne udviklingsmulighederne i de primære værdikæder (blå industri, blå logistik, blå turisme, blå fødevarer, blå energi, blå ressourcer) til økonomiske, miljømæssige og samfundsmæssige gevinster for virksomheder og de europæiske borgere.

5.3.2 Det er absolut nødvendigt at **fremme en fælles energipolitik i EU**. Med tanke på energiens vidtrækkende betydning for økonomien må en seriøs industripolitik nødvendigvis udformes på grundlag af fælles principper såsom:

- tilpasning og nedbringelse af forskellene i energipriser;
- forbedring af betingelserne for den interne handel med energi;
- mindske af energifafhængigheden af tredjelande;
- udvikling af vedvarende energi.

⁽²⁰⁾ EØSU henviser til rapporten »Action Lines: Bolstering the business of liberal professions« fra Kommissionens »Working Group in Liberal professions«, som blev offentliggjort den 12. marts 2014.

⁽²¹⁾ <http://www.wfuna.org/post-2015>

5.3.3 Udvikling af **forsknings- og innovationspolitikker (F&I-politikker), udnyttelse af informations- og kommunikationsteknologier (IKT) og digitalisering af økonomien** er sektorer med betydeligt potentiale for at give en saltvandsindsprøjtning til den europæiske konkurrenceevne. Der er her muligheder for at etablere nye former for effektivt og virkningsfuldt samarbejde mellem den offentlige og private sektor.

5.3.3.1 Dertil mener EØSU, at det vil være hensigtsmæssigt at:

- oprette strømlinede og dynamiske offentlige instanser, der kan fremme mulighederne for mellem- og langsigtet finansiering og sikre den nødvendige forbindelse mellem videnskab og industri;
- gribe ind med IKT-foranstaltninger, da de gør de økonomiske operatører mere dynamiske (SMV'er vokser hurtigere, når de anvender IKT);
- optrappe den økonomiske støtte til forskning, udvikling og innovation og i alle medlemsstater yde støtte til at forbedre samarbejdet mellem universiteter, forskningsinstitutioner og virksomheder;
- fremme digitaliseringen af økonomien, da det skaber mulighed for at sammenkæde private og offentlige interesser og gør det muligt for erhvervsdrivende at udnytte mulighederne på markedet fuldt ud og samtidig tilbyde borgerne nye digitale offentlige produkter og tjenester.

5.3.4 Efter EØSU's opfattelse bør man fremme de **faktorer, som forbedrer konkurrenceevnen, og som knytter sig til velfærdssystemet**. Gennemførelse af effektive velfærdspolitikker kan være en særlig vigtig faktor i at få genoprettet EU's konkurrenceevne, idet der skabes nogle rammer, hvor risikofaktorer, der er uholdbare på individuelt niveau (for borgerne), kan modvirkes med specifikke velfærdspolitikker. Det er nødvendigt at forstærke indsatsen for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. EØSU mener, at man i højere grad må fremme handicappedes integration⁽²²⁾ og ligestilling mellem mænd og kvinder⁽²³⁾ og forebygge forskelsbehandling og udstødelse på grund af race eller etnisk oprindelse, alder, religion eller seksuel orientering.

5.3.4.1 I lyset af prognoserne for befolkningsaldringen⁽²⁴⁾ i Europa er det altafgørende, at forpligtelserne i forhold til de demografiske ændringer overholdes og om muligt skærpes. En afgørende forudsætning, der skal opfyldes, for at de positive aspekter af de demografiske ændringer bliver en realitet for såvel de ældre som samfundet generelt, er, at borgerne, samtidig med at de bliver ældre, kan bibeholde et godt helbred og føle sig sikre⁽²⁵⁾.

5.3.4.2 For de økonomipolitiske foranstaltninger bør der efter EØSU's mening først foretages en konsekvensanalyse af de sociale indvirkninger for at danne modvægt til de foranstaltninger, der kan få fattigdommen og den sociale udstødelse til at stige.

5.3.4.3 Derudover bør der fremmes en integreret strategi for aktiv integration, som skal garantere:

- en passende indkomststøtte;
- et rummeligt arbejdsmarked;
- adgang til kvalitetsarbejde og -tjenester og fremme af social innovation;
- udbredelse af socialøkonomien i strategiske sektorer som personpleje- og -bistandstjenester.

5.4 Til støtte for Europa 2020-strategien bør der iværksættes en ambitiøs plan for materielle og immaterielle investeringer i infrastruktur og sociale investeringer udelukkende med det formål at give en saltvandsindsprøjtning til EU's konkurrenceevne⁽²⁶⁾. Rådet bør give grønt lys for de supplerende bevillinger, der er nødvendige for at finansiere planen, og Kommissionen bør overvåge dens virkning og effektivitet og samtidig føre tilsyn med strukturreformerne i de enkelte lande.

⁽²²⁾ Den europæiske handicapstrategi 2010-2020, COM(2010) 636 final.

⁽²³⁾ Strategi for ligestilling mellem kvinder og mænd 2010-2015, COM(2010) 491 final.

⁽²⁴⁾ Kommissionens rapport om aldring fra 2012.

⁽²⁵⁾ EUT C 51 af 17.2.2011, s. 55-58.

⁽²⁶⁾ Som foreslået af Jean-Claude Juncker, kandidat til posten som formand for Kommissionen, i politiske retningslinjer for den næste Kommission, 15. juli 2014, Strasbourg.

I den forbindelse gentager EØSU sine forslag i en nylig udtalelse⁽²⁷⁾, hvori vigtigheden af medlemsstaternes offentlige investeringer betones, og det anføres, at sparepolitikkerne bør lempes eller midlertidigt suspenderes under krisen.

På den baggrund anbefaler EØSU, at reglerne i stabilitets- og vækstpakten håndhæves med den fleksibilitet, som den økonomiske og sociale situation påbyder.

5.4.1 Investeringerne i materiel infrastruktur bør kanaliseres ind i to meget vigtige områder: Dels bør det garanteres, at den arkitektoniske og historiske arv samt boligmassen og transportnettene (jernbane-, vej- og søtransport) vedligeholdes, renoveres og moderniseres, dels er det vigtigt, at Europas hydrogeologiske strukturer og kystlinjer vedligeholdes og beskyttes. Derudover skal der foretages »immaterielle« investeringer i udvikling af informations- og kommunikationsteknologinet. Midlerne til denne investeringsplan kan rejses ved at inddrage Den Europæiske Investeringsbank, udstede europæiske obligationer til specielle formål og omlægge det flerårige finansielle program for 2014-2020 som planlagt i 2016.

5.4.2 De sociale investeringer skal kunne bekæmpe fattigdommen og risikoen for social udstødelse og sætte gang i beskæftigelsen i Europa. Det skal være en investeringsplan i størrelsesordenen 2 % af BNP, som ikke medregnes i underskuddet og overvåges for at sikre, at den fungerer effektivt med den tilsigtede virkning. Planen kan være rettet mod sundhedstjenester, omsorgs- og plejetjenester, der er direkte nødvendiggjort af den demografiske udvikling i medlemsstaterne, styrkelse af uddannelses-, efter- og videreuddannelsessystemet, sociale boliger osv. Midlerne bør ikke medregnes i underskuddet og kan rejses via en afgift på finansielle transaktioner.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁷⁾ EØSU's udtalelse »Endelig gennemførelse af Den Økonomiske og Monetære Union — Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs forslag til EU's næste lovgivningsperiode«, ordførere: Joost van Iersel og Carmelo Cedrone, endnu ikke offentliggjort i EUT.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fremme af grænseoverskridende udveksling af oplysninger om trafikikkerhedsrelaterede færdselslovsovertrædelser«

COM(2014) 476 final — 2014/0218 (COD)

(2015/C 012/18)

Rådet besluttede den 29. juli 2014 under henvisning til EUF-traktatens artikel 194, stk. 2, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fremme af grænseoverskridende udveksling af oplysninger om trafikikkerhedsrelaterede færdselslovsovertrædelser«

COM(2014) 476 final — 2014/0218 (COD).

Da EØSU fuldt ud går ind for indholdet og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, med 172 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1343/2011 af 13. december 2011 om visse bestemmelser for fiskeri i aftaleområdet for GFCM (Den Almindelige Kommission for Fiskeri i Middelhavet)«

COM(2014) 457 final — 2014/0213 COD

(2015/C 012/19)

Europa-Parlamentet og Rådet besluttede henholdsvis den 17. juli 2014 og den 31. juli 2014 under henvisning til artikel 43, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1343/2011 af 13. december 2011 om visse bestemmelser for fiskeri i aftaleområdet for GFCM (Den Almindelige Kommission for Fiskeri i Middelhavet)

COM(2014) 457 final — 2014/0213 COD.

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober 2014, med 172 stemmer for og 4 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om begrænsning af svovlindholdet i visse flydende brændstoffer (Kodifikation)«

COM(2014) 466 *final* — 2014/0216 (COD)

(2015/C 012/20)

Rådet besluttede den 8. september 2014 under henvisning til artikel 192, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om begrænsning af svovlindholdet i visse flydende brændstoffer (Kodifikation)«

COM(2014) 466 *final* — 2014/0216 (COD).

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober 2014, med 150 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

ISSN 1977-0871 (elektronisk udgave)
ISSN 1725-2393 (papirudgave)

Den Europæiske Unions Publikationskontor
2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

DA